

K 10/2024 vp

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2023

Eduskunnalle

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 5 §:n 7 kohdan mukaisesti Kansaneläkelaitoksen valtuutetut lähettävät oheisena eduskunnalle toimintakertomuksensa vuodelta 2023.

Helsingissä 21. toukokuuta 2024

Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puolesta

Mira Nieminen

valtuutettujen puheenjohtaja

Leena Uikkanen

valtuutettujen sihteeri

Kustantaja: Kela, Helsinki

Valokuvat: Kela
ISSN 0355-4996

Painopaikka: PunaMusta Oy, Helsinki, 2024

Sisällysluettelo

Kelan valtuutetut kertomusvuonna	6
Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2023	6
Valtuutettujen vuonna 2023 käsittelemät asiat	8
Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö	8
Kielenhuolto ja selkeä viestintä Kelassa	8
Kelan kuntoutuksen palveluvalikoimauudistus	9
Kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyn kokeilu ja sen tulokset	10
Yleiskatsaus apurahojen vaikutuksista Kelan etuuksiin	11
Kelan tavoitteet näkyvät hallitusohjelmassa	12
Väliaikainen sähkötuki	12
Kansainväliset asiat	13
Kansaneläkelaitoksen hallintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen	13
Muita käsiteltyjä asioita	14
Tulossa olevia asioita	15
Kela vuonna 2023	16
Talous	17
Henkilöstö	17
Hyvä henkilöstökokemus	17
Asiakaspalvelu	17
Asiakaskokemus	18
Palveluverkko	19
Hakemusten läpimenoajat	21
Tilintarkastajat	22
Tilinpäätös ja vastuuvapaus	22
Liitteet	23
Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista	24
Liite 2: Tilintarkastuskertomus	26
Liite 3: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös 2023	29
Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2023	134

Kelan valtuutetut kertomus- vuonna

Kelan valtuutettuina toimivat 1.1.–27.6.2023 Ritva Elomaa, Bella Forsgrén, Antti Häkkänen, Anna Kontula, Markus Lohi, Hanna-Leena Mattila, Matias Mäkynen, Mika Niikko, Ilmari Nurminen (varapuheenjohtaja), Kristiina Salonen, Sari Sarkomaa ja Riikka Slunga-Poutsalo (puheenjohtaja).

Valtuutettujen työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Riikka Slunga-Poutsalo ja varapuheenjohtaja Ilmari Nurminen sekä valtuutetut Bella Forsgrén, Anna Kontula, Markus Lohi ja Sari Sarkomaa. Työvaliokunta toimi tällä kokoonpanolla 27.6.2023 asti.

Huhtikuussa 2023 toimitettujen eduskuntavaalien jälkeen eduskunta valitsi uudet valtuutetut ja heidän varamiehensä vaalilla 28.6.2023. Vaaleissa valittiin seuraavat kansanedustajat: Ritva Elomaa, Bella Forsgrén, Antti Kurvinen, Mia Laiho, Anna-Kristiina Mikkonen, Matias Mäkynen, Mira Nieminen, Ilmari Nurminen, Anne Rintamäki, Sari Sarkomaa, Oskari Valtola ja Ville Väyrynen.

Järjestäytymiskokouksessaan 19.9.2023 valtuutetut valitsivat puheenjohtajakseen Mira Niemisen ja varapuheenjohtajakseen Sari Sarkomaan.

Uusi valtuutettujen työvaliokunta asetettiin yleiskokouksessa 19.9.2023. Työvaliokuntaan kuuluvat puheenjohtaja Mira Nieminen ja varapuheenjohtaja Sari Sarkomaa sekä valtuutetut Bella Forsgrén, Antti Kurvinen ja Ilmari Nurminen.

Valtuutettujen sihteerinä on toiminut lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen.

Yleistä valtuutettujen toiminnasta vuonna 2023

Vuonna 2023 valtuutetut kokoontuivat kahdeksan kertaa. Työvaliokunnan kokouksia oli seitsemän.

Jokaisessa valtuutettujen yleiskokouksessa käydään läpi valtuutettujen käsiteltäväksi pyytämiä asioita sekä Kelan pääjohtajan esittämä ajankohtaiskatsaus Kelan toiminnasta. Katsauksessa käydään säännöllisesti läpi muun muassa Kelan ja eri etuusjärjestelmien rahoitustilanne, toimintakulujen kehitys, etuushakemusten läpimenoajat, eri palvelukanavien volyymit, työyhteisöä ja henkilöstöä kuvaavat tunnusluvut sekä erilaisia ajankohtaisia aiheita. Myös Kelan johtajat osallistuvat yleiskokouksiin ja

tarvittaessa selostavat toimialojensa ajankohtaisia asioita. Valtuutettujen yleiskokousten asialistat ja pöytäkirjat julkaistaan Kelan verkkosivuilla.

Kelan pääjohtajan ja johtajien lisäksi myös Kelan hallituksen puheenjohtaja kutsutaan valtuutettujen yleiskokoukseen. Hallituksen puheenjohtajalle on varattu puheenvuoro, jossa hän kertoo hallituksen ajankohtaisista asioista.

Valvontatilintarkastaja esittelee raporttinsa valtuutetuille neljännesvuosittain. Valtuutetuille esitellään myös Kela-barometrin tulokset samoin kuin keskeiset tulokset muista selvityksistä, jotka koskevat Kelan asiakaspalvelua ja toimivuutta.

Marraskuussa 2023 järjestettiin valtuutettujen ja Kelan hallituksen yhteinen kokous, jossa valtuutetut ja hallituksen jäsenet keskustelivat ajankohtaisista Kelaan koskevista asioista. Kokoukseen oli kutsuttu myös sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen kertomaan ajankohtaisista Kelaan vaikuttavista asioista. Ministeri Grahn-Laasonen kertoi muun muassa Kelan hoitamaa sosiaaliturvaa koskevista lainmuutoksista ja sosiaaliturvakomitean työstä.

Valtuutettujen työvaliokunnan tehtävänä on valmistella asioita, joita käsitellään valtuutettujen yleiskokouksessa. Kelan pääjohtaja ja johtajat osallistuvat myös työvaliokunnan kokouksiin.

Eduskunnan istuntokauden aikana valtuutetut saavat viikoittain lyhyen Kelaan koskevan katsauksen mediassa puhuttaneista ja muista ajankohtaisista aiheista.

Valtuutettujen vuonna 2023 käsittelemät asiat

Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyö

Valtuutetuille oli vuosina 2021–2022 esitelty, miten Kela oli valmistautunut yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa. Vuoden 2022 loppupuolella esille nousivat siirtymävaiheeseen mahdollisesti liittyvät riskit. Tämän vuoksi valtuutetut sopivat, että he seuraavat tilannetta vuosien 2022 ja 2023 vaihteessa.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Valtuutetuille annettiin tammikuun kokouksessa yleiskatsaus vuodenvaihteen tilanteesta. Huolellisen valmistautumisen ja tiiviin yhteistyön ansiosta siirtymävaihe onnistui erinomaisesti, ja yhteisten asiakkaiden asioiden hoitaminen saatiin varmistettua sekä siirtymävaiheen aikana että sen jälkeen. Kelan ja hyvinvointialueiden välinen jatkuva yhteistyö on tärkeää, koska Kelan tehtävät liittyvät tiiviisti hyvinvointialueiden vastuulle kuuluviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kela turvaa kansalaisten perustoimeentuloa etuuksilla ja tarjoaa palveluja heidän työ- ja toimintakykynsä ylläpitämiseen. Erityisen merkittävää Kelan ja hyvinvointialueen monialainen yhteistyö on niiden asiakkaiden kohdalla, jotka tarvitsevat paljon neuvontaa, tukea ja palveluita.

Kela tekee yhteistyötä myös hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy:n kanssa. Monialaisessa asiakasyhteistyössä asiakkaalta tarvitaan yleensä suostumus häntä koskevien tietojen siirtämiseen ammattilaiselta toiselle. Vuoden 2023 alussa luotiin Kelan ja kumppaneiden yhteisiin tarpeisiin uusi, monikäyttöinen suostumuslomake. Kela julkaisi lomakkeen yhdessä Hyvil Oy:n kanssa. Lomakkeen tueksi luotiin myös ohjeistus ja prosessikuvaus. Lomake ja sen käyttöä koskeva ohjeistus ovat saatavilla kela.fi-verkkosivujen Kumppanit-osiossa. Yleinen suostumuslomake korvaa useimmat aikaisemmin käytössä olleet suostumuslomakkeet.

Kielenhuolto ja selkeä viestintä Kelassa

Vuoden 2023 ensimmäisessä yleiskokouksessa valtuutetuille esiteltiin Kelan kielenhuollon toimintaa, asiakastekstien selkeyttämisen periaatteita sekä toimintaympäristöä, jossa hallinnon asiakastekstejä yleisemminkin tuotetaan. Erityisesti valtuutettuja kiinnosti kuulla, mitä Kela on tehnyt parantaakseen etuuspäätöksensä kieltä. Kelan päätösten ymmärrettävyys ja sävy nousevat ajoittain kriittiseen julkiseen keskusteluun, ja myös valtuutetut ovat saaneet kansalaisilta palautetta niistä.

Selkeä viestintä vahvistaa kansalaisten oikeusturvaa ja on edellytys sille, että kansalaiset voivat hoitaa asioitaan tasa-arvoisesti ja itsenäisesti. Selkeä ja asiallinen viestintä on Kelan lakisääteinen velvollisuus.

Kela on panostanut viestintänsä selkeyteen pitkään. Tuorein esimerkki panostuksesta on Kelan tekstien kehittämisohjelma (2020–2021), jonka aikana Kelan kielenhuollon resurssit kasvoivat merkittävästi ja kielenhuolto liitettiin vakituiseksi osaksi Kelan keskeisten asiakastekstien laatimista. Tällä hetkellä Kelassa työskentelee Suomen suurin virkakielen huoltoon erikoistunut, suomen kielen asiantuntijoista

koostuva tiimi, joka työstää vuosittain suuren määrän erilaisia Kelan asiakastekstejä. Työtä tehdään yhteistyössä etuuksien, tietojärjestelmien ja viestinnän asiantuntijoiden kanssa.

Tekstejä on kuitenkin valtavasti, eivätkä kaikki ne edelleenkaan ole onnistuneita. Syitä tilanteelle on useita. Esimerkiksi tietojärjestelmät asettavat reunaehjoja sille, kuinka tarkasti yksittäisen asiakkaan tilannetta on mahdollista selittää hänen henkilökohtaisessa etuuspäätöksessään. Toisaalta tekstien taustalla on monimutkaisia lakeja, joiden hankalat ilmaukset lainautuvat tekstistä toiseen ja voivat päätyä asiakkaalle tarkoitettuun tekstiin.

Kelassa tunnustetaan myös viestinnän sävyn merkitys. Sävyyn on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota jo siksi, että useimmat Kelan aiheet ovat arkaluonteisia. Sävyistä onkin tehty linjauksia. Käytännön haasteena Kelan etuuspäätösten sävyn muokkaamisessa on kuitenkin se, että päätökset muodostuvat tietojärjestelmissä valmiista tekstikatkelmista ja samaa katkelmaa voidaan käyttää useissa eri tilanteissa. Siksi ei välttämättä ole mahdollista muokata etuuspäätöksen sävyä voimakkaasti, vaan sävyyn on pääosin pyrittävä vaikuttamaan hienovireisillä sanavalinnoilla. Esimerkiksi onnittelun tai pahoittelun lisääminen etuuspäätöksen aloituskatkelmaan johtaisi siihen, että onnittelu tai pahoittelu saattaisi päätyä tekstiin myös tilanteissa, joihin se ei sovi.

Kelan kuntoutuksen palveluvalikoimauudistus

Kela on uudistamassa harkinnanvaraisia kuntoutuspalvelujaan, ja valtuutetut saivat tammikuun yleiskokouksessa tietoa uudistuksesta. Uudistuksen taustalla ovat sosiaali- ja terveysministeriön asettaman kuntoutuskomitean ehdotukset palvelujen kehittämiseksi sekä tarve tarkastella Kelan roolia suhteessa muihin kuntoutuspalvelujen järjestäjiin. Uudistuksen tavoite on vastata nykyistä paremmin asiakkaiden muuttuviin kuntoutustarpeisiin, vähentää päällekkäisiä palveluja ja selkeyttää kuntoutuksen palveluvalikoimaa. Kelan kuntoutuksen palveluvalikoimaa on kehitetty laajassa yhteistyössä vuosina 2021–2022 mm. sosiaali- ja terveysministeriön, terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen, sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen, järjestöjen ja terveydenhuollon edustajien kanssa.

Palveluvalikoiman kehittämiseen vaikuttivat mm. Kelan rooli kuntoutuksen toteuttajana, sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluihin tulevat muutokset, erot eri palveluihin ohjautuvien asiakkaiden määrissä ja käytävissä oleva harkinnanvaraisen kuntoutuksen rahamäärä. Asiakasmäärä kasvoi merkittävästi lasten ja nuorten neuropsykiatrisissa palveluissa. Toisaalta monissa sairausryhmissä asiakasmäärä väheni paljon, minkä takia monille kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille ei ollut tarpeeksi osallistujia eikä kursseja voitu toteuttaa.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varat eivät enää riitä nykyisten kuntoutuspalvelujen järjestämiseen. Osa harkinnanvaraisen kuntoutuksen palveluista säilyy palveluvalikoimassa, kun taas osa sairauskohtaisista kursseista yhdistyy pooleiksi, osa kuntoutuspalveluista korvataan muilla kuntoutuspalveluilla ja osa palveluista päättyy kokonaan. Jotkut sairauskohtaisista sopeutumisvalmennuskursseista päättyvät, ja sopeutumisvalmennus toteutetaan jatkossa moniammatillisen yksilökuntoutuksen puitteissa. Palvelujen lopettamiseen vaikuttavat mm. vähäinen asiakasmäärä, hoitojen kehittyminen ja aktiivinen järjestötoiminta.

Ikääntyneiden palveluista päättyvät ikääntyneen monisairaana IKKU-kurssi ja muistisairautta sairastavan sopeutumisolennuskurssi. Näitä ikääntyneiden kuntoutuspalveluja on voitu järjestää vain pienelle asiakasmäärälle. Potentiaalinen asiakasmäärä ja kuntoutustarve on suurempi kuin mihin Kela kykenee harkinnanvaraisen kuntoutuksen varoin vastaamaan. Näin ollen asiakkaiden tasapuolinen kohtelu ei nykyisellaisilla resursseilla ole mahdollista.

Jotta harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannukset eivät kasvaisi, palveluihin jouduttiin tekemään asiakaskiintiöitä. Vuonna 2023 asiakaskiintiöt otettiin käyttöön Oma väylä -kuntoutuksessa ja LAKU-perhekuntoutuksessa, jotka kuuluvat lasten ja nuorten neuropsykiatriisiin palveluihin. Myöhemmin vuonna 2023 Kela sai lisärahoitusta näihin palveluihin, ja asiakaskiintiöt voitiin purkaa.

Kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyn kokeilu ja sen tulokset

Kelassa kokeiltiin rekisteröitymismenettelyä, uutta kuntoutuspalvelujen järjestämistapaa, vuosina 2021–2022. Valtuutetuille kerrottiin tästä kokeilusta ensimmäisen kerran joulukuussa 2020. Tuolloin sovittiin, että valtuutetut seuraavat kokeilun käynnistymistä ja sen tuloksia. Vuonna 2021 valtuutetut saivat katsauksen kokeilun käynnistymisestä, ja toukokuussa 2023 heille kerrottiin kokeilun tuloksista.

Rekisteröitymismenettely eroaa kuntoutuspalvelujen kilpailuttamisesta siten, että palveluntuottajat pääsevät toteuttamaan kuntoutuspalveluja, kun ne rekisteröityessään vakuuttavat täyttävänsä ehdot, jotka Kela on rekisteröitymiselle määritellyt. Rekisteröinti on jatkuvasti avoinna, ja palveluntuottaja valitsee itse sopivan ajankohdan rekisteröitymiselleen.

Rekisteröitymismenettelyä kokeiltiin kahdessa harkinnanvaraisen kuntoutuksen palvelussa: Oma väylä -kuntoutuksessa ja aikuisen sydäntuntoutuskurssissa. Oma väylä -kuntoutusta ei ollut aiemmin järjestetty Kelassa vakiintuneena palveluna, kun taas aikuisen sydäntuntoutuskurssin järjestämisessä Kelalla on pitkät perinteet.

Oma väylä -kuntoutukseen rekisteröityi kokeilun aikana huomattavasti enemmän palveluntuottajia kuin Kelassa oli osattu odottaa. Tämä aiheutti vaaran, etteivät harkinnanvaraisen kuntoutuksen varat olisi riittäneet kuntoutusten toteuttamiseen. Tämän takia Oma väylä -kuntoutuksen sopimusta muutettiin kesken kokeilun. Uudessa sopimuksessa kuntoutuspalvelun kesto lyhennettiin ja sopimusehtoihin lisättiin mahdollisuus asettaa asiakaskiintiöitä. Asiakaskiintiöinti tarkoittaa sitä, että Kela voi rajoittaa vuosittain asiakasmäärää, jolle palvelua myönnetään.

Aikuisen sydäntuntoutuskurssin osalta kokeilu sujui pitkälti odotusten mukaisesti, ottamatta lukuun sitä, että koronavirusrajoitukset vähensivät asiakasmäärää vuonna 2021.

Kokeilun perusteella todettiin, että kaikkiin rekisteröitymismenettelyllä järjestettäviin harkinnanvaraisen kuntoutuksen palveluihin täytyy lisätä sopimusehto, jolla Kela voi rajoittaa palvelujen asiakasmäärää. Todettiin myös, että uudet kuntoutuspalvelut, joita Kela ei ole aiemmin kilpailuttanut, eivät sovellu rekisteröitäväksi kovin hyvin, koska Kelassa ei ole riittävästi tietoa tällaisista palveluista.

Kelan tutkimusyksikkö ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu toteuttivat rekisteröitymismenettelyn kokeiluun liittyvän tutkimuskokonaisuuden. Yhdessä osatutkimuksessa kysyttiin palveluntuottajien mielipidettä rekisteröitymismenettelyn toimivuudesta. Oma väylä -kuntoutuksen palveluntuottajista 96 % ja aikuisen sydäntuntoutuskurssin palveluntuottajista 100 % oli joko samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että rekisteröitymismenettely on palveluntuottajille sujuvampi käytäntö kuin tarjouskilpailu. Aikuisen sydäntuntoutuskurssien palveluntuottajista suuri osa kuitenkin koki, että rekisteröitymismenettely on lisännyt palveluntuottajan suunnittelutyön määrää.

Tutkimuksen perusteella suurin osa aikuisen sydäntuntoutuskurssin palveluntuottajista oli tyytyväisiä siihen, että kuntoutuspalvelusta maksettiin samansuuruisia korvausta kaikkialla Suomessa. Osa Oma väylä -kuntoutuksen palveluntuottajista koki, että palvelusta maksettavassa korvauksessa pitäisi huomioida kustannusten alueelliset erot.

Kokeiluun kuuluneiden palvelujen osalta rekisteröitymismenettely muutettiin vakituiseksi käytännöksi vuonna 2023. Vuonna 2024 rekisteröitymismenettelyn käyttöä laajennetaan harkinnanvaraisessa yksilökuntoutuksessa. Menettelyä ei toistaiseksi voida ottaa käyttöön muissa kuntoutuspalveluissa kuin harkinnanvaraisessa kuntoutuksessa, koska se edellyttäisi lainmuutosta.

Valtuutetut pitivät rekisteröitymismenettelyn käyttöönottoa hyvänä parannuksena palveluiden hankintaan. Rekisteröitymismenettely mahdollistaa myös pienten toimijoiden pääsyn palveluntuottajiksi. Lisäksi menettelyllä pystytään turvaamaan palvelun jatkuvuus paremmin kuin kilpailuttamalla.

Yleiskatsaus apurahojen vaikutuksista Kelan etuuksiin

Valtuutetut toivoivat katsausta apurahojen vaikutuksista Kelan etuuksiin, ja asiaa käsiteltiin yleiskokouksessa 28.2.2023.

Apurahaa saavan oikeutta muun muassa eläketurvaan ja kuntoutusetuuksiin ohjaavat maatalousyrittäjän eläkelaki ja maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annettu laki. Jos Suomessa asuva apurahansaaja työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin, hänen täytyy vakuuttaa itsensä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin maatalousyrittäjän eläkelaisissa säädetään.

Kelan toimeenpanemien etuuksien osalta erot siinä, miten erilaiset apurahat otetaan tulona huomioon, johtuvat etuuslainsäädännöstä. Etuuslaeissa on säädetty apurahojen huomioon ottamisesta pääsääntöisesti kahdella eri tavalla. Joko niin, että etuus oikeutta määritettäessä

1. veronalaiset apurahat otetaan huomioon ja verovapaita ei huomioida (esimerkiksi työttömyysturvan sovittelussa)
2. apurahan saajan työtulona otetaan huomioon maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vahvistettu työtulo, MYEL-työtulo tai MYEL-tulon vähimmäismäärä (esimerkiksi yleisessä asumistuessa).

Lisäksi on yleistä, että toimeentulon turvaamiseksi myönnetty apurahat otetaan tulona huomioon, mutta niin sanottuja kohdeapurahoja (esimerkiksi työvälineiden hankintaan kohdistettavat apurahat) ei huomioida tulona.

Kelan tavoitteet näkyvät hallitusohjelmassa

Kela julkaisi vuoden 2023 alussa tavoitteensa tulevalle hallituskaudelle. Tavoitteiden asettaminen on osa laissa Kelalle määritettyä tehtävää tehdä ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi. Tavoitteilla haluttiin muun muassa nostaa esille viranomaisten väliset tiedonkulun ongelmat, pitää huolta ihmisten työkyvystä sekä helpottaa erityisesti nuorten, lapsiperheiden ja ylivelkaantuneiden arkea.

Kelan tavoitteet esiteltiin valtuutetuille helmikuussa. Valtuutetut totesivat, että Kelalla on tietoa ja osaamista, joita ei ole muilla, ja niitä pitää hyödyntää hallitusneuvotteluissa.

Kela tuotti pääosin omien hallitusohjelmalle asettamiensa tavoitteiden pohjalta materiaalia hallitusneuvotteluiden virkatuen perustaksi. Alkuperäisten tavoitteiden lisäksi esiin nostettiin työperäisten maahanmuuttajien sosiaaliturva sekä tietoturvallisuus ja tiedon kulku varautumistilanteessa. Hallitusohjelmassa on 134 kirjausta, jotka koskevat Kelaa ja Kelan asiakkaita. Lisäksi ohjelmassa on muita kirjauksia, jotka voivat heijastua Kelan toimintaan ja asiakkaisiin.

Kelan asiantuntijat antoivat hallitusohjelmaneuvottelijoille ja ministeriöille aktiivisesti virkatukea niin kirjallisesti kuin kuulemisissakin. Kelan aktuaarien laskelmia käytettiin neuvotteluiden taustatukena. Neuvotteluiden aikana esiin nousseita teemoja olivat muun muassa uusi terveydenhuollon Kela-korvausmalli sekä rahoitus neuropsykologisesti oireilevien lasten kuntoutukselle. Kumpikin teema näkyi valmiissa hallitusohjelmassa.

Hallitusohjelmassa näkyvät etenkin Kelan ja Kannan digitalisaatioon ja tiedon kulkuun liittyvät tavoitteet. Kuntoutuksen monikanavarahoitus säilytetään ja perhevapaajärjestelmää kehitetään hallituskauden aikana. Ylivelkaantuneita tuetaan muun muassa sosiaalista luototusta vahvistamalla ja siirtämällä se Kelan hoidettavaksi. Yhden hakemuksen malli ja etuusehdotus näkyvät niin ikään sekä hallitusohjelmassa että sosiaali- ja terveysministeriön valmistelussa.

Valtuutetuille esiteltiin marraskuun yleiskokouksessa, miten Kelan kärkitavoitteet olivat toteutuneet hallitusohjelmassa ja miten hallitusohjelman lainmuutosten toimeenpano eteni. Kela oli aktiivisesti mukana valmistelemassa hallitusohjelman kirjauksiin liittyviä hallituksen esityksiä yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden vastuuministeriöiden kanssa. Kela tuotti valmistelun tueksi tietoa asiakkaiden ja toimeenpanon näkökulmasta sekä teki pyydettyjä laskelmia ja vaikutusarviointeja. Tämän lisäksi Kelan asiantuntijat antoivat eduskunnalle lausuntoja, kävivät valiokunnissa kuultavina ja toivat muillakin tavoilla esiin näkemyksiään esitysten vaikutuksista.

Väliaikainen sähkötuki

Vuoden 2022 aikana kuluttajahinnat nousivat nopeasti, ja erityisesti sähkö kallistui loppuvuonna merkittävästi. Hallitus päätti helpottaa korkeista sähkönhinnoista johtuvaa kotitalouksien ahdinkoa useilla toimilla. Yksi niistä oli Kelan tehtäväksi annettu väliaikainen sähkötuki, jota oli mahdollista hakea Kelalta tammikuusta 2023 alkaen. Joulukuun 2022 kokouksessa valtuutetuille kerrottiin, miten Kelassa valmistauduttiin uuden tuen toimeenpanoon.

Vuonna 2023 väliaikaista sähkötukea käsiteltiin kahdesti pääjohtajan ajankohtaiskatsauksen yhteydessä. Helmikuun katsauksessa kuvattiin, millaisen kokonaisuuden kotitalouksien sähkömenoja koskevat tuet muodostivat ja miten väliaikainen sähkötuki asettui tähän kokonaisuuteen. Lisäksi kerrottiin Kelan osallistumisesta uusien tukien valmisteluun ja yhteistyöstä verottajan kanssa. Katsauksessa valtuutetuille esiteltiin erityisesti väliaikaisen sähkötuen valmistelua ja toimeenpanon helmikuista tilannetta.

Toukokuussa valtuutetuille esiteltiin väliaikaiseen sähkötukeen liittyviä tilastoja hakemusten ja tuensaajien määristä. Väliaikaista sähkötukea koskevia hakemuksia oli jätetty Kelalle huomattavasti ennakoitua vähemmän. Syinä tähän olivat sähköhyvitys, leuto talvi ja sähkön hinnan alentuminen.

Kansainväliset asiat

Valtuutetuille on kerrottu säännöllisesti ajankohtaisista kansainvälisistä asioista. Toukokuun yleiskokouksessa esiteltiin tiivistelmä Kelan kansainvälisen toiminnan vuosiraportista 2022 sekä kansainvälisten asioiden tilanne- ja tulevaisuuskuva. Tilanne- ja tulevaisuuskuvasa nostettiin esiin EU-tasolla käsittelyssä olleet ehdotukset, jotka voisivat vaikuttaa Kelaan. Lisäksi valtuutetuille esiteltiin pidemmän aikavälin kehityskulkuja.

Joulukuussa valtuutetuille kerrottiin muun muassa ajankohtaisista digitalisaatiota koskevista EU-aloitteista ja niiden vaikutuksista Kelaan. Valtuutetuille annettiin myös tilannekatsaus siitä, millaisia palveluja Kela on tarjonnut Ukrainasta sotaa paenneille henkilöille. Lisäksi kokouksessa keskusteltiin siitä, miten hallitusohjelmassa olevat, maahanmuuttoa ja sosiaaliturvaa koskevat asiat etenevät. Valtuutetuille kerrottiin myös, miten Kelan toiminta kahdessa kansainvälisessä järjestössä sujuu. Toinen järjestöistä toimii Euroopassa ja toinen maailmanlaajuisesti.

Kansaneläkelaitoksen hallintoa koskevan lainsäädännön uudistaminen

Valtuutetut nostivat jo vuonna 2016 esille, että pitäisi arvioida, ovatko Kelan hallintoa koskevat normit ajan tasalla. Valtuutettujen toimeksiannosta Kelassa tehtiin vuonna 2017 sisäinen selvitys, jossa kartoitettiin mitä Kansaneläkelaitoksesta annetussa laissa (731/2001) pitäisi muuttaa ja miten. Kelan kokoamat muutosehdotukset esiteltiin valtuutetuille syksyllä 2017. Selvityksen saatuaan valtuutetut olivat sitä mieltä, että Kelan toiminnan kehittäminen ja uudistaminen edellyttivät muutoksia lakiin. He pitivät tärkeänä, että hallitus toisi ripeästi eduskunnan käsiteltäväksi esityksen Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muutoksista. Valtuutettujen lausuma ja Kelassa laaditut muutosehdotukset toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriölle.

Valtuutetut pitivät välttämättömänä, että Kelaa koskevan lainsäädännön ajantasaisuudesta tehdään Kelan tekemän sisäisen selvityksen lisäksi myös ulkopuolinen selvitys. Helmikuussa 2018 valtuutetut asettivat työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, vastaavatko Kelan ohjausta ja valvontaa sekä sen asemaa ja hallintoa ohjaavat lait nykypäivän tarpeita.

Selvitysryhmä luovutti raporttinsa valtuutetuille syyskuussa 2018. Selvitysryhmä ehdotti muun muassa, että Kelan pääjohtajan ja johtajat nimittäisi jatkossa tasavallan presidentin sijaan Kelan hallitus. Ryhmä otti raportissaan kantaa myös Kelan hallituksen kokoonpanoon ja tehtäviin.

Saatuun selvitysryhmän raportin valtuutetut päättivät esittää eduskuntaryhmille, että asian jatkotyöstämiseen asetettaisiin parlamentaarinen työryhmä. Keväällä 2020 valtuutetut toistivat ehdotuksensa työryhmän asettamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti parlamentaarisen työryhmän helmikuussa 2021. Sen tehtävänä oli valmistella Kelan hallintoon ja ohjaukseen liittyviä muutoksia. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa sosiaali- ja terveysministerille 23.2.2022.

Parlamentaarinen työryhmä ehdotti muun muassa, että Kelan valtuutetut valitsisivat pääjohtajan Kelan hallituksen esityksen perusteella. Lisäksi ehdotettiin, että pääjohtajan ja johtajien virat muutettaisiin määräaikaisiksi. Työryhmä ehdotti myös, että perustettaisiin erillinen parlamentaarinen työryhmä arvioimaan, tarvitseeko Kelan valtiosääntöoikeudellista asemaa koskevaa sääntelyä tarkistaa.

Vuosina 2022–2023 valtuutetut esittivät useita kertoja huolensa ja pettymyksensä siitä, että parlamentaarisen työryhmän esitysten jatkovalmistelu oli viivästynyt. Saadakseen tietoa valmistelun etenemisestä valtuutetut kutsuivat marraskuun yleiskokoukseen sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasosen. Ministeri kertoi, että valmistelu oli käynnissä parlamentaarisen työn pohjalta ja että hallituksen esitys eduskunnalle on tarkoitus antaa keväällä 2024.

Joulukuun yleiskokouksessa hallituksen esityksen valmistelusta vastannut sosiaali- ja terveysministeriön virkamies esitteli valtuutetuille esitysluonnosta.

Hallituksen esitysluonnos julkaistiin tammikuussa 2024. Valtuutetut käsitelivät sitä vuoden 2024 ensimmäisessä kokouksessa ja antoivat siitä lausunnon. Lausunnossaan valtuutetut kannattivat esitettyjä muutoksia. He kiinnittivät huomiota siihen, että luonnoksessa ei mainittu Valtiontalouden tarkastusviraston tekemän tuloksellisuustarkastuksen ulottamista Kelaan, mitä parlamentaarinen työryhmä oli ehdottanut. Lisäksi valtuutetut nostivat lausunnossaan esiin, että luonnoksesta puuttui Kelan tiedonsaantioikeuksia laajentava pykälä, vaikka Kela oli ehdottanut sen sisällyttämistä esitykseen. Kelan valtiosääntöoikeudellisen aseman ja sitä koskevan sääntelyn tarkistamistarpeiden arvioimiseen ja mahdollisten muutosehdotusten tekemiseen valtuutetut suosittelivat parlamentaarisen työryhmän perustamista.

Muita käsiteltyjä asioita

Valtuutetut saivat vuoden 2023 aikana tietoa myös seuraavista aiheista:

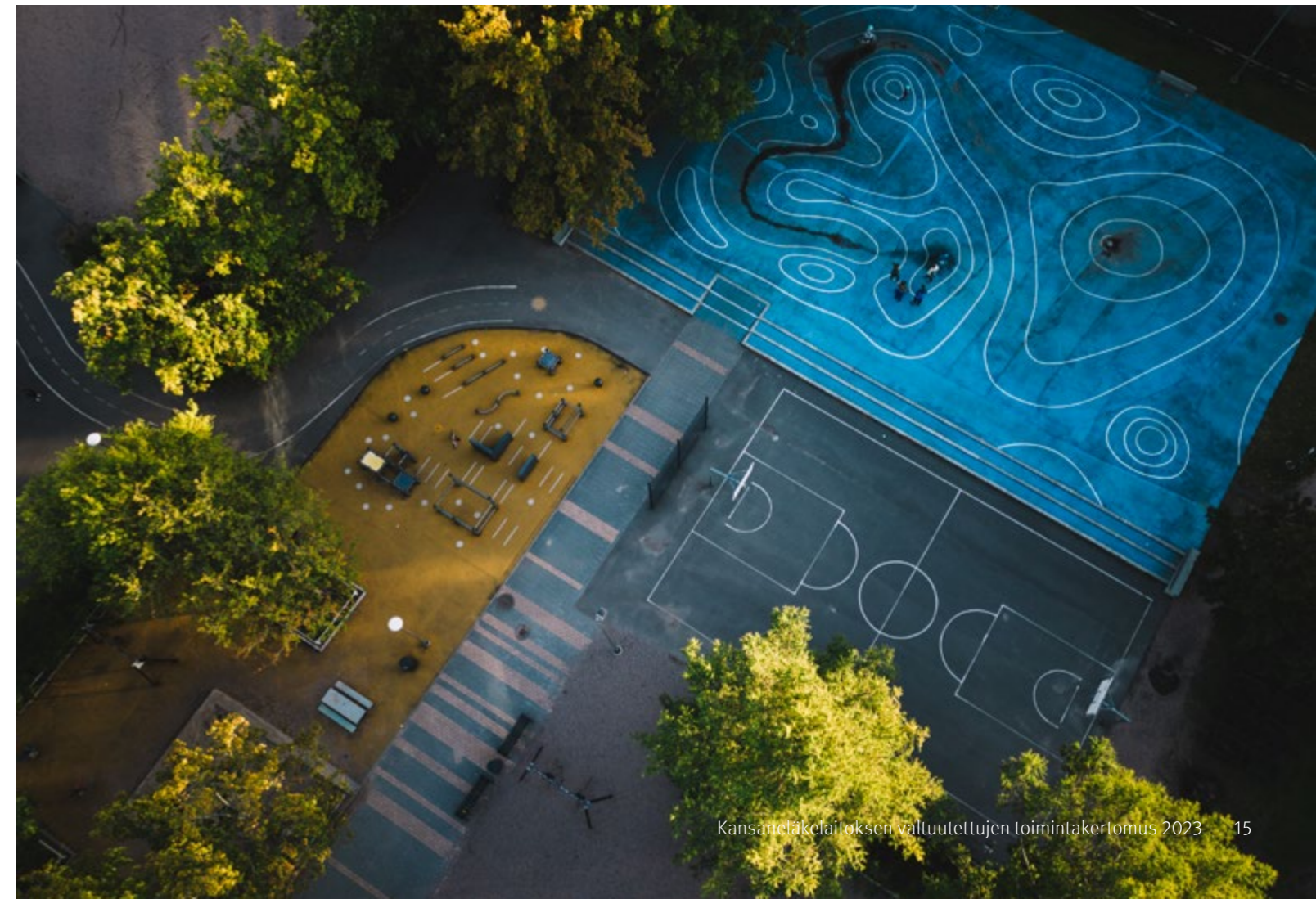
- Kelan strategia
- valvontatilintarkastuksen suunnitelma vuodelle 2023
- henkilöstöbarometrin tulokset
- toimihenkilöiden turvallisuus
- laskelmat Kelan hoitamasta sosiaaliturvasta
- Kelan tarjoamat tilastot ja aineistot
- THL:n ja Kelan hyvinvointikatsaus
- Sote-digitalisaatio hallitusohjelmakeskusteluissa
- Kelan ja päättäjien välinen yhteistyö

- puhelinpalvelun maksuttomuus
- Luovu paperipostista -viestintäkampanja
- viestintää koskevat ajankohtaiset asiat.

Tulossa olevia asioita

Alkuvuodesta 2024 keskusteluun ovat nousseet Kelan korvaamat taksimatkat, nuorten ammatillinen kuntoutus ja etuusväärinkäytökset. Vuoden ensimmäisessä kokouksessa valtuutetut saivat katsauksen rekisteröitymismenettelyn käytettävyydestä kuntoutus-, taksi- ja tulkkauspalveluiden hankinnassa.

Valtuutetut seuraavat Kelan strategisen kehittämissuunnitelman Eepoksen etenemistä. Sillä tullaan uudistamaan vuoden 2032 loppuun mennessä Kelan hoitaman sosiaaliturvan toimeenpano kokonaisvaltaisesti.

Kela vuonna 2023

Talous

Kelan hoitaman sosiaaliturvan etuusmenot olivat vuonna 2023 yhteensä 16,6 miljardia euroa. Kasvua oli 1,8 % verrattuna vuoteen 2022. Eläkevakuutusetuksien menot kasvoivat 4,5 %, sairausvakuutusetuksien menot pienenivät 2,7 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston etuusmenot kasvoivat 4,1 %.

Toimintakulut olivat 660 miljoonaa euroa. Toimintakulujen osuus etuusrahastojen kokonaiskuluista oli 4 %. Etuusrahastojen tuotot (sis. toimintakulut) olivat 17,9 miljardia euroa, ja ne kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 8,1 %. Tuotoista valtion osuus oli 71 %, sairausvakuutusmaksujen 22 % ja kuntien 4 %.

Etuusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen on arviolta 5,9 %.

Etuuksista eniten saajia oli sairaanhoitokorvauksilla, joita sai vuonna 2023 yhteensä 3 783 069 henkilöä. Vuoden 2023 lopussa Kelasta sai eläke-etuuksia 576 850 henkilöä ja takuueläkettä 116 369 henkilöä. Vuoden aikana maksettiin lapsilisää kaikkiaan 1 013 989 lapsesta. Työmarkkinatukea Kelasta sai vuoden 2023 aikana 234 394 henkilöä.

Henkilöstö

Vuoden 2023 lopussa Kelan henkilöstömäärä oli 8 465, mikä on 121 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 68 henkilöllä. Määräaikaisen henkilöstön määrä puolestaan väheni 189 henkilöllä. Teoreettinen työpanos oli vuonna 2023 yhteensä 8 293 henkilötyövuotta, mikä on 163 henkilötyövuotta enemmän kuin edellisvuonna 2022.

Ylitöiden osuus vuosityöajasta pieneni hieman ja oli vuonna 2023 noin 1,1 %. Kela on monipaikkainen työpaikka, ja etätyötä tehtiin vuonna 2023 laajasti, keskimäärin 124 päivää vuodessa. Sairauspoissaolojen osuus kääntyi laskuun ja oli 4,6 %.

Hyvä henkilöstökokemus

Hyvä henkilöstökokemus on yksi Kelan kriittisistä voimavaroista, joiden avulla Kela saavuttaa strategiset tavoitteensa. Hyvällä henkilöstökokemuksella Kela huolehtii, että toimihenkilöt haluavat sitoutua työhönsä ja antaa siinä parastaan. Kela rakentaa hyvää henkilöstökokemusta kehittämällä työkuultuurissaan mm. työntekijöiden itse- ja yhteisöohjautuvuutta sekä työn perheystävällisyyttä ja monipaikkaisuutta.

Kela alkoi edistää itse- ja yhteisöohjautuvuutta suunnitelmallisesti kesällä 2023. Perheystävällisen työkuultuurin puolesta kehittämistyötä on tehty jo pitkäjänteisesti, ja vuonna 2021 Kelalle myönnettiin Väestöliiton Perheystävällinen työpaikka -tunnustus. Aktiivinen kehitystyö perheystävällisyyden puolesta jatkui vuonna 2023. Kehitystyötä ohjaa laaja perhekäsitys, jonka mukaan perheeseen kuuluvat ne hen-

kilöt, joiden työntekijä itse katsoo kuuluvan hänen perheeseensä. Syksyllä tehdyssä henkilöstökyselyssä 90 % kelalaisista oli sitä mieltä, että he voivat sovittaa työnsä yhteen yksityiselämänsä kanssa.

Kelassa työskennellään monipaikkaisesti. Monipaikkaisuus Kelassa on sitä, että etätyö ja työnantajan järjestämissä tiloissa tehtävä työ vuorottelevat joustavasti ja työyhteisö työskentelee hajautetusti.

Vuosittain tehtävän henkilöstökyselyn perusteella 86 % kelalaista kokee, että Kela on kokonaisuudessaan hyvä työpaikka ja että heidän työnsä on tärkeää ja merkityksellistä.

Kelalaiset kokevat entistä useammin saavansa työyhteisöltä apua ja tukea. Yhteishenki, ilmapiirin avoimuus ja toisten tekemän työn arvostus ovat vahvistuneet. Opimme myös aiempaa enemmän yhdessä ja verkostoitumalla.

Asiakaspalvelu

Kelan palvelukanavien strateginen kehittäminen jatkui vuonna 2023. Asiakkaat tarvitsevat eri elämäntilanteissa erilaisia palveluita ja palvelukanavia, joiden kautta he voivat hoitaa asioitaan. Kelan palvelukanavia käyttävät henkilöasiakkaiden lisäksi myös Kelan kumppanit sekä työnantajat, jotka hoitavat työntekijöidensä sosiaaliturvaan liittyviä asioita.

Palvelupisteiden asiakasmäärät ja puhelinasiointien määrä ovat kasvaneet hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2023 palvelupisteissä asioitiin noin 0,7 miljoonaa kertaa, joista 12,3 %:iin oli varattu aika etukäteen. Ajanvarausten osuus palvelupisteiden asiointikerroista nousi noin 45 000:sta noin 78 000:een.

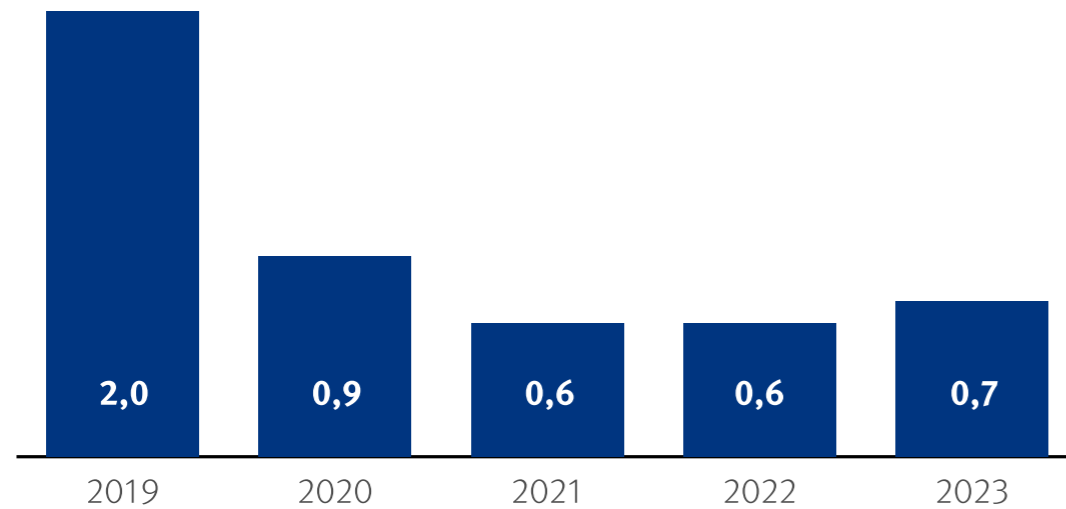
Palvelupisteiden toimintamalleja kehitettiin vuoden aikana. Palvelupisteisiin suunniteltiin vuoden aikana uusi visuaalinen ilme, joka näkyi asiakkaille joulukuusta 2023 alkaen muun muassa uusina julisteina ja kyltteinä.

Puhelinpalvelussa asioitiin noin 2,3 miljoonaa kertaa. Puhelinpalvelua kehitettiin niin, että palvelun saatavuus pysyi hyvällä tasolla. Asiakkaiden jonotusaikaa vähennettiin muun muassa tarjoamalla entistä useammin mahdollisuutta jättää soittopyyntö sekä tarjoamalla tietyille ajalle varattua puhelinaikaa. Puheluista hoidetaan suuri osa takaisinsoittopalvelun kautta. Vuonna 2023 takaisinsoittona hoidettiin 60 % puheluista. Puhelinajanvarauksen kautta hoidettiin 85 000 puhelua. Keskimääräinen jonotusaika puhelinpalveluun oli noin kuusi minuuttia.

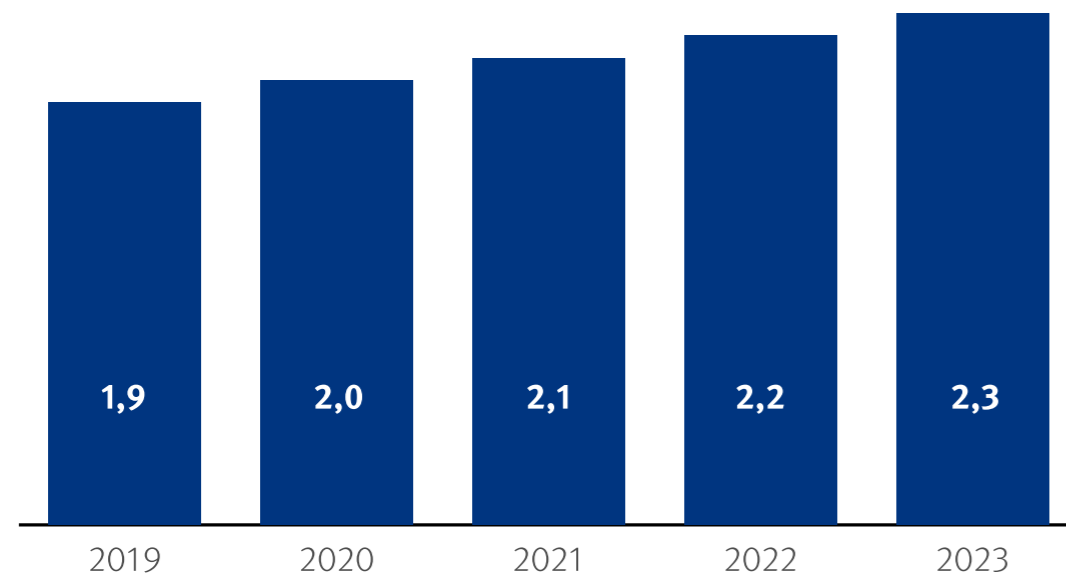
Vuonna 2023 henkilöasiakkaiden käyntejä Kelan verkkosivuilla oli 58,5 miljoonaa, ja asiakkaat asioivat tunnistauneina OmaKelassa 38,3 miljoonaa kertaa. OmaKannassa henkilöasiakkaat asioivat 35,4 miljoonaa kertaa.

Kela lähetti vuoden aikana 12,4 miljoonaa kirjettä. Suorakorvauksella asiakkaiden kuluja korvattiin 37,3 miljoonaa kertaa. Kaikista Kelaan vuonna 2023 saapuneista 14,3 miljoonasta hakemuksesta verkossa tehtiin 81,2 %.

Toimistoasioinnit, miljoonaa

Vastatut puhelut, miljoonaa

Asiakaskokemus

Hyvä asiakaskokemus on Kelan strategian ytimessä. Kela haluaa tarjota hyvää asiakaspalvelua ja kehittää palveluitaan. Kela on panostanut asiakaskokemuksen kehittämiseen tekemällä asiakasymmärryksen tähtävää työtä entistä systemaattisemmin. Asiakasymmärrys on eri tietojen pohjalta muodostettu näkemys asiakkaiden tarpeista ja heidän odotuksistaan sekä siitä, miten asiakkaat käyttävät palveluja ja millaisia palveluihin liittyviä haasteita heillä on.

Kelan asiakkaita ovat melkein kaikki suomalaiset. Jotta Kela pystyy tuottamaan asiakkaiden tarpeisiin vastaavaa palvelua, on tärkeää tuntea erilaiset asiakasryhmät. Vuonna 2023 Kelaan nimitettiin ensimmäinen asiakaskokemuspäällikkö vahvistamaan asiakaslähtöisiä toimintatapoja. Kela haluaa kehittää toimintaansa myös entistä vahvemmin yhteistyössä asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa.

Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Kelan henkilökohtaiseen palveluun. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat palvelun arvosanaksi keskimäärin 9,0 asteikolla 0–10. Kelan puhelinpalvelun arvosanan keskiarvoksi muodostui 8,9. Myös tyytyväisyys puhelinajanvaraukseen oli hyvä, 8,9. Sähköisen asiointipalvelu OmaKelan saamien arvioiden keskiarvo oli 7,3. Kela.fi-sivustoon tyytyväisyys oli 6,2. Asiakkaat, jotka arvioivat tyytyväisyyttään sen jälkeen, kun he olivat saaneet päätöksen asiassaan, antoivat Kelan palveluille kokonaisarvosanaksi keskimäärin 7,5.

Palveluverkko

Kelan palveluverkkoon kuului vuoden 2023 päättyessä 128 palvelupistettä. Näistä palvelupisteistä noin 60:ssa toimitaan samoissa tiloissa kumppanien kanssa.

Kela-asioita oli mahdollista hoitaa 182:ssa yhteistyökumppanin toimipisteessä. Näitä olivat esimerkiksi asiointipisteet, Ohjaamot, palvelukeskukset ja Lapin Virtu-pisteet. Asiointipisteessä asiakkaalle tarjotaan ohjausta Kelan asiointipalvelujen käyttöön ja yleistä neuvontaa hänen asioissaan. Lisäksi hän voi jättää hakemuslomakkeensa asiointipisteelle, minkä jälkeen asiointipiste toimittaa sen Kelalle. Etäpalvelulaitteiden avulla asiakkailta on mahdollisuus saada palvelua Kelan palveluneuvojilta kuvayhteyden välityksellä. Vastaavasti Virtu-palvelupiste on paikka, jossa kuntalainen voi hoitaa asioitaan käyttämällä kuvapuhelinpalveluita ja muita internet-palveluita.

Kela on mukana valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistuksessa. Uudistuksen tavoitteena on keskittää käyntiasioita julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja näin vähentää valtionhallinnon tarvitsemien toimitilojen määrää. Palvelu- ja tilayhteistyö alkoi vuonna 2022 muun muassa Porissa ja Seinäjoella. Kesällä 2023 aukesivat julkisen hallinnon yhteiset palvelupisteet Lahdessa ja Lappeenrannassa.

Kelan verkkosivuja on uudistettu pitkäjänteisesti. Vuonna 2023 valmistui Kelan verkkosivujen uusi sisältökonsepti. Sen keskiössä on elämäntilanne- ja asiakaspolkujen vahvistaminen. Myös laskurit ja viittomakieliset videot uudistettiin ja selkokielistä sivustoa parannettiin. OmaKelan palvelutaso parani merkittävästi vuonna 2023, kun huoltajille annettiin mahdollisuus asioida alaikäisen lapsen puolesta. Huoltajat voivat nyt hakea joitakin etuuksia ja nähdä lapsensa ajankohtaiset Kela-asiat, maksut ja päätökset. Myös mahdollisuus asioida toisen puolesta Suomi.fi-valtuudella laajeni.

Chattirobotin kehitystyö jatkui vuonna 2023. Kelan chattiroboti Kela-Kelpo (ruotsiksi FPA-Folke) osaa jo lähes puolet Kelan kaikista etuuksista. Chattiroboti palvelee asiakkaita etuuksiin ja Kelan palveluihin liittyvissä kysymyksissä kela.fissä. Se myös auttaa perustoimeentulotuen ja vanhempainrahojen verkkohakemusten täyttämässä OmaKelassa. Kela-Kelpon ja FPA-Folken kanssa käytiin yhteensä 133 000 keskustelua, eli keskusteluita käytiin jälleen ennätyksellisen paljon.

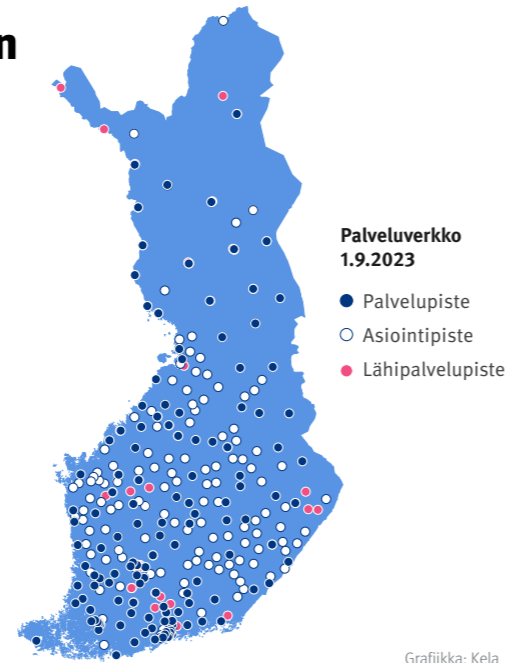
OmaKelan chattikokeilussa oli mahdollista pyytää toimeentulotuen verkkohakemuksen hakemusavustajaa eli Kela-Kelpoa kutsumaan myös Kelan palveluasiantuntija mukaan chattikeskusteluun. Näin kokeiltiin robotin ja palveluasiantuntijan antaman palvelun yhdistämistä. Tavoitteena oli kerätä kokemuksia uudesta tavasta palvella henkilöasiakkaita. Chatissa pystyttiin hoitamaan monenlaisia Kela-asioita, ja asiakkaat olivat saamaansa palveluun erittäin tyytyväisiä.

OmaKelan uusi liitepalvelu valmistui, ja verkkohakemusten uudistustyö eteni vauhdilla. Asiakkaiden käyttöön valmistui useita uusia verkkohakemuksia. Uuden koulumatkatukihakemuksen teknisessä toteutuksessa otettiin harppauksia, kun hakemukseen kytkettiin mukaan muita toimijoita uudella tavalla. Yhä useammassa etuudessa asiakas voi luopua paperipostista kokonaan. Myös muiden EU-maiden kansalaisten palvelua parannettiin, ja he voivat toimittaa Kelaan tarvittavia hakemuksia ja liitteitä eIDAS-tunnistautumisen avulla. Kehitimme sähköpostin käyttämiseen liittyviä prosesseja robotiikan avulla. Yhteistyökumppaneita ja työnantaja-asiakkaita ohjattiin entistä vahvemmin toimittamaan liitteensä suojatulla sähköpostilla.

Kelan sosiaalisen median linjaukset valmistuivat loppuvuonna 2023. Linjaukset määrittelevät, miksi ja miten Kela näkyy ja kuuluu somessa. Monipuolista asiakaspalvelua kehitettiin Facebookissa, Instagramissa ja Jodelissa. Vuoden alussa Kela aloitti Jodelissa valtakunnalliset Ask Me Anything -tunnit, joita on järjestetty muutaman kuukauden välein. Vastasimme somessa vuoden aikana 10 800 yksityisviestiin.

Kelan palvelut kattavat koko Suomen

- Kelalla on yhteensä **129 palvelupistettä**
- Kunta tai hyvinvointialue tarjoaa avustavia Kela-palveluita **155 asiointipisteessä**
- Kela palvelee etänä videoyhteydellä **97 asiointipisteessä**
84 lähipalvelupisteessä*
- **Puhelinpalvelu**
arkisin klo 9–16
- **Verkkoasiointi**
24/7 www.kela.fi/omakela

*Lähiorit, Ohjaamot, Lapin Virtti-pisteet

Grafiikka: Kela

Kelan verkkopalvelut numeroina vuonna 2023

Grafiikka: Kela

Hakemusten läpimenoajat

Valtuutetut ovat kokouksissaan saaneet selvityksen siitä, montako päivää keskimäärin menee, ennen kuin Kelan eri etuushakemuksista on annettu päätös. Kela ylläpitää hakemusten läpimenoajoista ajantasaista tilastoa. Läpimenoaikoja seuraamalla on tarkoitus varmistaa, että etuuskäsittelyprosessit ovat toimivia. Läpimenoajat toimivat myös yhtenä työnjohdon välineenä.

Kelaan saapuville hakemuksille on asetettu läpimenoaikatavoitteet eli tavoiteajat, joissa hakemukset tulee keskimäärin ratkaista. Tavoitteet ovat etuuskohtaisia. Perustoimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa ja työttömyysturvassa läpimenoaikatavoitteet ovat lakisääteisiä. Muissa etuuksissa tavoitteet ovat Kelan asettamia tai ne perustuvat palveluntuottajien kanssa tehtyihin sopimuksiin. Tavoitteiden toteutumista seurataan tarkastelemalla läpimenoaikojen keskiarvoja, tavoiteajan ylittäneiden ratkaisujen osuutta ratkaisujen kokonaismäärästä sekä läpimenoaikojen hajontaa. Vuonna 2023 etuuskäsittelyprosessien läpimenoaikatavoitteet saavutettiin Kelassa pääosin hyvin.

Tilintarkastajat

Tilintarkastajat toimivat valtuutettujen apuna valvonta- ja tarkastustoiminnassa. Vuositilintarkastuksen lisäksi tilintarkastajat pitivät neljä tarkastuskokousta. KHT-tilintarkastaja teki jatkuvaa valvontatilintarkastusta. KHT-tilintarkastaja antoi valtuutetuille ja tilintarkastajille valvontatilintarkastuskertomuksen neljännesvuosittain.

Valtuutettujen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet puheenjohtaja, tarkastusneuvos, JHT, HT Mikko Helkiö (varalla kaupunginreviisori, JHTT Virpi Ala-aho), varapuheenjohtaja, kansanedustaja Aki Lindén (varalla kansanedustaja Seppo Eskelinen), kansanedustaja Heli Järvinen (varalla poliittinen asiantuntija Tero Suoniemi), kansanedustaja Anneli Kiljunen (varalla kansanedustaja Tuula Väättäin), kansanedustaja Mia Laiho 18.9.2023 asti (varalla kansanedustaja Matias Marttinen 18.9.2023 asti), kansanedustaja Veijo Niemi (varalla kansanedustaja Arja Juvonen), kansanedustaja Hanna Räsänen (varalla kansanedustaja Mikko Kinnunen), kansanedustaja Ville Valkonen 19.9.2023 alkaen (varalla kansanedustaja Susanne Päivärinta 19.9.2023 alkaen) sekä KHT, JHT Ulla-Maija Tuomela (varalla KHT, JHT Minna Havia-Niemi). Tilintarkastajien sihteerinä on toiminut lakiasianpäällikkö Leena Uikkanen.

Tilinpäätös ja vastuuvapaus

Valtuutetut vahvistivat 21.5.2024 vuoden 2023 tilinpäätöksen ja myönsivät Kelan hallitukselle vastuuvapauden vuodelta 2023. Valtuutettujen yleiskokousten pöytäkirjat on saatettu tilintarkastajien ja hallituksen tietoon.

Liitteet

Liitteinä ovat luettelot valtuutetuista ja varavaltuutetuista (liite 1), tilintarkastuskertomus (liite 2), Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös (liite 3) sekä katsaus Kelan tutkimustyön keskeisistä tuloksista ja havainnoista vuonna 2023 (liite 4).

Liitteenä 3 oleva Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus ja tilinpäätös sisältää tarkemmat tiedot Kelan hallinnosta, toiminnasta ja taloudesta vuodelta 2023.

Helsingissä 21. toukokuuta 2024

Mira Nieminen

Ritva Elomaa

Bella Forsgrén

Antti Kurvinen

Mia Laiho

Anna-Kristiina Mikkonen

Matias Mäkyne

Ilmari Nurminen

Anne Rintamäki

Sari Sarkomaa

Oskari Valtola

Ville Väyrynen

Liite 1: Luettelo valtuutetuista ja varavaltuutetuista

Valtuutetut 1.1.–27.6.2023

Slunga-Poutsalo, Riikka, kansanedustaja (puheenjohtaja)
varajäsen: Kotiaho, Jouni, kansanedustaja
Nurminen, Ilmari, kansanedustaja (varapuheenjohtaja)
Berg, Kim, kansanedustaja
Elomaa, Ritva, kansanedustaja
Lundén, Mikko, kansanedustaja
Forsgrén, Bella, kansanedustaja
Virta, Sofia, kansanedustaja
Häkkänen, Antti, kansanedustaja
Kaleva, Atte, kansanedustaja
Kontula, Anna, kansanedustaja
Hänninen, Katja, kansanedustaja
Lohi, Markus, kansanedustaja
Aittakumpu, Pekka, kansanedustaja
Mattila, Hanna-Leena, kansanedustaja
Kettunen Tuomas, kansanedustaja
Mäkynen, Matias, kansanedustaja
Eloranta, Eeva-Johanna, kansanedustaja
Niikko, Mika, kansanedustaja
Juuso, Kaisa, kansanedustaja
Salonen, Kristiina, kansanedustaja
Werning, Paula, kansanedustaja
Sarkomaa, Sari, kansanedustaja
Koulumies, Terhi, kansanedustaja

Valtuutetut 28.6. – 31.12.2023

Nieminen, Mira, kansanedustaja (puheenjohtaja)
varajäsen: Lehtinen, Rami, kansanedustaja
Sarkomaa, Sari, kansanedustaja (varapuheenjohtaja)
Koulumies, Terhi, kansanedustaja
Elomaa, Ritva, kansanedustaja
Kangas, Antti, kansanedustaja
Forsgrén, Bella, kansanedustaja
Diarra, Fatim, kansanedustaja
Kurvinen, Antti, kansanedustaja
Kosonen, Hanna, kansanedustaja
Laiho, Mia, kansanedustaja
Fagerström, Noora, kansanedustaja
Mikkonen, Anna-Kristiina, kansanedustaja
Kvarnström, Johan, kansanedustaja
Mäkynen, Matias, kansanedustaja
Berg, Kim, kansanedustaja
Nurminen, Ilmari, kansanedustaja
Merinen, Ville, kansanedustaja
Rintamäki, Anne, kansanedustaja
Piisinen, Jorma, kansanedustaja
Valtola, Oskari, kansanedustaja
Kaunistola, Mari, kansanedustaja
Väyrynen, Ville, kansanedustaja
Lahdenperä, Milla, kansanedustaja

Liite 2: Tilintarkastuskertomus

Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kansaneläkelaitoksen (y-tunnus 0246246-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2023. Tilinpäätös sisältää Kansaneläkelaitoksen taseen, tuloslaskelman ja liitetiedot sekä omakatteisina rahastoina käsiteltyjen Eläkevastuurahaston ja Palvelurahaston taseen ja tuloslaskelman.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa. Olemme riippumattomia yhteisöstä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsitksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Kansaneläkelaitoksen valvontatilintarkastuksesta on huolehtinut tilintarkastusyhteisö BDO Audiator Oy vastuullisena tilintarkastajanaan allekirjoittanut Ulla-Maija Tuomela, KHT, JHT.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen velvollisuudet

Hallitus vastaa tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus vastaa myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus on tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos yhteisö aiotaan purkaa tai sen toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon yhteisön sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä yhteisön kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettävien tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei yhteisö pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus vastaa muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 25. huhtikuuta 2024

Mikko Helkiö
JHT, HT puheenjohtaja

Heli Järvinen

Mikko Kinnunen

Anneli Kiljunen

Ville Valkonen

Aki Lindén

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Liite 3: Kelan toimintakertomus

Kela®

**Toimintakertomus ja
tilinpäätös 2023**

Sisällysluettelo

Pääjohtajalta	33	Kuntoutusetuudet	55
Kela lyhyesti	35	Opintoetuudet	56
Kela vuonna 2023	36	Perustoimeentulotuki	57
Kela valmistautui uuden hallitusohjelman toimeenpanoon	37	Sairausvakuutusetuudet	58
Hallitusohjelma linjaa sosiaaliturvaan leikkauksia ja lisäyksiä	37	Työttömyysturva	60
Julkisen velan kasvu haastaa Kelan toimintaympäristöä	39	Vammaisetuudet	61
Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?	41	Muut etuudet	62
Asiakaspalvelua ja etuustoimintaa kehitettiin asiakaskokemus edellä	42	Takaisinperintä	64
Palveluja kehitettiin uutta kokeillen	42	Kelan tietopalvelut tuotti ja jalosti tietoa laajasti hyödynnettäväksi	65
Palvelupisteiden ja puhelinpalvelun asiointimäärät kasvoivat hiukan	43	Kelan tilastotiedot ja avoin data kiinnostivat	65
Koronan vaikutus etuustoimintaan hiipui	46	Tiedonvaihtoa yhteistyötahojen kanssa lisättiin	66
Ukrainan sota näkyi etuuskäsittelyssä ja asiakaspalvelussa	46	Uusi tutkimusohjelma käynnistyi	66
Energiakriisi, inflaatio ja väliaikaiseen sähkötukeen valmistautuminen	46	IT-palveluissa reagoitiin muutoksiin ja kehitettiin toimintaa	68
Biologisten lääkkeiden ja biosimilaarien määräämisen ohjaus ja valvonta	47	Jatkuvalla kehittämisellä tehostettiin niin tiedon hyödyntämistä kuin tietoturvaa	68
Kelan ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö	47	Eepos-ohjelma eteni kohti etuuskäsittelyn järjestelmien hankintaa	69
Digitalisaation hyödyt käyttöön	48	Tietoja henkilöstöstä 2023	70
Uudistuksia toisen asteen opiskelijoiden opintoetuuksien toimeenpanossa	48	Hyvä henkilöstökokemus	70
Kela otti yhteyttä eläkeläisiin kansaneläkkeiden hakemisesta ja eläkkeensaajan asumistuen tarkistamisesta	48	Riskienhallinta ja turvallisuus Kelassa	71
Kela valmistautuu TE2024- ja KOTO2024-uudistuksiin	49	Toimintaympäristö haastoi turvallisuuden varmistamista ja varautumista	71
Tiedon liikkuvuus ja digitalisaatio	49	Kela rakentaa kestävästä yhteiskuntaa	72
Kehitystyö etuusväärinkäytösten ehkäisemiseksi eteni	50	Kela on kansainvälinen	73
Kelan etuuskulut	51	Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste neuvoi kansainvälisissä tilanteissa	74
Asumisen tuet	53	Kanta-palvelujen avulla sote-tieto liikkuu ihmisten mukana	75
Eläke-etuudet	54	Sosiaalihuollon tiedot yhä paremmin Kantaan	75

OmaKanta on vakiinnuttanut paikkansa koko kansan palveluna	75
Chattirobotti ja verkkokoulut sujuvoittivat palvelujen käyttöä	76
Kantaa kehitettiin yhteistyöllä hyvinvointialueiden ja muiden asiakkaiden kanssa	77
Hallituksen toiminta 2023	78
Rahoitus	79
Etuusrahastojen rahoitus	79
Kansaneläkerahasto	79
Sairausvakuutusrahasto	80
Sosiaaliturvan yleisrahasto	81
Toimintakulut	81
Palvelurahasto	83
Eläkevastuurahasto	83
Sijoitustoiminta	84
Rahoituksen tulevaisuudennäkymät	85
Muuttuva toimintaympäristö haastaa Kelan rahoitusta	86
Toimielimet ja neuvottelukunnat 2023	89
Toimielimet	89
Neuvottelukunnat ja foorumit	90

Sisällysluettelo: Tuloslaskelma ja tase

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2023 ja 2022	94
Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2023 ja 2022	100
Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot	107
Tilinpäätöksen allekirjoitukset	127
Tilinpäätösmerkintä	129
Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2023	131

Pääjohtajalta

Maailma ei vuonna 2023 rauhoittunut. Sota jatkui Ukrainassa, inflaation taittuminen antoi odottaa itseään, taloussuhdanteet olivat epävakaita eikä pandemiakaan tyystin hellittänyt otettaan. Synkkyys ei ole kuitenkaan koko totuus.

Haluamme strategiamme mukaisesti tuoda ihmisten arkeen ja koko yhteiskuntaan luottamusta, tietoa ja turvaa. Kelassa näemme ja kohtaamme päivittäin myös paljon hyvää ja uusia alkujia. Yhteiskunnan turvaverkot ja sosiaaliturva tukevat, kun ihmiset perustavat perheitä, aloittavat opintoja, siirtyvät eläkkeelle, saavat kuntoutuksen avulla takaisin toimintakykynsä, löytävät työtä ja saavat tarvitsemansa lääkkeet ja hoidon.

Jotta strategiamme ei ole vain pölyttävä paperi vaan arjessa toimintaa ohjaava tienviitta, seuraamme sen toteutumista avaintuloksilla ja mittareilla. Tulevaisuutta ennakoimme ja luotaamme yhteisillä karttapäivillä.

Suomessa vuosi 2023 alkoi suuren uudistuksen merkeissä, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Huolellisen varautumisen ja valmistautumisen ansiosta yhteistyö yhteisten asiakkaidemme parhaaksi alkoi hyvinvointialueiden kanssa sujuvasti.

Samaan aikaan valmistauduimme ukrainalaisten maaliskuussa alusta saamaan oikeuteen Kelan tukiin ja palveluihin. Tätä varten otimme käyttöön uuden keskitetyn palvelumallin, jolla useampi asia hoitui yhdellä kertaa. Vuoden loppuun mennessä Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan oli tuonut Suomeen jo noin 65 000 ukrainalaista pakolaista.

Vuosi 2023 oli myös vaalivuosi. Huhtikuun eduskuntavaaleissa poliittinen kenttä muuttui, ja uuden hallituksen hallitusohjelma valmistui kesäkuussa. Kelan osaaminen, asiantuntijat ja laskelmat sekä tieto ja tutkimukset olivat aktiivisesti hallitusneuvottelijoiden käytössä. Hallitusohjelmassa onkin yli 130 Kelaa koskevaa linjausta.

Tiukassa taloudellisessa tilanteessa myös sosiaaliturvaan tehtiin monia muutoksia. Osa niistä pienentää tukia ja muuttaa niiden myöntämisen perusteita. Muutokset näkyvät vaiheittain ihmisten arjessa. Teimme paljon töitä muutosten toimeenpanon toteuttamiseksi muun muassa tietojärjestelmien ja etuusohjeiden osalta ja viestimme muutoksista etupainotteisesti ja kattavasti sekä asiakkaille että kumppaneille.

Lähes kaikki Kelan ja Kannan hallitusohjelmataavoitteet näkyvät lopullisessa hallitusohjelmassa. Yksi kirjauksista on sosiaaliturvassa käyttöön otettava yhden hakemuksen malli ja etuusehdotus. Olen itsekin pitänyt usein esillä yhden hakemisen mallia, jolla asiakas saisi ratkaisun hänelle kuuluvista etuuksista. Uudistuksen myötä ihmisen

ei enää tarvitse tuntea sosiaaliturvaa perusteellisesti, vaan ratkaisu hänelle kuuluvista etuuksista annetaan hakemuksen ja Kelalla sekä muilla viranomaisilla olevien tietojen perusteella.

Pidän erittäin tärkeinä myös hallitusohjelman kirjauksia tiedon liikkuvuuden parantamisesta. Tiedon liikkumisen sujuvoittaminen helpottaa yhteistyötä kumppaniemme, kuten hyvinvointialueiden ja muiden viranomaisten, kanssa. Siitä hyötyvät ennen kaikkea yhteiset asiakkaamme.

Haluamme tehdä etuusasioiden hoitamisesta ja tarvittavan tuen saamisesta asiakkaillemme sujuvaa, sillä uskomme sen olevan sekä asiakkaidemme että yhteiskunnan etu. Se edellyttää, että tunnemme asiakkaidemme – eli lähes kaikkien Suomessa asuvien – arjen ja tarpeet ja että pystymme selkeästi viestimään palveluistamme ja etuuksista.

Vuonna 2023 otimmekin Kelan asiakaslähtöisessä toiminnassa tärkeitä askeleita, ja asiakasymmärryksen hyödyntäminen palveluiden suunnittelussa eteni ja syveni. Samalla organisoitiin uusiksi ratkaisutyön ja asiakaspalvelun rakenteita. Alueellisten vakuutuspiirien toiminta muuttui neljäksi valtakunnalliseksi palveluyksiköksi. Asiakaspalveluyksiköitä on jatkossakin viisi, ja niihin sisällytettiin vuodenvaihteessa myös yhteyskeskuksen toiminta.

Myös etuuskäsittelyn toimintatavat, alustat ja tietojärjestelmät uudistava kehittämisohjelma Eepos auttaa meitä

toteuttamaan 2030-luvun alkuun mennessä uudenlaisen, Kelan strategian mukaisen asiakaslähtöisen toimintamallin.

Kelan vuoteen 2023 mahtui isoja ja pieniä muutoksia, yllättäviä käännteitä, uusia haasteita, työteliäitä rupeamia ja saavutettuja tavoitteita. Monessa onnistuimme yhdessä kumppaneidemme kanssa. Se on tärkeää, sillä yksikään organisaatio ei voi hoitaa yksin etenkään kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten asioita.

Suurien haasteiden edessä tarvitsemme yhä enemmän yhteispeliä. On ilo nähdä, kuinka monissa asioissa yhteistyö jo sujuu. Näin voimme yhdessä auttaa ihmisiä saamaan tarvitsemansa avun ja tuen oikeaan aikaan.

Työ yhteisten asiakkaidemme hyväksi jatkuu.

Outi Antila

Kelan pääjohtaja

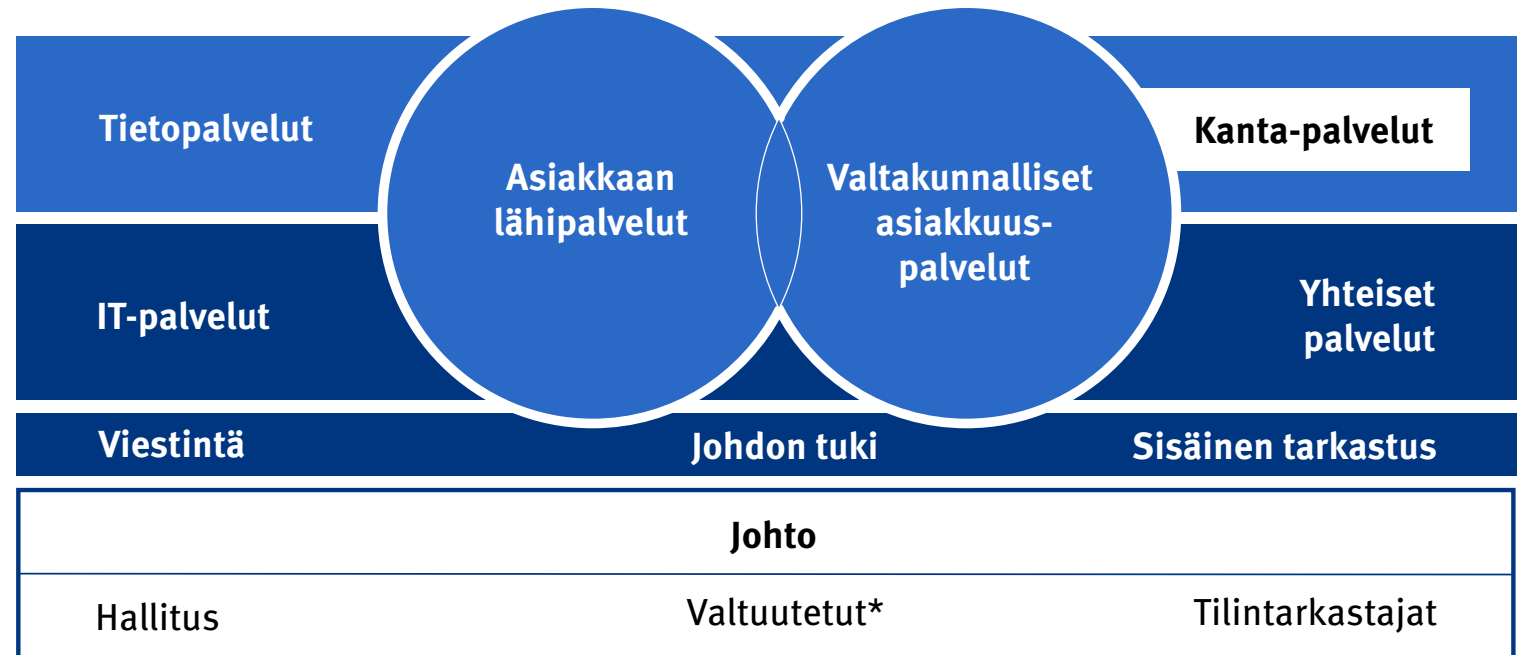
Kela lyhyesti

Kelan tehtävänä on huolehtia Suomen sosiaaliturvaan kuuluvien henkilöiden sosiaaliturvasta erilaisissa elämäntilanteissa. Kelan vastuulla ovat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Etuuskäsittely ja asiakaspalvelu hoidetaan palveluyksiköissä. Osa päätöksistä tehdään erikoistuneissa yksiköissä tai keskuksissa. Kela toimii eduskunnan valvonnassa. Sen hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsemat 12 valtuutettua ja heidän valitsemansa 8 tilintarkastajaa. Kelan toimintaa johtaa ja kehittää hallitus, jossa on 10 jäsentä.

Kelan toiminta-ajatus on: Kela turvaa väestön toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukee itsenäistä selviytymistä.

Kelan organisaatio

*Eduskunnan valitsemat

Kela vuonna 2023

Vuodenvaihteessa kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia korotettiin 4,2 %.

Tammi-huhtikuussa 2023 suomalaisten oli sähkön hinnan voimakkaan nousun takia mahdollista saada apua suuriin sähkölaskuihin. Pienituloiset kotitaloudet voivat hakea Kelalta sähkötukea. Sähkötuen saajien määrä jäi lopulta selvästi arvioitua vähäisemmäksi, mihin vaikuttivat talven leudot säät ja sähkön hinnan maltillinen kehitys.

Vuoden alusta opintotuen vuositulorajoja korotettiin, ja pienituloisten lapsiperheiden tukiin tuli väliaikaisia korotuksia. Valtaosa yksityislääkärin määräämien tutkimusten ja hoidon kustannusten Kela-korvauksista lopetettiin. Helmikuussa Kela julkaisi verkkosivuillaan perhevapaa-vertailun, jonka avulla vanhemmat voivat arvioida, miten perhevapaiden jakaminen vaikuttaa perheen kokonaistuloihin.

Kelan yhteiset strategiset tavoitteet vuodelle 2023 olivat ”Luotamme henkilöasiakkaaseen”, ”Digitaaliset palvelumme vastaavat asiakkaiden tarpeisiin” ja ”Palvelumme luovat turvaa arjessa”. Tavoitteita vietiin yksiköiden arkeen OKR-mallin avulla.

Suomessa järjestettiin huhtikuussa eduskuntavaalit, joiden jälkeen alkoivat Petteri Orpon koollekutsumat hallitusneuvottelut. Neuvottelujen aikana Kelan asiantuntijat antoivat neuvottelijoille ja ministeriöille aktiivisesti virkatukea. Myös Kelan aktuaarien laskelmia käytettiin runsaasti neuvottelujen taustatukena.

Valmis hallitusohjelma linjasi monia muutoksia sosiaaliturvaan. Syksyn aikana Kela viesti asiakkailleen aktiivisesti tulevista leikkauksista ja muutoksista sekä valmistautui toimeenpanemaan niitä.

Kelassa varauduttiin siihen, että tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia tulisi laajamittaisemmin Kelan asiakkaiksi maaliskuusta 2023 alkaen, kun maahan tulemisesta olisi kulunut vuosi. Ukrainalaisten asioinnin helpottamiseksi teimme Kelassa hakemuslomakkeen, jolla voi hakea Kela-korttia ja lapsilisää yhdellä kertaa.

Odotettua hakemusruuhkaa ei kuitenkaan tullut, vaan uusia asiakkaita tuli vuoden aikana suhteellisen tasaisesti. Joulukuun loppuun mennessä Ukrainasta oli saapunut Suomeen noin 65 000 henkilöä, ja Kela oli käsitellyt noin 30 000 ukrainalaisten tekemää Kela-korttihakemusta.

Syksyn 2023 aikana Kela viesti asiakkailleen aktiivisesti tulevista leikkauksista ja muutoksista sekä valmistautui toimeenpanemaan niitä.

Kela valmistautui uuden hallitusohjelman toimeenpanoon

Hallitusohjelmaneuvottelut alkoivat keväällä 2023 Petteri Orpon johdolla. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi konserninsa alaisia laitoksia valmistautumaan hallitusohjelman virkatukeen omalla aineistollaan, ja Kela tuotti tuolloin materiaalia virkatuen pohjaksi. Neuvottelujen aikana Kelan asiantuntijat antoivat neuvottelijoille ja ministeriöille aktiivisesti virkatukea niin kirjallisessa muodossa kuin kuulemisissa. Lisäksi Kelan aktuaarien laskelmia käytettiin neuvottelujen taustatukena.

Hallitusohjelman sosiaaliturvalinjaukset aiheuttavat merkittäviä muutoksia Kelan asiakkaille jo vuodesta 2024 alkaen.

Uuden hallitusohjelman linjaukset valmistuivat alkukesästä, ja ministeriöt aloittivat hallituksen esitysten valmistelut kesällä. Petteri Orpon hallitusohjelman ensimmäisen vuoden lainsäädäntö hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa. Hallitusohjelmaan linjatut sosiaaliturvan muutokset tulevat voimaan asteittain vuosina 2024–2028,

ja lainmuutokset aiheuttavat merkittäviä muutoksia Kelan asiakkaille jo vuodesta 2024 alkaen.

Kelan aktuaari- ja talousasiantuntijat laativat ministeriöille Kelan hoitamaa sosiaaliturvaa koskevat budjettilaskelmat sekä julkisen talouden suunnitelmaan liittyvät Kelan laskelmat. Ministeriöt hyödyntävät Kelan laskelmia laatiesaan talousarvio- ja lisätalousarvioesityksiä sekä julkisen talouden suunnitelmia. Ministeriöt ja Kela myös arvioivat lainsäädännön valmistelussa vaihtoehtoisia malleja. Kela tarjosi tukeaan lainvalmistelutyöhön mm. etuuskohtaisiin vaikutusarviointeihin, etuuslainsäädännön yksityiskohtiin ja etuuksien maksamiseen liittyvissä asioissa.

Kela viesti vuoden alussa Kelan hallituksen hyväksymistä tavoitteista tulevalle hallituskaudelle. Hallitusohjelmavaihtaminen on osa Kela-lain määrittämää Kelan tehtävää tehdä ehdotuksia lainsäädännön kehittämiseksi. Tavoitteilla haluttiin nostaa esille muun muassa tiedonkulun ongelmat viranomaisten välillä, pitää huolta ihmisten työkyvystä ja helpottaa erityisesti nuorten, perheiden ja ylivelkaantuneiden arkea. Valmiissa hallitusohjelmassa näkyvät muun muassa Kelan ja Kannan digitalisaatioon ja tiedon kulkuun liittyvät tavoitteet sekä Kelankin aktiivisesti esillä pitämät yhden hakemisen malli ja etuusehdotus.

Hallitusohjelma linjaa sosiaaliturvaan leikkauksia ja lisäyksiä

Kelan etuuksien leikkaukset ja korotukset painottuvat hallituskauden alkupuolelle. Tässä esitettävät ennusteet perustuvat lokakuun hallitusohjelman valmistelutilanteeseen.

Sosiaaliturvaa kehitetään vuositasolla 70 miljoonan euron perhetukipaketilla. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta, neljännen ja viidennen lapsen lapsilisää korotetaan sekä alle kolmevuotiaiden lapsilisään tehdään lisäkorotus. Vuonna 2024 on voimassa lääkärinpalkkioiden ja hammaslääkärin tekemän suun perustutkimuksen korvauksen korotus, joiden kustannusvaikutus on noin 100 miljoonaa euroa.

Tietyt kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidotut rahamäärät jäädytetään vuosien 2024–2027 ajaksi. Jäädytyksen vaikutuksena vuonna 2024 etuuksia leikataan noin 200 miljoonaa euroa, ja vuonna 2027 vaikutus on noin 500 miljoonaa euroa. Jäädytys koskee työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa sekä niiden korotusosia, kotihoidon tukea, sairausvakuutuslain vähimmäismääräisiä päivärahoja ml. kuntoutusraha, ammatillisen kuntoutuksen

vähimmäismääräistä päivärahaa, nuoren kuntoutusrahaa, opintorahoja, yleistä asumistukea sekä eläkkeensaajan asumistukea.

Sosiaaliturvaetuksien leikkaukset kohdistuvat useisiin etuuksiin vaiheittain. Euro-määräisesti suurimmat muutokset kohdistuvat työttömyysturvaan, asumistukeen ja toimeentulotukeen. Lapsikorotusten ja työttömyysturvan suojaosien lakkauttaminen leikkaavat yhteensä Kelan etuusmenoja vuositasolla noin 170 miljoonalla eurolla. Toisaalta esimerkiksi ansioturvan työssäoloehdon pidentäminen, työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetusta työstä ja työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luopuminen lisäävät Kelan työttömyysturvamenoja vuositasolla noin 280 miljoonalla eurolla. Työttömyysturvaan tulee lisäksi useita muitakin muutoksia. Työttömyysturvan leikkaukset lisäävät asumistuen ja toimeentulotuen menoja vuositasolla yhteensä noin 150 miljoonalla eurolla.

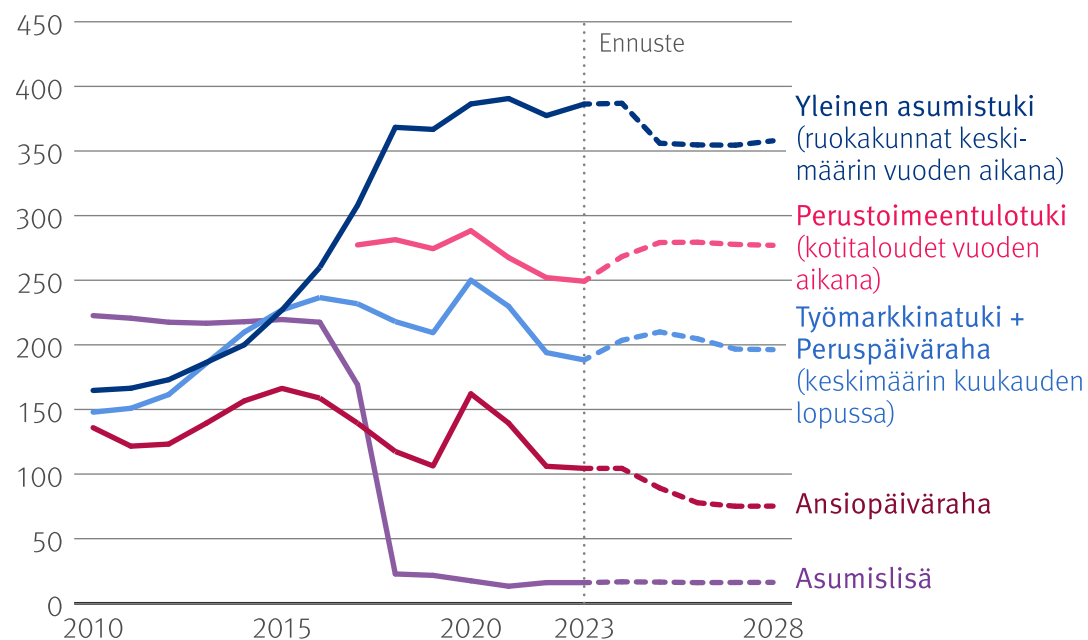
Yleisen asumistuen saajamäärä on kasvanut huhtikuusta 2023 alkaen. Sen odotetaan edelleen nousevan vuoden 2024 alkupuolelle asti, kunnes vuoden mittaan asumistukeen tehtävät leikkaukset sekä indeksijäädytys ensin hidastavat saajien määrän kasvua ja lopulta kääntävät sen selvään laskuun. Vuonna 2027 asumistukea saa ennusteen mukaan noin 30 000 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2024. Yleiseen asumistukeen kohdistuu kehyskauden aikana useita leikkauksia siten, että asumistuen kokonaiskustannusten ennustetaan vähenevän noin 120 milj. euroa vuonna 2024 ja noin 400 milj. euroa vuosina 2026–2028.

Toimeentulotuen saajien etuusmenot kasvavat merkittävästi asumistuen ja työttömyysturvan leikkausten seurauksena sekä ensisijaisten etuuksien indeksijäädytysten vuoksi. Lasten perusosien väliaikaisen korotuksen poistuminen, asumismenojen huomioimisen tiukennukset sekä toimeentulotuen kokonaisuudistus vähentävät menoja. Edellä olevien muutosten seurauksena toimeentulotukimenot kasvavat arviolta noin 200 miljoonaa euroa vuodessa.

Työttömyysturvan, asumistuen ja toimeentulotuen saajat 2010–2028

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen rahoitus on yli 25 miljardia euroa. Orpon hallitus ei edeltäjistään poiketen pyri purkamaan monikanavarahoitusta. Yksityisten lääkäripalvelujen Kela-korvauksia nostettiin 1.1.2024 lähtien, ja hallitusohjelmassa linjataan, että uusi Kela-korvausmalli tulee käyttöön vuoden 2025 alussa. Uudella korvausmallilla pyritään parantamaan palvelujen saatavuutta perusterveydenhuollossa. Kela-korvauksien korotus ja uusi korvausmalli ovat tilapäisiä toimia, joihin on osoitettu neljän vuoden aikana yhteensä 500 miljoonaa euroa.

Kelan etuuksia koskeva lainsäädäntö jatkuu lähivuosina hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Sosiaalinen luototus siirretään Kelan hoidettavaksi, ja keliakiakorvaus palautetaan. Toimeentulotukeen ja opintotukeen on suunnitteilla kokonaisuudistukset, omaishoidontuen siirtämistä Kelan maksettavaksi selvitetään ja etuuksien yhtenäistäminen aloitetaan selvittämällä yhden hakemuksen mallia.

Julkisen velan kasvu haastaa Kelan toimintaympäristöä

Koronakriisi ja Ukrainan sodan seuraukset kasvattivat merkittävästi julkista velkaa. Ennusteiden mukaan julkisen talouden heikentyminen olisi ilman kriisejäkin alkanut 2020-luvun alkuvuosina. Vuoden 2023 toisella neljänneksellä valtio joutui ottamaan uutta velkaa edelleen lähes 6 miljardia euroa, ja velka on kasvanut jo yli 170 miljardiin euroon. Suhteessa bruttokansantuotteeseen velkaa on lähes 75 prosenttia. Muihin Pohjoismaihin verrattuna Suomi on velkaantunut nopeasti muutaman vuoden sisällä.

Kiihtynyt inflaatio ja sitä seurannut korkotason nousu leimasi talouden kokonaiskuvaa ja veti talouskasvun taantumaan vuoden 2023 lopussa. Kuluttajien ostovoima laski vuoden aikana selvästi. Asuntokauppa pysähtyi, ja erityisesti rakennusteollisuuden tuotanto väheni. Vastaavasti inflaatio nostattaa eläkkeitä ja muita sosiaaliturvaetuuksia sekä palkkoja. Edellisenä vuonna alkaneet sähkön hinnankorotukset kohtelivat kuluttajia hyvin eri tavoin. Sähkön hinta kuitenkin laski nopeasti kevään 2023 aikana.

Sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siitä johtuvaan paineeseen pienentää julkisia menoja. Työllisyysaste pysyi edelleen hyvänä, mutta alkoi hiipua vuoden toisella puoliskolla. Pitkään työttömänä olleiden määrä kääntyi keväällä 2023 jälleen kasvuun parin vuoden positiivisen kehityksen jälkeen.

Lokakuussa yli vuoden työttömänä olleita oli 89 400. Vuonna 2023 työvoimapula uhkasi edelleen erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toimintakykyä.

Sosiaaliturvan suurimmat haasteet liittyvät erityisesti talous- ja työllisyyskehitykseen sekä siitä johtuvaan paineeseen pienentää julkisia menoja.

Keväällä 2021 alkaneet työllisyyden kuntakokeilut jatkuivat vuonna 2023. Kokeiluilla ei vuoteen 2022 ulottuneen arvioinnin perusteella havaittu merkittäviä vaikutuksia työttömyyteen tai työvoimapalvelujen tarjontaan. Kela on tuottanut tietoa kokeilun edistymisestä yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Vuoden 2025 alussa vastuu TE-palveluiden järjestämisestä siirtyy kokonaan kunnille.

Suomessa vanhusväestön määrä kasvaa, työikäisen väestön osuus pienenee ja syntyvyys pysynee alhaisena. Tarvittaisiin enemmän työllisiä ja vähemmän työttömiä, jotta julkinen talous olisi tasapainossa. Yli 55-vuotiaiden työllisyyttä pyrittiin edistämään poistamalla vuoden 2023 alussa eläkeputki eli ansiosidonnaisen työttömyysturvan

lisäpäivät. Nähtäväksi jää, miten eläkeputken poistamisella, sosiaaliturvan leikkauksilla ja muilla toimilla saadaan lisättyä väestön työvuosia.

Työkyvyn ylläpitämisellä työterveyshuollon ja kuntoutuksen avulla voi olla ratkaiseva merkitys ikääntyvien työllisyysasteen nostamisessa. Toisaalta työelämän vaatimusten koventuminen ja varhaisten eläkereittien sulkeminen asettavat vaatimuksia uusille hyvinvointialueille, kuntoutusjärjestelmälle ja työterveyshuollolle. Kuluneen vuoden aikana erityisesti nuorten työhyvinvoinnin heikentyminen herätti keskustelua. Nuorten hyvinvointi oli erityistarkastelussa muun muassa väestön terveys- ja hyvinvointikatsauksessa, jonka Kelan tutkimus toimitti yhteistyössä THL:n kanssa.

Työperäinen maahanmuutto on ollut Suomessa vähäisempää kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Samalla maahanmuuttajien työmarkkina-asema on Suomessa edelleen heikko verrattuna muuhun väestöön. Maahanmuuttajien heikompi työllisyys ja pienituloisuus lisäävät etuuksien tarvetta. Maahanmuuttajien kotouttaminen yhteiskuntaamme siten, että he pärjäävät työmarkkinoilla, vaikuttaisi myönteisesti työllisten määrään ja julkiseen talouteen. Maahanmuuttajien työllisyysaste on noussut viime vuosina. Hyvää kehitystä on tapahtunut erityisesti EU-maiden ulkopuolella syntyneiden naisten työllisyysasteessa.

Sosiaaliturvajärjestelmän uudistamisen keinot työllisyyskehitykseen vaikuttamiseen ovat rajalliset. Näyttää siltä,

että sosiaaliturvaetuuksia joudutaan jatkossa supistamaan ja kohdentamaan uudelleen. Tämä voi kiihdyttää tarvetta laajemmille muutoksille sosiaaliturvajärjestelmässä.

Miten sosiaaliturva uudistuu 2020-luvulla?

Kela tukee sosiaaliturvauudistuksen toteuttamista asiantuntija- ja tutkimustyöllä ja tietovarantoja hyödyntämällä. Kela osallistuu myös uudistustyössä tarvittavien laskelmien tekemiseen. Komitean ja jaostojen lisäksi Kela oli mukana sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -työryhmässä. Komitean ensimmäinen kausi päättyi keväällä 2023. Se julkaisi maaliskuussa 2023 välimietintönsä ja ehdotuksensa seuraavalle hallitukselle. Nyt on jo selvää, että sosiaaliturvauudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys vahvistamalla työllisyyttä sekä väestön työ- ja toimintakykyä.

Komitean toinen kausi alkoi loppuvuodesta 2023, ja STM asetti arviointi- ja selvitysryhmän komitean työn tueksi. Kelan tutkimus on mukana tässä ryhmässä. Komitea aloittaa työnsä alkuvuodesta 2024 käsittelemällä sosiaaliturvan tasoja ja eri etuuksien ja palvelujen vastaavuutta ihmisten elämäntilanteisiin.

Kela on nostanut kehittämis ehdotuksena esille yhden hakemisen mallin, jonka avulla asiakkaan asiointi helpottuu.

Kelan tavoitteena on myös kehittää asiakasymmärrystä ja -prosesseja yhdessä kumppanien kanssa. Kela on käyttänyt entistä aktiivisemmin rekistereihin kertynyttä aineistoa palvelujensa kehittämiseksi.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Kela osallistuu valtakunnallisena toimijana so-te-uudistuksen edistämiseen tietopalvelujen avulla ja myös toimeenpanijan roolissa yhdessä hyvinvointialueiden kanssa.

Kelan valtakunnallisia tietojärjestelmiä on järkevää edelleen hyödyntää, jotta sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisessä päästään kustannustehokkaaseen lopputulokseen. Hyvä esimerkki tästä on lääkekorvausjärjestelmä, jossa korvaus maksetaan suoraan oston yhteydessä ja alkuomavastuun sekä maksukaton seuranta tapahtuvat reaaliaikaisesti. Kelan vahvuutena onkin Kanta-palveluiden toimivuuden lisäksi valtakunnallinen ja kansainvälinen tiedonhallinta terveysperusteisissa etuuksissa ja palveluissa. Kustannus- ja toimintatiedot ovat saatavissa kaikista etuuksista hyvin nopeasti.

Asiakaspalvelua ja etuustoimintaa kehitettiin asiakaskokemus edellä

H hyvä asiakaskokemus on Kelan strategian ytimessä. Haluamme tarjota hyvää asiakaspalvelua ja kehitteä palveluitamme. Olemme panostaneet asiakaskokemuksen kehittämiseen entistä systemaattisemmalla asiakasymmärrystyöllä. Asiakasymmärrys on eri tietojen pohjalta muodostettu näkemys asiakkaiden tarpeista, odotuksista sekä palvelujen käytöstä ja niihin liittyvistä haasteista.

Kelan asiakkaat tarvitsevat eri elämäntilanteissa erilaisia palveluita ja palvelukanavia, joiden kautta he voivat hoitaa asioitaan.

Kelan asiakkaita ovat melkein kaikki Suomessa asuvat. Jotta pystymme tuottamaan asiakkaan tarpeisiin vastaavaa palvelua, on tärkeää tuntea erilaiset asiakasryhmät. Vuonna 2023 Kelaan nimitettiin ensimmäinen asiakaskokemuspäällikkö vahvistamaan asiakaslähtöisiä toimin-

tatapoja ja tukemaan muutostyötä. Haluamme kehittää toimintaamme myös entistä vahvemmin yhteistyössä asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa.

Palveluja kehitettiin uutta kokeillen

Kelan palvelukanavien strateginen kehittäminen jatkui vuonna 2023. Asiakkaat tarvitsevat eri elämäntilanteissa erilaisia palveluita ja palvelukanavia, joiden kautta he voivat hoitaa asioitaan. Kelan palvelukanavia käyttävät henkilöasiakkaiden lisäksi myös kumppanit sekä työnantajat, jotka hoitavat työntekijöidensä sosiaaliturvaan liittyviä asioita.

Palvelupisteiden toimintamalleja kehitettiin vuoden aikana. Palvelupisteisiin suunniteltiin myös uusi visuaalinen ilme, joka näkyi asiakkaille joulukuusta 2023 alkaen muun muassa uusina julisteina ja kyltteinä.

Puhelinpalvelussa tehtiin kehittämistoimia, joiden kautta palvelun saatavuus pysyi hyvällä tasolla. Asiakkaiden

jonotusaikaa vähennettiin muun muassa puhelinajanvarauksilla sekä tarjoamalla entistä useammin mahdollisuus jättää soittopyyntö.

Kelan verkkosivujen uusi sisältökonsepti valmistui. Sen keskiössä ovat elämäntilannelähtöisyys ja asiakaspolkujen vahvistaminen. Myös laskurit ja viittomakieliset videot uudistettiin ja selkokielistä sivustoa parannettiin. OmaKelan palvelutaso parani merkittävästi vuonna 2023, kun huoltajille tuli mahdolliseksi asioida alaikäisen puolesta. Huoltajat voivat hakea joitakin etuuksia ja nähdä lapsensa ajankohtaiset Kela-asiat, maksut ja päätökset. Myös Suomi.fi-valtuudella asiointi toisen puolesta laajeni.

Chattirobotin kehitystyö jatkui vuonna 2023. Kelan chat-tirobotti Kela-Kelpo (ruotsiksi FPA-Folke) osaa jo lähes puolet Kelan kaikista etuuksista. Chattirobotti palvelee asiakkaita etuuksiin ja Kelan palveluihin liittyvissä kysymyksissä Kelan verkkosivuilla sekä perustoimeentulotuen ja vanhempainrahojen verkkohakemuksilla OmaKelassa. Kela-Kelpon ja Fpa-Folken kanssa käytiin yhteensä 133 000 keskustelua, eli keskustelumäärässä syntyi jälleen uusi ennätys.

OmaKelan chattikokeilussa toimeentulotuen verkkohakemuksen hakemusavustajalta eli Kela-Kelpolta oli mahdollista pyytää myös Kelan palveluasiantuntija mukaan chattikeskusteluun. Näin kokeiltiin robotin ja palveluasiantuntijan antaman palvelun yhdistämistä. Tavoitteena oli kerätä kokemuksia uudesta tavasta palvella Kelan henkilöasiakkaita. Chatissa pystyttiin hoitamaan monenlaisia Kela-asioita, ja asiakkaat olivat saamaansa palveluun erittäin tyytyväisiä.

OmaKelan uusi liitepalvelu valmistui, ja verkkohakemusten uudistustyö eteni vauhdilla. Asiakkaiden käyttöön valmistui useampia uusia verkkohakemuksia. Uuden koulumatkatukihakemuksen teknisessä toteutuksessa otettiin harppauksia, kun hakemukseen kytkettiin mukaan uudella tavalla muita toimijoita. Myös muissa EU-maissa asuvien palvelua parannettiin, ja he voivat eIDAS-tunnistautuneina toimittaa Kelaan tarvittavia hakemuksia ja liitteitä. Asiakas voi yhä useammassa etuudessa luopua kokonaan paperipostista. Kehitimme sähköpostiin liittyviä prosesseja robotiikan avulla. Yhteistyökumppaneita ja työnantaja-asiakkaita ohjattiin liitteiden toimittamisessa entistä vahvemmin suojatun sähköpostin käyttöön.

Kelan sosiaalisen median linjaukset valmistuivat loppuvuonna 2023. Linjaukset määrittelevät, miksi ja miten Kela näkyy ja kuuluu somessa. Monipuolista asiakaspalvelua kehitettiin Facebookissa, Instagramissa ja Jodelissa.

Vuoden alussa Kela aloitti Jodelissa valtakunnalliset AskMeAnything-tunnit, joita on järjestetty muutaman kuukauden välein. Vastasimme somessa vuoden aikana 10 800 yksityisviestiin.

Kela huomioi saamenkielisten palvelujen kehittämisessä saamelaisväestön kielelliset ja kulttuuriset erityistarpeet. Vuonna 2023 kehittämistyötä jatkettiin yhdessä kumppaneiden kanssa sekä Kelassa että eri viranomaisten yhteisessä Mii Ovttas -verkostossa. Kelan toiminta perustuu lakiin ja saamelaiskäräjien kanssa solmitun yhteistyösopimuksen kirjauksiin. Vuoden aikana kehitimme Kelan saamenkielisiä palveluita koskevaa tilastointia ja raportointia.

Kela kehitti vuonna 2023 erityisesti digituen osaamista. Yhteistyössä Finanssialan järjestöjen ja pankkien kanssa kehitimme mm. tiliotteisiin liittyvää digituen viestintää. Olimme myös mukana kouluttamassa digitukijoita yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Palvelupisteiden ja puhelinpalvelun asiointimäärät kasvoivat hiukan

Kela palvelee 128:ssa palvelupisteessä. Samoissa tiloissa kumppanien kanssa toimitaan näistä noin 60 pisteessä.

Kela on mukana valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksessa, jonka tavoitteena on koota käyntiasiointia julkisen hallinnon yhteisiin asiakaspalvelupisteisiin ja tiivistää valtionhallinnon toimitilaverkkoa. Kesällä 2023 aukesivat julkisen hallinnon yhteiset palvelupisteet Lahdessa ja Lappeenrannassa.

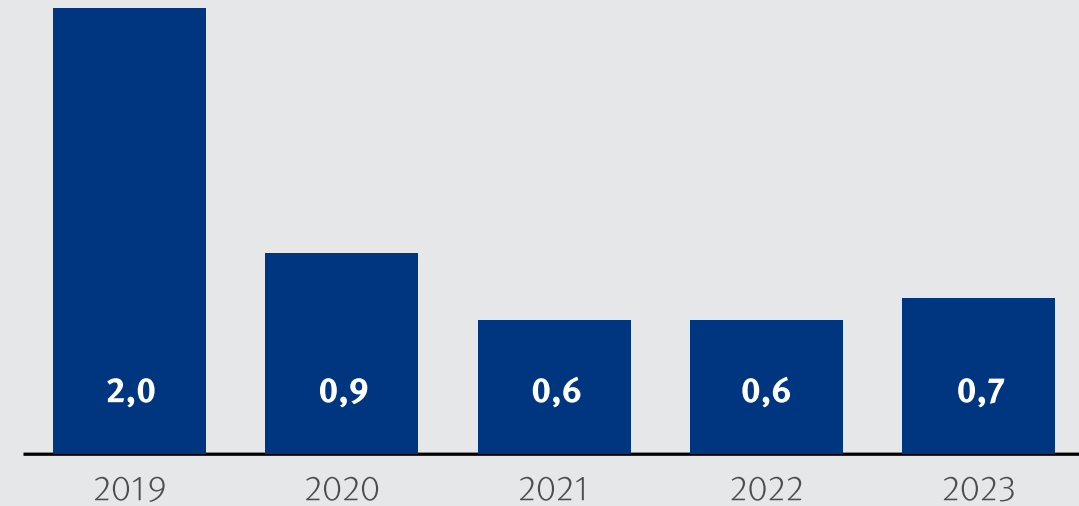
Paikkakunnilla, joilla palvelupiste suljettiin vähäisen asiointimäärän takia, palvelu turvattiin esimerkiksi yhteistyössä kuntien kanssa tai etäpalvelulla. Kela-asioita oli mahdollista hoitaa 182:ssa yhteistyökumppanin toimipisteessä. Näitä olivat esimerkiksi asiointipisteet, Ohjaamot, palvelukeskukset ja Lapin Virtu-pisteet.

Palvelupisteiden asiakasmäärät ja puhelinasiointien määrä nousivat hieman edellisestä vuodesta. Vuonna 2023 palvelupisteissä asioitiin noin 0,7 miljoonaa kertaa, joista 12,3% ajanvarauksella. Puhelinpalvelussa asioitiin noin 2,3 miljoonaa kertaa. Jotta asiakkaiden ei tarvitse jonottaa, puheluista hoidetaan suuri osa takaisinsoittopalvelun kautta. Vuonna 2023 takaisinsoittona hoidettiin 60 % puheluista. Puhelinajanvarauksen kautta hoidettiin 85 000 puhelua.

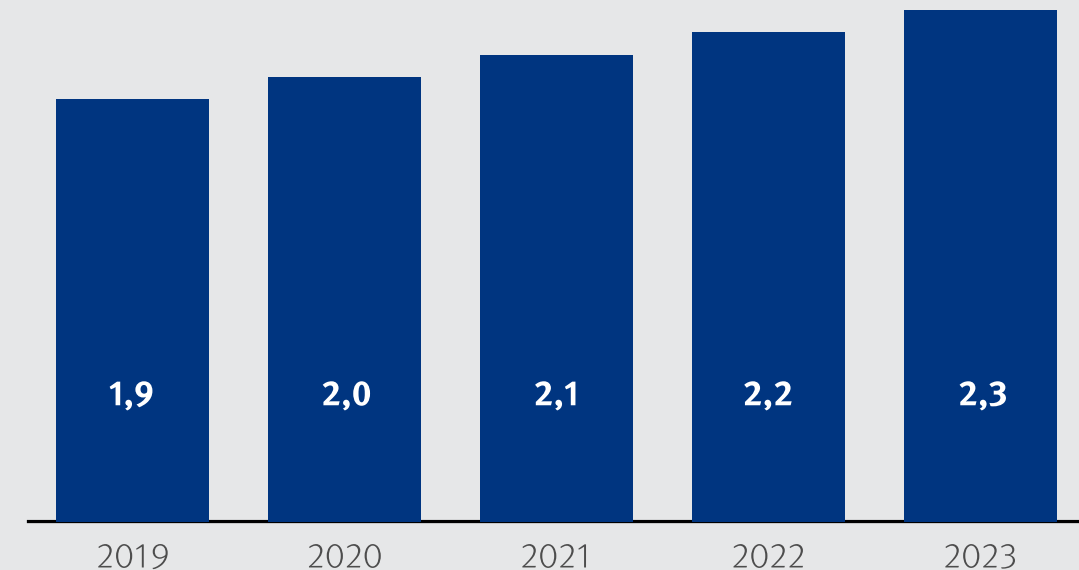
Vuonna 2023 henkilöasiakkaiden käyntejä Kelan verkkosivuilla oli 58,5 miljoonaa, ja asiakkaat asioivat tunnistauneina OmaKelassa 38,3 miljoonaa kertaa. OmaKannassa henkilöasiakkaiden asiointeja oli 35,4 miljoonaa. Kela lähetti vuoden aikana myös 12,4 miljoonaa kirjettä, ja suorakorvauksella asiakkaiden asioita hoidettiin 36,5 miljoonaa kertaa.

Kelassa seurataan säännöllisesti asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluihin. Asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä Kelan henkilökohtaiseen palveluun. Palvelupisteiden asiakkaat antoivat asteikolla 0–10 arvosanaksi keskimäärin 9,0. Kelan puhelinpalvelun arvosanan keskiarvoksi muodostui 8,9. Myös puhelinajanvarauksen tyytyväisyys oli hyvä, 8,9. Sähköisen asiointipalvelu OmaKelan saamien arvioiden keskiarvo oli 7,3 ja Kela.fi-sivuston 6,2. Asiakkaan tyytyväisyys Kela-asioden hoitoon kokonaisuutena päätöksen saamisen jälkeen oli 7,5.

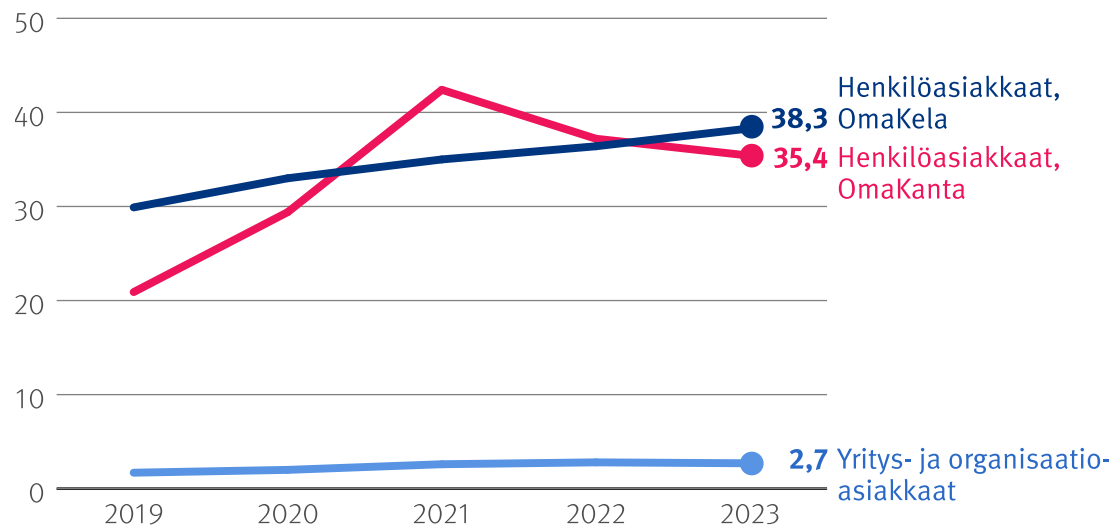
Toimistoasioinnit, miljoonaa

Vastatut puhelut, miljoonaa

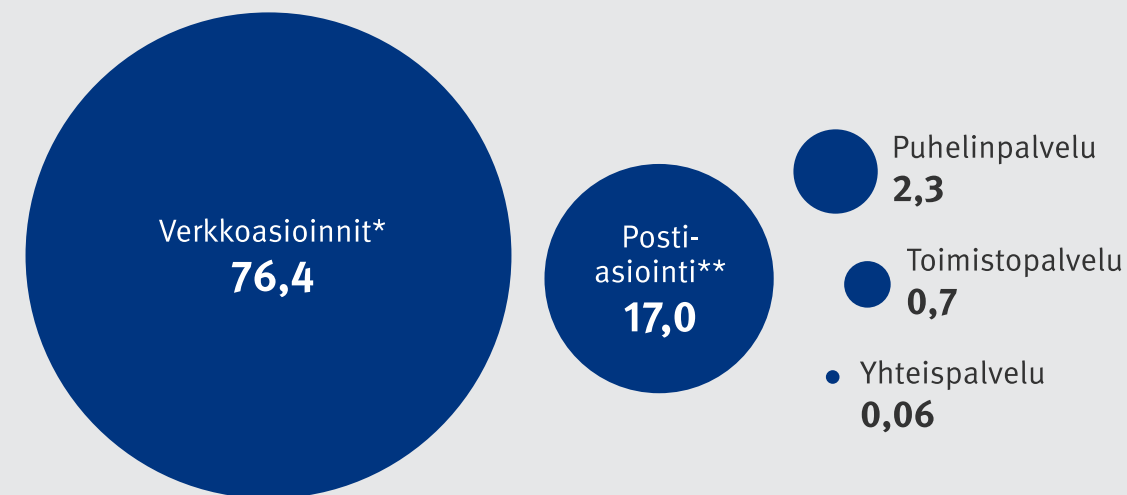

Verkkoasioinnit*, miljoonaa

*Verkkopalveluihin tehtyjen tunnistettujen kirjautumisten määrä.

Eri palvelukanavien käyttö vuonna 2023, miljoonaa

*Tunnistautumiset: henkilöasiakkaat, OmaKela (38,3 milj.); henkilöasiakkaat, OmaKanta (35,4 milj.) ja yritys- ja organisaatioasiakkaat (2,7 milj.).

**Kelan lähettämät kirjeet (12,4 milj.) ja Kelaan saapuneet skannatut ja muut asiakirjat (4,6 milj.)

Koronan vaikutus etuustoimintaan hiipui

Tartuntatautipäivärahan saamisen edellytyksiä keventänyt väliaikainen lakimuutos päättyi vuoden 2023 alussa. Tartuntatautipäivärahan myöntämisen edellytyksenä oli vuoden alusta lukien tartuntataudeista vastaavan lääkärin päätös henkilön eristämisestä, karanteenista tai työstä poissaolosta Covid-19-taudin vuoksi.

30.6.2023 voimaan tulleen asetusmuutoksen johdosta Covid-19-tautia ei luokiteltu enää yleisvaaralliseksi vaan valvottavaksi tartuntataudiksi. Asetusmuutoksen vuoksi tartuntatautipäivärahaa oli mahdollista myöntää koronataudin vuoksi vain tietyille työntekijäryhmille. Sairastuneilla oli kuitenkin yhä mahdollisuus saada sairausvakuutuslain nojalla määrättyä sairauspäivärahaa.

Sairaanhoidon korvauksia koskevia väliaikaisia lainmuutoksia jatkettiin 30.6.2023 saakka. Heinäkuun 2023 alusta lukien koronatesteistä ja koronarokotuksesta tai näitä koskevista matkoista ei enää maksettu korvauksia.

Ukrainan sota näkyi etuuskäsittelyssä ja asiakaspalvelussa

4.3.2022 aktivoitu tilapäisen suojelun direktiivi on tämänhetkisin päätöksin voimassa 4.3.2025 asti. Kelan

etuuksien saaminen edellyttää tilapäistä suojelua saavilta henkilöiltä vakinaista maassa asumista tai työntekoa niin, että ansiotuloraja täyttyy. Maaliskuusta 2023 lukien Suomeen tulleille tilapäistä suojelua saaville alkoi syntyä asumisen perusteella oikeus Kelan etuuksiin.

Kelassa varauduttiin monin tavoin asiakkaiden siirtymiseen vastaanottokeskuksien palveluiden piiristä uusien kotikuntiansa palveluiden ja Kelan etuuksien piiriin. Pyrimme varmistamaan, että asiakkaat saisivat mahdollisimman sujuvasti heille kuuluvat etuudet ja palvelut. Ukrainan sotaa paenneille viestittiin sekä ukrainan että venäjän kielellä ja tehtiin kaksi ukrainankielistä videotallennetta etuuksien hakemisesta. Useiden etuuksien hakemuksia käännettiin sekä ukrainan että venäjän kielelle. Kelassa luotiin myös uusi yhdistelmälomake, jolla tilapäistä suojelua saava henkilö voi hakea oikeutta asumisperusteisiin etuuksiin, Kela-korttia ja lapsilisää.

Teimme tiivistä yhteistyötä paikallisesti ja valtakunnallisesti mm. vastaanottokeskusten, Maahanmuuttoviraston sekä sisäministeriön organisoiman koordinaatioryhmän kautta. Viestintää tehtiin yhdessä kumppaneiden kanssa mutta myös kumppaneille mm. suuren suosion saaneiden webinaarien muodossa. Kelassa tehtiin ukrainalaisten tilanteeseen liittyen yhteistyötä myös muiden EU-maiden kanssa.

Ukrainalaisia asiakkaita siirtyi Kelan etuuksien piiriin ennakoitua vähemmän ja tasaisemmin, ja siirtymä jatkui koko vuoden. Keväälle 2023 ennakoitu ruuhkahuippu ei koskaan toteutunut. Asiakasyhteydenottojen määrä kuitenkin kasvoi erityisesti syksyn aikana. Asumistuen hakemusmäärät vakiintuivat noin 60–80 hakemukseen päivässä. Perustoimeentulotuen hakemusmäärät nousivat loppuvuotta kohti hieman siten, että hakemuksia tuli päivittäin vähintään 250, välillä jopa yli 300. Vakuuttamiskorvausten puolella hakemusten määrä alkoi vuoden loppua kohden jo laskea hienoisesti.

Energiakriisi, inflaatio ja väliaikaiseen sähkötukeen valmistautuminen

Vuoden 2023 alusta astui voimaan laki väliaikaisesta sähkötuesta. Sähkötukea maksettiin pienituloisille kotitalouksille suuriin sähkölaskuihin, jotka olivat syntyneet tammi-huhtikuussa 2023. Etuus sovitettiin yhteen verottajan myöntämän sähkövähennyksen kanssa siten, että molempia tukia ei ollut mahdollista saada. Tämän varmistamiseksi Kela ilmoittaa vuonna 2024 verottajalle sähkötuen saajat, jotta tieto voidaan huomioida lopullisissa verotuspäätöksissä vuodelle 2023.

Väliaikaisen sähkötuen järjestelmätyö, koulutukset ja määräaikaisen henkilöstön rekrytointi sujuivat suunnitelmien mukaisesti. Koska energiakriisi jäi mm. leudon ja tuulisen

talven ja Olkiluoto 3:n valmistumisen johdosta ennakoitua selvästi pienemmäksi, myös väliaikaisen sähkötuen kysyntä oli huomattavasti pienempää kuin mihin alun perin varauduttiin. Myös muihin etuuksiin tehdyt energiakriisiin varautumiseen liittyvät muutokset saattoivat lieventää omalta osaltaan tarvetta väliaikaiselle sähkötuella. Marraskuun 2023 loppuun mennessä sähkötuesta oli annettu noin 6 000 ratkaisua. Sähkötuen hakuaika päättyi 31.12.2023.

Energiakriisin vuoksi perustoimeentulotuen käsittelyssä otettiin huomioon kohonneet asumiskustannukset.

Vuodelle 2023 Kelan etuuksiin tuli myös seuraavia väliaikaisia korotuksia: lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus, työttömyysturvan lapsikorotuksen korotus, opintorahan huoltajakorotuksen korotus ja toimeentulotuen alle 18-vuotiaan lapsen perusosan korotus. Yksityisen hoidon tuen hoitolisään tuli 1.3.2023 alkaen pysyvä korotus ja opintotuen tuloarvoja korotettiin vuoden 2023 alusta 50 prosentilla vuoden 2021 tasosta. Lääkekustannusten vuosiomavastuuseen ei tehty vuodelle 2023 korotusta.

Energiakriisi ei lisännyt vuonna 2023 perustoimeentulotuen saajien määrää. Perustoimeentulotuen käsittelyssä

otettiin huomioon kohonneet asumiskustannukset. Jos asiakkaan taloussähkö- tai lämmitysmenot olivat suuret korkean energian hinnan vuoksi ja kulutuksen määrä oli laskun perusteella tavanomaista, kustannukset huomioitiin kokonaisuudessaan. Perustoimeentulotuesta käytettiin edelleen laajempaa harkintaa asumismenojen huomiointissa, sillä energiakriisi on nostanut myös esimerkiksi vuokria ja vastikkeita.

Toimeentulotuen lakimuutos tuli voimaan 1.1.2023 alkaen. Lainmuutoksen tavoitteena oli parantaa erityisesti sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa toimeentulotuen hakijoina sekä selkeyttää lainsäädäntöä ja viranomaisten vastuita. Lainmuutoksessa säädettiin mm. Kelan ja hyvinvointialueiden yhteistyöstä ja asioinnin saavutettavuudesta. Valtakunnallinen toimeentulotuen neuvottelukunta ja alueelliset neuvottelukunnat aloittivat toimintansa vuonna 2023.

Biologisten lääkkeiden ja biosimilaarien määräämisen ohjaus ja valvonta

Lääkekorvauskustannusten kasvun hillitsemiseksi lääkkeen määrääjän on pitänyt 1.1.2023 alkaen valita kaupan olevista keskenään vertailukelpoisista ja vaihtoehtoisista biologisista lääkkeistä ja biosimilaareista hinnaltaan määräämishetkellä edullisin valmiste. Jos lääkkeen määrääjä

määrää kalliimman lääkkeen, tulee lääkevalmisteen valinta perustella reseptille kirjoitettavalla potilaskohtaisella lääketieteellisellä tai hoidollisella syyllä.

Kelalle on annettu laissa tehtäväksi ohjata ja valvoa tämän veloitteen noudattamista. Kyseessä on ensimmäisen kerta, kun lääkkeenmääräämiskäytäntöön vaikutetaan lain tasolla, ja toimeenpano edellytti myös Kelassa uusien toimintamallien käyttöönottoa.

Kela pyrkii vaikuttamaan lääkkeenmääräämiskäytäntöön ensisijaisesti ohjauksen keinoin. Ensimmäiset valvonnasta saadut havainnot osoittavat säästöjen toteutumisen mahdollisuuden. Kela näkeekin tämän uuden valvontatehtävän tukevan rationaalista lääkkeenmääräämiskäytäntöä ja säästävän sekä yhteiskunnan että potilaan kustannuksia.

Kelan ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Kelan tehtävät liittyvät tiiviisti hyvinvointialueiden vastuulle kuuluviin sosiaali- ja terveystalouteen, ja siksi Kelan ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö on tärkeää.

Erityisen merkittävää Kelan ja hyvinvointialueen monialainen yhteistyö on niiden asiakkaiden kohdalla, jotka tarvitsevat paljon neuvontaa, tukea ja palveluita. Huolellisen valmistautumisen ja tiiviin yhteistyön ansiosta

vuodenvaihteen muutos onnistui erinomaisesti, ja yhteisten asiakkaiden asioiden hoitaminen varmistettiin sekä muutoksessa että sen jälkeen.

Digitalisaation hyödyt käyttöön

Toukokuussa astui voimaan uusi kansallinen sääntely automaattisista päätöksistä. Sääntely mahdollisti Kelaalle automaattisen päätöksenteon, mutta toi myös uusia velvoitteita.

Vuonna 2023 henkilöasiakkaiden mahdollisuus valita paperiton asiointi laajentui lähes kaikkiin tilanteisiin.

Kelassa otettiin käyttöön uusia etuuskäsittelyä nopeuttavia automaattiprosesseja sairauspäivärahassa ja opintoetuuksissa. Etuuskäsittelyyn liittyviä ohjelmistorobotteja vietiin tuotantoon vuoden 2023 aikana 9 kappaletta. Suurin osa on yksittäisiä pienehköjen tehtävien automatisointeja, mutta mukana on myös esimerkiksi kuntoutusetuuden tilitysten verkkolaskutuksen mahdollistaminen sekä Nuotti-palveluntuottajahankinnassa avustaminen. Kokonaisuutena kaikki ajossa olleet ohjelmistorobotit tuottivat vuonna

2023 hyötyä yhteensä 26 henkilötyövuoden työmäärän eli yli 2 milj. euroa.

Tekoälyä hyödynnetään saapuvien asiakirjojen käsittelyssä. Tekoälyteknologia tutkii asiakkaan sähköisen asioinnin kautta lähettämiä toimeentulotuen liitteitä ja nimeää niitä tarvittaessa uudelleen. Vuoden 2023 aikana nimettiin uudelleen jo noin miljoona asiakirjaa, mikä on säästänyt noin 7 henkilötyövuoden verran työaikaa eli yli puoli miljoonaa euroa. Asiakirjojen nimeäminen oikein parantaa myös ratkaisutyön laatua.

Vuoden 2023 aikana henkilöasiakkaiden mahdollisuus valita paperiton asiointi on laajentunut lähes kaikkiin tilanteisiin. Vuoden lopussa sähköisen toimitustavan on valinnut noin 500 000 Kelan asiakasta, ja pelkästään sähköisesti toimitettujen asiakirjojen osuus on noin 20 %. Vuoden aikana sähköisellä toimitustavalla saavutettiin 1,5 miljoonan euron säästöt postituskuluissa. Vuoden loppupuolella Kela panosti paperittoman päätöksen kampanjointiin.

Uudistuksia toisen asteen opiskelijoiden opintoetuuksien toimeenpanossa

Koulumatkatukilain muutos tuli voimaan 1.8.2023. Muutos mahdollisti koulumatkatuen hakemisen OmaKelassa. Opiskelijat ottivat muutoksen innolla vastaan, koska yli 92 %

haki koulumatkatukea uudella sähköisellä hakemuksella. Koulumatkatuen sähköinen hakemus mahdollisti myös sen, että opiskelija voi ostaa tuetun matkalipun lipunmyyjän tarjoamasta verkkokaupasta. Aikaisemmin matkalippu piti ostaa palvelupisteestä.

Toisen asteen opiskelijoiden opintojen edistymisen seuranta toteutettiin syksyllä 2023 ensimmäistä kertaa ohjelmallisesti. Kela lähetti noin 6 000 opiskelijalle selvityspyyntökirjeen opintojen edistymättömyydestä. Kela hyödyntää toisen asteen opiskelijoiden seurannassa Opetushallituksen Koski-tietovarannon tietoja.

Kela otti yhteyttä eläkeläisiin kansaneläkkeiden hakemisesta ja eläkkeensaajan asumistuen tarkistamisesta

Kela on jo vuosia selvittänyt säännöllisesti, kuinka monelta pientä työeläkettä saavalta eläkeläiseltä on jäänyt hakematta heille kuuluva kansaneläke. Myös vuonna 2023 tehtiin tällainen selvitys. Kelasta otettiin yhteyttä näihin asiakkaisiin henkilökohtaisesti, jotta he voisivat halutessaan hakea kansaneläkettä. Näin pyritään varmistamaan, että Kelan asiakkaat saavat heille kuuluvan kansaneläkkeen vaivattomasti ja luotettavasti – kullekin sopivalla asiointitavalla.

Vuodelle 2023 valtioneuvoston asetuksella määriteltyjä eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormeja korotettiin tavallista enemmän sähkön hinnan nousun vuoksi. Kela pyrki kevään aikana varmistamaan, että kaikki ne tuensaajat, joille lämmitysnormien suurenemisen vuoksi tulisi korotus asumistukeen, saivat sen vuoden alusta. Tämä tehtiin selvittämällä ne eläkkeensaajan asumistukea saavat asiakkaat, joiden asumistukeen tuli lämmitysnormin korotuksen vuoksi tarkistusperuste, mutta joiden asumistukea ei oltu vielä tarkistettu vuoden alusta. Näihin asiakkaisiin oltiin yhteydessä tarkistushakemuksen saamiseksi.

Kela valmistautuu TE2024- ja KOTO2024-uudistuksiin

TE2024-uudistuksen tavoitteena on luoda palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Siirron yhteydessä kunnille luodaan rahoitusmalli, joka kannustaa niitä kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistävänä siten, että uudistuksella saavutettaisiin 7 000–10 000 lisätyöllistä. Palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025.

KOTO2024-uudistusta koskeva hallituksen esitys sisältää kotoutumislain kokonaisuudistuksen ja työvoimapalvelu-uudistuksen yhteensovittamisen. Lakiesityksessä ehdotetaan tarvittavia muutoksia mm. kotoutumislakiin, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettuun lakiin, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin ja työttömyysturvalakiin.

Kelassa TE2024- ja KOTO2024-valmistelu alkoi marraskuussa ohjausryhmän perustamisella. Tulevien työllisyysalueiden lopullinen lukumäärä varmistuu vuoden 2024 alussa kuten myös lainsäädäntömuutosten sisältö.

Tiedon liikkuvuus ja digitalisaatio

Monialaisessa asiakasyhteistyössä asiakkaalta tarvitaan yleensä suostumus tietojen vaihtamiseen. Vuoden 2023 alussa luotiin Kelan ja kumppaneiden yhteisiin tarpeisiin uusi, monikäyttöinen suostumuslomake (lomaketunnus Y 100). Kela julkisti lomakkeen yhdessä Hyvil Oy:n kanssa. Lomakkeen käytön tueksi luotiin myös ohjeistus ja prosessikuvaus. Lomake ja sen käyttöä koskeva ohjeistus on saatavilla Kelan verkkosivuilla. Yleinen suostumuslomake korvaa useimmat aikaisemmin käytössä olleet suostumuslomakkeet.

Kela osallistui valtiovarainministeriön asettaman Digitalisaation edistämisen ohjelman (Digiohjelma) työhön kartoittamalla digitalisaatioon liittyviä, julkista hallintoa koskevia, säädöksiä ja niihin liittyviä ongelmia. Digiohjelman loppuraportissa tuotettuja toimenpite-ehdotuksia voidaan käyttää digitaalista asiointia kehittävien hankekokonaisuuksien suunnittelussa ja mahdollisista tulevista lainvalmisteluhankkeista päättämisessä.

Sosiaaliturvakomitea julkaisi välimietintönsä maaliskuussa 2023. Osana sitä esitettiin merkittäviä digitalisaation edistämisen tavoitteita sekä rakenteiden että konkreettisten digiratkaisujen kehittämiseksi. Kelassa osallistuttiin aktiivisesti sosiaaliturvakomitean digitalisaatiotyöhön sekä sosiaaliturvan strategisen digitaalisen vision konkretisointiin STM:n johdolla.

Toukokuussa 2023 astui voimaan uusi automaatiota koskeva kansallinen sääntely. Kelassa luotiin vuoden 2023 kuluessa toimintamalli uuden lainsäädännön vaatimusten täyttämiseksi siirtymäajan kuluessa. Automaattisten ratkaisujen käyttöönottoon luotiin lain vaatimukset täyttävä käyttöönottomenetelmä.

Kehitystyö etuusväärinkäytösten ehkäisemiseksi eteni

Luottamus henkilöasiakkaisiin on Kelalle tärkeä strateginen tavoite, ja etsimme jatkuvasti ratkaisuja Kela-asioinnin keventämiseksi ja esimerkiksi liitteiden toimittamisen vähentämiseksi. Samalla meidän on tärkeää kehittää sosiaaliturvan väärinkäytösten tunnistamista ja ennaltaehkäisyä.

Teemme väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi jatkuvaa kehitystyötä. Hyödynnämme tässä muun muassa tietojärjestelmiä sekä uusia tekoälyyn ja koneoppimiseen liittyviä menetelmiä. Kelassa otettiin vuonna 2023 käyttöön koneellisen havainnoinnin tekniikoita, joilla parannettiin asiakkaiden tulojen ja omaisuuden havaitsemista asiakkaiden toimittamista tiliotteista.

Kelan etuuksia koskevat väärinkäytösepäilyt ovat pysyneet suhteellisen vähäisinä vuosina 2019–2023. Vuonna 2023 epäilyjä oli vajaat 1 300, ja niitä vastaava rahamäärä oli yhteensä noin 7,1 miljoonaa euroa. Ilmi tulleiden epäilyjen osuus kaikista maksetuista etuuksista oli 0,45 promillea.

Suurin osa väärinkäytösepäilyistä koski vuonna 2023 perustoimeentulotukea. Seuraavaksi eniten väärinkäytösepäilyjä oli työttömyysturvassa ja yleisessä asumistuessa.

Kelan etuuskulut

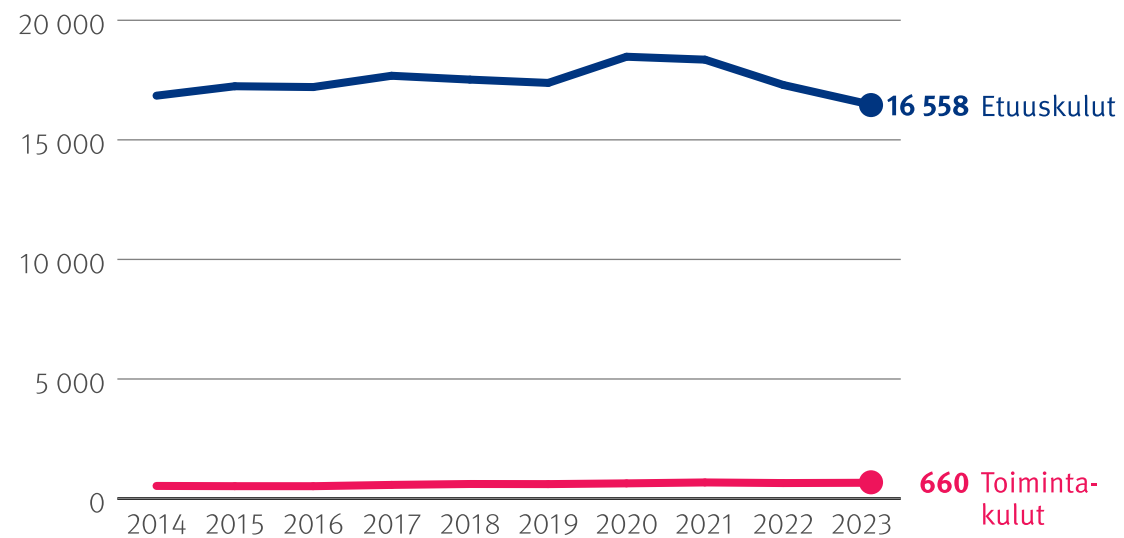
Kelan etuuskulut olivat yhteensä 16,6 mrd. euroa.
Ne suurenvat edellisvuodesta 1,8 %.

Kelan maksamat etuudet

	2023 milj. €	2022 milj. €	Muutos %
Eläke-etuudet	2 576,2	2 476,6	4,0
Vammaistuet	622,0	573,9	8,4
Sairausvakuutusetuudet	4 804,9	5 032,6	-4,5
Kuntoutus	785,4	713,2	10,1
Työttömyysetuudet	1 933,5	1 844,5	4,8
Lapsiperheiden etuudet ¹	1 819,0	1 914,6	-5,0
Opintoetuudet	766,0	652,0	17,5
Eläkkeensaajan asumistuki	679,2	650,2	4,5
Yleinen asumistuki	1 684,2	1 565,0	7,6
Perustoimeentulotuki	718,6	678,4	5,9
Opiskeluterveydenhuolto	87,9	84,6	4,0
Muut etuudet	81,0	84,0	-3,6
Menot yhteensä	16 558,0	16 269,7	1,8

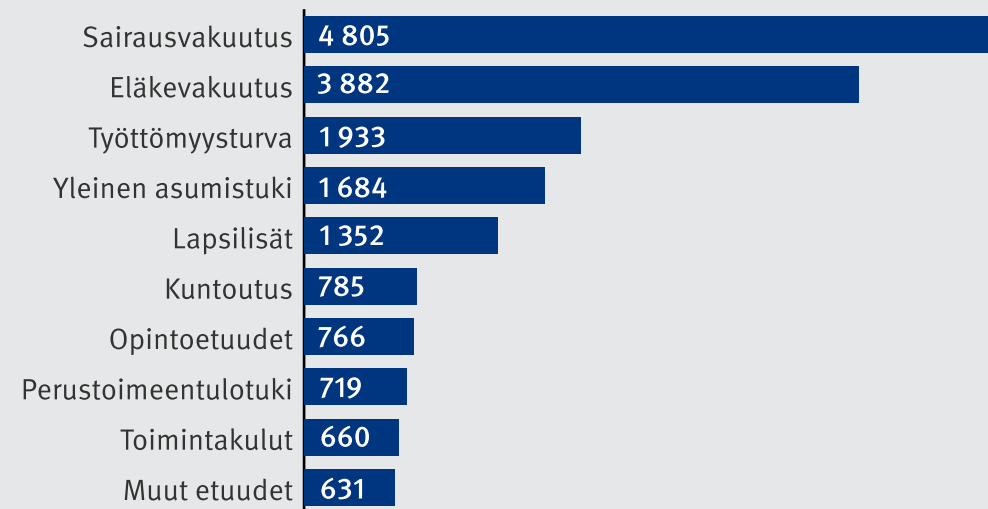
1 Vanhempainpäivärahat sisältyvät sairausvakuutusetuuksiin.

Kelan etuudet ja toimintakulut 2014–2023, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.

Kelan kulujen jakautuminen 2023, milj. euroa*

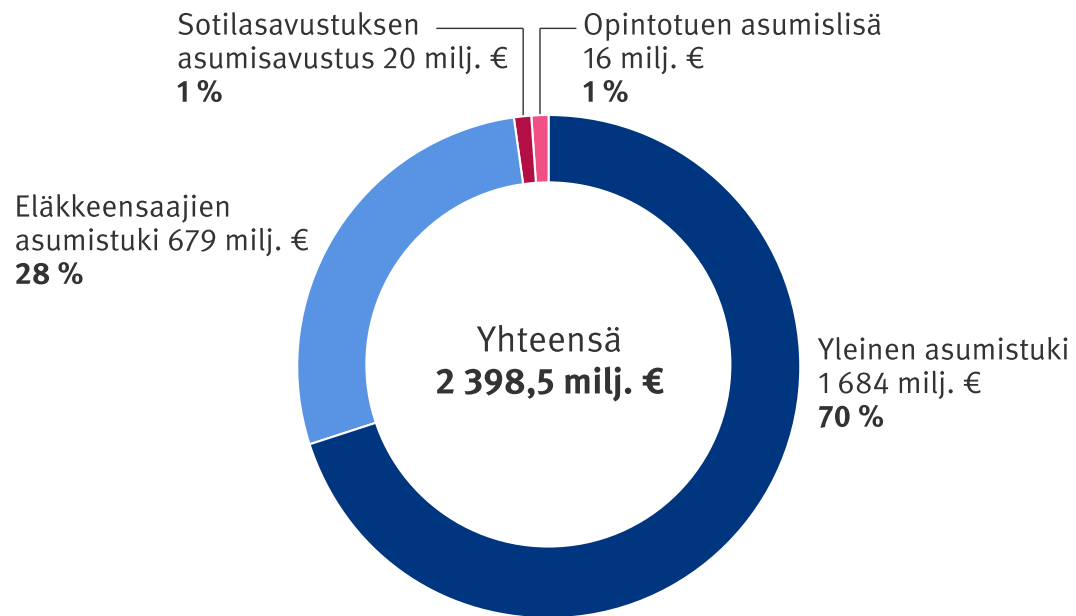

*Vuoden 2023 rahana.

Asumisen tuet

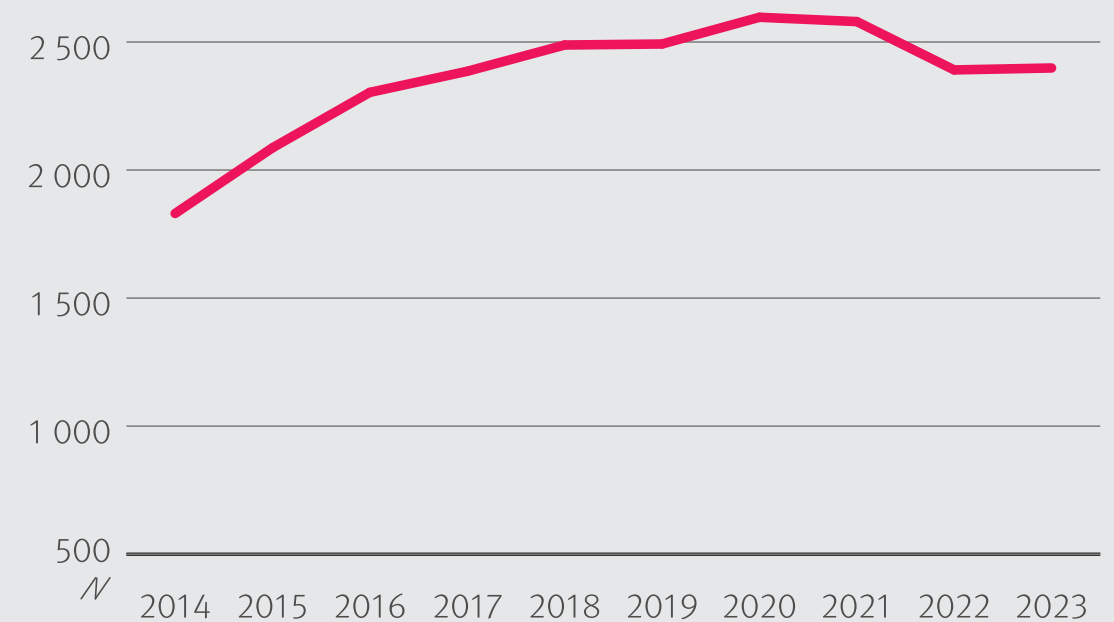
Kela maksoi vuonna 2023 asumistukia yhteensä 2 399 milj. euroa. Asumistukimenot pienenivät 0,3 % edellisvuodesta. Yleisen asumistuen menot olivat 1 684 milj. euroa. Kasvua edellisvuoteen oli 7,6 %. Yleistä asumistukea saavia ruokakuntia oli vuoden 2023 joulukuussa 404 662 eli 5,9 % enemmän kuin edellisvuoden joulukuussa.

Maksettujen asumistukien jakautuminen 2023, %

Eläkkeensaajan asumistukimenot olivat 679 milj. euroa. Menot kasvoivat vuoden aikana 4,5 % ja saajien määrä kasvoi 0,4 %.

Maksetut asumistuet 2014–2023, milj. euroa*

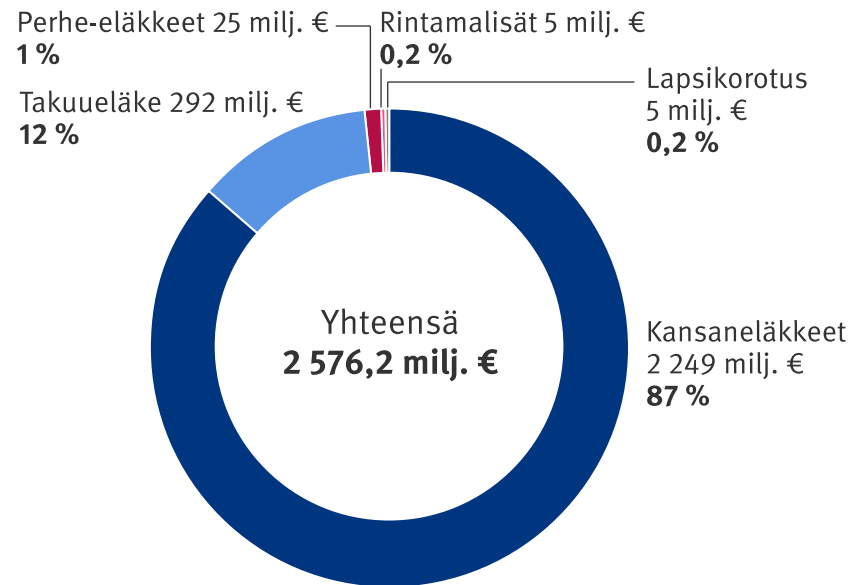
*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Eläke-etuudet

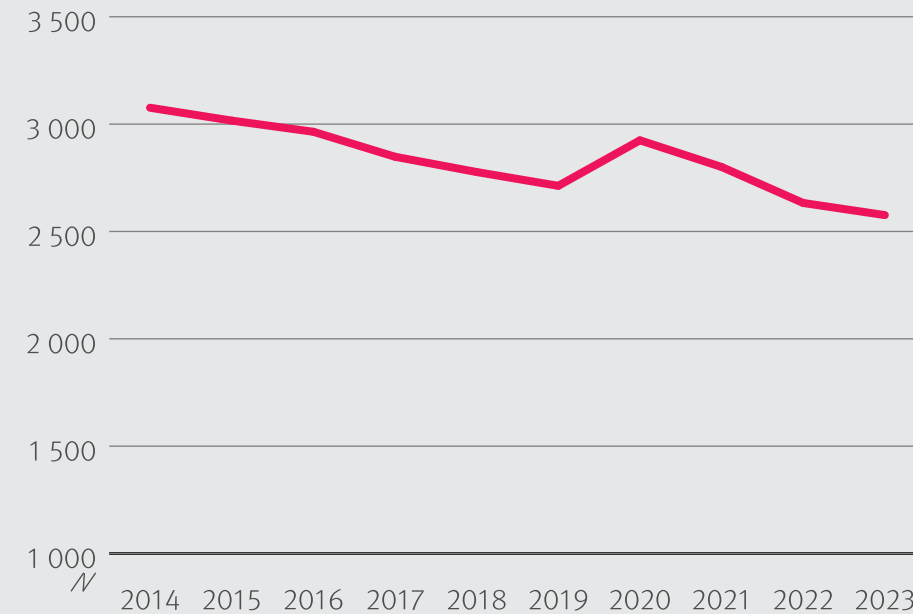
Vuonna 2023 Kelan eläke-etuuksia maksettiin 2 576 milj. euroa, mikä on 4,0 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kelan eläke-etuuksien saajia oli vuoden päättyessä 576 900. Määrä väheni edellisvuodesta 1,2 %. Suhteellisesti eniten väheni rintamalisän saajien määrä.

Maksettujen eläke-etuuksien jakautuminen 2023, %

Maksetut eläke-etuudet 2014–2023, milj. euroa*

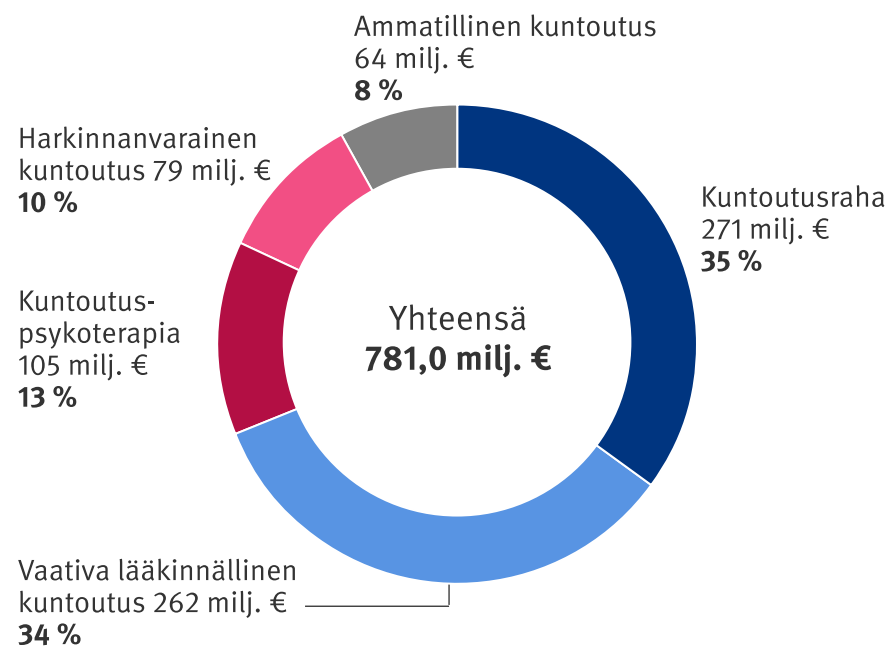
*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Kuntoutusetuudet

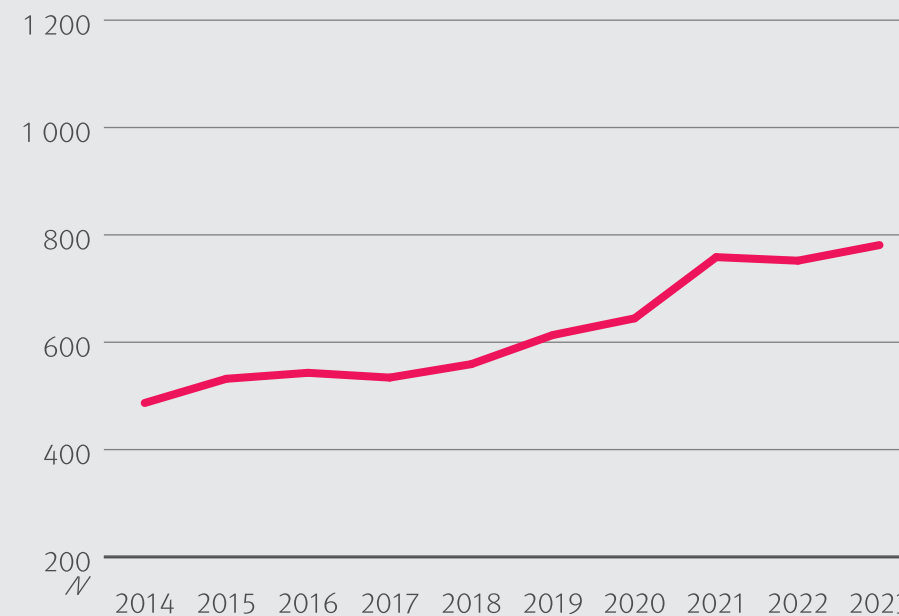
Kelan kuntoutuskulut olivat yhteensä 785 milj. euroa vuonna 2023, mikä oli 10,1 % enemmän kuin vuonna 2022. Kuntoutusetuuksia saaneiden henkilöiden lukumäärä (187 565) kasvoi 5,6 %. Kuntoutusrahamenot olivat 271 milj. euroa, mikä oli 11,7 % enemmän kuin edellisvuonna.

Maksettujen kuntoutusetuuksien jakautuminen 2023, %

Ammatillisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelukustannukset olivat yhteensä 64 milj. euroa. Kustannukset kasvoivat 8,5 % vuodesta 2022. Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelukustannukset olivat 262 milj. euroa, kuntoutuspsykoterapian 105 milj. euroa ja harkinnanvaraisen kuntoutuksen 79 milj. euroa.

Maksetut kuntoutusetuudet 2014–2023, milj. euroa*

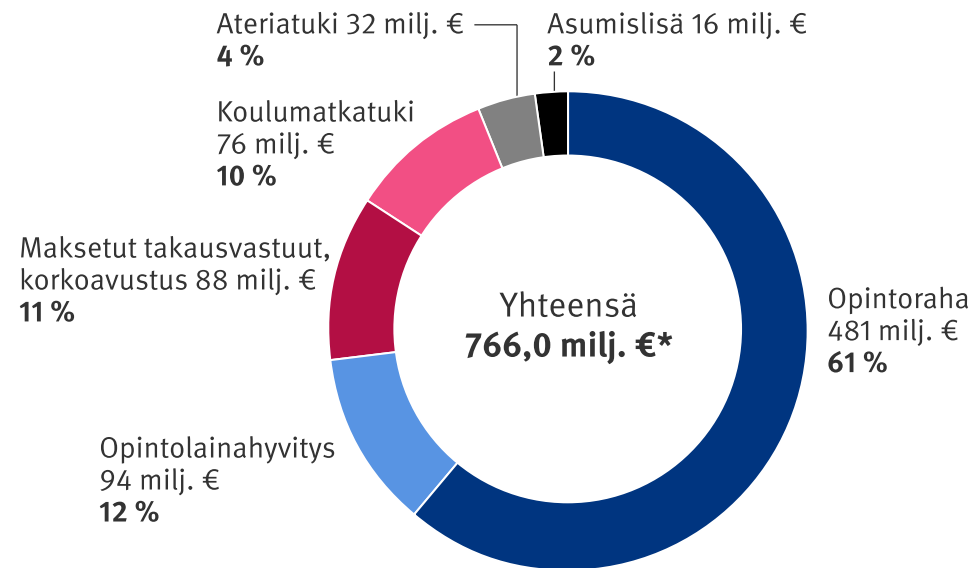

*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Opintoetuedet

Kelan opintoetusmenot olivat yhteensä 766 milj. euroa vuonna 2023. Menot kasvoivat 17,5 % edellisestä vuodesta. Vuonna 2023 opiskelijoille maksettiin opintorahaa 481 milj. euroa ja asumislisää 16 milj. euroa. Opintorahamenot kasvoivat 5,8 % vuodesta 2022, kun taas asumislisämenot pysyivät ennallaan.

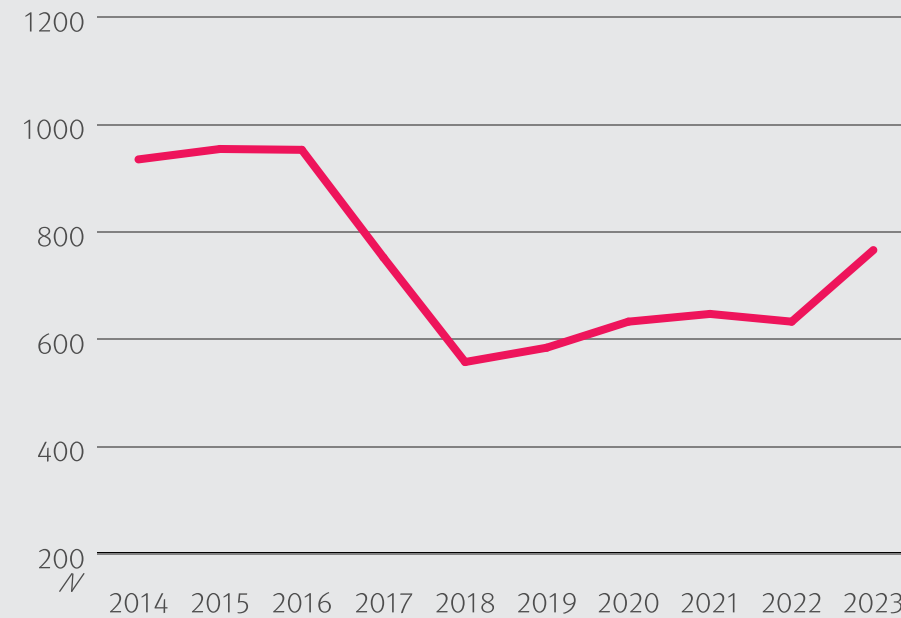
Maksettujen opintoetuuksien jakautuminen 2023, %

*Yhteissummasta on vähennetty takaisinperityt takausvastuusaatavat ja takaisinperittyyn opintotukeen lisätty korotus.

Opintolainahyvitystä maksettiin 94 milj. euroa, takausvastuita 85 milj. euroa ja korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea 32 milj. euroa. Koulumatkatukea maksettiin 76 milj. euroa.

Maksetut opintotuet 2014–2023, milj. euroa*

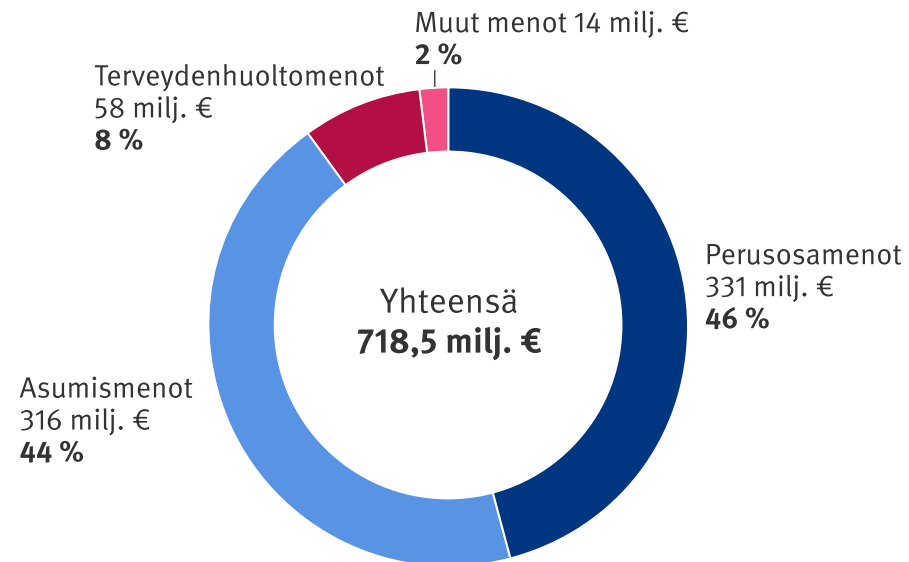

*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Perustoimeentulotuki

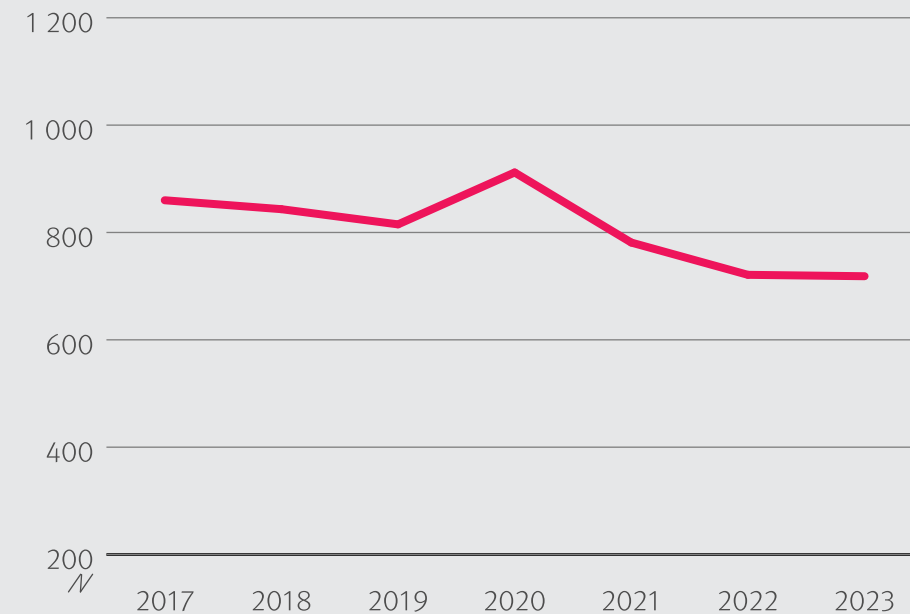
Kela maksoi perustoimeentulotukea 719 milj. euroa vuonna 2023. Summa on 5,9 % suurempi kuin edellisvuonna. Tukea sai vuoden aikana 250 493 kotitaloutta, joissa oli 355 464 henkilöä. Perustoimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä väheni 0,6 % ja tukea saavien henkilöiden määrä säilyi ennallaan.

Perustoimeentulotuen menot vuonna 2023 ja tuen kohdentuminen eri menolajeihin, %

Perustoimeentulotukea sai vuoden aikana 6,3 % väestöstä. Tuen saaminen on yleisintä 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä, josta 13,7 % sai perustoimeentulotukea.

Maksettu perustoimeentulotuki vuonna 2017–2023, milj. euroa*

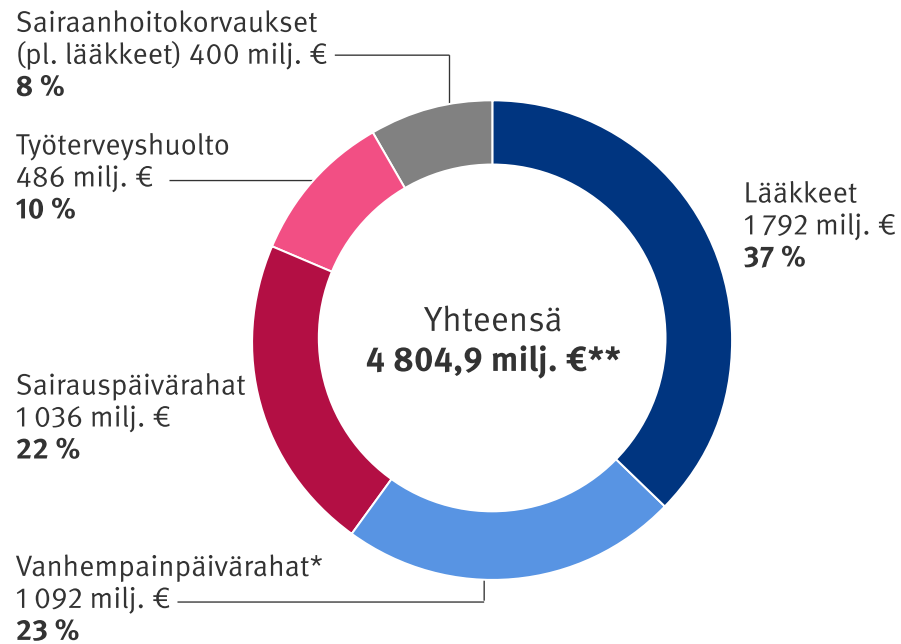
*Vuoden 2023 rahana. Perustoimeentulotuki siirtyi Kelaan vuonna 2017. Huom! Katkaistu asteikko.

Sairausvakuutusetuudet

Sairausvakuutusetuuksia maksettiin vuonna 2023 yhteensä 4 942 milj. euroa. Määrä on 4,2 % vähemmän kuin vuonna 2022. Etuuksia sai 3 905 052 henkilöä eli 70 % väestöstä.

Sairaanhoitokorvauksia maksettiin 2 185 milj. euroa, joista 1 792 milj. euroa kului lääkekorvauksiin. Lääkekorvausmenot kasvoivat 1,1 % edellisvuodesta.

Maksettujen sairausvakuutusetuuksien jakautuminen 2023, %

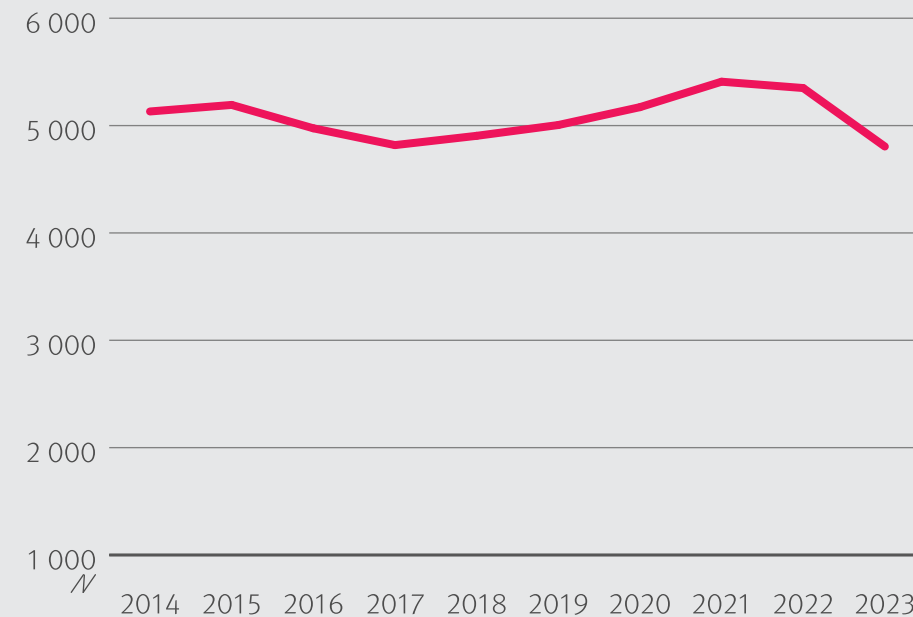

*Vanhempainpäivärahat sisältävät myös perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajille.

**Erityishoitorahat sisältyvät yhteissummaan.

Sairausvakuutuksen päivärahoja maksettiin yhteensä 2 128 milj. euroa. Sairauspäivärahaa sai vuoden aikana 306 170 henkilöä ja heille maksettiin yhteensä 901 milj. euroa. Eniten kasvoivat osasairauspäivärahan etuusmenot (28 %). Osasairauspäivärahaa sai 33 855 henkilöä, mikä on lähes viidennes enemmän kuin edellisvuonna. Vanhempainpäivärahoja maksettiin 991 milj. euroa yhteensä 137 295 henkilölle.

Maksetut sairausvakuutusetuudet 2014–2023, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Sairausvakuutuskorvaukset 2022–2023

	2023 milj. €	2022 milj. €	Muutos-%
Kaikki¹	4 941,7	5 157,5	-4,2
Sairausvakuutuksen päivärahat ²	2 127,7	2 325,9	-8,5
Sairauspäiväraha	901,1	883,9	1,9
Osasairauspäiväraha	79,5	62,0	28,1
YEL-sairauspäiväraha	10,1	9,6	6,0
Tartuntatautipäiväraha	45,3	272,9	-83,4
Vanhempainpäivärahat ³	1 091,6	1 097,3	-0,5
Erityishoitoraha	6,0	6,0	-1,5
Sairaanhoidokorvaukset	2 185,2	2 262,4	-3,4
Lääkkeet ⁴	1 791,7	1 772,4	1,1
Peruskorvatut lääkkeet	349,5	333,5	4,8
Erityiskorvatut lääkkeet	1 167,9	1 181,7	-1,2
Alempi korvaus	477,1	457,5	4,3
Ylempi korvaus	690,8	724,2	-4,6
Lääkkeiden lisäkorvaukset	274,0	256,8	6,7
Yksityislääkärin palvelut	30,9	55,6	-44,5
Yksityiset hammashoitopalvelut ⁵	43,7	44,7	-2,2
Yksityinen tutkimus ja hoito	9,6	82,5	-88,4
Matkat ja sairaankuljetus ⁶	309,0	307,0	0,7
Muut etuudet (muun muassa työterveyshuolto)	475,0	427,4	11,1

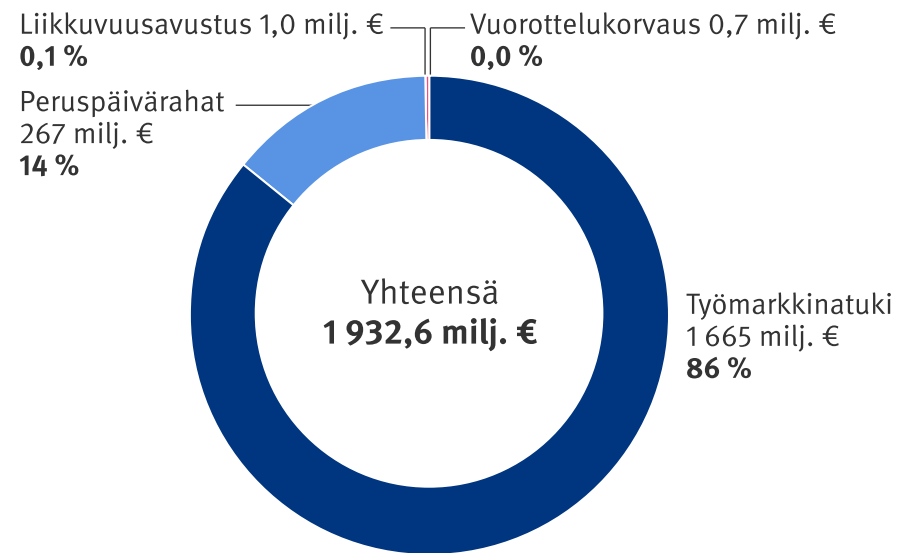
- 1 Sisältää sairauspäivärahasuoritukset Melalle 4,51 milj. euroa vuonna 2023.
- 2 Sisältää myös elimen tai kudoksen luovuttajalle maksetun luovutuspäivärahan.
- 3 Sisältää myös perhevapaakorvaukset ja vuosilomakustannusten korvaukset työnantajalle.
- 4 Sisältää myös korvaukset annosjakelupalkkioista.
- 5 Sisältää suuhygienistien palkkioista maksetut korvaukset.
- 6 Sisältää matkojen lisäkorvaukset.

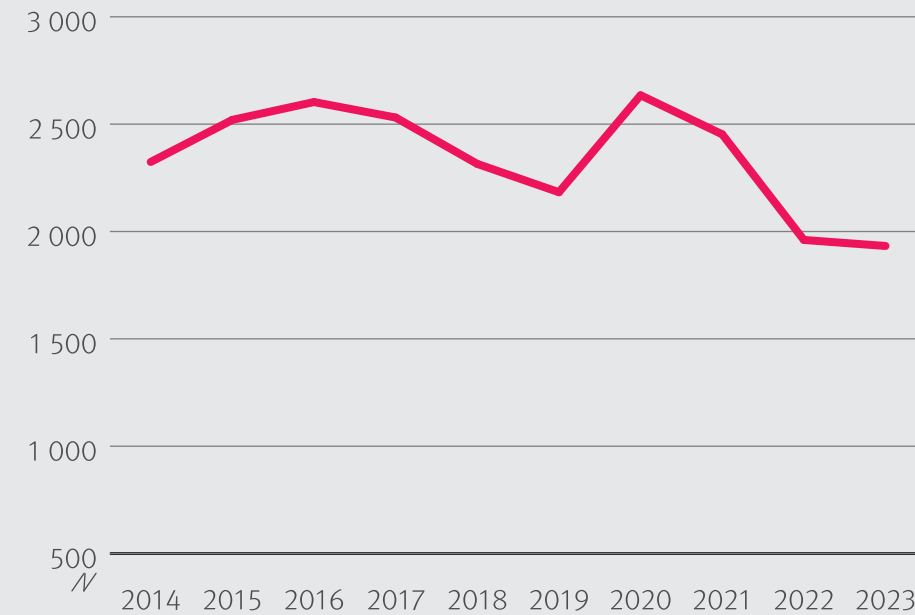
Työttömyysturva

Kela maksoi työttömyysturvaa 1 934 milj. euroa, mikä oli 4,8 % enemmän kuin edellisvuonna. Etuuksien saajia oli 294 673 eli 6,5 % vähemmän kuin edellisvuonna.

Maksettujen työttömyysetuuksien jakautuminen 2023, %

Maksetut työttömyysetuudet 2014–2023, milj. euroa*

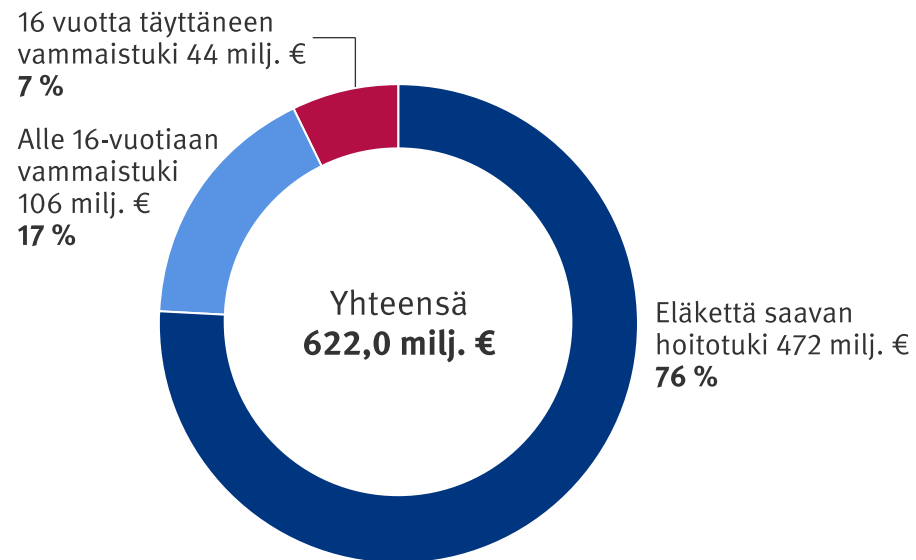

*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

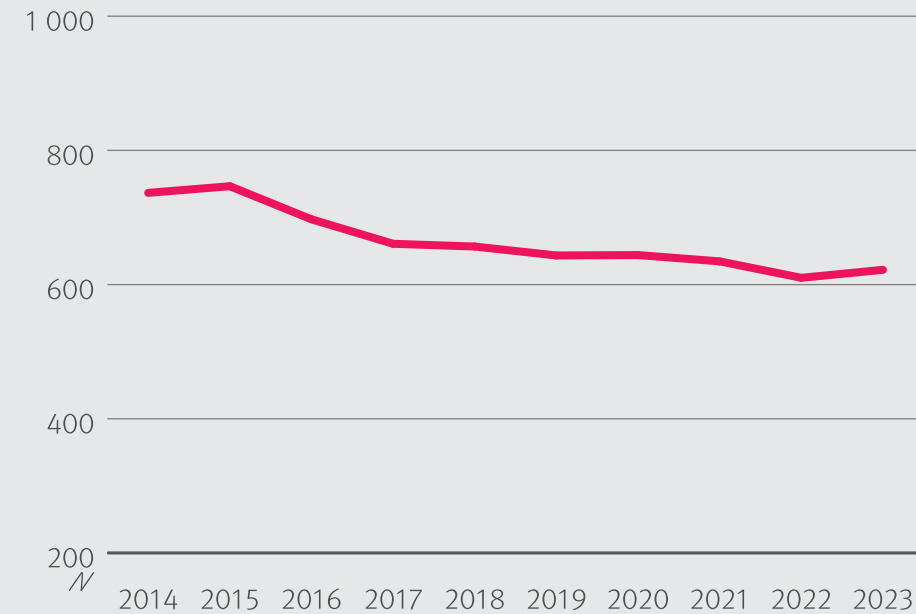
Vammaisetuudet

Vammaistukia maksettiin vuonna 2023 yhteensä 622 milj. euroa. Menot kasvoivat 8,4 % edellisestä vuodesta. Vammaistukien saajia oli vuoden 2023 lopussa 261 900, mikä on 1,5 % edellisvuotista enemmän. Vammaisten tulkkaukspalveluihin oikeutettuja oli vuoden 2023 lopussa 6 100 henkilöä.

Maksettujen vammaistukien jakautuminen 2023, %

Maksetut vammaistuet 2014–2023, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.
Huom! Katkaistu asteikko.

Muut etuudet

Muiden etuuksien saajat

	2023	2022	Muutos %
Eläke-etuudet (31.12.)	576 850	584 098	-1,2
Kuntoutusetuudet	187 565	177 559	5,6
Työttömyysetuudet	294 673	315 181	-6,5
Äitiysavustus ja adoptiotuki	42 045	43 960	-4,4
Lapsilisä			
Perheet (31.12.)	534 452	532 964	0,3
Lapset (31.12.)	951 525	957 711	-0,6
Lastenhoidon tuet			
Perheet	106 722	114 685	-6,9
Lapset	122 263	133 852	-8,7
Elatustuki			
Perheet (31.12.)	63 433	65 410	-3,0
Lapset (31.12.)	91 272	94 204	-3,1
Eläkkeensaajan asumistuki (31.12.)	207 711	206 975	0,4
Yleinen asumistuki (ruokakunnat 31.12.)	404 662	382 232	5,9
Perustoimeentulotuki			
Kotitaloudet	250 493	251 958	-0,6
Henkilöt	355 464	355 426	0,0
Opintoetuudet			
Opintotuki	290 057*	291 310**	-0,4
Koulumatkatuki	70 834*	57 365**	23,5
Sotilasavustus	9 941	9 501	4,6
Vammaistuet (31.12.)	261 888	258 017	1,5
Vammaisten tulkkaukspalvelut (31.12.)	6 135	6 026	1,8

* Lukuvuonna 2022/2023.   ** Lukuvuonna 2021/2022.

Muut maksetut etuudet

	2023 milj. €	2022 milj. €	Muutos %
Elatustuki	167,7	154,1	8,9
Eläke-etuudet	2 576,2	2 476,6	4,0
Eläketuki	2,8	13,7	-79,8
Eläkkeensaajan asumistuki	679,2	650,2	4,5
Kuntoutusetuudet	785,4	713,2	10,1
Lapsilisä	1 352,4	1 460,3	-7,4
Lastenhoidon tuet	252,1	290,6	-13,3
Opintoetuudet	766,0	652,0	17,5
Perustoimeentulotuki	718,6	678,4	5,9
Sotilasavustus	20,0	18,6	7,7
Työttömyysetuudet	1 933,5	1 844,5	4,8
Vammaisten tulkkaukspalvelut	54,9	49,2	11,5
Vammaistuet	622,0	573,9	8,4
Yleinen asumistuki	1 684,2	1 565,0	7,6
Äitiysavustus ja adoptiotuki	10,2	9,7	5,3

Etuuksien hakemukset ja ratkaisut

Etuus	2022		2023	
	Ratkaisut	Läpi- meno- ajan keski- arvo ¹	Ratkaisut	Läpi- meno- ajan keski- arvo ¹
Elatustuki ja elatusavun maksuvapautus	57 678	17,8	57 358	18,2
Eläkkeet (ml. eläketuki ja takuueläke)	157 081	63,6	138 972	60,6
Eläkkeensaajan asumistuki	221 213	34,4	204 672	33,2
Erytishoitoraha	10 491	20,2	9 489	23,8
Hoito-oikeus	9 299	35,5	7 014	25,8
Koulumatkatuki	146 903	8,0	106 123	12,4
Kuntoutus	264 881	32,8	252 059	37,1
Kuntoutusraha	103 724	18,3	97 258	19,3
Lapsilisät	91 227	21,8	85 618	23,4
Lastenhoidon tuet	175 639	9,3	187 890	11,6
Lääkkeiden korvausoikeudet	360 833	18,7	329 307	25,6
Lääkkeiden lisäkorvaukset	20 774	16,7	20 396	23,7
Opintoetuudet (opintotukietuudet sekä opintolainavähennys ja -hyvitys)	362 774	15,2	358 204	13,7
Perustoimeentulotuki	1 624 778	10,2	1 587 216	10,5
Sairaanhoidokorvaukset	9 585 503	9,0	11 555 442	17,1
Sairauspäivärahat	804 522	20,2	1 197 560	29,5
Sotilasavustus	37 769	9,1	32 574	12,5
Työterveyshuolto,työnantajat	48 819	98,3	49 117	87,9

Etuus	2022		2023	
	Ratkaisut	Läpi- meno- ajan keski- arvo ¹	Ratkaisut	Läpi- meno- ajan keski- arvo ¹
Työterveyshuolto,yrittäjät	61 105	12,7	56 468	13,2
Työttömyysetuudet	1 063 482	6,8	1 075 012	6,2
Vakuuttamisasiat	167 727	35,6	110 800	43,9
Vammaisetuudet	135 654	23,3	122 638	34,3
Vanhempainpäivärahat (mukaan lukien vuosiloma- kustannuskorvaus ja perhevapaakorvaus)	253 030	26,0	207 571	27,2
Yleinen asumistuki	903 995	19,5	881 665	19,5
Äitiysavustus	42630	4,9	44292	6,8

¹Taulukon tiedoissa läpimenoaika on laskettu kalenteripäivinä hakemuksen saapumisesta ratkaisupäivään ja siihen sisältyy myös mahdollinen lisäselvitysprosessiin kulunut aika.

Takaisinperintä

Takaisin perittävien etuuksien yhteismäärä (mukaan lukien opintotuen tulovalvonnan perusteella käynnistyneet perinnät) oli vuoden päättyessä 138 milj. euroa. Saatavakanta kasvoi edellisvuodesta 7,6 %. Opintolainojen takaussaatavia oli perinnässä vuoden lopussa 186 milj. euroa. Määrä kasvoi edellisvuodesta 47,9 %. Opintolainojen takaussaatavien perinnässä oleva määrä kasvoi ennen kaikkea siksi, että vuonna 2023 Kelan pankeille maksamien opintolainojen määrä lähes kolminkertaistui edellisvuoteen verrattuna.

Kelan tietopalvelut tuotti ja jalosti tietoa laajasti hyödynnettäväksi

Tieto yhdistää keskeisesti Kelan eri tehtäviä. Kelaan kerittyä valtakunnallinen tieto on ainutlaatuinen ja arvokas pääoma, jota hyödynnetään Kelan johtamisessa ja palvelutoiminnassa, lainsäädännön ja palvelujärjestelmän kehittämisessä sekä tutkimus- ja innovaatioiminnassa.

Vuonna 2023 Kelan tietopalvelut keskittyi erityisesti tukemaan sote-uudistuksen onnistumista tuottamalla tarvittavaa tietoa uudistuksen tueksi.

Kela on parantanut tietojohdamisen kyvykkyyttä mm. otamalla käyttöön uuden analytiikkaympäristön, jonka avulla voidaan julkaista jalostettua, visualisoitua tietoa Kelaan omaan ja sidosryhmien käyttöön. Vuoden aikana selvitimme tapoja parantaa tietojohdamisen kyvykkyyttä edelleen. Kelaan kertyvää tietoa hyödynnetään laajasti myös koko yhteiskunnan palvelukokonaisuuden kehittämisessä.

Vuoden aikana kehitimme merkittävästi edellisvuonna julkaistua Kelan tietotarjotin -verkkopalvelua. Tietotarjottimen käytettävyyttä parannettiin saadun palautteen pohjalta, ja palvelussa julkaistiin huomattavasti edellisvuotta runsaammin ajankohtaissisältöä. Tietotarjottimessa

julkaistiin vuoden aikana 124 uutista ja tutkimusblogia, ja sillä oli 160 000 käyttäjää.

Kela julkaisi vuonna 2023 toista kertaa tietotilinpäätöksen. Se kuvaa Kelan strategian toteuttamista Kelassa tuotettavan tiedon, tietovarantojen, tiedonvaihdon ja Kanta-palveluiden näkökulmista.

Kelan tilastotiedot ja avoin data kiinnostivat

Kelaston raporteja ladattiin vuoden 2023 aikana 165 000 kertaa, noin 10 prosenttia edellisvuotta enemmän. Euroopalaisen EESSI-asialiikenteen seurantaan tuotettiin uusi Kelasto-raportti, joka julkaistiin kesäkuussa.

Kansallinen terveysindeksi julkaistiin toukokuussa. Se yhdistää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Kelan, Eläketurvakeskuksen (ETK) ja Tilastokeskuksen rekisteritietoja. Kela tuotti kansalliseen terveysindeksiin työkyvyttömyysindeksin, joka kuvaa työkyvyttömyyseläkkeeseen, sairauspäivärahaan ja ammatilliseen kuntoutukseen liittyviä alueellisia eroja.

160 000

henkilöä käytti vuoden aikana Kelan tietotarjotin -verkkopalvelua, joka kokoaa yhteen Kelan tuottaman tutkimus- ja tilastotiedon.

Tilastotietopalvelussa toteutettiin yli 1 600 tietopyyntöä. Eniten tilastotietoja pyydettiin lääkkeitä ja sairauspäivärahaa käsittelevistä tilastoista. Vuoden aikana julkaisimme 11 tilastojulkaisua, joista yhdeksän oli aiheenmukaisia vuositilastoja ja kaksi kokoomajulkaisuja. Tilastojulkaisuja ladattiin verkossa vajaat 50 000 kertaa. Osallistuimme myös kolmen yhteistyöjulkaisun tuottamiseen. Suomen lääketilaston Kela tuottaa yhdessä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean kanssa. Tilasto Suomen työttömyysturvasta tuotetaan Finanssivalvonnan kanssa ja Tilasto Suomen eläkkeensaajista ETK:n kanssa.

Aiemmin tiedostoina julkaistu Kuviot-sarja uudistettiin Kelan tilastot kuvioina -sivustoksi. Uudet kuviot ovat saavutettavia, ja käyttäjä voi saada kuvion tiedot useassa eri muodossa.

Julkaisimme vuonna 2023 Avoindata.fi-palvelussa avoimen datan aineistot viidestä uudesta aineistosta: eläkkeistä, työttömyysturvasta, toimeentulotuesta, sairaanhoidon korvauksista ja vanhempainpäivärahoista.

Tiedonvaihtoa yhteistyötahojen kanssa lisättiin

Kelan etuustietopalvelu Kelmua kehitettiin ja käyttäjäryhmiä laajennettiin vuonna 2023. Kelmu avattiin vuoden alussa hyvinvointialueiden käyttöön. Lokakuussa Kelmu avattiin myös ensimmäisten vastaanottokeskusten käyttöön, minkä tarkoituksena on helpottaa vastaanottorahakemusten käsittelyä vastaanottokeskuksissa.

Kelmun kahdensuuntaisen tiedonvaihdon kehittämishanketta jatkettiin. Lokakuussa käynnistettiin Tietopyynnöt-toiminnon pilotti kolmen hyvinvointialueen kanssa. Pilotoitavalla toiminnolla Kelan työntekijä voi pyytää tarvitsemiaan tietoja hyvinvointialueen sosiaalipalveluista, ja sosiaalipalvelut voivat vastata tietopyyntöihin antamalla asiakkaitaan koskevia tietoja etuustietopalvelu Kelmussa. Toiminnon tarkoituksena on lisätä sähköistä tiedonvaihtoa ja sujuvoittaa hakemusten käsittelyä. Pilotin avulla selvitetään toiminnon hyödyllisyyttä.

Myös kahdenvälistä kansallista tiedonvaihtoa kumppaneiden kanssa kehitettiin. Kelan ja KEHA-keskuksen välisen työvoimapoliittisten lausuntotietojen tiedonvaihdon uusi järjestelmäkokonaisuus otettiin käyttöön maaliskuussa osana valtion työ- ja elinkeinopalvelujen digitalisaatiohanketta.

EU:n sähköinen sosiaaliturvan asiakastiedon tiedonvälitys (EESSI) on vakiintunutta, ja kasvavat sanomavolyymit hyödyttävät sosiaaliturvan käsittelyä. Kela toteuttaa kansalliset

yhteyspistepalvelut kaikille Suomen EESSI-liikenteeseen osallistuville noin 60 sosiaaliturvalaitokselle. Kahdenvälinen tiedonvälitys täydentää tarvittavia tietoja Ruotsin, Saksan ja Norjan kanssa.

Kelan työhön kuuluu myös huolehtia asiakkaidensa perustietojen ajantasaisuudesta ja oikeellisuudesta. Henkilötunnuksen uudet välimerkit otettiin Kelassa onnistuneesti käyttöön joulukuussa 2023.

Uusi tutkimusohjelma käynnistyi

Kelan tutkimusohjelman 2023–2025 painoalueet ovat yhteiset asiakkaat, toimeentulo eri elämäntilanteissa sekä toimintakyky, työkyky ja kuntoutuminen.

Vuonna 2023 tutkimme asiakkuutta ja asiakkaita sekä monikanavarahoituksen ja sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuutta eri alueilla. Tutkimme myös Kelan etuuksien toimeenpanoa ja asiakkaille suunnattuja palvelukokonaisuuksia. Sosiaalibarometrissä teemana olivat Kelan ja hyvinvointialueen yhteiset asiakkaat.

Teimme laskelmia hallitusneuvotteluihin lääkekaton osittamisesta ja yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksista. Käynnistimme myös laajat yhteistyöhankkeet työterveyshuollosta osana sote-järjestelmää sekä Kela-korvattujen taksien ja ambulanssien markkinoista ja kustannuksista. Toimitimme väestön terveys- ja hyvinvointikatsauksen sosiaali- ja terveysministeriön (STM) pyynnöstä yhteistyössä THL:n kanssa.

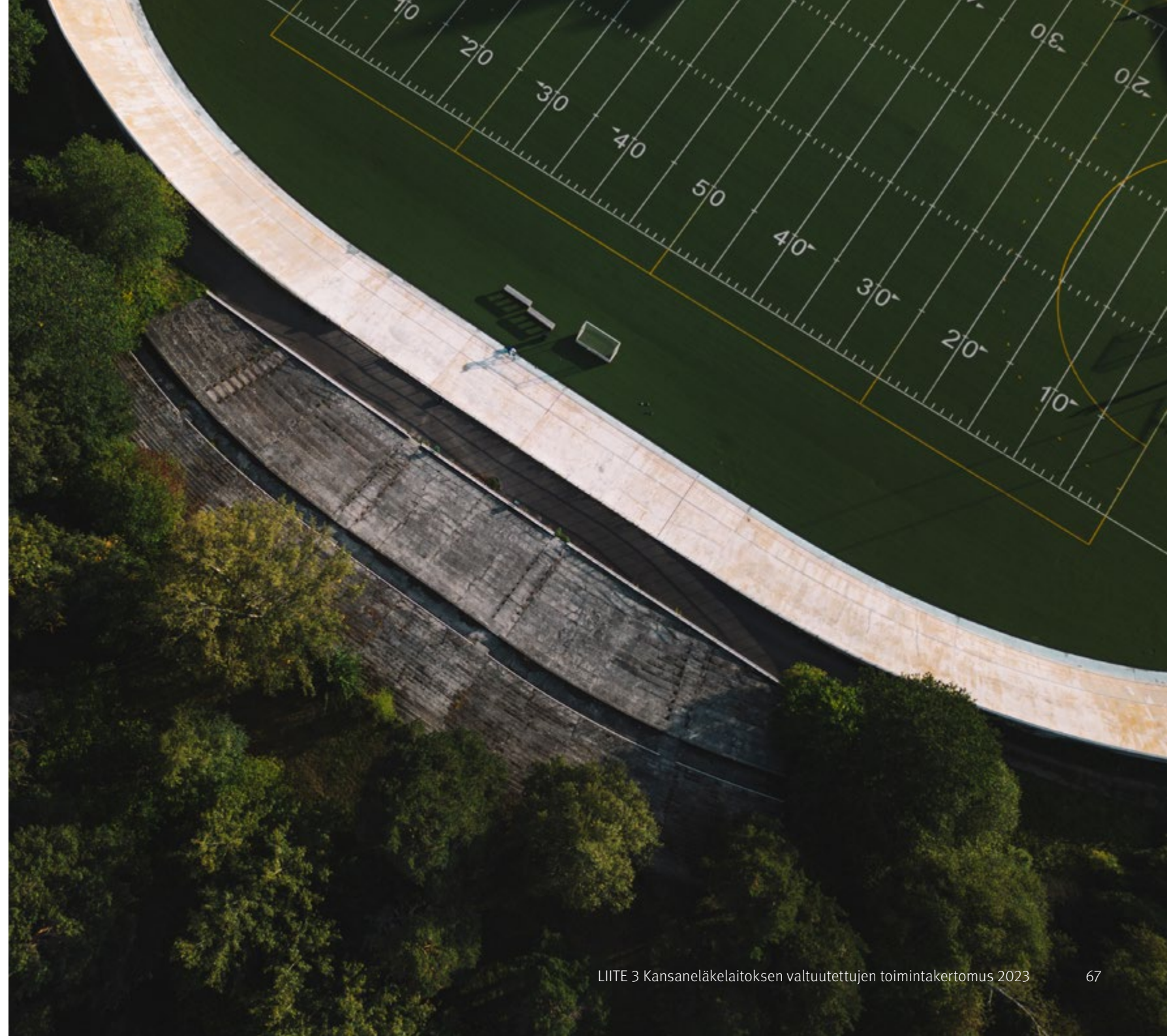
Poikkeuksellisen laaja Sosiaaliturvan etuuksien ja palvelujen käyttö Oulussa 2013–2018 -rekisteritutkimushanke päättyi vuonna 2023. Hanketta on hyödynnetty muun muassa sosiaaliturvauudistuksessa ja sosiaali- ja terveydenhuollon avosairanhoidon järjestelmän arvioinneissa.

Tutkimme vähimmäisturvan varassa elävien tilannetta erityisesti perustoimeentulotuen ja asumistuen näkökulmasta ja tarkastelimme eri väestöryhmien toimeentulon rakentumista. Jatkoimme myös perustulokeilun ja perhevapaauudistuksen arviointia. Yhteistyössä THL:n kanssa toteutimme perhevapaakyselyn sekä arvioimme tulonsiirtojen, verotuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon käytön yhteisvaikutuksia kotitalouksien toimeentuloon.

Toiminta- ja työkykyetuksissa tutkimme erityisesti kuntoutuspalveluissa ja sairauspäiväraha-kausien tarkistuspienissä tapahtuneita muutoksia ja uudistuksia. Tutkimme myös asiakkaiden työkyvyttömyysprosesseja ja -polkuja yhteistyössä ETK:n kanssa.

Kelan tutkimussarjoissa julkaistiin vuoden aikana 21 julkaisua, joista vertaisarvioituja oli 7. Lisäksi julkaistiin yksi erilliskausi, ja julkaisutoimitus työsti 12 toimeksiantoa Kelan muille yksiköille. Kelan tutkimuksen tuloksia julkaistiin lisäksi laajasti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa. Vuoden aikana järjestimme useita seminaareja.

Vuonna 2023 Kelan tutkimus tuotti 122 julkaisua, joista 40 oli vertaisarvioituja. Tämän lisäksi julkaistiin 51 tutkimusblogia. Tutkijoiden esiintymisiä oli yhteensä 280. Kelan tutkimuseettinen toimikunta kokoontui seitsemän kertaa, ja lääkelausuntoja tehtiin STM:n Hilalle 26. Kirjasto- ja informaatiopalveluissa toteutimme 178 asiakkaiden toimeksiantoa.

IT-palveluissa reagoitiin muutokseen ja kehitettiin toimintaa

Lähes tuhat tietotekniikan osaajaa työllistävä Kela on Suomen mittakaavassa merkittävä IT-työnantaja. Oma IT ja vahva osaaminen ovat Kelalle strategisesti tärkeä valinta. Kelan IT-ratkaisut vaikuttavat koko yhteiskuntaan, joten niiden on oltava toimintavarmoja, turvallisia ja edistyksellisiä. Vuonna 2023 onnistuimme pitämään Kelan järjestelmät toiminnassa ja häiriöt minimissä meille asetettua tavoitetta paremmin.

Erilaiset lakien muutokset edellyttävät nopeaa reagointikykyä tehdä uusia järjestelmiä ja päivittää olemassa olevia. Esimerkiksi sähkötuki rakennettiin muutamassa kuukaudessa ja otettiin käyttöön tammikuussa 2023. Syyskuussa laajennettiin toisen puolesta asiointia OmaKelassa. Uuden hallituksen linjausten toteuttamiseksi järjestelmiin tehtiin satoja muutostöitä.

Työllistimme oman henkilöstömme lisäksi noin 600 konsulttia eripituisissa toimeksiantoissa. Konsulttienhallinnan keskittäminen oli yksi vuoden merkittävistä sisäisistä uudistuksista. Keskittäminen selkiytti yleiskuvaa kokonaisuudesta sekä konsulttitoimeksiantojen elinkaaren hallintaa. Kehittämistyö on vielä alussa ja sitä jatketaan tulevina vuosina.

Kelan it-palveluista ja yhteisistä palveluista vastaava johtaja Nina Nissilä valittiin Vuoden it- ja digijohtajaksi. Tivi-lehden myöntämän tunnustuksen valintakriteereissä korostuivat vuonna 2023 erityisesti resilienssin ja kestäväen kehityksen johtaminen.

Jatkuvalla kehittämisellä tehostettiin niin tiedon hyödyntämistä kuin tietoturva

Kehitimme voimakkaasti Kela- ja Kanta-tietovarastoja ja niiden käyttöä, kuten raportti- ja analyysimahdollisuuksia. Käyttöliittymien teknologinen uudistaminen vauhditti myös OmaKanta-palvelun käyttöliittymä uudistusta.

Kanta-palvelujen saatavuus oli erinomaisella tasolla koko vuoden, mikä on osaltaan nostanut myös Kanta-palveluista haettavien tietojen määrää ammattilaisten keskuudessa. Se myös kohensi asiakastytyväisyyttä edellisestä vuodesta.

Vuoden 2023 aikana tietoturvan hallintakeskuksesta muodostettiin tekninen tilannekuvakeskus. Sillä saavutettiin ympärivuorokautinen valvonta- ja reagointikyky tietojärjestelmähäiriöihin ja -poikkeamiin. Kriittisen infrastruktuurin kehittämistyötä jatkettiin.

Keskuskonepalvelut kotiutettiin Kelan hallintaan ja omistukseen lokakuussa 2023, ja kokonaisuus on nyt Kelan vastuulla. Taustalla on tarve turvata Kelan palvelut ja toiminta, varautua mahdollisiin uhkiin ja varmistaa kriittisten sovellusten toimintavarmuus kriisitilanteissa. Keskuskoneratkaisu parantaa myös Kelan IT-palvelujen saatavuutta ja tukee häiriötilanteiden hallintaa. Mittava nykyisten Java-sovelluskehysten päivitys pohjusti laajempaa Java-migraatiotyötä ja paransi merkittävästi sovellusten tietoturva.

Vuoden 2023 painopisteenä oli Kelan ennakkoinnin, innovaatiotoiminnan ja strategian yhdistävän toimintamallin kehittäminen. Pääpaino oli tekoälymurroksen vaikutusten

arvioinnissa suhteessa Kelan asiakkaisiin, yhteiskuntaan sekä Kelan omaan toimintaan. Tunnistimme seitsemän aluetta, joissa tekoälyllä on suuri vaikuttavuus, ja loimme tekoälykehittämisen elinkaarimallin. Vuonna 2023 tuotantokäytössä olevat automaatiot (tekoäly ja robotiikka) tuottivat merkittäviä kustannussäästöjä.

Eepos-ohjelma eteni kohti etuuskäsittelyn järjestelmien hankintaa

Eepos on Kelan monivuotinen strateginen kehittämisohjelma, jossa uudistetaan etuuskäsittelyn vaatimat toimintatavat, alustat ja tietojärjestelmäpalvelut. Uudistuksen tavoitteena on parantaa asiakaskokemusta ja sujuvoittaa etuuskäsittelyä.

Eepos-ohjelmassa uudistetaan etuuskäsittelyn toimintatavat, alustat ja tietojärjestelmäpalvelut.

Eepos-ohjelmassa vuoden aikana tehdyssä kansainvälisessä markkinakartoituksessa selvitettiin vaihtoehtoisia alustoja ja järjestelmiä tuleviksi etuustyön ja asiointin ratkaisuksiksi. Markkinavuoropuhelu ja referenssivierailut

tuottivat tietopohjan strategiseen hankintaan. Joulukuussa 2023 Kelan hallitus päätti, että Kela käynnistää etuuskäsittelyn tietojärjestelmien kilpailutuksen. Kilpailutuksella Kela hankkii alustat, joilla uudistetaan etuuskäsittely, digitaalinen asiointi ja asiakkuudenhallinta ja tiedonvälitys ja jotka mahdollistavat tulevaisuuden palveluiden ottamisen käyttöön.

Kela hankkii kilpailutuksella myös kumppanit, jotka auttavat toteuttamaan tarvittavat palvelut uusille alustoille. Hankinnalla Kela varmistaa resurssit ja kapasiteetin toteuttaa Eepos strategisen tavoitteensa mukaisesti vuoteen 2032 mennessä.

Hankinta on tarkoitus saada päätökseen alkuvuonna 2025. Tehtävät valinnat ja päätökset tulevat vaikuttamaan merkittävästi myös IT-palvelujen toimintaan.

Toimintaympäristön muutos tulee vaatimaan jokaiselta muutoskyvykkyyttä ja -halukkuutta. IT-organisaation toimintaa ja valmiutta tulevaisuuden muutoksiin parannetaan keväällä 2023 käynnistetyllä #suunta26-kehittämisohjelmalla. Sen tehtävänä on kehittää toimintaa ja rakenteita siten, että IT-palvelujen tuloksikkoo pystyy varmistamaan nykytoiminnan jatkuvuuden, mahdollistamaan Kelan strategian toteutumisen ja Eepos-ohjelman onnistumisen. IT-palvelujen uusi visio, Vastuullista digitalisaatiota – rohkeasti uudistuen, laadittiin syksyllä 2023 yhdessä henkilöstön kanssa.

Tietoja henkilöstöstä 2023

Vuoden 2023 lopussa Kelan henkilöstömäärä oli 8 465, mikä on 121 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 68 henkilöllä. Määräaikaisen henkilöstön määrä puolestaan väheni 189 henkilöllä. Teorettinen työpanos oli vuonna 2023 kuitenkin 163 henkilötyövuotta suurempi kuin edellisvuonna eli 8 293 henkilötyövuotta.

Ylitöiden osuus vuosityöajasta pieneni hieman ja oli vuonna 2023 noin 1,1%. Kela on monipaikkainen työpaikka, ja etätöitä tehtiin vuonna 2023 laajasti, keskimäärin 124 päivää vuodessa. Sairauspoissaolojen osuus kääntyi laskuun ja oli 4,6 %.

Hyvä henkilöstökokemus

Hyvä henkilöstökokemus on yksi Kelan kriittisistä voimavaroista strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Hyvällä henkilöstökokemuksella teemme mahdolliseksi, että toimihenkilöt haluavat sitoutua ja antaa parastaan. Rakennamme hyvää henkilöstökokemusta kehittämällä kulttuurissamme mm. itse- ja yhteisöohjautuvuutta, perheystävällisyyttä sekä monipaikkaista työtä. Monipaikkaisuus

Kelassa on sitä, että etätö ja työnantajan järjestämissä tiloissa tehtävä työ vuorottelevat joustavasti, ja työyhteisö työskentelee hajautetusti.

Aloitimme itse- ja yhteisöohjautuvuuden suunnitelmallisen edistämisen kesällä 2023. Olemme tehneet pitkäjänteistä kehittämistyötä perheystävällisyyden eteen, ja vuonna 2021 meille myönnettiin Väestöliiton Perheystävällinen työpaikka -tunnustus. Aktiivinen kehitystyömme perheystävällisyyden eteen jatkui vuonna 2023. Kehitystyötä ohjaa laaja perhekäsitys, eli katsomme perheeseen kuuluvan niiden henkilöiden, joiden henkilö itse kokee kuuluvan perheeseensä. Syksyllä tehdyssä henkilöstökyselyssä 90 % kelalaisista kertoi, että voivat sovittaa yhteen työnsä ja yksityiselämänsä.

Vuosittain tehtävän henkilöstökyselyn perusteella 86 % kelalaista kokee, että Kela on kokonaisuudessaan hyvä työpaikka ja että heidän työnsä on tärkeää ja merkityksellistä.

Kelalaiset kokevat entistä useammin saavansa työyhteisöltä apua ja tukea. Yhteishenki, ilmapiirin avoimuus ja toisten tekemän työn arvostus ovat vahvistuneet. Opimme myös aiempaa enemmän yhdessä ja verkostoitumalla.

Henkilöstömäärät 2022–2023

	2022	2023
Koko henkilöstö	8586	8465
– kokopäiväinen	7526	7470
– osa-aikainen	1060	995
– määräaikainen	884	695
Vakinainen henkilöstö	7702	7770
– kokopäiväinen	6855	6941
– osa-aikainen	847	829

Vakinainen henkilöstö 2022–2023

	2022	2023
Keski-ikä	44,5	44,8
Kelasta lähteneet toimihenkilöt	467	359
Kelaan tulleet toimihenkilöt	557	420
Eläkkeelle siirtymisikä	63,9	63,8
Vanhuuseläkkeelle siirtyneet	135	113
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet	13	13

Riskienhallinta ja turvallisuus Kelassa

Riskienhallinta on kiinteä osa Kelan päivittäistä toimintaa ja tiedolla johtamista. Sillä varmistetaan tavoitteiden toteutuminen, toiminnan jatkuvuus ja henkilöstön hyvinvointi. Riskienhallinta varmistaa myös hyvän hallintotavan toteutumisen.

Vastuu Kelan riskienhallinnasta on pääjohtajalla. Muut johtajat vastaavat riskienhallinnasta vastuutoimialoillaan. Kaikki yksiköt ja niiden esimiehet vastaavat oman vastualueensa riskienhallinnasta ja raportoinnista. Lisäksi jokainen toimihenkilö huolehtii riskienhallinnasta omassa tehtävässään. Sisäinen tarkastus vastaa riskienhallinnan toimivuuden ja laadun arvioinnista. Seuraamme riskienhallinnan tilannetta säännöllisesti ja raportoimme Kelan riskienhallinnan tilasta ja riskeistä Kelan hallitukselle vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Vuonna 2023 Kelan strategiset riskit määriteltiin, priorisoitiin ja analysoitiin turvaamaan Kelan strategisia tavoitteita. Kriittisen tason riskejä ei löydetty, eivätkä määritellyt riskit kohonneet kriittisiksi. Myöskään uusia kriittisen tason riskejä ei ilmaantunut. Lisäksi Kelan strategisiin avaintuloksiin liittyvät riskit määriteltiin, priorisoitiin ja analysoitiin.

Syksyn 2023 aikana Kelassa valmistauduttiin laajentamaan riskienhallinnan viitekehystä. Kelassa riskienhallinnan alusta asti käytössä olleen COSO ERM -viitekehysten rinnalle tuotiin ISO 31000 -standardin mukainen riskienhallinta. Tarkoituksena on tällä yhdistelmällä kehittää Kelan riskienhallintaa mahdollisimman hyvin palveleva riskienhallintakokonaisuus.

Edelliseltä pohjalta Kelan strategiset riskit vuodelle 2024 kartoitettiin uudelleen. Lähtökohtana käytettiin Kelan ennakoitavuuden tuloksena syntyneitä strategisia oletuksia.

Toimintaympäristö haastoi turvallisuuden varmistamista ja varautumista

Turvallisuuden näkökulmasta toimintaympäristö edellytti edellisen vuoden tapaan tilanteen tehostettua seurantaa.

Keväällä käynnistettiin turvallisuuden strategisten linjausten päivittäminen ja Kelan johtoryhmän linjaamien palo- ja pelastusturvallisuuden periaatteiden toimeenpano.

Tieto- ja kyberturvallisuuden painopiste oli tietoturvan IT-jatkuvuudenhallinnan valmisteluissa sekä havainnointikyvyn ja operatiivisen tietoturvatyön kehittämisessä. Kelan teknisen tilannekuvakeskuksen toiminta käynnistyi keväällä 2023, ja ympärivuorokautinen omalla henkilöstöllä tehty valvontakyvykkyys saavutettiin kesällä 2023.

Tietosuojaan osalta kehitimme erityisesti hallintajärjestelmään liittyviä toimintatapoja ja otimme käyttöön uudistetut vaikutustenvaikutustentekijät.

Henkilöstön ja johdon turvallisuusosaamisen kehittäminen oli yksi vuoden 2023 painopisteistä. Vuoden aikana julkaistiin kolme uutta verkkokurssia, jotka koskivat tietojen luokittelua, tietosuoja ja tietoturvaa.

Turvallisuuspalveluissa jatkettiin turvateknisten järjestelmien uudistamista. Uhka- ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisemiseksi jatkoimme turvallisuuskoulutusten järjestämistä asiakaspalvelutehtävissä työskenteleville toimihenkilöille. Uhka- ja väkivaltatilanteiden ilmoitusjärjestelmä uudistettiin vuoden aikana.

Kelan varautumisen kehittämiseksi ja yhteensovittamiseksi perustettu varautumisen koordinaatioryhmä aloitti toimintansa tammikuussa 2023.

Kela rakentaa kestäväää yhteiskuntaa

Vastuullisuus nostettiin arvojen rinnalle Kelan strategiseen perustaan vuonna 2023. Vastuullisuustyön päätavoitteet vuosille 2023–25 ovat vihreän siirtymän tukeminen, osallisuutta tukevan organisaatiokulttuurin edistäminen ja kestävä hallinnon vahvistaminen.

Kehitimme vuonna 2023 Kelan toimintatapoja, jotta ne huomioisivat paremmin henkilöstön ja asiakkaiden monimuotoisuuden ja edistäisivät yhdenvertaisuuden toteutumista Kelassa. Tavoitteena on inklusiivisuuden vahvistaminen eli se, että kaikki ihmiset tuntevat itsensä osallisiksi asioidessaan ja työskennellessään Kelassa. Tähän työhön liitetään lyhenne DEI, joka tarkoittaa monimuotoisuutta (diversity), yhdenvertaisuutta (equity) ja inklusiivisuutta (inclusion).

Lisäsimme henkilöstön tietoisuutta DEI-teemoista erilaisen tietoisuuden, infotilaisuuksien, koulutusten ja sisäisen viestinnän kautta. Kelassa käytiin lisäksi läpi joitakin prosesseja ja toimintamalleja, jotta tarvittavat kehityskohteet inklusiivisuuden varmistamiseksi voidaan tunnistaa.

Kela saavutti kesäkuussa Green Office -tunnuksen viidelle henkilöstömäärältään suurimmalle toimipisteelleen. Kehitimme muun muassa toimitilojen lajittelumahdollisuuksia, erilaisia kestävyttä tukevia ohjeistuksia sekä talon sisäistä ympäristöviestintää.

Paperiton päätös laajeni vuoden 2023 aikana kattamaan 70 % Kelasta haettavista etuuksista. Vuoden aikana paperittoman päätöksen ansiosta lähetettyjen kirjeiden määrä sekä postituksen kulut pienenevät noin 10 %. Ekologinen kestävyys pyrittiin huomioimaan myös hankintaprosesseissa. Esimerkiksi Kelan esitteet siirryttiin painamaan uusiopaperille, ja Kela päätti jatkaa ainoastaan uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön hankkimista.

Ympäristötyön haasteisiin lukeutuvat matkustamisen jäljen kasvu sekä tilojen alhainen käyttöaste (mitatuissa tiloissa keskimäärin 24 %), jota selittää etätyön suosio. Tilankäytön tehokkuutta pyrittiin pitkäjänteisesti lisäämään muun muassa tarpeettomista tiloista luopumalla. Energian kokonaiskulutus väheni 10 % ja laskennallinen tilatehokkuus parani 7 % edellisvuoteen verrattuna.

Vuoden aikana vastuullisuustyön mittaamista kehitettiin. Arvioimme vastuullisuuden edistymistä muun muassa hiilijalanjäljen laskennalla, henkilöstökoulutuksiin osallistumisilla ja henkilöstökyselyjen vastuullisuuteen liittyvien väittämien vastauksilla.

Kelan vastuullisuustyöstä kerrotaan tarkemmin erillisessä vastuullisuusraportissa.

Kela on kansainvälinen

Kansainvälisyys vaikuttaa Kelan toimintaan monesta näkökulmasta. Kelan asiakkaina on Suomessa asuvia ja työskenteleviä henkilöitä, mutta tietyissä tilanteissa myös ulkomailla oleskelevilla on oikeus Kelan etuuksiin. Lisäksi varsinkin sosiaaliturvan yhteensovittamista koskeva EU-lainsäädäntö ja maiden väliset sosiaaliturvasopimukset vaikuttavat Kelan toimintaan.

Lakiin rajat ylittävästä terveydenhuollosta tehtiin muutoksia, jotka koskevat erityisesti omatoimisen hoitoon haikutumisen kustannusten korvaamista. Uusi korvausmalli tuli suurilta osin voimaan keväällä 2023 ja on sisällöltään potilasdirektiivin tavoitteiden mukainen. Tehtyjen muutosten myötä EU-komissio on päättänyt rikkomusmenettelyn Suomea vastaan.

Kela tekee muiden EU-maiden ja Pohjoismaiden sosiaaliturvalaitosten kanssa säännöllistä yhteistyötä, jonka tavoitteena on ennen kaikkea prosessien sujuvoittaminen eri valtioissa oleskelleiden henkilöiden sosiaaliturva-asioita käsiteltäessä. Vuonna 2023 palattiin pandemian aikaisten etäkokousten jälkeen kasvokkain ja hybridimuodossa pidettäviin tapaamisiin.

Kela osallistui aktiivisesti EU-tason yhteistyöhön, kuten EU:n komission järjestämiin tapaamisiin, minkä lisäksi säännöllisesti vuosittain pidettäviä yhteyslaitosneuvotteluita pidettiin Pohjoismaiden ja Viron kanssa. Ranskan ja Latvian kanssa pidettiin puolestaan ensimmäistä kertaa neuvottelut. Kela järjesti myös pohjoismaisen sairaanhoitokokouksen. Kelasta on vuoden 2023 aikana osallistuttu myös eurooppalaisen terveystietoalueen (EHDS) kansalliseen valmisteluun ja pyritty vaikuttamaan ehdotuksen sisältöön ministeriön kautta EU-tasolla.

Pohjoismainen pääjohtajakokous, joka kokoaa pääjohtajia ja johtajia pohjoismaisista sosiaaliturvalaitoksista, järjestettiin tällä kertaa Suomessa. Kokouksen yhtenä teemana oli digitalisaation ja asiakasymmärryksen hyödyntäminen sosiaaliturvalaitoksissa.

Kelan asiantuntijat osallistuivat eurooppalaisen sosiaalivaikutusalan etujärjestö ESIPin (European Social Insurance Platform) toimintaan vuoden aikana mm. Kelaa koskevien toimialojen, kuten terveyssektorin ja eläkesektorin, komiteoiden jäsenenä. Lisäksi johtaja Nina Nissilä valittiin ESIPin hallitukseen. Kelan asiantuntijat osallistuivat myös ISSAn (International Social Security Association) toimintaan

vuonna 2023. ISSA on maailman sosiaaliturvalaitosten yhteistyöjärjestö, johon kuuluu noin 320 sosiaaliturvalaitosta yli 150 maasta.

EU-aloitteiden seurannan ja tiedonkulun kehittämiseen panostettiin Kelassa edelleen. Lisäksi Kelassa panostettiin ennakkovaikuttamiseen muun muassa EU-valmistelujaostojen kautta. Samalla yhteistyö ministeriöiden kanssa kansainvälisiä ulottuvuuksia sisältävien sopimusten ja lainsäädännön valmisteluun liittyen jatkui. Erityisesti digitalisaatioon, terveyteen sekä maahanmuuttoon liittyvät teemat olivat esillä.

Ukrainan sodan vaikutuksista Kelassa on kerrottu luvussa Ukrainan sodan vaikutus Kelan etuuskäsittelyyn ja asiakaspalveluun.

Kela osallistui eurooppalaisen sairaanhoitokortin sähköistämistä koskevan EU-tasoisin työryhmän toimintaan. Työryhmä julkaisi loppuraportin eurooppalaisen sairaanhoitokortin sähköistämisestä, mutta työ jatkuu vielä vuonna 2024.

Kelassa toteutettiin Digitaalisen palveluväylän (Single Digital Gateway, SDG) asetuksen vaatimusten mukaiset tietosisällöt ja neuvontapalvelut, ja ne linkitettiin Your Europe -sivustoon. Sähköisen asioinnin menettelyiden syrjimättömyys rajat ylittävissä asiointitilanteissa on huomioitu. Asetuksen mukainen mahdollisuus hakea etuuskia ja ilmoittaa muutoksista rajat ylittävästi toteutettiin eIDAS-tunnistautuneen yhteydenottosivun muodossa.

Kelassa kansainvälisten etuushakemusten käsittely ja kansainvälisten asiakkaiden puhelinpalvelu on suurelta osin keskitetty kansainvälisten asioiden keskuksen. Vuonna 2023 tilapäistä suojelua saavia henkilöitä siirtyi yhä enemmän Kelan asiakkaiksi, mikä näkyi myös kansainvälisten asioiden keskuksen työssä.

Vuoden aikana Kelassa kävi vierailijoita useista muiden maiden sosiaaliturvalaitoksista. Erityisesti digitalisaatioon, Kantaan ja Kelan toimeenpanemaan sosiaaliturvaan liittyvät aiheet ovat kiinnostaneet vierailijoita.

Rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste neuvoi kansainvälisissä tilanteissa

Kelassa toimii rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste, jollainen toimii jokaisessa EU-maassa ja joka antaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä kansainvälisissä tilanteissa. Yhteyspiste ylläpitää EU-terveydenhoito.fi-sivustoa. Sivustolta ja yhteyspisteen asiakaspalvelusta asiakas saa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä Suomessa ja ulkomailla, potilaan oikeuksista sekä hoitokustannusten korvauksista. Vuonna 2023 yhteyspisteen asiakkaita kiinnostivat muun muassa suunnitelmallinen hoito Suomessa, oikeus sairaanhoitoon ulkomailla sekä lääkkeisiin ja matkustamiseen liittyvät kysymykset. Yhteyspiste selkeytti strategiaansa ja toimintaansa, uudisti brändiään ja aloitti työn asiakasymmärryksen lisäämiseksi.

Kanta mahdollistaa sosiaali- ja terveystietojen turvallisen käytön yli aluerajojen

Kela ylläpitää ja kehittää Kanta-palveluja, jotka ovat keskeinen osa sosiaali- ja terveydenhuollon digi-palveluja ja datan hyödyntämistä. Kannan avulla terveystiedot liikkuvat sujuvasti ja turvallisesti ammattilaisten, apteekkien ja kansalaisten välillä.

Kanta on valtakunnallinen palvelu, jonne tallentuvat sekä julkisen että yksityisen terveydenhuollon tiedot. Vuoden 2023 lopussa Kantaä käytti 100 % julkisesta terveydenhuollosta ja 70 % yksityisen terveydenhuollon organisaatioista. Yhteensä Kantaan oli tallennettu 3,7 miljardia potilasasiakirjaa 6,7 miljoonasta henkilöstä. Kanta kokoaa tiedot myös hoitopaikan ja -paikkakunnan vaihtuessa.

Vuonna 2023 Kantaä hyödynnettiin hakemalla tietoja toisesta organisaatiosta 5 miljoonaa kertaa kuukaudessa. Sujuva tietojen liikkuminen hyödyttää niin potilasta kuin terveydenhuollon ammattilaista, koska se vapauttaa aikaa hoitotyöhön, karsii päällekkäisiä tutkimuksia ja parantaa potilasturvallisuutta.

Kaikki reseptit kulkevat sähköisinä Kanta-palvelujen kautta. Vuonna 2023 reseptejä kirjoitettiin 29,8 miljoonaa, ja niistä tehtiin 80 miljoonaa lääketoimitusta. Reseptin uusimista pyydettiin OmaKannassa yli 3,7 miljoonaa kertaa. Tämä oli 33 % kaikista vuoden aikana tehdyistä uusimispyynnöistä. Suomalaisissa apteekeissa on mahdollista myös toimittaa sähköisiä eurooppalaisia reseptejä. Palvelussa on mukana tällä hetkellä viisi maata: Viro, Kroatia, Portugali, Puola ja Espanja.

Sosiaalihuollon tiedot yhä paremmin Kantaan

Julkinen sosiaalihuolto hyödyntää Kantaä laajasti. Vuoden 2023 loppuun mennessä kaikki hyvinvointialueet, yhtä lukuun ottamatta, ovat liittyneet Kanta-palveluihin myös sosiaalihuollon osalta. Yksityisistä sosiaalihuollon palvelunantajista 15 organisaatiota on liittynyt Kanta-palveluihin. Lakisääteisestä liittymisveloitteesta säädetään asiakastietolaissa, ja se edellyttää yksityisten palvelunantajien liittymistä vuoteen 2026 mennessä. Yhteensä

Kantaan oli tallennettu 97 miljoonaa sosiaalihuollon asiakirjaa 1,6 miljoonasta henkilöstä.

Sosiaalihuollon organisaatioita tuetaan vahvasti Kanta-käyttöönotoissa ja palvelujen käytössä.

Sosiaalihuollon tietojen näkyminen ja omien tietojen luovutustenhallinta avattiin OmaKantaan marraskuun 2023 lopussa. Sekä hyvinvointialueiden että yksityisten sosiaalipalvelujen asiakastiedot alkavat vähitellen näkyä OmaKannassa. Marraskuussa OmaKannassa näkyi jo ensimmäisen pilottihyvinvointialueen tietoja. Vuoden 2023 lopussa myös THL:n turvakotipalvelut ja kolme pilottiin osallistunutta turvakotia liittyivät Kanta-palvelujen käyttäjiksi.

OmaKanta on vakiinnuttanut paikkansa koko kansan palveluna

OmaKanta on valtakunnallinen verkkopalvelu, jossa kansalainen näkee ammattilaisten kirjaamat potilastiedot ja

lääkemääräykset. OmaKannassa voi pyytää reseptin uusimista, tallentaa elinluovutus- ja hoitotahtonsa sekä hallita omien tietojensa luovuttamista. Sosiaalihuollon tiedot alkavat näkyä palvelussa vaiheittain.

Vuonna 2023 OmaKantaa käytti noin 3 miljoonaa eri henkilöä, ja palveluun kirjaututtiin yli 35 miljoonaa kertaa. Keskimäärin OmaKantaa käyttää miljoona henkilöä kuukaudessa, ja palvelu on vakiinnuttanut paikkansa osana terveydenhuollon asiointia.

Toisen puolesta asiointi OmaKannassa helpotti monen arkea. Puolesta asiointi mahdollistaa läheiselle OmaKannan käytön esimerkiksi alaikäisen, sairastuneen tai digipalvelujen käyttämisen vaikeaksi kokevan henkilön puolesta. OmaKannassa asiointiin vuoden 2023 aikana noin 463 000 alaikäisen ja 25 000 täysi-ikäisen puolesta. Täysi-ikäisten puolesta asiointi lisääntyi lähes 70 % edellisestä vuodesta.

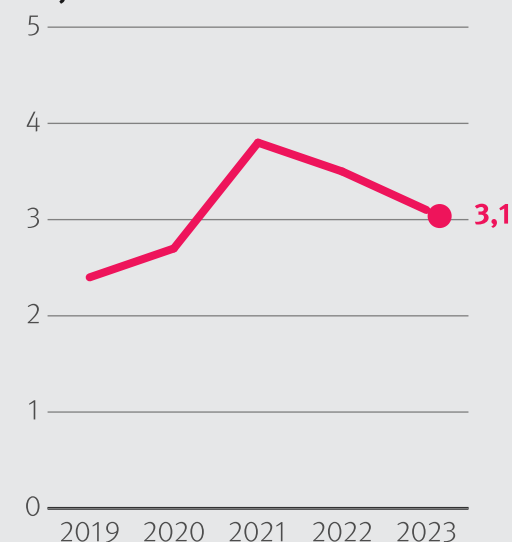
Chattirobotti ja verkkokoulut sujuvoittivat palvelujen käyttöä

Kannan asiakaspalvelu palveli kansalaisia puhelimitse, sähköpostitse ja palautelomakkeella sekä chattirobotti Kanta-apulaisen avulla. Keskimäärin asiakaspalveluun tuli 2 500 kansalaisyhteydenottoa kuukaudessa. Kanta-apulainen hoiti yhteydenotoista noin 70 %. Eniten kansalaiset kysyivät tutkimustuloksista ja niiden löytämisestä, reseptin uusimisesta sekä ajanvaraustiedoista.

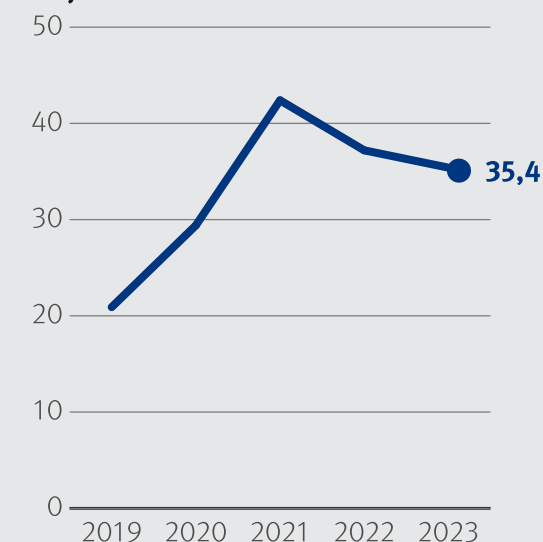
Kanta-verkkokoulut tarjosivat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä apteekkien ammattilaisille ja opiskelijoille tietoa Kanta-palveluista ja uusista toiminnallisuuksista. Kanta-verkkokoulun oli vuoden lopussa suorittanut yli 10 000 ammattilaista.

OmaKannan kirjautumiset ja kirjautuneiden määrä 2019–2023, miljoonaa

Kirjautuneiden henkilöiden määrä

Kirjautumiskerrat

Kantaa kehitettiin yhteistyöllä hyvinvointialueiden ja muiden asiakkaiden kanssa

Sote-uudistus ja uusi asiakastietolaki toivat paljon muutoksia Kanta-palveluihin. Lakimuutosten edistäminen olikin keskiössä Kanta-palvelujen kehityksessä. Lisäksi vuonna 2023 julkaistiin OmaKannan uusi verkkopalvelu ja edistettiin Kanta-lääkityslistan kehittämistä.

Uudet hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Uudistuksella oli vaikutuksia myös siihen, kuinka potilas- ja asiakastiedot liikkuvat Kanta-palvelujen kautta. Vaikutuksista viestittiin laajasti ja tarjottiin alueille monipuolista tukea siirtymävaiheeseen. Vuoden aikana hyvinvointialueet siirtyivät sujuvasti Kanta-palvelujen asiakkaiksi. Uusi järjestämismalli mahdollisti yhteistyön tiivistämisen. Jokaiselle alueelle nimettiin muun muassa Kanta-yhteyshenkilöt. Uusi yhteistyömalli koettiin hyvinvointialueilla tärkeäksi ja se sai kiittelevän vastaanoton.

Vuoden aikana yhteistyötä tehtiin laajasti myös muiden keskeisten sidosryhmien, kuten yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmätoimittajien kanssa. Vuosittaisissa asiakastyytyväisyyskyselyissä kokonaisuustyytyväisyys Kanta-palveluihin oli säilynyt hyvällä tasolla. Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioista ja apteekeista 79 % ja järjestelmätoimittajista 74 % vastasi olevansa tyytyväisiä Kanta-palvelujen toimintaan kokonaisuudessaan.

Hallituksen toiminta 2023

Vuosi 2023 oli Kelan hallitukselle sen kolmivuotisen toimintakauden ensimmäinen vuosi. Toimintavuoden aikana hallitus keskittyi mahdollistamaan Kelan perustehtävän toteuttamisen ja strategian toimeenpanon onnistumisen. Toimintavuoden aikana suomalaista ja kansainvälistä yhteisöä koskettivat edelleen vakavat kriisit. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, energiakriisi ja voimakas inflaatio haastoivat myös Kelan toimintaa.

Toimintavuoden aikana hallitus päätti Kelan strategian tarkentamisesta. Kelan strategian perustan muodostavat toiminta-ajatus, visio, arvot ja strategiset tavoitteet. Kelan visio on: Lähellä ihmistä. Hyvinvointia tiedolla, tuella ja yhteistyöllä. Strategian keskiössä on kolme tavoitetta: asiakaskokemus perustuu luottamukseen, vaikuttavuutta tiedolla ja turvaa arkeen. Strategisella riskienhallinnalla varmistetaan osaltaan tavoitteiden saavuttaminen. Strategian onnistumisen kriittiset voimavarat ovat kestävä talous, henkilöstökokemus ja viestintä. Vastuullisuus ja arvot ovat toiminnan perusta, ja niillä rakennetaan kestävää yhteiskuntaa.

Vuoden alussa hallitus laati vuoden 2022 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen valtuutettujen vahvistettavaksi. Hallitus vahvisti strategian ja budjettikehyksen toiminnan

suunnittelun perustaksi sekä riskienhallinnan suunnitelman. Hallitus hyväksyi keväällä 1.4.2023 voimaan tulleen Kelan työehtosopimusratkaisun.

Loppuvuodesta hallitus hyväksyi toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2024–2027 sekä strategian, merkitsi tiedoksi strategiset avaintulokset ja teki pääjohtajan kanssa tulossopimuksen vuodelle 2024. Hallitus päätti hyväksyä Kelan vuoden 2024 sijoitussuunnitelman sekä sijoitussuunnitelmassa kerrotut toimivaltuudet ja vastuullisen sijoittamisen periaatteet. Hallitus käsittelee kokouksissaan kiinteään omaisuuteen liittyviä asioita.

Hallitus seurasi säännöllisesti tulevana vuosina merkittävästi voimavaroja vaativan strategisen kehittämisohjelman (Eepos) etenemistä. Hallitus asetti IT-toimikunnan toimikaudelle 1.2.2023–31.12.2025. Toimikunnan tehtävänä on varmistaa strategisen kehittämisohjelma Eepoksen onnistuminen sekä ylläpitää Kelan vahvaa kilpailukykyä ja taloudellisuutta IT-toimijana.

Hallitus seurasi maan hallitusohjelman valmistelua ja hallitusohjelman vaikutuksia Kelan toimintaan. Pääjohtaja esitti hallituksen kokouksissa ajankohtaiskatsaukset Kelan toiminnasta. Katsauksiin sisältyi muun muassa Kelan palvelutilanteen seuranta.

Vuonna 2023 hallitus piti 13 kokousta. Lisäksi hallitus piti keväällä seminaarin ja iltakoulun, jossa käsiteltiin Kelan strategiatyötä. Syksyllä järjestettiin toinen iltakoulu, jossa käsiteltiin strategista kehittämisohjelmaa Eeposta.

Hallitus asetti tarkastustoimikunnan 1.2.2023 lukien. Tarkastustoimikunta piti toimintavuoden aikana neljä kokousta. Toimikunnassa käytiin läpi sisäisen tarkastuksen raportteja ja keskeisiä havaintoja Kelan toiminnasta. Tarkastustoimikunnan puheenjohtajana toimii hallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajana hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsenenä vähintään kaksi hallituksen jäsentä sekä valvontatilintarkastusta hoitava tilintarkastaja. Pääjohtaja ja sisäisen tarkastuksen päällikkö toimivat esittelijöinä. Sisäisen tarkastuksen päällikkö on toimikunnan sihteeri.

Hallitus asetti palkitsemis- ja nimitystoimikunnan 1.2.2023 lukien. Palkitsemis- ja nimitystoimikunta piti toimintavuoden aikana kolme kokousta. Palkitsemis- ja nimitystoimikunta vahvistaa johdon palkkausjärjestelmän palkkausperusteet ja osallistuu tulosityksikön johtajien rekrytointiin. Palkitsemis- ja nimitystoimikuntaan kuuluvat hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen varapuheenjohtaja. Pääjohtaja toimii esittelijänä.

Rahoitus

Etuusrahastojen rahoitus

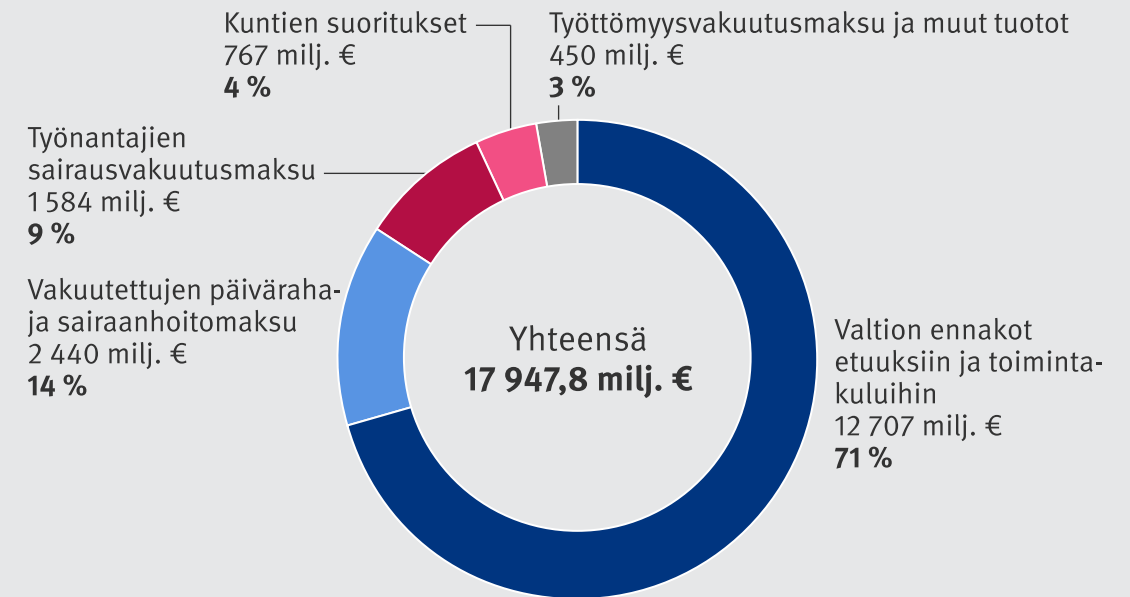
Kelan hoitaman sosiaaliturvan rahoitus perustuu jakoperiaatteelle, jonka mukaan kunkin vuoden kulut rahoitetaan samana vuonna kertyneillä tuotoilla. Etuuksien rahoituksen hoitamista varten Kelassa on kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto sekä sosiaaliturvan yleisrahasto, josta rahoitetaan ne etuudet, jotka eivät kuulu eläke- tai sairausvakuutukseen.

Kelan etuusrahastojen kokonaiskulut olivat 17 218 miljoonaa euroa vuonna 2023. Etuuskulujen osuus kokonaiskuluista oli 96 % (16 558 milj. euroa) ja toimintakulujen 4 % (660 milj. euroa). Valtion osuus tuotoista oli 71 % ja vakuutettujen ja työnantajien lakisääteisten maksujen 22 %, kuntien suoritusten 4 % ja muiden tuottojen 3 % tuotoista.

Kansaneläkerahasto

Kansaneläkerahastosta maksetaan mm. eläke- ja vammaisetuudet, eläkkeensaajien asumistuet sekä rintamalisät. Vuonna 2023 etuuksia maksettiin 3 882 milj. euroa, ja rahaston toimintakulut olivat 82 milj. euroa. Valtio rahoittaa kansaneläkevakuutuksen kulut. Vuositason maksuvalmiuden turvaaminen edellyttää kansaneläkerahastolta määrättyä vähimmäistasoa. Vuodesta 2010 kansaneläkerahaston vieraalla pääomalla vähennetyn rahoitusomaisuuden määrä on ollut 3,5 % kansaneläkkeiden, lapsiko-

Kelan etuuksien ja toimintakulujen rahoitus vuonna 2023, milj. euroa

rotuksen, perhe-eläkkeiden, työkyvyn selvittämisen ja rahaston toimintakulujen vuotuisesta yhteismäärästä.

Sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuksen rahoitus jakautuu työtulovakuutuksen ja sairaanhoitovakuutuksen rahoitukseen. Vuonna 2023 etuuskien yhteismäärä oli 5 590 milj. euroa, ja rahaston toimintakulut olivat 245 milj. euroa.

Työtulovakuutus sisältää sairauspäivärahat (sisältäen tartuntatautipäivärahat), vanhempainpäivärahat, kuntoutusrahat ja työnantajille maksettavat perhevapaakorvaukset sekä korvaukset työterveyshuollon järjestämisestä ja vanhempainpäiväraha-ajan vuosilomakustannuksista. Työtulovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 826 milj. euroa vuonna 2023.

Työtulovakuutuksen pääasialliset rahoittajat ovat työnantajat (työnantajan sairausvakuutusmaksu) sekä palkansaajat ja yrittäjät (sairausvakuutuksen päivärahamaksu). Valtio rahoittaa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Lisäksi valtio rahoittaa 5 % muutoin vakuutuksen kautta rahoitettavista sairaus- ja vanhempainpäivärahoista sekä kuntoutusrahasta. Valtion rahoitusosuuteen kuuluu myös osa yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta.

Työtulovakuutuksen nykyrahoituksen malli on perua vuodelta 2020. Tällöin vakuutusmaksut säädettiin siten, että menoista (ilman perhevapaakorvausta, yrittäjien lisärahoitusosuutta ja valtion osuutta) 52 % rahoitettiin työnantajien sairausvakuutusmaksuilla ja 48 % päivärahamaksuilla. Vuodesta 2021 alkaen sairausvakuutusmaksu ja päivärahamaksu muuttuvat saman verran rahoitustarpeen kattamiseksi. Työnantajien sairausvakuutusmaksu maksetaan palkkojen perusteella, ja sen suuruus oli 1,53 % vuonna 2023. Sairausvakuutuksen päivärahamaksun pohjana ovat palkansaajilla veronalaiset palkkatulot ja yrittäjillä työtulot. Vuonna 2023 maksu oli palkansaajilla sekä MYEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,36 % ja YEL-vakuutetuilla yrittäjillä 1,59 % tuloista (tulot vähintään 15 703 euroa vuodessa). Päivärahamaksu on verotuksessa vähennyskelpoinen. Työnantajien sairausvakuutusmaksuja kertyi 1 584 milj. euroa (osuus tuotoista noin 47 %), palkansaajien sekä yrittäjien päivärahamaksua 1 417 milj. euroa (osuus tuotoista noin 42 %) ja lisäksi valtio rahoitti vastuullaan olevia etuuksia 354 milj. eurolla (osuus tuotoista noin 11 %) vuonna 2023. Yhteensä työtulovakuutuksen tuotot olivat 3 354 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutus sisältää Kelan maksamat lääkekorvaukset, korvaukset lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista, korvaukset tutkimuksesta ja hoidosta, matkakorvaukset, kuntoutusmenot (lukuun ottamatta kuntoutusrahoja), maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaan kuuluvat sairaanhoitokorvaukset sekä EU-korvaukset sairaanhoidon kustannuksista. Sai-

raanhoitovakuutuksen etuuksia maksettiin 2 764 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakulut rahoitetaan valtion ja vakuutettujen toimesta. Valtio rahoittaa 67 % ja vakuutetut 33 % sairaanhoitovakuutuksen etuus- ja toimintakuluista. Sairaanhoitovakuutuksen EU-korvaukset valtio ja ulkomaan laitokset rahoittavat kuitenkin kokonaan. Lisäksi valtio rahoitti 2023 koronarokotuskorvaukset, jotka sisältyvät tutkimuksen ja hoidon korvauksiin.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusta varten kaikilta vakuutetuilta eli palkansaajilta, yrittäjiltä sekä eläkkeen- ja etuudensaajilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu kunnallisverotuksessa verotettavan ansiotulon perusteella. Vuonna 2023 maksu oli palkansaajilla ja yrittäjillä 0,60 % ja eläkkeen- ja etuudensaajilla 1,57 % ansiotulosta. Palkansaajilta, yrittäjiltä ja etuudensaajilta perittävää sairaanhoitomaksua kertyi 1 024 milj. euroa (osuus tuotoista noin 34 %). Valtion suoritukset sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin ja toimintakuluihin oli 2 027 milj. euroa (osuus tuotoista noin 66 %). Yhteensä sairaanhoitovakuutuksen tuotot olivat 3 051 milj. euroa.

Sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden, josta on vähennetty vieras pääoma ja varaukset, on oltava 8–12 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaismenoista. Työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuperusteet sekä valtion osuus sairaanhoitovakuutuksesta määräytyvät niin, että tämä ehto täyttyy.

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Rahastosta maksettavien etuuksien yhteismäärä oli 7 086 milj. euroa ja rahaston toimintakulut olivat 333 milj. euroa vuonna 2023.

Valtio rahoittaa opintoetuudet, äitiysavustukset, adoptio-tuet, sotilasavustukset, rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset, sähkötuen (2023) ja paperittomien kiireellisen sosiaalihuollon kustannukset. Lapsilisien, yleisen asumistuen, vammaisten tulkkauksen ja elatustuen kulujen osalta valtio on pääasiallinen rahoittaja, mutta Ahvenanmaa rahoittaa näiden etuuksien osalta omat kulunsa. Toimeentulotuen ennakot tulevat Kelaan valtiolta (STM ja TEM), mutta STM:n ennakoiden osuudesta kuntien vastuulla on 50 %. Valtio rahoittaa valtaosan työttömyysetuuksista, mutta myös kunnat ja Työllisyysrahasto osallistuvat rahoitukseen. Työllisyysrahasto rahoittaa myös muutosturvarahan kustannukset. Kunnat rahoittavat lastenhoidon tuet lukuun ottamatta ulkomaille maksettavia tukia, jotka valtio rahoittaa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon kustannukset rahoitetaan opiskelijoiden terveydenhoitomaksulla (23 %) ja valtion osuudella (77 %). Työttömyysturvan peruspäivärahojen rahoitukseen ohjataan palkansaajien

työttömyysvakuutusmaksuista määrä, joka keskimäärin vastaa työttömyyskassoihin kuulumattomien työntekijöiden maksujen määrää. Valtio rahoitti etuuksia sekä toimintakuluja yhteensä 6 388 milj. eurolla, kunnat rahoittivat lastenhoidon tukea sekä työmarkkinatukea yhteensä 767 milj. eurolla ja rahastoon tilitettiin palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua 273 milj. euroa peruspäivärahan rahoittamista varten. Lisäksi Työllisyysrahasto maksoi ennakoita muutosturvarahaan 3 milj. euroa vuonna 2023.

Toimintakulut

Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2023 oli 644,1 milj. euroa ilman 15,4 milj. euron suuruisia osakesiirtoja eläkevastuurahastoon. Toimintakulut ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon kasvoivat edellisvuodesta 6,0 %. Toimintakulujen yhteismäärä vuonna 2023 oli 659,5 milj. euroa, joka oli 3,8 % etuusrahastojen kokonaiskuluista.

Toimintakulut ilman osakesiirtoja eläkevastuurahastoon kohdennetaan etuusrahastoille prosenttiosuuksien mukaan. Vuonna 2023 kansaneläkerahaston osuus oli 10,3 %, sairausvakuutusrahaston 38,0 % ja sosiaaliturvan yleisrahaston 51,7 %.

Palkka- ja palkkiokulut olivat 343,5 milj. euroa. Henkilösivukulut olivat yhteensä 111,9 milj. euroa, josta osakesiirtoja oli 15,4 milj. euroa.

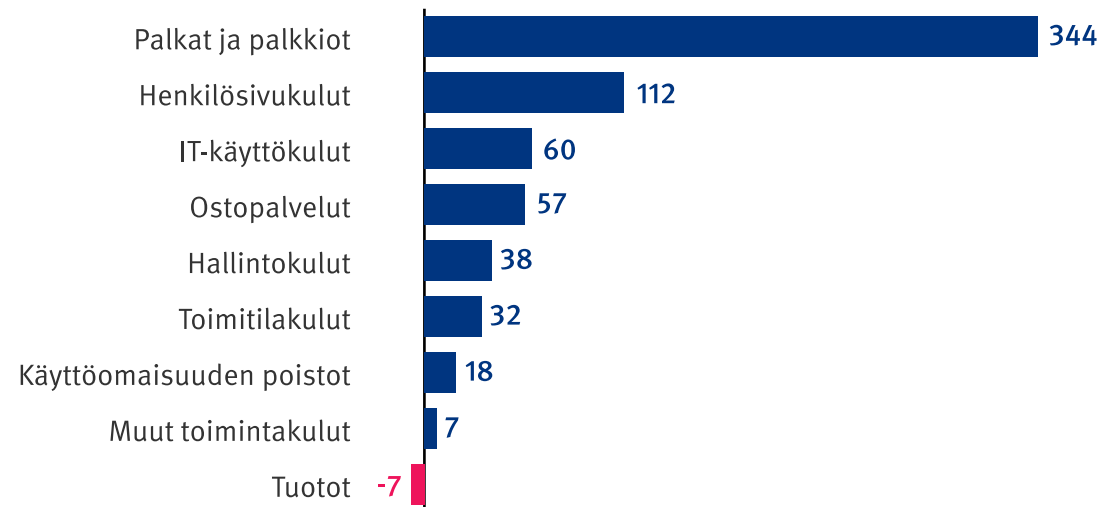
Ostopalveluiden yhteismäärä oli 56,5 milj. euroa. Verohallinnolle maksettavat verotuskustannukset olivat 24,0 milj. euroa. Muut ostopalvelut olivat yhteensä 32,5 milj. euroa.

Muiden toimintakulujen ja tuottojen yhteismäärä oli 147,6 milj. euroa. Muista toimintakuluista IT-käyttökuluja oli 60,3 milj. euroa. Käyttöomaisuuden poistoja oli 17,7 milj. euroa. Toimintakuluja vähentäviä tuottoja oli 7,3 milj. euroa.

Valtio rahoittaa vuosittain valtion talousarviossa vahvistettavalla määrällä kustannukset, jotka Kelalle aiheutuvat Kelassa toimivan rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen toiminnasta. Vuonna 2023 yhteyspisteen kustannukset olivat 0,5 milj. euroa.

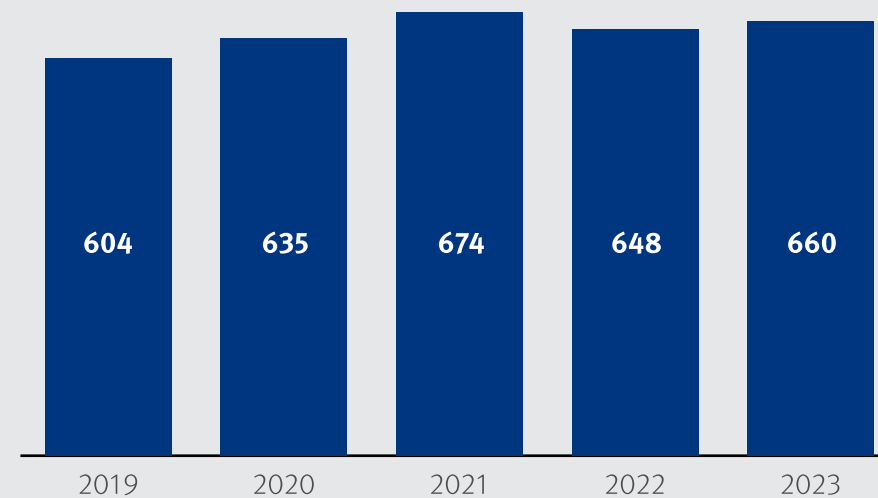
Valtio rahoittaa vuosittain valtion talousarviossa vahvistettavalla määrällä kustannukset, jotka Kelalle aiheutuvat sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain mukaisen biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaus- ja valvontatehtävän toteuttamisesta. Vuonna 2023 kyseisen ohjaus- ja valvontatehtävän kustannukset olivat 0,4 milj. euroa.

Toimintakulujen jakautuminen vuonna 2023, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.

Kelan toimintakulut 2019–2023, milj. euroa

Palvelurahasto

Palvelurahaston avulla huolehditaan Kelan vastuulla olevista rahoituksen, kirjanpidon ja rahaliikenteen tehtävistä Kanta-palvelujen toteuttamisessa ja ylläpitämisessä. Ne määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (784/2021), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007) ja sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetussa laissa (552/2019).

Vuonna 2023 valtio rahoitti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kautta Kanta-palvelujen lainmuutos- ja kehittämiskustannukset. Kanta-palvelujen ylläpito rahoitettiin palvelujen käyttäjiltä perittävillä käyttömaksuilla. Palvelurahaston kokonaiskustannukset vuonna 2023 olivat 45,8 milj. euroa, josta investointeja oli 4,3 milj. euroa. Valtio rahoitti kustannuksista 21,9 milj. euroa (STM rahoitti Kanta-palveluiden kehittämisen ja jatkuvuuden varmistamista 20,7 milj. eurolla ja Suomen kestävän kasvun ohjelman kautta 1,2 milj. eurolla). Käyttömaksuista saaduilla myyntituotoilla rahoitettiin kustannuksia 23,9 milj. eurolla. Asiakasmaksutuotoilla myös kerättiin ja STM:lle palautettiin 0,66 milj. euron osuus 4 milj. euron rahoituspuskurista.

Vuonna 2023 sähköisen lääkemääräyksen ylläpitokustannuksista apteekit rahoittivat 50 %, julkinen terveydenhuolto 35 % ja yksityinen terveydenhuolto 15 %. Potilastiedon arkiston ylläpitokustannuksista 80 % rahoitettiin julkisen terveydenhuollon ja 20 % yksityisen terveydenhuollon käyttömaksuilla. Valtion laitokset rahoittivat ylläpitokustannuksista 0,1 milj. euroa.

Eläkevastuurahasto

Kelan toimihenkilöiden vakuutustekninen täysi eläkevastuu oli vuoden lopussa 2 485,7 milj. euroa, josta jo alkaneiden eläkkeiden osuus oli 1 418,8 milj. euroa. Täysi eläkevastuu kasvoi kertomusvuonna 170,3 milj. euroa siten, että eläkkeellä jo olevien ja eläkkeelle vuoden aikana siirtyneiden eläkevastuu kasvoi 69,3 milj. euroa, ja työssä olevien aiheuttama eläkevastuu kasvoi 101,1 milj. euroa.

Vuosina 2020-2024 eläkevastuun laskennassa käytettävää enimmäiskorkoa pienennetään 0,1 prosenttiyksikköä vuosittain Finanssivalvonnan laskuperusteiden mukaisesti, vuonna 2023 enimmäiskorko pieneni 3,2 prosentista 3,1 prosenttiin. Muutoksen johdosta täysi eläkevastuu vuonna 2023 oli 134,4 milj. euroa suurempi kuin se olisi ollut vuonna 2019 käytössä olleella 3,5 prosentin korolla laskettuna.

Lain 754/2016 mukaan Kelan täydestä eläkevastuusta vähintään katettava osuus pienenee puoli prosenttiyksikköä vuosittain vuoteen 2038 asti, vuonna 2023 katetaan 37,5 % täydestä eläkevastuusta. Katettava eläkevastuu vuoden 2023 lopussa oli yhteensä 932,1 milj. euroa. Eläkevastuurahastossa oli varoja yhteensä noin 1 883,5 milj. euroa. Vähimmäiskate ylittyi siis 951,4 milj. eurolla.

Eläkevastuurahastoon maksettiin työnantajan kannatusmaksuna 80,8 milj. euroa, josta 15,4 milj. euroa katettiin osakesiirrolla kansaneläkerahastosta. Lisäksi rahastoon suoritettiin työntekijän eläkemaksua 28,4 milj. euroa, josta 11,3 milj. euroa rahastotiin.

Toimisuhte-eläkkeitä Kela maksoi kaikkiaan 128,1 milj. euroa, jossa oli kasvua edellisvuodesta 8,1 %.

Sijoitustoiminta

Kelan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman. Kelan varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta. Lisäksi sijoitusten pitää olla riittävän hajautettuja.

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston, sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston sijoitustoiminnan painopiste on kassavarojen sijoittamisessa. Eläkevastuurahaston varat ovat henkilöstön Kelan palvelukseen perustuvan eläkevastuun katteena, ja rahastosta maksetaan Kelan toimosuhde-eläkkeet. Eläkevastuurahaston omaisuuden allokoinnilla pyritään kasvattamaan rahaston tuottoa ja varautumaan siihen, että sijoitukset voidaan tarvittaessa muuttaa rahaksi.

Sijoitusmarkkinat ja -tulokset

Vuoteen 2023 lähdettiin positiivisissa tunnelmissa. Kiinan avautumisen odotettiin tukevan taloutta, ja Euroopassa ei kärsittykään energiapulasta leudon talven myötä. Maaliskuussa yhdysvaltalaisen alueellisten pankkien tasehallintaongelmat johtivat markkinaturbulenssiin ja pankkijärjestelyihin, mutta tehokkaiden ja nopeiden toimien myötä vaihe jäi lyhytaikaiseksi. Euroopan pankkisektoriin huolet eivät tarttuneet, kun tiukemman sääntelyn myötä vastaavanlaisia tasehallintaongelmia ei esiintynyt, joskin haavoittuvaisessa kunnossa ollut Credit Suisse -pankki

ajautui UBS-pankkiin liitettäväksi pankkisentimentin ollessa heikommillaan. Viime vuonna Kiina yllätti heikkoudellaan, joka ulottui kiinteistösektorin ja velkahuolien lisäksi laajasti yksityiseen kulutukseen. Myös geopoliittiset riskit ovat laskeneet maan houkuttelevuutta sijoituskohteena.

Inflaation laskun myötä lähdettiin ennakoimaan koronlaskuja, ja ainakin Yhdysvalloissa pehmeän laskeutumisen todennäköisyyden nousu tuki hyvin markkinoita tekoälybuumin ohessa. Pohjoisamerikkalaiset osakkeet tuottivat indeksitasolla 22,3 % pitkälti kapean teknologia-yhtiöiden kärjen vetämänä. Eurooppalaisten osakkeiden tuotto oli 16,6 %, mikä oli myös hyvällä tasolla. Palvelu- ja teollisuusvetoisten maiden taloustilanteiden ja näkymien eriytyneisyys näkyi kuitenkin selkeästi markkinakehityksessä. Lisäksi yhtiökohtaiset tilanteet vaikuttivat Suomen pörssiin. Suomen osakemarkkina oli voimakkaan tappiollinen suurimman osan vuodesta, joskin loppuvuoden positiivisen kehityksen myötä päädyttiin -0,5 %:n tulokseen vuositasolla.

Korkosijoituksille viime vuosi oli hyvä edeltävän vuoden korkojen nousun luodessa korkean juoksevan tuoton omaisuusluokkaan. Loppuvuodesta koroissa nähtiin voimakas lasku, kun inflaation loiventumisen hinnoiteltiin johtavan keskuspankkien koronlaskuihin. Myös luottoriskimarginaalit olivat vuoden loppuessa alhaisemmalla tasolla. Euroalueen valtionlainat (kaikki luottoluokat) tuottivat

7,0 % vuonna 2023, hyvälaatuiset yrityslainat 8,0 % sekä heikomman luottolaadun yrityslainat 12,2 %.

Kansaneläkerahastossa jäljellä olevien epälikvidien osakkeiden tappio oli 6,4 %. Kansaneläkerahaston osakeomistuksilla ei käydyä kauppaa, ja niiden käyttötarkoituksena on eläkevastuurahaston kannatusmaksujen kattaminen.

Eläkevastuurahaston tuotto oli 0,5 %, mikä heijastaa sitä, että historiallisista syistä Suomen osakemarkkinalla on salkussa suuri painotus. Pidemmällä aikavälillä salkku on suuren Suomi-osakepainonsa ansiosta tuottanut hyvin. Sijoitusten kansainväliselle hajauttamiselle on asetettu tavoitteet ja aikataulu. Vuonna 2023 hajauttamista tehtiin vain alkuvuodesta ennen Suomen osakemarkkinan heikkoutta, sillä pitkän aikavälin etu huomioiden omaisuudesta ei pääsääntöisesti luovuta epäedullisina ajankohtina.

Vuonna 2023 saadut osinkotuotot nousivat 45,5 milj. euroon (edellisvuonna 40,3 milj. euroa).

Kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston kassavarojen yhteenlaskettu kuukausittainen keskiarvo vuonna 2023 oli 1 454,5 milj. euroa (edellisvuonna 1 144,6 milj. euroa). Kassavarojen keskikorko ylsi 3,4 prosenttiin vuonna 2023 (edellisvuonna 0,29 %).

Vuosi 2024 on lähtenyt liikkeelle positiivisella osakemarkkinasentimentillä etenkin Yhdysvalloissa, missä talous

näyttää kestävästi korkeaa korkotasoa ja suuret kasvuyhtiöt ajavat indeksituottoja ylös. Yhdysvaltojen koronlaskujen ajoitus vaikuttaa myös muihin maihin, ja Euroopalle koronlaskut olisivat tervetulleita heikkoa kasvua tukemaan, jos inflaatiotilanne niitä sallii. Korkomarkkinoilla alkuvuosi on ollut heikko, kun osa loppuvuoden 2023 markkinakorkojen voimakkaasta laskusta on palautunut. Uskomme nykykorkotason kuitenkin tarjoavan hyvän lähtökohdan korkosijoittamiseen, eritoten hyvälaatuisissa yrityslainoissa.

Vastuullinen sijoittaminen

Talouden vihreä siirtymä ja sääntelyn kehittyminen vaikuttavat sijoitustoimintaan laajasti. Vuonna 2023 jatkoimme vastuullisen sijoittamisen prosessien mukaista toimintaamme. Seulomme normirikkeitä koko likvidistä yrityksiin suuntaavasta sijoitusmassasta, analysoimme sijoitustemme hiililaskentaa ja teimme vuosittaisen vastuullisuuskyselyn varainhoitajillemme. Suorien sijoitusten osalta selvitimme kahdella analyysimenetelmällä sitä, miten yhtiöiden päästötavoitteet ja -toimenpiteet ovat linjassa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden kanssa ja mikä olisi maapallon lämpötilan muutos, jos kaikki yritykset toimisivat vastaavalla tavalla. Kartoitimme myös ensimmäistä kertaa biodiversiteettivaikutuksia ja -riippuvuuksia toimialatason tarkastelussa. Lisäksi jatkoimme vihreiden teemasijoitusten tutkimista ja teimme muun muassa

päätöksen sijoittaa aurinko- ja tuulienergian tuotantoon sekä liitännäisiin akkuvarastointiratkaisuihin keskittyvään rahastoon. Sijoitussuunnitelman päivittämisen yhteydessä tarkistimme myös suorien sijoitusten poissulkulistaa. Vuonna 2024 jatkamme pyrkimistä kohti vastuullisen sijoittamisen tavoitteitamme ja kartoitamme mahdollisia uusia analyysimenetelmiä, joiden avulla voimme tarkastella salkkuamme entistä monipuolisemmin.

Rahoituksen tulevaisuudennäkymät

Suomessa talouden kasvun odotetaan hidastuvan kuluvana vuonna. Rahoitusolosuhteiden kiristyminen näkyy alkuvuodesta kysyntää heikentävästi. Myönteistä käännettä odotetaan myöhemmin vuoden 2024 aikana, kun inflaation ennustetaan hidastuvan, reaalityulojen kohentuvan ja keskuspankkien keventävän rahapolitiikkaansa.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa sekä julkisen talouden suunnitelmassa tavoitellaan tulevalle suunnittelukaudelle julkisen talouden velkasuhteen kääntämistä ja julkisen talouden rahoitusaseman parantamista. Uhkana nähdään, että julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino kasvattaa velkaantumista nyt ja tästä eteenpäin. Tämän välttämiseksi esitetään rakenteellisia uudistuksia, jotka parantaisivat työllisyyttä ja talouskasvua.

Julkisen talouden heikkenemiseen Suomessa on jo pitkään vaikuttanut hitaan talouskasvun ja edellä mainittujen kriisien lisäksi myös väestön ikääntyminen. Vanhusväestön kasvu lisää jatkossa erityisesti terveys- ja hoivamenoja. Samaan aikaan työikäisen väestön määrän ennustetaan vähenevän, mikä heikentää talouskasvua.

Sosiaali- ja terveystalouden uudistamisella, työllisyyttä edistävillä toimenpiteillä sekä digitalisaation hyödyntämisellä tähdätään lähivuosina merkittäviin kustannussäästöihin sekä julkisen talouden tuottavuuden parantamiseen. Hallituksen käynnistämän valtiohallinnon tuottavuusohjelman on määrä aikaansaada vuosille 2025-2028 lähes 250 miljoonan euron säästöt valtion laitosten toimintakuluihin.

Suomen lähivuosien talouskehityksessä on nähtävissä myös myönteisiä mahdollisuuksia. Varsinkin asuntorakentamisessa käänne parempaan voi olla odotettua nopeampi, sillä ennustejakson lopulla uusille asunnoille voi olla kertynyt kysyntää asuntorakentamisen vähyyden vuoksi. Energiatoimialojen investointeja voi vauhdittaa etenkin ennustejakson loppupuolella vihreän siirtymän kiihtyminen sekä Suomessa että Suomen vientimarkkinoilla.

Sodat Ukrainassa ja Lähi-idässä aiheuttavat epävakautta, joka voi heijastua myös Suomessa raaka-aineiden ja energian hintaan. Kelassa tuo epävakaus vaikuttaa ainakin etuuksien maksamiseen Ukrainasta saapuvien

pakolaisten päästessä sosiaaliturvan piiriin. Lisäksi geopolittiset jännitteet mm. Yhdysvaltain ja Kiinan välillä voivat aiheuttaa häiriöitä kansainvälisiin tuotantoketjuihin ja maailmankauppaan. Ilmastonmuutos ja luontokato haastavat edelleen muuttamaan tuotannon ja kulutuksen nykyisiä rakenteita. Niiden hillitseminen tulee vaatimaan uudenlaista teknologiaa, vaihtoehtoisia tapoja kohdentaa pääomia sekä uusia investointeja.

Kelan rahoituksen tulevaisuudennäkymiin vaikuttaa suhdanneluonteisten tekijöiden ja väestörakenteen muutosten lisäksi, uuden hallituksen hallitusohjelman ja julkisen talouden suunnitelman linjausten toimeenpanon toteuttaminen.

Muuttuva taloustilanne haastaa Kelan rahoitusta

Vuosina 2024–2028 Kelan etuuksien menokehitykseen vaikuttavat hallitusohjelman muutosten lisäksi oletukset työttömyyden ja väestön kehityksestä. Kelan etuuksien leikkaukset ja korotukset painottuvat hallituskauden alkupuolelle. Seuraavat ennusteet perustuvat lokakuun 2023 hallitusohjelman valmistelutilanteeseen ja sen hetken talousoletuksiin. Talousoletuksissa työttömyyden arviointiin laskevan hieman vuoden 2023 tasosta vuodesta 2025 alkaen. Syntyvyyden oletettiin pysyvän matalalla nykytasolla koko kehyskauden. Ennusteiden mukaan huol-

tosuhde huononee edelleen seuraavina vuosikymmeninä ikääntyneiden määrän kasvaessa ja työikäisen väestön supistuessa. Kokonaiseläkemenot lisääntyvät työeläkemenojen kasvaessa, mutta Kelan eläkemenot vähenevät.

Lokakuun 2023 ennusteen mukaan Kelan rahoituksen tulevaisuuden näkymät ovat etuuskulujen osalta melko vakaat. Vuodesta 2023 vuoteen 2024 Kelan kulut kasvavat reaalisesti noin kolme prosenttia. Vuodesta 2026 alkaen vuoteen 2028 kulujen arvioidaan laskevan vuosittain reaalisesti noin prosentin.

Vuoden 2024 sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut laskivat hieman ja työtulovakuutuksen vakuutusmaksut laskivat lähes 0,4 prosenttiyksikköä vuodelta 2023 siirtyneen ylijäämän seurauksena. Ylijäämä muodostui positiivisesta vakuutusmaksukertymästä palkkasumman oltua ennustettua suurempi ja etuusmenojen ennustettua pienemmät. Sairausvakuutusmaksut nousevat hieman vuonna 2025 ja jäävät samalle tasolle vuosiksi 2026–2028.

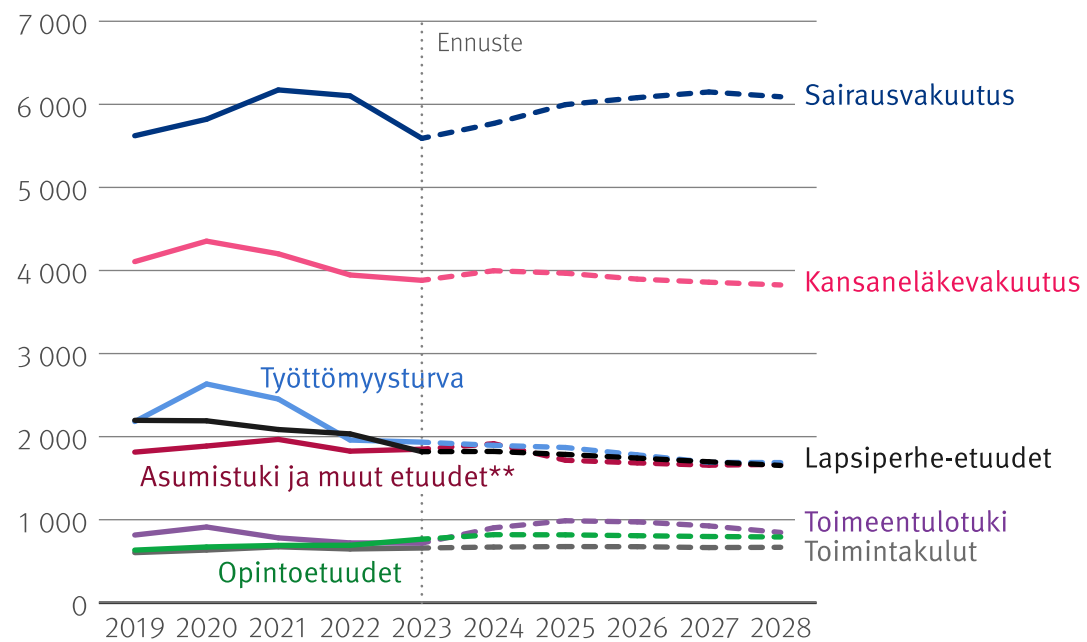
Valtio rahoittaa vuoden 2024 kuluista 75 %. Vakuutetut rahoittavat etuus- ja toimintakuluista 13 % (määrä muodostuu sairausvakuutusmaksuista ja työllisyysrahaston osuudesta). Työnantajien vakuutusmaksuilla katetaan 7 % Kelan menoista. Kunnat ja muut maksavat 5 %, ja nämä varat ohjataan lähinnä lastenhoidon tukeen sekä työttömyysturvaan. Valtion rahoitusosuus työtulovakuutuksesta on noin 13 %, työnantajien osuus on 47 % ja vakuutettujen

osuus 40 %. Sairaanhoitovakuutuksessa kulujen valtion rahoitusosuus on 66 %, vakuutettujen vakuutusmaksut 31 % ja muut tuotot 3 %. Valtion osuuden arvioidaan olevan kokonaiskuluista noin 72–73 % vuosina 2025–2028.

2020-luvun jälkipuolella Kelan toimintakuluja kasvattaa etuusjärjestelmien, asiointipalvelujen ja tietoturvan uudistaminen (Eepos-ohjelma). Uudistamistyö vaatii Kelalta merkittävää kehittämisspanostusta. Uudistuksen tavoitteena on turvata Kelan etuuskäsittelyn ja asiakaspalvelun palvelutaso ja -kyky myös 2030-luvulla. Uudistus mahdollistaa Kelan kyvyn vastata tulevaisuuden turvallisuushaasteisiin ja parantaa samalla etuustoiminnan ja koko Kelan tuottavuutta moderneja teknologioita hyödyntäen. Lisäksi Eepos mahdollistaa digitalisaation tuomia pidemmän aikavälin hyötyjä asiakkaille, kumppaneille ja muille sidosryhmille.

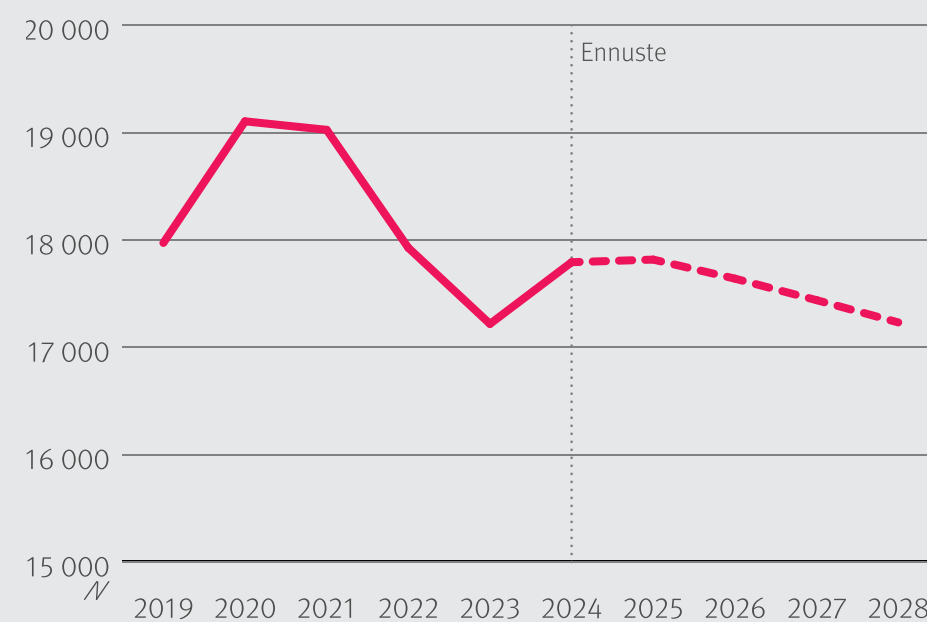
Kelan kulut etuuslajeittain 2019–2028, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.

**Sisältää sotilasavustukset, vammaisten tulkkauspalvelut, rintamaveteraanien kuntoutusmatkat, paperittomien kiireellisen sosiaalihuollon sekä YTHS-korvaukset.

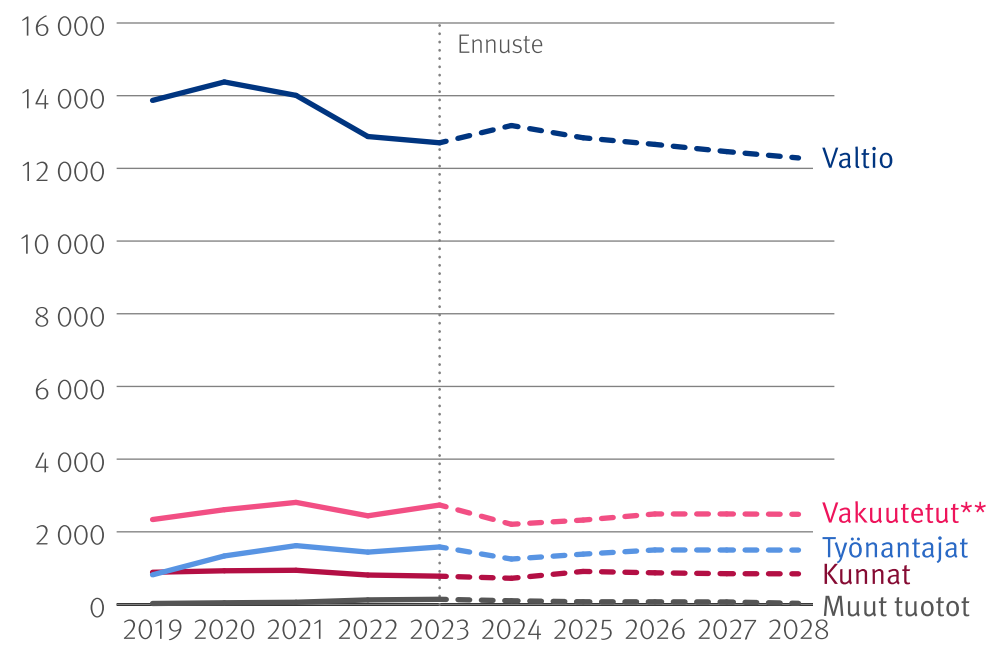
Kelan kulut yhteensä 2019–2028, milj. euroa*

*Vuoden 2023 rahana.

Huom! Katkaistu asteikko.

Kelan tuotot 2019–2028, milj. €*

*Vuoden 2023 rahana.

**Sisältää palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksun, yrittäjien lisärahoitusosuuden, sairaanhoitomaksun, Työllisyysrahaston Kelalle tilittämän työttömyysvakuutusmaksun ja vuodesta 2021 alkaen opiskelijoiden terveydenhoitomaksun tuotot.

Toimielimet ja neuvottelukunnat 2023

Toimielimet

Valtuutetut 1.1.2023-27.6.2023

Slunga-Poutsalo Riikka, kansanedustaja, puheenjohtaja

(varalla: Kotiaho Jouni, kansanedustaja)

Nurminen Ilmari, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Berg Kim, kansanedustaja)

Elomaa Ritva, kansanedustaja (varalla: Lundén Mikko, kansanedustaja)

Forsgrén Bella, kansanedustaja (varalla: Virta Sofia, kansanedustaja)

Häkkänen Antti, kansanedustaja (varalla: Kaleva Atte, kansanedustaja)

Kontula Anna, kansanedustaja (varalla: Hänninen Katja, kansanedustaja)

Lohi Markus, kansanedustaja (varalla: Aittakumpu Pekka, kansanedustaja)

Mattila Hanna-Leena, kansanedustaja (varalla: Kettunen Tuomas, kansanedustaja)

Mäkynen Matias, kansanedustaja (varalla: Eloranta Eeva-Johanna, kansanedustaja)

Niikko Mika, kansanedustaja (varalla: Juuso Kaisa, kansanedustaja)

Salonen Kristiina, kansanedustaja (varalla: Werning Paula, kansanedustaja)

Sarkomaa Sari, kansanedustaja (varalla: Koulumies Terhi, kansanedustaja)

Valtuutetut 28.6.2023 alkaen

Nieminen Mira, kansanedustaja, puheenjohtaja,

(varalla: Lehtinen Rami, kansanedustaja)

Sarkomaa Sari, kansanedustaja (varalla: Koulumies Terhi, kansanedustaja)

Elomaa Ritva, kansanedustaja (varalla: Kangas Antti, kansanedustaja)

Forsgrén Bella, kansanedustaja (varalla: Diarra Fatim, kansanedustaja)

Kurvinen Antti, kansanedustaja (varalla: Kosonen Hanna, kansanedustaja)

Laiho Mia, kansanedustaja (varalla: Fagerström Noora, kansanedustaja)

Mikkonen Anna-Kristiina, kansanedustaja (varalla: Kvarnström Johan, kansanedustaja)

Mäkynen Matias, kansanedustaja (varalla: Berg Kim, kansanedustaja)

Nurminen Ilmari, kansanedustaja (varalla: Merinen Ville, kansanedustaja)

Rintamäki Anne, kansanedustaja (varalla: Piisinen Jorma, kansanedustaja)

Valtola Oskari, kansanedustaja (varalla: Kaunistola Mari, kansanedustaja)

Väyrynen Ville, kansanedustaja (varalla: Lahdenperä Milla, kansanedustaja)

Tilintarkastajat

Helkiö Mikko, tarkastusneuvos, JHT, HT, puheenjohtaja

(varalla: Ala-aho Virpi, kaupunginreviisori, JHTT)

Lindén Aki, kansanedustaja, varapuheenjohtaja (varalla: Eskelinen Seppo, kansanedustaja)

Järvinen Heli, toimittaja (varalla: Suoniemi Tero, poliittinen asiantuntija)

Kiljunen Anneli, aluehallituksen puheenjohtaja (varalla: Väätäinen Tuula, kansanedustaja)

Laiho Mia, kansanedustaja 19.9.2023 asti

(varalla: Marttinen Matias, kansanedustaja 19.9.2023 asti)

Valkonen Ville, kansanedustaja 19.9.2023 lukien

(varalla: Päivärinta Susanne, kansanedustaja 19.9.23 lukien)

Niemi Veijo, kansanedustaja (varalla: Juvonen Arja, kansanedustaja)

Räsänen Hanna, kansanedustaja (varalla: Kinnunen Mikko, rehtori)
Tuomela Ulla-Maija, KHT, JHT (varalla: Havia-Niemi Minna, KHT, JHT)

Hallitus

Kiukas Vertti, pääsihteeri, hallituksen puheenjohtaja
Nieminen Mira, rikoskomisario, varapuheenjohtaja, 22.5.2023 asti
Slunga-Poutsalo Riikka, varapuheenjohtaja, 23.5.2023–6.8.2023
Lehto Rami, varapuheenjohtaja, 19.9.2023 alkaen
Antila Raimo, osastopäällikkö
Brax Tuija, johtaja
Lehtinen Leila, toimitusjohtaja
Nerg Päivi, valtiosihteeri, 18.9.2023 asti
Rehula Juha, kunnanjohtaja
Siekkinen Saana, johtaja
Sipilä Timo, johtaja, 19.9.2023 alkaen
Särkelä Riitta, pääsihteeri
Toivola Tommi, johtaja
Sarlin Tuija, puheenjohtaja, henkilöstön edustaja, puhe- ja läsnäolo-oikeus

Johtajat

Antila Outi, pääjohtaja
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka, johtaja
Nissilä Nina, johtaja

Johtavat toimihenkilöt

Helin Jukka, yhteisten palvelujen tulosityksikön johtaja
Hänninen Sari, valtakunnallisten asiakkuuspalvelujen tulosityksikön johtaja

Jussila Antti, asiakkaan lähipalvelujen tulosityksikön johtaja
Korhola Heli, johdon tukiyksikön johtaja
Korhonen Ville, viestintäyksikön johtaja 31.3.2023 asti
Leinonen Janne, johtava ylilääkäri
Lindgren Marina, tietopalvelujen tulosityksikön johtaja
Manninen Eeva, sisäisen tarkastuksen päällikkö
Marjamäki Pipsa Lotta, viestintäyksikön johtaja 1.4.2023 lukien
Melanen Jukka, IT-palvelujen tulosityksikön johtaja

Neuvottelukunnat ja foorumit

Neuvottelukuntien tehtävät on määritelty laissa. Foorumit toimivat Kelan sidosryhmä- ja asiantuntijaeliminä kunkin teeman sisällöllisessä ja strategisessa kehittämistyössä. Neuvottelukuntien ja foorumien jäsenet edustavat viranomaisia, yhteisöjä ja etujärjestöjä, ja niiden toimintaan osallistuu myös Kelan asiantuntijoita.

Neuvottelukuntien kokoonpanot on listattu alla. Foorumien jäsenlistat ovat Kelan verkkosivuilla osoitteessa kela.fi/neuvottelukunnat-ja-foorumit.

Kelan neuvottelukunta 1.1.2023-30.6.2023

Antila Outi, pääjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Korhola Heli, strategiajohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Lundqvist Anna-Stiina, vastaava sidosryhmätyön ja vastuullisuuden asiantuntija, sihteeri
Grekin Satu, toiminnanjohtaja
Heikura Markku, pääjohtaja

Hämäläinen Ulla, finanssineuvos
Joensuu Matti, johtava asiantuntija
Konola Kirsi, toimitusjohtaja
Köli Pekka, varapuheenjohtaja
Maijala Riitta, ylijohtaja
Makkula Janne, työmarkkinajohtaja
Markkula-Kivisilta Hanna, pääsihteeri
Mikkola Hennamari, tutkimusyksikön päällikkö
Myllärinen Tarja, johtaja
Norrback Ole, puheenjohtaja
Nummelin Ida, asiantuntija
Ojala Katri, johtava asiantuntija
Pelkonen Janne, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Siika-aho Liisa, johtaja
Tervahauta Markku, pääjohtaja
Tolonen Ilpo, toimitusjohtaja
Tuomisto Sakari, sosiaalipolitiikan asiantuntija

Kelan neuvottelukunta 1.7.2023 alkaen

Antila Outi, pääjohtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Korhola Heli, strategiajohtaja, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Lundqvist Anna-Stiina, vastaava sidosryhmätyön ja vastuullisuuden asiantuntija,
sihteeri
Collan Mikael, ylijohtaja
Erhola Marina, hyvinvointialuejohtaja
Grekin Satu, toiminnanjohtaja
Heikura Markku, pääjohtaja

Hämäläinen Ulla, finanssineuvos
Joensuu Matti, johtava tutkija
Kalliomaa Milla, pääsihteeri
Konola Kirsi, toimitusjohtaja
Lausvaara Anni, toiminnanjohtaja
Mikkola Hennamari, tutkimusyksikön päällikkö
Norppa Tiina, työsuojelun päävaltuutettu
Nummelin Ida, asiantuntija
Ojala Katri, johtava asiantuntija
Pelkonen Janne, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
Rentola Essi, johtaja
Ruth Kimmo, työmarkkinaneuvos
Tervahauta Markku, pääjohtaja
Tolonen Ilpo, hallituksen puheenjohtaja
Tuomisto Sakari, sosiaalipolitiikan asiantuntija
Viskari Janne, pääjohtaja

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma, johtaja, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Reija Jääskeläinen, osaamiskeskuksen päällikkö, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Ismo Hiljanen, johtava asiantuntija, neuvottelukunnan sihteeri
Jaska Siikavirta, johtaja (Pasi Pohjola, osastopäällikkö)
Liisa Siika-aho, johtaja 23.3.2023 saakka, Essi Rentola, johtaja 23.3.2023 alkaen
(Eeva Ojala, neuvotteleva virkamies)
Lauri Vuorenkoski, terveystalouden asiantuntija (Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja)
Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja
Vesa Rantahalvari, johtava asiantuntija (Auli Rytivaara, asiantuntijalääkäri)

Tuuli Glantz, sosiaalipoliittinen asiantuntija (Riitta Työläjärvi, asiantuntijalääkäri)
Katri Ojala, johtava asiantuntija (Ida Nummelin, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija)
Tarja Filatov, kansanedustaja (Kaisa Juuso, kansanedustaja)

Sosiaalilääketieteellinen neuvottelukunta

Janne Leinonen, neurologian erikoislääkäri, neuvottelukunnan puheenjohtaja
Marjo Parkkila-Harju, ylilääkäri, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja
Katariina Kallio-Laine, vastaava asiantuntijalääkäri, neuvottelukunnan sihteeri

Jäsenet:

Eva Helaskoski, ylilääkäri
Markus Henriksson, ylijohtaja
Margareeta Häkkinen, ylilääkäri
Esa Jämsen, professori
Erika Jääskeläinen, dosentti
Satu Lahti, professori
Eija Lönnroos, professori
Heikki Pärnänen, johtaja
Markku Sumanen, professori
Miia Turpeinen, arviointiyli­lääkäri
Henna Virtomaa, toiminnanjohtaja
Pekka Ylöstalo, professori

Asiantuntijat:

Oskari Heikinheimo, professori
Sari Helminen, vastaava asiantuntijahammaslääkäri
Asko Järvinen, ylilääkäri

Helena Kastarinen, ylilääkäri
Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri
Silja Kosola, dosentti, 16.6.2023 asti
Riitta Luoto, ylilääkäri
Mika Mäkelä, professori
Pasi Nevalainen, osastonylilääkäri
Liisa Näveri, lääketurvallisuusyksikön päällikkö, 1.10.2023 asti
Jarkko Pajarinen, toimialajohtaja
Reima Palonen, erityisasiantuntija
Anne Rönneberg, suunnittelija
Jarmo Salo, vastuualueen johtaja
Raija Sipilä, toimituspäällikkö
Tero Soukka, vastuualuejohtaja
Liisa Suominen, professori
Terhi Tapiainen, professori
Aleksi Tornio, apulaisprofessori
Juho Wedenoja, kehittämissylilääkäri, 1.10.2023 alkaen

Lääkejaosto

Miia Turpeinen, arviointiyli­lääkäri, jaoston puheenjohtaja
Katariina Klintrup, vastaava asiantuntijalääkäri, jaoston sihteeri

Jäsenet:

Asko Järvinen, ylilääkäri
Helena Kastarinen, ylilääkäri

Janne Leinonen, johtava ylilääkäri
Eija Lönnroos, professori
Liisa Näveri, lääketurvallisuusyksikön päällikkö, 1.10.2023 asti
Anna-Kaisa Parkkila, arviointiyli­lääkäri
Maija Pihlajamäki, vastaava asiantuntijalääkäri
Anne Rönneberg, suunnittelija
Jarmo Salo, vastuualueen johtaja
Aleksi Tornio, apulaisprofessori
Juho Wedenoja, kehittämisylilääkäri, 1.10.2023 alkaen

Kansaneläkelaitoksen tuloslaskelma ja tase vuosilta 2023 ja 2022

Kansaneläkelaitoksen tuotot

Etuusrahastojen tuotot	2023	2022
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläkevakuutuksen etuuksista	-3 912 697	-3 706 047
Kansaneläkerahaston tuotot yhteensä	-3 912 697	-3 706 047
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Työtulovakuutuksen vakuutusmaksut	-3 000 065	-2 517 355
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	-348 274	-340 596
Työtulovakuutus yhteensä	-3 348 339	-2 857 951
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	-1 023 539	-850 881
Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen etuuksiin	-1 763 564	-1 802 950
Saadut EU-korvaukset	-54 726	-37 332
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-76 014	-58 747
Takautumissuoritukset	-219	-271
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 918 061	-2 750 181
Sairausvakuutusrahaston tuotot yhteensä	-6 266 400	-5 608 132
Sosiaaliturvan yleisrahasto (Sty)		
Valtion osuus Sty:n etuuksista	-5 945 505	-5 693 092
Kuntien osuus Sty:n etuuksista	-766 919	-751 284
Ahvenanmaan osuus Sty:n etuuksista	-12 607	-12 050
Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksu	-273 000	-267 000
Muut Sty:n tuotot etuuksiin	-142	-230
Sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot yhteensä	-6 998 173	-6 723 656
Etuustuotot yhteensä	-17 177 270	-16 037 835
Etuusrahastojen sijoitusten tuotot ja kulut	-13 695	-2 531
Etuusrahastojen rahoitustuotot ja kulut	-51 768	-2 535

	2023	2022
Etuusrahastojen muut tuotot ja kulut	-1 297	-2 265
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	-87 948	-84 557
Valtion osuus etuusrahastojen toim. kuluista	-471 716	-473 379
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	-626 424	-565 267
Palvelurahaston tuotot		
Toimintatuotot	-21 657	-19 208
Käyttömaksutuotot	-26 425	-19 935
Rahoitustuotot ja kulut	-533	-39
Palvelurahaston tuotot yhteensä	-48 615	-39 183
Eläkevastuurahaston tuotot		
Kannatusmaksut	-80 828	-63 040
Rahoitustuotot ja kulut	-109 053	-97 553
Muut tuotot ja kulut	0	-300
Työntekijöiden eläkemaksut	-28 379	-26 484
Vilma-laitosten hyvitykset	-15 139	-13 145
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-2 490	-2 589
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	-235 890	-203 111
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	-18 088 198	-16 845 396

Kansaneläkelaitoksen kulut

Etuusrahastot	2023	2022
Etuuskulut		
Kansaneläkevakuutus		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 881 536	3 715 609
Sairausvakuutus		
Työtulovakuutus	2 825 950	2 965 505
Sairaanhoitovakuutus	2 764 407	2 780 342
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Työttömyysturvaetuudet	1 933 497	1 844 527
Lapsiperheiden etuudet	1 818 960	1 914 640
Opintoetuudet	765 989	652 024
Asumistuki	1 684 216	1 565 011
Toimeentulotuki	718 592	678 402
Muut etuudet	76 895	69 053
Etuuskulut yhteensä	16 470 043	16 185 111
OTH järjestämisen kulut	87 948	84 557
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	87 948	84 557
Etuusrahastojen toimintakulut		
Etuusrahastojen toimintatuotot	-7 313	-7 871
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	343 523	321 798
Henkilösivukulut	111 943	93 039
Henkilöstökulut yhteensä	455 466	414 838
Muut toimintakulut	154 918	146 826
Ostopalvelut	56 456	56 032
Etuusrahastojen toimintakulut yhteensä	659 527	609 824
Etuusrahastojen kulut yhteensä	17 217 519	16 879 492

Kansaneläkelaitoksen kulut

	2023	2022
Kuntoutusvarauksen muutos	-13 364	-15 429
Palvelurahaston kulut		
Henkilöstö- ja tilaresurssien ostot	25 770	20 329
IT-käyttökulut	14 533	12 506
Muut kulut	4 122	3 690
Käyttöomaisuuden poistot	3 566	3 650
Palvelurahaston kulut yhteensä	47 991	40 174
Eläkevastuurahaston kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	128 061	118 428
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	10 917	9 866
Muut kulut	54	90
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	52 299	25 345
Eläkevastuurahaston kulut yhteensä	191 331	153 728
Kansaneläkelaitoksen kulut yhteensä	17 443 477	17 057 965
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä +/- alijäämä -	644 721	-212 569

Kansaneläkelaitoksen tase

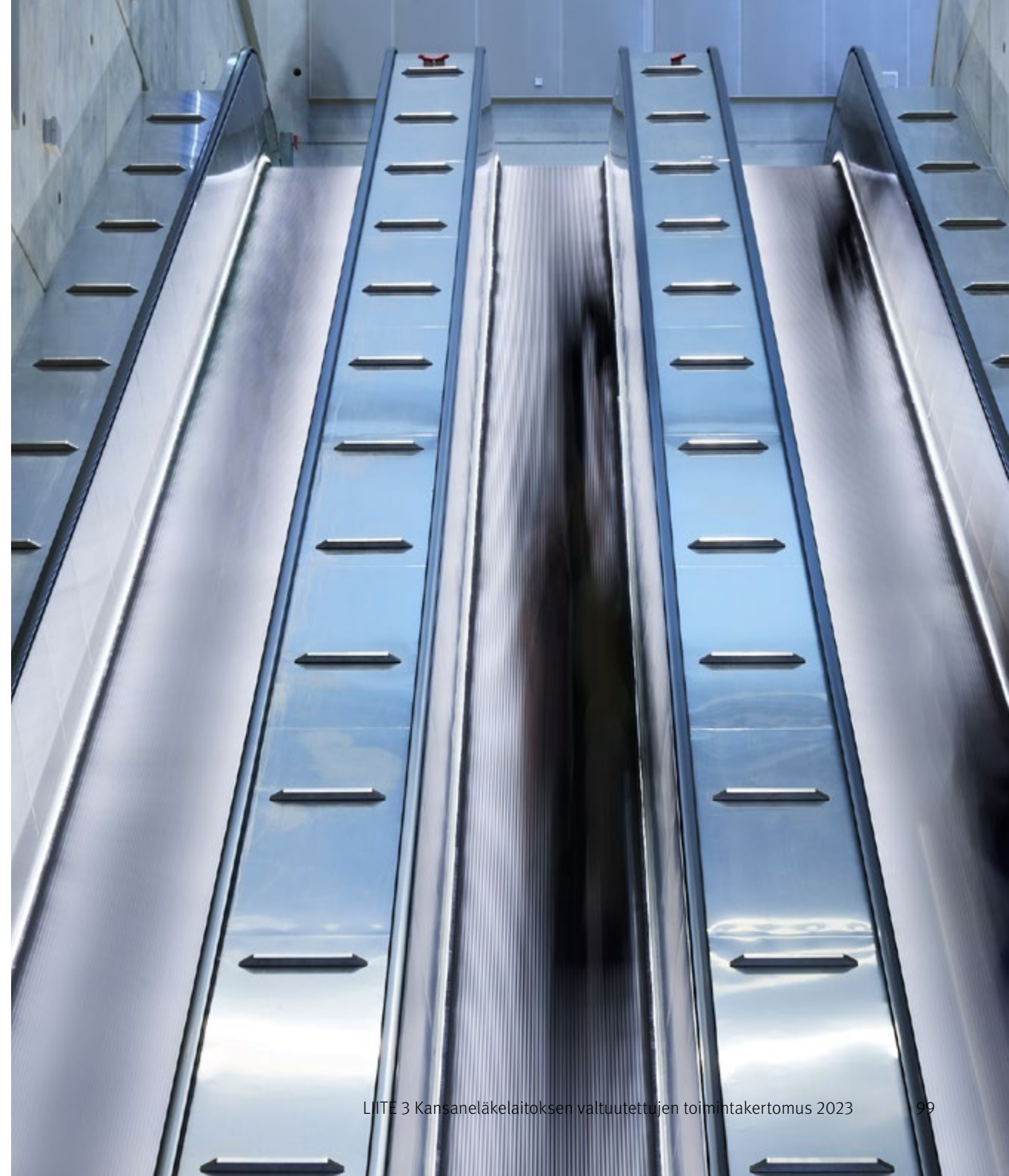
Kansaneläkelaitoksen vastaavaa	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Etuusrahastojen IT-ohjelmat	12 487	12 194
Palvelurahaston IT-ohjelmat	2 028	1 305
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	14 516	13 499
Aineelliset hyödykkeet		
Etuusrahastojen rakennukset	70 972	71 843
Etuusrahastojen perusparannukset	34 215	37 833
Etuusrahastojen koneet ja kalusto	19 024	16 354
Palvelurahaston koneet ja kalusto	8 775	8 402
Etuusrahastojen kiinteistöennakot	8 754	3 209
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	141 739	137 641
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	0	343
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset		
Etuusrahastojen käyttöomaisuussijoitukset	39 381	39 916
Käyttöomaisuussijoitukset yhteensä	39 381	39 916
Etuusrahastojen korkorahastot	0	39 783
Eläkevastuurahaston korkorahastot	417 342	306 048
Etuusrahastojen osakkeet ja osuudet	3 171	20 775
Eläkevastuurahaston osakkeet ja osuudet	1 351 857	1 397 423
Eläkevastuurahaston muut sijoitukset	52 337	63 896
Muut sijoitukset yhteensä	1 824 707	1 827 924
Kansaneläkelaitoksen sijoitukset yhteensä	1 864 088	1 867 840
Kansaneläkelaitoksen pysyvät vastaavat yhteensä	2 020 342	2 019 324
Eläkevastuurahaston vajaus	68 473	68 465

	2023	2022
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	2 593	3 391
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	2 593	3 391
Lyhytaikaiset saamiset		
Etuusrahastojen rahastojen väliset saamiset	6 879	9 491
Etuusrahastojen myyntisaamiset	9 781	4 364
Palvelurahaston myyntisaamiset	7 151	4 606
Etuusrahastojen siirtosaamiset	15 579	11 291
Palvelurahaston siirtosaamiset	13 411	13 366
Eläkevastuurahaston siirtosaamiset	163	121
Etuusrahastojen muut lyhytaikaiset saamiset	48 898	22 744
Eläkevastuurahaston muut lyhytaikaiset saamiset	19 185	16 502
Etuusrahastojen ennakkomaksut	373 696	351 638
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	494 742	434 123
Rahat ja pankkisaamiset		
Etuusrahastojen rahat ja pankkisaamiset	1 885 142	1 037 951
Palvelurahaston rahat ja pankkisaamiset	6 888	10 326
Eläkevastuurahaston rahat ja pankkisaamiset	42 646	100 994
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	1 934 676	1 149 270
Kansaneläkelaitoksen vaihtuvat vastaavat yhteensä	2 432 011	1 586 784
Kansaneläkelaitoksen vastaavaa yhteensä	4 520 827	3 674 573

Kansaneläkelaitoksen vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Etuusrahastot		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-55 187	-65 052
Rahaston muutos	-28 465	9 865
Kansaneläkerahasto yhteensä	-83 653	-55 187
Tilikauden tulos	28 465	-9 865
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-499 519	-750 616
Rahaston muutos	-571 051	251 097
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-1 070 570	-499 519
Tilikauden tulos	571 051	-251 097
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston muutos	-22	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-477	-455
Tilikauden tulos	22	0
Etuusrahastot yhteensä	-555 161	-816 122
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-2 414	-3 405
Rahaston muutos	-624	991
Palvelurahasto yhteensä	-3 038	-2 414
Tilikauden tulos	624	-991
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-879 836	-854 491
Rahaston muutos	-52 299	-25 345
Eläkevastuurahasto yhteensä	-932 135	-879 836
Tilikauden tulos	44 558	49 383
Rahastot yhteensä	-1 445 152	-1 649 980

	2023	2022
Arvonkorotusrahastot		
Etuusrahastot		
Rahastot vuoden alussa		
Kansaneläkerahasto	-92 041	-98 690
Sairausvakuutusrahasto	-31 371	-32 580
Sosiaaliturvan yleisrahasto	-49	-49
Rahastot vuoden alussa yhteensä	-123 461	-131 319
Rahastojen muutos		
Kansaneläkerahasto	15 902	6 650
Sairausvakuutusrahasto	71	1 208
Sosiaaliturvan yleisrahasto	0	0
Rahastojen muutos yhteensä	15 974	7 858
Eläkevastuurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-778 474	-1 064 733
Rahaston muutos	98 815	286 258
Eläkevastuurahasto yhteensä	-679 660	-778 474
Arvonkorotusrahastot yhteensä	-787 147	-901 935
Muu oma pääoma		
Palvelurahasto		
Kanta-puskurivarat	-4 167	-3 497
Eläkevastuurahasto		
Muu oma pääoma	-332 203	-287 645
Muu oma pääoma yhteensä	-336 370	-291 142
Kansaneläkelaitoksen ylijäämä (-) / alijäämä (+)	-644 721	212 569
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	-3 213 390	-2 630 488
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-55 814	-71 243
Varauksen muutos	-70 077	-61 109
Varojen käyttö	83 441	76 537
Kuntoutusvaraus yhteensä	-42 450	-55 814

Kansaneläkelaitoksen vastattavaa	2023	2022
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen pitkäaikainen vieras pääoma	-17 910	-17 816
Palvelurahaston pitkäaikainen vieras pääoma	-1 340	-2 010
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-19 250	-19 826
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Etuusrahastojen saadut ennakot	-736 582	-625 731
Palvelurahaston saadut ennakot	-15 101	-15 109
Etuusrahastojen rahastojen väliset velat	-4 214	-8 411
Palvelurahaston rahastojen väliset velat	-1 987	-100
Eläkevastuurahaston rahastojen väliset velat	-676	-978
Etuusrahastojen ostovelat	-11 655	-14 272
Palvelurahaston ostovelat	-4 276	-3 470
Etuusrahastojen siirtovelat	-102 025	-97 469
Palvelurahaston siirtovelat	-7 672	-10 735
Etuusrahastojen muut lyhytaikaiset velat	-353 547	-184 985
Palvelurahaston muut lyhytaikaiset velat	-670	-670
Eläkevastuurahaston muut lyhytaikaiset velat	-7 329	-6 515
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-1 245 737	-968 444
Kansaneläkelaitoksen vieras pääoma yhteensä	-1 264 987	-988 270
Kansaneläkelaitoksen vastattavaa yhteensä	-4 520 827	-3 674 573

Tuloslaskelmat ja taseet rahastoittain vuosilta 2023 ja 2022

Kansaneläkerahaston tuloslaskelma

	2023	2022
Tuotot		
Valtion osuudet etuuksista	-3 912 697	-3 706 047
Sijoitusten tuotot ja kulut	-13 637	-2 531
Rahoitustuotot ja kulut	-2 899	-247
Muut tuotot ja kulut	-509	-903
Tuotot yhteensä	-3 929 741	-3 709 729
Etuuskulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 881 536	3 715 609
Etuuskulut yhteensä	3 881 536	3 715 609
Etuuskate	-48 206	5 881
Toimintakulut	81 522	64 368
Valtion osuus toimintakuluista	-61 782	-60 384
Erillisrahoitteisten hankkeiden tuotot	-1 446	-1 304
Erillisrahoitteisten hankkeiden kulut	1 446	1 304
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	28 465	-9 865

Kansaneläkerahaston tase

Vastaavat	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	5 216	5 187
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	5 216	5 187
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	60 346	61 720
Perusparannukset	20 237	21 541
Koneet ja kalusto	2 978	2 711
Erillisrahoitteisten hankkeiden investoinnit	0	343
Ennakkomaksut	5 403	4 869
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	88 965	91 185

	2023	2022
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	12 543	13 006
Muut sijoitukset	3 171	20 775
Sijoitukset yhteensä	15 714	33 781
Pysyvät vastaavat yhteensä	109 895	130 152
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	2 663	3 706
Myyntisaamiset	457	447
Siirtosaamiset	1 253	1 078
Muut saamiset	44 493	17 580
Ennakkomaksut	250	249
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	49 116	23 060
Rahat ja pankkisaamiset	96 795	88 443
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	145 911	111 502
Vastaavaa yhteensä	255 806	241 654

Vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Kansaneläkerahasto		
Rahasto vuoden alussa	-55 187	-65 052
Rahaston lisäys/vähennys	-28 465	9 865
Kansaneläkerahasto yhteensä	-83 653	-55 187
Tilikauden tulos	28 465	-9 865
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-92 041	-98 690
Rahaston lisäys/vähennys	15 902	6 650
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-76 138	-92 041
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-28 465	9 865
Oma pääoma yhteensä	-159 791	-147 228

	2023	2022
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-633	-1 716
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-633	-1 716
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-59 570	-57 006
Rahastojen väliset velat	-2 362	-3 321
Ostovelat	673	282
Siirtovelat	-20 889	-20 390
Muut lyhytaikaiset velat	-13 152	-12 227
Tilitettävä arvonlisävero	-83	-48
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-95 382	-92 711
Vieras pääoma yhteensä	-96 015	-94 426
Vastattavaa yhteensä	-255 806	-241 654

Sairausvakuutusrahaston tuloslaskelma

	2023	2022
Tuotot		
Työtulovakuutus		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	-1 416 520	-1 160 008
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	-1 583 545	-1 357 346
Valtion osuudet etuuksista	-348 274	-340 596
Työtulovakuutus yhteensä	-3 348 339	-2 857 951
Sairaanhoitovakuutus		
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu	-1 023 539	-850 881
Takautumissuoritukset	-219	-271
Valtion osuudet sairaanhoitovakuutukseen	-1 763 564	-1 802 950
Saadut EU-korvaukset	-54 726	-37 332
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	-76 014	-58 747
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	-2 918 061	-2 750 181
Sijoitusten tuotot ja kulut	-58	0
Rahoitustuotot ja kulut	-33 101	-924
Muut tuotot ja kulut	-771	-1 357
Tuotot yhteensä	-6 300 330	-5 610 413

	2023	2022
Etuuskulut		
Työtulovakuutus		
Päivärahaetuudet	2 037 217	2 238 746
Kuntoutusrahaetuudet	271 340	242 890
Muut korvaukset	517 393	483 868
Työtulovakuutus yhteensä	2 825 950	2 965 505
Sairaanhoitovakuutus		
Sairaanhoitokorvaukset	2 191 791	2 269 093
Kuntoutuspalvelut	514 074	470 344
Muut etuudet yhteensä	58 542	40 905
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 764 407	2 780 342
Etuuskulut yhteensä	5 590 357	5 745 846
Etuuskate	-709 973	135 433
Toimintakulut	244 629	230 907
Valtion osuus toimintakuluista	-92 344	-99 815
Kuntoutusvarauksen muutos	-13 364	-15 429
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	571 051	-251 097

Sairausvakuutusrahaston tase

Vastaavaa	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	3 717	3 606
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	3 717	3 606
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	10 626	10 123
Perusparannukset	13 759	14 489
Koneet ja kalusto	7 893	6 878
Ennakkomaksut	5 764	3 651
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	38 042	35 141
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	27 047	27 119

	2023	2022
Muut sijoitukset	0	39 783
Sijoitukset yhteensä	27 047	66 902
Pysyvät vastaavat yhteensä	68 807	105 649
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	1 499	2
Myyntisaamiset	7 918	4 412
Siirtosaamiset	7 859	4 817
Muut saamiset	3 375	4 798
Ennakkomaksut	137 076	130 304
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	157 728	144 333
Rahat ja pankkisaamiset	1 172 173	466 974
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 329 901	611 308
Vastaavaa yhteensä	1 398 708	716 956
Vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Sairausvakuutusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-499 519	-750 616
Rahaston lisäys/vähennys	-571 051	251 097
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	-1 070 570	-499 519
Tilikauden tulos	571 051	-251 097
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-31 371	-32 580
Rahaston lisäys/vähennys	71	1 208
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-31 300	-31 371
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-571 051	251 097
Oma pääoma yhteensä	-1 101 870	-530 890
Kuntoutusvaraus		
Varaus vuoden alussa	-55 814	-71 243
Varauksen lisäys	-70 077	-61 109
Varojen käyttö	83 441	76 537
Kuntoutusvaraus yhteensä	-42 450	-55 814

	2023	2022
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-9 263	-3 063
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-9 263	-3 063
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-8 936	-1 297
Rahastojen väliset velat	-1 853	-5 090
Ostovelat	-5 497	-7 179
Siirtovelat	-51 173	-49 547
Muut lyhytaikaiset velat	-177 666	-64 075
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-245 125	-127 189
Vieras pääoma yhteensä	-254 388	-130 252
Vastattavaa yhteensä	-1 398 708	-716 956

Sosiaaliturvan yleisrahaston tuloslaskelma

	2023	2022
Tuotot		
Valtion osuus etuuksista	-5 945 505	-5 693 092
Kuntien osuus etuuksista	-766 919	-751 284
Ahvenanmaan osuus etuuksista	-12 607	-12 050
Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksu	-273 000	-267 000
Takautumissuoritukset työnantajilta	-18	-12
EU:n asetuksen nro 883 korvaukset	-124	-219
Rahoitustuotot ja kulut	-15 768	-1 363
Muut tuotot ja kulut	-17	-6
Tuotot yhteensä	-7 013 958	-6 725 025
Etuuskulut		
Työttömyysturvaetuudet	1 933 497	1 844 527
Lapsiperheiden etuudet	1 818 960	1 914 640
Opintoetuudet	765 989	652 024
Asumistuki	1 684 216	1 565 011
Toimeentulotuki	718 592	678 402

	2023	2022
Muut etuudet	76 895	69 053
Etuuskulut yhteensä	6 998 150	6 723 656
Etuuskate	-15 807	-1 369
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto		
Valtion osuus opiskeluterveydenhuoltoon	-66 490	-64 344
OTH-terveydenhoitomaksut	-21 459	-20 213
OTH-järjestämisen kulut	87 948	84 557
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	0	0
Toimintakulut	333 376	314 549
Valtion osuus toimintakuluista	-317 591	-313 180
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	22	0

Sosiaaliturvan yleisrahaston tase

Vastaavaa	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	3 554	3 401
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	3 554	3 401
Aineelliset hyödykkeet		
Perusparannukset	218	1 802
Koneet ja kalusto	8 153	6 764
Ennakkomaksut	-2 413	-5 310
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	5 957	3 257
Sijoitukset		
Käyttöomaisuussijoitukset	-209	-209
Sijoitukset yhteensä	-209	-209
Pysyvät vastaavat yhteensä	9 302	6 449
Vaihtuvat vastaavat		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	2 593	3 391
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	2 593	3 391

	2023	2022
Lyhytaikaiset saamiset		
Rahastojen väliset saamiset	2 716	5 783
Myyntisaamiset	1 405	-495
Siirtosaamiset	6 467	5 396
Muut saamiset	1 029	366
Ennakkomaksut	236 371	221 085
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	247 989	232 136
Rahat ja pankkisaamiset	616 174	482 534
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	866 755	718 060
Vastaavaa yhteensä	876 058	724 509
Vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-455	-455
Rahaston lisäys/vähennys	-22	0
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	-477	-455
Tilikauden tulos	22	0
Arvonkorotusrahasto		
Rahasto vuoden alussa	-49	-49
Rahaston lisäys/vähennys	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä	-49	-49
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-22	0
Oma pääoma yhteensä	-526	-504
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle toimintakuluista	-5 422	-9 646
Muut pitkäaikaiset velat	-2 593	-3 391
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-8 015	-13 037
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-668 076	-567 427
Ostovelat	-6 832	-7 376

	2023	2022
Siirtovelat	-29 963	-27 532
Muut lyhytaikaiset velat	-162 646	-108 634
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-867 517	-710 968
Vieras pääoma yhteensä	-875 532	-724 005
Vastattavaa yhteensä	-876 058	-724 509

Palvelurahaston tuloslaskelma

	2023	2022
Tuotot		
Toimintatuotot	-21 657	-19 208
Käyttömaksutuotot	-26 425	-19 935
Rahoitustuotot ja kulut	-533	-39
Tuotot yhteensä	-48 615	-39 183
Kulut		
Ostetut henkilöstöpalvelut	25 770	20 329
IT-käyttökulut	14 533	12 506
Käyttöomaisuuden poistot	3 566	3 650
Muut kulut	4 122	3 690
Kulut yhteensä	47 991	40 174
Ylijäämä (+) / alijäämä (-)	624	-991

Palvelurahaston tase

Vastaavaa	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
IT-ohjelmat	2 028	1 305
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	2 028	1 305
Aineelliset hyödykkeet		
IT-kone- ja laiteinvestoinnit	8 775	8 402
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	8 775	8 402
Pysyvät vastaavat yhteensä	10 803	9 708

	2023	2022
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	7 151	4 606
Siirtosaamiset	13 411	13 366
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	20 561	17 972
Rahat ja pankkisaamiset	6 888	10 326
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	27 449	28 298
Vastaavaa yhteensä	38 252	38 006
Vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Palvelurahasto		
Rahasto vuoden alussa	-2 414	-3 405
Rahaston lisäys/vähennys	-624	991
Palvelurahasto yhteensä	-3 038	-2 414
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	-3 507	-2 837
Kanta-puskurivarat lisäys/vähennys	-660	-660
Kanta-puskurivarat yhteensä	-4 167	-3 497
Tilikauden tulos	624	-991
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-624	991
Oma pääoma yhteensä	-7 205	-5 911
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Velka valtiolle	-1 340	-2 010
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	-1 340	-2 010
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Saadut ennakot	-15 101	-15 109
Rahastojen väliset velat	-1 987	-100
Ostovelat	-4 276	-3 470
Siirtovelat	-7 672	-10 735
Muut lyhytaikaiset velat	-670	-670
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-29 707	-30 084
Vieras pääoma yhteensä	-31 047	-32 094
Vastattavaa yhteensä	-38 252	-38 006

Eläkevastuurahaston tuloslaskelma

	2023	2022
Tuotot		
Kannatusmaksut	-80 828	-63 040
Rahoitustuotot ja kulut	-109 053	-97 553
Muut tuotot ja kulut	0	-300
Työntekijöiden eläkemaksut	-28 379	-26 484
Vilma-laitosten hyvitykset	-15 139	-13 145
Työllisyysrahaston suoritukset	-2 490	-2 589
Tuotot yhteensä	-235 890	-203 111
Kulut		
Toimisuhte-eläkkeet	128 061	118 428
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	10 917	9 866
Muut kulut	54	90
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	52 299	25 345
Kulut yhteensä	191 331	153 728
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)	44 558	49 383

Eläkevastuurahaston tase

Vastaavaa	2023	2022
Pysyvät vastaavat		
Sijoitukset		
Korkosijoitukset	417 342	306 048
Osakkeet ja osuudet	1 351 857	1 397 423
Muut sijoitukset	52 337	63 896
Sijoitukset yhteensä	1 821 535	1 767 366
Pysyvät vastaavat yhteensä	1 821 535	1 767 366
Eläkevastuurahaston vaje	68 473	68 465
Vaihtuvat vastaavat		
Lyhytaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset	163	121
Saamiset Vilma-laitoksilta	6 188	5 079
Saamiset Kevalta	12 997	11 422

	2023	2022
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	19 349	16 622
Rahat ja pankkisaamiset	42 646	100 994
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	61 995	117 616
Vastaavaa yhteensä	1 952 004	1 953 447
Vastattavaa	2023	2022
Oma pääoma		
Eläkevastuurahasto		
Katettava vastuu vuoden alussa	-879 836	-854 491
Katettavan vastuun lisäys/vähennys	-52 299	-25 345
Eläkevastuurahasto yhteensä	-932 135	-879 836
Muu oma pääoma	-332 203	-287 645
Tilikauden tulos	44 558	49 383
Arvonkorotusrahaso		
Rahasto vuoden alussa	-778 474	-1 064 733
Rahaston lisäys/vähennys	98 815	286 258
Arvonkorotusrahaso yhteensä	-679 660	-778 474
Ylijäämä (-) / Alijäämä (+)	-44 558	-49 383
Oma pääoma yhteensä	-1 943 998	-1 945 955
Vieras pääoma		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Rahastojen väliset velat	-676	-978
Velka Kevalle	-7 329	-6 515
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	-8 005	-7 492
Vieras pääoma yhteensä	-8 005	-7 492
Vastattavaa yhteensä	-1 952 004	-1 953 447

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Tilinpäätöksen rakenne, perusteet ja arvostusperiaatteet

Kelan tuloslaskelma ja tase esitetään tilinpäätöksessä yhdistettynä siten, että kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan luvut on yhdistetty. Eläkevastuurahasto ja palvelurahasto esitetään omakatteisina rahastoina. Yhdistetystä taseesta on eliminoitu kansaneläkevakuutuksen, sairausvakuutuksen ja yleisen sosiaaliturvan väliset erät. Yhdistetyn tuloslaskelman ja taseen lisäksi kustakin rahastosta on oma tuloslaskelmansa ja taseensa.

Tilinpäätöksen perusteet noudattavat valtuutettujen päätöksen mukaisesti pääosin maksuperustetta etuuksien osalta. Olennaisia suoriteperusteisia kirjauseriä ovat rahastojen väliset tilitykset, ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, sairauksien ehkäisemis- ja kuntoutusvaraus, korot, käyttö- ja sijoitusomaisuuden ostot ja myynnit, kurssierot ja vastaavat erät sekä toimintakulut.

Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varauksen käyttö kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti kuluksi yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta ja muilta osin sitoumusperusteella. Myös varauksen muutos merkitään tuloslaskelmaan.

Valtuutettujen päätöksen mukaisesti omaisuuden arvostusperiaatteena käytetään käypiä arvoja. Arvonkorotukset ja niiden peruutukset on kirjattu taseeseen ja arvonalennukset ja niiden oikaisu tuloslaskelmaan. Käyvän arvon määrittelyssä on osakkeissa käytetty tilinpäätöshetken pörssikursseja. Kiinteistöjen ja kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden arvot perustuvat kiinteistöryhmän arvioihin ja osittain ulkopuolisiin arvioihin.

Toimintakulujen 40/60-jaosta kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston kesken luovuttiin vuoden 2009 alussa. Toimintakulut jaetaan kansaneläkerahastosta, sairausvakuutusrahastosta ja sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettaviksi osuuksiksi. Jo ennen kirjanpituvuoden alkua määritellään toimintolaskentaan perustuvat rahastoittaiset toimintakulujen osuusprosentit. Toimintakulut jaetaan kirjanpidon kuukausitason- ja tilinpäätöslaskelmissä näiden prosenttien mukaan. Rahastojen välisiä toimintakuluosuuksia ei pääsääntöisesti muuteta kesken vuoden, vaan vasta seuraavan vuoden alusta lukien, jos muutosten ennakoidaan olevan olennaisia.

Syksyllä 2022 aktuaari- ja talouspalveluryhmä vahvisti toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2023 seuraavat osuudet: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 38 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 52 %.

Ennen 1.1.2009 tehtyjen investointihankintojen poistot kohdistetaan kirjanpidossa kansaneläkerahastolle ja sairausvakuutusrahastolle jakosuhteessa 40/60. Vuodesta 2009 alkaen tehdyt käyttöomaisuusinvestoinnit ja niiden poistot kohdistetaan kansaneläkerahastolle, sairausvakuutusrahastolle ja sosiaaliturvan yleisrahastolle edellä mainittujen toimintakulujen jakosuhteiden mukaisesti. Jos investointi kohdistuu selkeästi vain osaan rahastoista tai yhteen rahastoon, kohdistetaan se sekä siitä tehtävät poistot kuitenkin vain ko. rahastoille tai rahastolle.

Vuoden 2023 toimintakuluosuudet poistojen kohdistamisten jälkeen ovat seuraavat: kansaneläkerahasto 10,26 %, sairausvakuutusrahasto 37,98 % ja sosiaaliturvan yleisrahasto 51,76 %.

Käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot.

Poistoajat ovat seuraavat:

kalustoinvestoinnit	10 vuotta	it-kone- ja laiteinvestoinnit	4 vuotta
puhelinvaihteinvestoinnit	10 vuotta	muut kone- ja laiteinvestoinnit	5 vuotta
it-ohjelmoinvestoinnit (ostetut)	5 vuotta	toimitilojen peruskorjaukset	5 vuotta
kiinteistöjen peruskorjaukset	20 vuotta	kiinteistöt	30 vuotta

Vuoden 2024 toimintakuluosuudet: Kansaneläkelaitoksen aktuaari- ja talouspalveluryhmä on vahvistanut toimintakulujen rahastoittaisiksi jakosuhteiksi vuodelle 2024 seuraavat: kansaneläkerahasto 10 %, sairausvakuutusrahasto 37 % sosiaaliturvan yleisrahasto 53 %. Poistojen todellinen jakautuminen rahastoittain muuttaa vahvistettuja prosentteja vähäisessä määrin.

2. Kansaneläkelaitoksen tuotot, 1 000 euroa

	2023	2022
Kansaneläkerahasto		
Valtion osuudet kansaneläke-etuuksista	2 280 126	2 180 554
Valtion osuudet vammaisetuuksista	624 003	566 009
Valtion osuudet asumistuista	702 620	650 200
Muut valtion osuudet kansaneläkerahaston etuuksista	305 948	309 284
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 912 697	3 706 047
Sairausvakuutusrahasto		
Sairausvakuutuksen päivärahamaksu	1 416 520	1 160 008
Työnantajan sairausvakuutusmaksu	1 583 545	1 357 346
Valtion osuudet työtulovakuutuksen etuuksista	348 274	340 596
Työtulovakuutus yhteensä	3 348 339	2 857 951
Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksut	1 023 539	850 881
Takautumissuoritukset	219	271
Valtion osuudet etuuksista	1 763 564	1 802 950
Saadut EU-korvaukset	54 726	37 332
Lääkekorvausmenojen palautusmaksu	76 014	58 747
Sairaanhoitovakuutus yhteensä	2 918 061	2 750 181
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	6 266 400	5 608 132
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Valtion osuus sosiaaliturvan yleisrahaston etuuksista	5 945 505	5 693 092
Kuntien suoritukset lastenhoidon tukeen	287 937	289 800
Kuntien suoritukset työmarkkinatuen passiiviosaan	478 982	461 484
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	273 000	267 000
Muut sosiaaliturvan yleisrahaston tuotot etuuksista	12 749	12 280
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 998 173	6 723 656
Etuusrahastojen etuustuotot yhteensä	17 177 270	16 037 835

	2023	2022
Etuusrahastojen muut tuotot		
Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto	87 948	84 557
Sijoitusten tuotot ja kulut	13 695	2 531
Rahoitustuotot ja kulut	51 768	2 535
Käyttöomaisuuden myyntituotot	1 297	2 265
Etuusrahastojen muut tuotot yhteensä	154 708	91 888
Valtion osuus etuusrahastojen toimintakuluista	471 716	473 379
Palvelurahasto		
Toimintatuotot	21 657	19 208
Myyntituotot	26 425	19 935
Rahoitustuotot ja kulut	533	39
Palvelurahaston tuotot yhteensä	48 615	39 183
Eläkevastuurahasto		
Kannatusmaksut	80 828	63 040
Omaisuuksien tuotot	109 053	97 853
Työntekijöiden eläkemaksut	28 379	26 484
Vilma-laitosten hyvitykset	15 139	13 145
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	2 490	2 589
Eläkevastuurahaston tuotot yhteensä	235 890	203 111
Kansaneläkelaitoksen tuotot yhteensä	18 088 198	16 845 396

3. Etuuskulut, 1 000 euroa

	2023	2022
Kansaneläkerahasto		
Kansaneläkkeet	2 253 952	2 172 466
Perhe-eläkkeet	24 859	23 927
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	1 310	1 233
Takuueläke	292 297	273 173
Eläketuki	2 762	13 674
Rintamalisät	5 099	6 990
Eläkkeensaajien asumistuet	679 209	650 231
Vammaisetuudet	622 043	573 901
Muut kansaneläkerahaston etuudet	5	15
Kansaneläkerahasto yhteensä	3 881 536	3 715 609
Sairausvakuutusrahasto		
Työtulovakuutus		
Sairauspäivärahat *	1 025 942	1 218 952
Vanhempainpäivärahat	996 622	1 005 981
Kuntoutusrahat	271 340	242 890
Lomakustannuskorvaukset työnantajille	48 801	47 061
Perhevapaakustannuskorvaukset työnantajille	52 118	50 340
Sairauspäivärahat YEL-vakuutetuille	10 146	9 571
Sairauspäivärahasuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	4 506	4 243
Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset	416 475	386 467
Työtulovakuutus yhteensä	2 825 950	2 965 505
Sairaanhoidovakuutus		
Lääkekorvaukset	1 791 766	1 772 476
Lääkäripalkkiokorvaukset	74 592	100 369
Tutkimus- ja hoitokorvaukset	9 574	82 540
Matkakorvaukset	315 859	313 707
Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus	63 721	58 721
Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus	261 878	231 880
Harkinnanvarainen kuntoutus	188 475	179 742

	2023	2022
Terveydentilan ja työkyvyn lisäselvitykset	15	36
Sairaanhoidokulusuoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	3 736	3 517
EU-korvaukset	54 791	37 352
Sairaanhoidovakuutus yhteensä	2 764 407	2 780 342
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	5 590 357	5 745 846
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Peruspäivärahat	267 962	247 270
Työmarkkinatuki **	1 665 403	1 597 194
Vuorottelukorvaus	67	62
Muutosturvaraha	65	0
Lastenhoidon tuki	288 705	290 606
Lapsilisät	1 352 354	1 460 295
Äitiysavustus	9 898	9 350
Adoptiotuki	295	330
Elatustuki	167 708	154 059
Opintoetuudet	765 989	652 024
Asumistuki	1 684 216	1 565 011
Rintamaveteraanien matkakorvaukset	45	62
Sotilasavustus	19 995	18 568
Vammaisten tulkkaukspalvelut	54 878	49 225
Paperittomien sosiaalihuoltomaksut	1 376	1 200
Väliaikainen epidemialkorvaus	0	-1
Sähkötuki	601	0
Perustoimeentulotuki	718 592	678 402
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	6 998 150	6 723 656
Etuuskulut yhteensä	16 470 043	16 185 111

*Koronaepidemian vaikutuksesta sairauspäivärahoihin sisältyvää tartuntatautipäivärahaa maksettiin 45,3 milj. euroa (272,9 milj. euroa).

**Koronaepidemian vaikutuksesta oikeutta työttömyysturvaan laajennettiin koskemaan väliaikaisesti myös yrittäjiä. Yrittäjille maksettu työmarkkinatuki oli vuoden 2023 aikana yhteensä 75 170 euroa (18,0 milj. euroa).

4. Etuuskate, 1 000 euroa

	2023	2022
Tuotot		
Kansaneläkerahasto	3 912 697	3 706 047
Sairausvakuutusrahasto	6 266 400	5 608 132
Sosiaaliturvan yleisrahasto	6 998 173	6 723 656
Sijoitusten tuotot	13 695	2 531
Rahoitustuotot	51 546	3 923
Rahoituskulut	222	-1 388
Muut tuotot	1 297	2 266
Tuotot yhteensä	17 244 029	16 045 166
Kulut		
Eläke- ja vammaisetuudet	3 881 536	3 715 609
Työtulovakuutus	2 825 950	2 965 505
Sairaanhoitovakuutus	2 764 407	2 780 342
Työttömyysturvaetuudet	1 933 497	1 844 527
Lapsiperheiden etuudet	1 818 960	1 914 640
Opintoetuudet	765 989	652 024
Asumistuki	1 684 216	1 565 011
Toimeentulotuki	718 592	678 402
Muut etuudet	76 895	69 053
Kulut yhteensä	16 470 043	16 185 111
Etuuskate	773 986	-139 945

5. Sijoitusten tuotot ja kulut sekä rahoitustuotot ja kulut, 1000 euroa

	2023	2022
Kansaneläkerahasto		
Osinkotuotot	897	899
Sijoitusten myyntituotot	12 740	1 632
Korkotuotot	2 899	320
Korkokulut	0	-73
Kansaneläkerahasto yhteensä	16 536	2 778
Sairausvakuutusrahasto		
Sijoitusten myyntituotot	58	0
Korkotuotot	32 884	1 796
Korkokulut	217	-872
Sairausvakuutusrahasto yhteensä	33 159	924
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Korkotuotot	15 763	1 807
Korkokulut	5	-443
Sosiaaliturvan yleisrahasto yhteensä	15 768	1 363
Palvelurahasto		
Korkotuotot	533	53
Korkokulut	0	-13
Palvelurahasto yhteensä	533	39
Eläkevastuurahasto		
Osinkotuotot	59 199	44 886
Sijoitusten myyntituotot	41 124	106 166
Sijoitusten myyntitappiot	-10 387	-6 959
Vuokratuotot	2 103	2 351
Arvonmuutokset sijoituksista	13 822	-48 908
Korkotuotot	3 194	412
Korkokulut	-2	-94
Eläkevastuurahasto yhteensä	109 053	97 853

6. Henkilöstökulut, 1 000 euroa

	2023	2022
Palkat ja palkkiot	365 950	340 461
Lomapalkkavelan muutos	4 608	3 149
Kanta korvaukset	0	-20 329
RAJA-yhteyspisteen korvaukset	0	-351
Etätulkkauksen korvaukset	0	-225
Erillisrahoitteisten hankkeiden korvaukset	-27 034	-908
Palkat ja palkkiot yhteensä	343 523	321 798
Kannatusmaksut	80 828	63 040
Lakisääteiset henkilösivukulut	13 623	12 945
Muut henkilösivukulut	17 493	17 054
Henkilösivukulut yhteensä	111 943	93 039
Henkilöstökulut yhteensä	455 466	414 838
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	8 657	8 504
Vakinaiset	7 766	7 674
Määräaikaiset	891	830
Palkkoihin liittyvien luontoisetujen verotusarvo	4 841	3 913
Hallitukselle ja johtajille maksetut palkat ja palkkiot	842	791
Valtuutettujen, hallituksen ja tilintarkastajien muut kulut		
Valtuutetut	2	4
Hallitus	2	38
Tilintarkastajat	113	116
Kulut yhteensä	117	159

	2023	2022
Kelan toimielinten kuukausi- ja kokouspalkkiot		
Valtuutetut		
Valtuutettujen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio 5.4.2023 lähtien	666,08 €	617,33 €
Kokouspalkkio 5.4.2023 lähtien	166,52 €	154,33 €
Valtuutettu:		
Kuukausipalkkio 5.4.2023 lähtien	532,87 €	493,87 €
Kokouspalkkio 5.4.2023 lähtien	133,22 €	123,47 €
Tilintarkastajat		
Tilintarkastajien puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio 5.4.2023 lähtien	461,13 €	427,38 €
Kokouspalkkio 5.4.2023 lähtien	133,22 €	123,47 €
Tilintarkastaja:		
Kuukausipalkkio 5.4.2023 lähtien	307,42 €	284,92 €
Kokouspalkkio 5.4.2023 lähtien	133,22 €	123,47 €
Hallitus		
Hallituksen puheenjohtaja:		
Kuukausipalkkio	900,00 €	821,00 €
Kokouspalkkio	300,00 €	232,00 €
Hallituksen jäsen:		
Kuukausipalkkio	600,00 €	532,00 €
Kokouspalkkio	300,00 €	232,00 €
Henkilöstön edustaja:		
Kuukausipalkkio	0,00 €	0,00 €
Kokouspalkkio	200,00 €	131,00 €

Hallituksen jäsenet ovat osallistuneet hallituksen kokouksiin vuonna 2023 seuraavasti:

Vertti Kiukas, pj (13 kertaa), Mira Nieminen varapj 23.5.23 asti (4), Rami Lehto, varapj 19.9.23 alkaen (4), Tuija Brax (12), Juha Rehula (10), Saana Siekkinen (11), Timo Sipilä 19.9.23 alkaen (4), Riitta Särkelä (9), Leila Lehtinen (13), Päivi Nerg 19.9.23 asti (7), Tommi Toivola (9), Antti Raimo (10), Tuija Sarlin, henkilökunnan edustaja (12)

Pääjohtajan ja johtajien palkat

	2023	2022
Kelan johtajien kokonaispalkkaus määräytyi seuraavasti:		
Pääjohtaja Outi Antila 1.6.23 lähtien	19 604,95 €/kk	18 941,98 €/kk
Johtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma 1.6.23 lähtien	16 822,38 €/kk	16 253,51 €/kk
Johtaja Nina Nissilä 1.6.23 lähtien	16 239,5 €/kk	15 690,34 €/kk

Kokonaispalkkaus sisältää mahdollisen autoedun. Lisäksi johtajilla on puhelinetu. Oikeus ravintoetuun ja työpaikkaterveydenhuoltoon määräytyy kuten muillakin toimihenkilöillä.

7. Kansaneläkelain 98§:n ja 103§:n mukainen valtion osuus, 1 000 euroa

	2023	2022
Nettorahoitusomaisuus 1.1.	79 103	78 654
+ Tuotot yhteensä	2 342 221	2 242 987
Valtion ennakot etuuksiin	2 276 135	2 180 554
Valtion osuus toimintakuluista	61 782	60 384
Omaisuu den tuotot	4 304	2 049
- Kulut yhteensä	2 346 212	2 260 075
Etuudet	2 280 126	2 197 642
Toimintakulut	66 086	62 433
= Nettorahoitusomaisuus 31.12.	75 111	61 567
- 3,5 % tilikauden kuluista	82 117	79 103
= Rahaston vaje (-) tai ylijäämä (+)	-7 006	-17 536
= Velka valtiolle toimintakuluista	633	1 716
Valtion osuus rahoitusomaisuuden vähimmäismäärästä	-3 015	-449
Etuusennakoiden vaje	-3 991	-17 088

8. Sairausvakuutusrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2023	2022
Sairausvakuutus		
Vakuutusmaksutuotot	4 023 603	3 368 236
Takautumissuoritukset	219	271
Valtion osuudet etuuksista	2 111 838	2 143 546
Saadut EU-korvaukset	54 726	37 332
Muut tuotot	76 014	58 747
Etuudet	-5 590 357	-5 745 846
Ennakkomaksujen muutos	-6 771	-948
= Kassajäämä I	669 272	-138 662
Velka valtiolle / saatava valtiolta etuuksista, muutos	114 390	-9 765
Omaisuu den tuotot	33 930	2 281
= Kassajäämä II	817 592	-146 146
Valtion osuus toimintakuluista	92 344	99 815
Toimintakulut	-244 629	-230 907
= Kassajäämä III	665 306	-277 238
Velka valtiolle / saatava valtiolta toimintakuluista, muutos	6 196	1 339
=Kassajäämä IV	671 502	-275 899
Pääomien muutos	39 783	217
Omaisuu den muutos	-3 013	-5 370
Lyhytaikaisten velkojen / saatavien muutos	-3 074	3 471
Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	466 974	744 555
Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	-1 172 173	-466 974
=	0	0

9. Sosiaaliturvan yleisrahaston kassavirtalaskelma, 1 000 euroa

	2023	2022
Sosiaaliturvan yleisrahasto		
Valtion osuudet etuuksista	6 024 602	5 769 486
Kuntien osuudet	766 919	751 284
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	273 000	267 000
Muut tuotot	21 600	20 443
Etuudet	-7 086 099	-6 808 213
Ennakkomaksujen muutos	-15 286	-5 215
=Kassajäämä I	-15 264	-5 215
Velka valtiolle / saatava valtiolta etuuksista, muutos	45 613	-135 259
Velka kunnille / saatava kunnilta, muutos	0	-311
Velka työllisyysrahastolle / saatava työllisyysrahastolta, muutos	0	0
Omaisuuksien tuotot	15 785	1 369
=Kassajäämä II	46 134	-139 416
Valtion osuus toimintakuluista	317 591	313 180
Toimintakulut	-333 376	-314 549
=Kassajäämä III	30 349	-140 785
Velka valtiolle / saatava valtiolta toimintakuluista, muutos	2 889	3 079
=Kassajäämä IV	33 238	-137 705
Omaisuuksien muutos	-2 853	-5 896
Lyhytaikaisten velkojen / saatavien muutos	103 255	159 206
Rahat ja pankkisaamiset 1.1.	482 534	466 929
Rahat ja pankkisaamiset 31.12.	-616 174	-482 534
=	0	0

10. Eläkevastuurahaston kannatusmaksulaskelma, 1 000 euroa

	2023	2022	
Täysi eläkevastuu 31.12.	2 485 693	2 315 357	
Kateprosentti	37,5 %	38,0 %	
Vähintään katettava vastuu 31.12.	932 135	879 836	
Muutos	52 299	25 345	
Työntekijäin maksuista kertynyt osuus eläkevastuusta 31.12.	113 555	105 758	
Muutos	7 797	12 582	
Eläkevastuurahaston katteen lisäys / vähennys	52 299	25 345	
Kannatusmaksu:			
Toimisuhte-eläkkeet	+	128 061	118 428
Vilma-laitosten maksamat eläkkeet	+	10 917	9 866
Eläkevastuurahaston katteen lisäys	+	52 299	25 345
Eläkevastuurahaston muut kulut	+	54	90
Edellisen vuoden kustannustenjaon tarkistus	+	0	-916
Vilma-hyvitykset	-	15 139	13 145
Työntekijäin eläkemaksut	-	28 379	26 484
Omaisuuksien tuotot ilman arvonmuutoksia ja myyntivoittoja	-	64 495	47 554
Työttömyysvakuutusrahaston suoritukset	-	2 490	2 589
Kannatusmaksulla katettavat kulut	80 828	63 040	
Kannatusmaksu ilman osakesiirtoa Kavasta	65 392	61 105	
Siirretään osakkeita kansaneläkerahastosta (vähintään)	15 436	1 935	

11. Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset, 1 000 euroa

Tilivuonna hankittu käyttöomaisuus on aikaisempina vuosina tilinpäätöksessä poistettu kansaneläkeasetuksen 19 §:ään perustuen kertapoistona. Poistot ovat sisällyneet kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston muihin toimintakuluihin. Vuoden 2003 tilinpäätöksestä lukien käyttöomaisuudesta tehdään suunnitelman mukaiset poistot. Vuoden 1998 tilinpäätöksestä lukien ei kulumattomasta käyttöomaisuudesta ole tehty enää poistoja.

	2023	2022
Eläkevastuurahaston kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	36 383	42 758
Kertyneet arvonalennukset	-11 283	-13 158
Arvonkorotukset tilikauden alussa	35 780	16 700
Tasearvo 1.1.	60 880	46 300
Lisäykset tilikaudella	0	0
Vähennykset tilikaudella	0	-6 375
Arvonalennukset tilikaudella	-1 000	1 875
Arvonkorotukset tilikaudella	0	19 080
Arvonkorotusten peruutukset tilikaudella	-7 555	0
Tasearvo 31.12.	52 325	60 880
Etusrahastojen kiinteistöt		
Hankintameno 1.1.	33 308	33 308
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-31 020	-30 689
Arvonkorotukset tilikauden alussa	69 555	69 555
Tasearvo 1.1.	71 843	72 174
Lisäykset tilikaudella	226	0
Vähennykset tilikaudella	-1 404	0
Vähennysten kertyneet poistot	1 169	0
Tilikauden poistot	-331	-331
Arvonmuutokset tilikaudella	-532	0
Tasearvo 31.12.	70 972	71 843
Etusrahastojen IT-ohjelmat		
Hankintameno 1.1.	70 577	59 652
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-58 383	-55 220
Tasearvo 1.1.	12 194	4 432
Lisäykset tilikaudella	4 290	10 925

	2023	2022
Vähennykset tilikaudella	-40 286	0
Vähennysten kertyneet poistot	40 261	0
Tilikauden poistot	-3 972	-3 163
Tasearvo 31.12.	12 487	12 194
Rakennusten perusparannukset		
Hankintameno 1.1.	94 530	96 176
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-56 698	-52 652
Tasearvo 1.1.	37 833	43 523
Lisäykset tilikaudella	1 934	573
Vähennykset tilikaudella	-1 849	-2 219
Vähennysten kertyneet poistot	2 258	3 021
Tilikauden poistot	-5 961	-7 066
Tasearvo 31.12.	34 215	37 833
Ennakkomaksut 1.1.	3 209	1 655
Ennakkomaksujen muutos	5 544	1 554
Ennakkomaksut 31.12.	8 754	3 209
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	48 258	39 465
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-31 903	-28 735
Tasearvo 1.1.	16 354	10 731
Lisäykset tilikaudella	9 958	10 935
Vähennykset tilikaudella	-15 288	-2 143
Vähennysten kertyneet poistot	15 285	1 467
Tilikauden poistot	-7 285	-4 636
Tasearvo 31.12.	19 024	16 354
Palvelurahaston käyttöomaisuus		
Hankintameno 1.1.	34 200	29 223
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-24 492	-23 400

	2023	2022
Tasearvo 1.1.	9 708	5 823
Lisäykset tilikaudella	4 785	7 534
Vähennykset tilikaudella	-10 390	-2 558
Vähennysten kertyneet poistot	10 390	1 788
Tilikauden poistot	-3 690	-2 880
Tasearvo 31.12.	10 803	9 708
Käyttöomaisuusosakkeet (toimisto-osakkeet)		
Hankintameno 1.1.	75 763	81 021
Kertyneet poistot tilikauden alussa	-69 760	-73 039
Kertyneet arvonalennukset	-2 468	-4 276
Arvonkorotukset tilikauden alussa	36 381	37 583
Tasearvo 1.1.	39 916	41 288
Lisäykset tilikaudella	481	991
Vähennykset tilikaudella	-2 521	-6 249
Vähennysten kertyneet poistot	0	3 280
Arvonkorotusten peruutukset tilikaudella	-535	-1 309
Arvonkorotukset tilikaudella	0	107
Arvonalennukset tilikaudella	2 040	1 808
Tasearvo 31.12.	39 381	39 916

12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa

	2023	2022
KANSANELÄKERAHASTO		
Osakkeet (KP-tili 11180)		
Tasearvo 1.1.	20 775	27 121
Hankinta-arvo 1.1.	3 250	3 553
Arvonkorotukset 1.1.	17 525	23 568
Vähennykset hankinta-arvo	-2 696	-303
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-12 740	-1 632
Arvonkorotukset	5 605	8 904
Arvonkorotusten peruutukset	-7 772	-13 315
Tasearvo 31.12.	3 171	20 775
Hankinta-arvo 31.12.	554	3 250
Arvonkorotukset 31.12.	2 617	17 525
SAIRAUSVAKUUTUSRAHASTO		
Korkorahastot (KP-tili 21140)		
Tasearvo 1.1.	39 783	40 612
Hankinta-arvo 1.1.	40 000	40 000
Arvonkorotukset 1.1.	0	612
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-217	0
Vähennykset hankinta-arvo	-40 000	0
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-43	0
Arvonkorotukset	43	0
Arvonalennukset	0	-1 088
Arvonkorotusten peruutukset	0	-612
Arvonalennusten oikaisut	217	871
Tasearvo 31.12.	0	39 783
Hankinta-arvo 31.12.	0	40 000
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	0	-217

12. Muut sijoitukset, 1 000 euroa

ELÄKEVASTUURAHASTO

	2023	2022
Osakkeet, kv-osakerahastot, pääomarahastot ja kiinteistörahastot (KP-tilit 61180, 61185,61195 JA 61196)		
Tasearvo 1.1.	1 397 423	1 663 365
Hankinta-arvo 1.1.	750 399	705 587
Arvonkorotukset 1.1.	742 633	1 029 371
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-95 609	-71 593
Lisäykset hankinta-arvo	162 414	174 829
Vähennykset hankinta-arvo	-109 683	-130 018
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-36 860	-141 758
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	6 477	46
Arvonkorotukset	306 223	518 581
Arvonalennukset	-46 146	-60 279
Arvonkorotusten peruutukset	-370 329	-663 562
Arvonalennusten oikaisut	42 339	36 218
Tasearvo 31.12.	1 351 857	1 397 423
Hankinta-arvo 31.12.	803 129	750 399
Arvonkorotukset 31.12.	641 666	742 633
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	92 939	-95 609
Korkosijoitukset (KP-tilit 61705, 61170 JA 61171)		
Tasearvo 1.1.	306 048	355 115
Hankinta-arvo 1.1.	331 096	336 670
Arvonkorotukset 1.1.	62	18 661
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	25 110	-217
Lisäykset hankinta-arvo	209 668	152 060
Vähennykset hankinta-arvo	-120 233	-157 634
Vähennyksiin kohdistuvat arvonkorotukset	-386	-1 145
Vähennyksiin kohdistuvat arvonalennukset	7 946	7 838

	2023	2022
Arvonkorotukset	12 588	2 536
Arvonalennukset	-17 587	-47 065
Arvonkorotusten peruutukset	-2 495	-19 990
Arvonalennusten oikaisut	21 793	14 334
Tasearvo 31.12.	417 342	306 048
Hankinta-arvo 31.12.	420 531	331 096
Arvonkorotukset 31.12.	9 768	62
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	12 958	25 110

13. Osakkeet ja osuudet, osa 1

Alla on lueteltu ne yhtiöt, joissa Kansaneläkelaitoksella on markkina-arvoltaan yli kahden miljoonan euron omistus 31.12.

Osakemäärät kpl	Yhteensä 31.12.2023	Yhteensä 31.12.2022
Elisa Oyj A	103 488	103 488
Fortum Oyj	6 430 896	6 430 896
Huhtamäki Oyj	400 000	400 000
Kesko Oyj B	741 000	350 000
Neste Oil Oyj	6 100 272	6 100 272
Nokia Oyj	4 288 896	4 288 896
Nordea Bank Abp	5 293 343	5 293 343
Oriola Oyj B	1 991 481	1 991 481
Orion Oyj B	1 218 368	1 218 368
Outokumpu Oyj	8 388 652	9 298 652
Metso Oyj	1 704 158	1 704 158
Sampo Oyj	158 080	
Stora Enso Oyj A	23 825 086	23 825 086
Telia Company AB	997 327	997 327
UPM-Kymmene Oyj	1 173 690	1 603 690
Valmet Oyj	526 188	526 188
Wärtsilä Oyj	5 517 730	5 517 730

13. Osakkeet ja osuudet, osa 2

KANSANELÄKELAITOKSEN 20-100 % OSAKEOMISTUKSET KIINTEISTÖ- JA ASUNTO-OSAKEYHTIÖISSÄ

Tilinpäätöstiedot 31.12.2023

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
FORSSA	Asunto Oy Forssan Karhunpesä	44,05	1 650 142,44	41,78
HAAPAJÄRVI	Kiinteistö Oy Haapavarpu	34,21	552 522,62	0,00
HAMINA	Kiinteistö-osakeyhtiö Haminan Teräskulma	22,92	ei ole pidetty	2023
HARJAVALTA	Kiinteistö Oy Harjavallan Kultakulma	27,23	789 316,64	8 182,60
HEINOLA	Kiinteistö Oy Heinolan Virtakatu 9	100,00	1 791 009,56	-205,90
HELSINKI	Kiinteistö Oy Sectagoona	100,00	4 277 486,27	-6 503,94
HUITTINEN	Kiinteistö Oy Karpintie 8	59,64	742 309,26	-1 665,95
HYVINKÄÄ	Kiinteistö Oy Oikokuja	32,98	5 812 016,72	0,00
IISALMI	Kiinteistö Oy Iisalmen Päi- viönkatu 14	100,00	1 206 939,13	5 954,30
INARI	Asunto Oy Ivalon Venevalkama	23,20	519 979,26	0,00
JOENSUU	Joensuun Metsätalo Oy	21,45	3 485 855,03	3 710,81
JÄMSÄ	Kiinteistö Oy Jämsän Keskuskatu 6	21,24	1 072 734,65	-2 948,54
KAJAANI	Kiinteistö Oy Kajaanin Keskuspuisto	58,06	1 448 646,47	-7 599,88
KANKAANPÄÄ	Kiinteistö Oy Järvi-Jussi	31,17	1 124 829,28	6 046,10

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
KANNUS	Kiinteistö Oy Kannuksen Torinkulma	53,97	713 879,73	473,57
KAUHAJOKI	Kiinteistö Oy Topeeka 24	23,84	1 300 085,27	37,45
KAUSTINEN	Kiinteistö Oy Kelankulma	49,06	807 573,29	-986,81
KEMI	Kiinteistö Oy Kemin Klubinkulma	23,76	1 028 526,71	-322,82
KERIMÄKI	Kiinteistö Oy Kerimäen Liike- keskus	27,34		ei ole pidetty 2023
KOKKOLA	Kiinteistö Oy Kokkolan Torikatu 16 Fast Ab	29,67	2 095 679,78	6,62
KOTKA	Kiint. Oy Keskuskatu 7	40,47	3 828 671,88	24,39
KUHMO	Kiinteistö Oy Kuhmon Kela	38,76	1 092 523,13	-4 468,77
KUUSAMO	Asunto Oy Kitkankartano	22,44	1 023 112,53	-1 209,89
LEPPÄVIRTA	Kiinteistö Oy Leppävirran Liikekulma	38,79	1 205 419,56	-1 094,87
LOHJA	Kiinteistö Oy Lohjan Kauppatori	59,77	2 079 671,98	-6 109,06
LOPPI	Kiinteistö Oy Lopen Kauppatie	44,70	713 236,81	43,71
LUUMÄKI	Kiinteistö Oy Luumäen Ap-teekinkulma	34,30	479 299,36	1 936,05
MIKKELI	Kiinteistö Oy Säästömikko	49,80	1 323 083,21	-47 193,98
MUONIO	Kiinteistö Oy Muonion Erkin Kulma	78,57	387 339,02	-1 021,23
MÄNTTÄ	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	41,94	770 616,95	-9 642,13
NILSIÄ	Kiinteistö Oy Nilsiänportti	24,00		ei ole pidetty 2023
NOKIA	Kiinteistö Oy Nokian Pirkkalaistori	30,48	776 262,30	21,38
ORIVESI	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	35,26	828 292,60	-3 821,84
OULAINEN	Kiinteistö Oy Lanttikela	21,93	655 008,64	0,00

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
PALTAMO	Kiinteistö Oy Paltamon Sääs- tökulma	20,98	423 515,31	13 215,56
PARIKKALA	Kiinteistö Oy Liikepiha	23,60	257 359,75	16 861,74
PIEKSÄMÄKI	Kiinteistö Oy Pieksämäen Torihovi	66,83	1 241 585,81	-4,37
PIETARSAARI	Bostads Ab Kvarnbacksgatan 10 i Jakobstad Asunto Oy	20,66	963 909,40	43,69
PORI	Kiinteistö Oy Palojoenkulma	30,82	5 294 200,56	-16 738,27
PORVOO	Kiinteistö Oy Porvoon Kaivopuisto	41,33	2 123 181,32	25,31
RAAHE	Kiint. Oy Raahen Raatihuoneenpuisto	40,55	1 257 450,25	0,00
RAUMA	Kiinteistö Oy Nortamonkatu 24	67,30	2 813 740,23	-4 780,86
RIIHIMÄKI	Kiinteistö Oy Riihimäen Jarrumiehenkatu 10	40,42	2 047 117,26	0,00
ROVANIEMI	Kiinteistö Oy Vilhontalo	24,07	3 219 937,81	0,00
SALO	Kiinteistö Oy Hämeentie 18	100,00	159 265,70	-1 536,12
SASTAMALA	Asunto Oy Marttilankatu 23	24,94	622 846,38	-32,12
SAVONLINNA	Asunto Oy Jalavajousi	23,80	5 458 240,18	-137 755,38
SIILINJÄRVI	Siilinjärven Kauppapuisto Oy	36,78	3 754 425,26	5 195,11
SODANKYLÄ	Asunto Oy Sodankylän Kai- vola	30,81	877 969,27	9,29
SOMERO	Asunto Oy Jukolanhovi	21,27	346 100,35	46,87
SOTKAMO	Asunto Oy Sotkamon Seppälä	31,39	920 753,06	-3 439,45
SUOLAHTI	Kiinteistö Oy Suolahden Kellosepänkatu 21	32,03	621 362,67	-48 334,71
SUOMUSSALMI	Kiinteistö Oy Suomussalmen Uitonkulma	24,79	1 960 123,66	-27 727,63

Kotipaikka	Yhtiö	Omistus- osuus %	Yhtiön oma pääoma €	Yhtiön voitto/tappio €
SUONENJOKI	Kiinteistö Oy Suonenjoen Kelankulma	100,00	525 324,37	-1 344,41
SYSMÄ	Kiinteistö Oy Uotinkukkaro	21,52	499 443,43	49,25
TAIVALKOSKI	Kiinteistö Oy Sähkökela	35,26	197 277,48	1 682,28
TAMPERE	Sini-Kulma Oy	50,10	6 403 284,10	97 219,02
TORNIO	Kiinteistö Oy Laivurinkela	53,19	440 343,08	39,47
UUSIKAUPUNKI	Kiinteistöosakeyhtiö Uudenkaupungin Itä-Tulli	64,33	1 704 017,16	-2 527,74
VAALA	Kiinteistö Oy Vaalan Torinkulma	40,70	458 785,90	-2 344,82
VAASA	Kiinteistö Oy Ravatti Fastighets Ab	100,00	1 166 190,51	-10 455,97
VANTAA	Kiinteistö Oy Myyrinmarja	27,74	4 508 287,58	9 287,34
VANTAA	Kiinteistö Oy Korson Toimistokeskus	22,89	5 995 421,63	-38 435,58
VARKAUS	Kiinteistö Oy Varkauden Kelankulma	65,85	517 228,38	5 016,62
VARPAISJÄRVI	Kiinteistö Oy Varpakulma	35,84	487 882,54	40,82
VESANTO	Kiinteistö Oy Vesannon-Savo	34,44	693 507,91	2 565,17
VIHTI	Kiinteistö Oy Nummelan Linja-autoasema	22,02	3 205 293,56	110 002,88
VIITASAARI	Kiinteistö Oy Viitasaaren Saarikeskus	31,92		ei ole pidetty 2023
YLITORNIO	Kiinteistö Oy Ylitornion Liiketalo	27,25	959 924,81	-12 340,17
YLÖJÄRVI	Kiinteistö Oy Ylöjärven Mikkola	20,84	2 900 041,09	0,22
		70 kpl	110 607 407,84	-114 813,81

joulukuu

Luvut on poimittu asunto-osakeyhtiöiden ilmoittamista tilinpäätöstiedoista. Asunto-osakeyhtiöiden tilinpäätöstiedot on raportoitavissa kiinteistöiedon hallintajärjestelmästä.

14. Muut saamiset, 1 000 euroa

	2023	2022
Muiden saamisten olennaiset erät		
Saamiset valtiolta	45 977	17 902
Saamiset EU-korvauksista	2 652	4 611
Saamiset Vilma-laitoksilta	6 188	5 079
Saamiset Kevalta toimitusuhde-eläkkeistä	12 997	11 422
Muut saamiset	269	231
Muut saamiset yhteensä	68 083	39 246

15. Ennakkomaksut, 1 000 euroa

	2023	2022
Ennakkomaksujen olennaiset erät		
Työpaikkakassojen ennakot	2 738	3 129
Apteekkiennakot	124 098	117 056
Opintotuen ennakot	57 324	56 282
Asumistuen ennakot	145 440	128 151
Työttömyystuen ennakot	3 850	3 435
Vanhempainpäiväraha ennakot	3 404	3 040
Perustoimeentulotuen ennakot	28 054	31 270
Eläkkeiden ennakot	235	247
Sairauspäivärahaennakot	2 328	3 320
Muut etuusrahastojen ennakot	6 225	5 709
Ennakkomaksut yhteensä	373 696	351 638

16. Oma pääoma, 1 000 euroa

	2023	2022
Kansaneläkerahasto		
Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	55 187	65 052
Rahaston muutos	28 465	-9 865
Rahasto yhteensä	83 653	55 187

	2023	2022
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	74 516	75 122
Sijoitukset	17 525	23 568
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	92 041	98 690
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-995	-606
Sijoitukset	-14 907	-6 043
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-15 902	-6 650
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	76 138	92 041
Oma pääoma yhteensä	159 791	147 228

Sairausvakuutusrahasto

Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	499 519	750 616
Rahaston muutos	571 051	-251 097
Rahasto yhteensä	1 070 570	499 519

Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	31 371	31 967
Sijoitukset	0	612
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	31 371	32 580
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-71	-596
Sijoitukset	0	-612
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-71	-1 208
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	31 300	31 371
Oma pääoma yhteensä	1 101 870	530 890

Sosiaaliturvan yleisrahasto

Oma pääoma		
Rahasto vuoden alussa	455	455
Rahaston muutos	22	0
Rahasto yhteensä	477	455

	2023	2022
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	49	49
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	49	49
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	0	0
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	0	0
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	49	49
Oma pääoma yhteensä	526	504

Palvelurahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	2 414	3 405
Rahaston muutos	624	-991
Rahasto yhteensä	3 038	2 414
Kanta-puskurivarat		
Kanta-puskurivarat vuoden alussa	3 507	2 837
Kanta-puskurivarojen muutos	660	660
Kanta-puskurivarat yhteensä	4 167	3 497
Oma pääoma yhteensä	7 205	5 911

Eläkevastuurahasto

Oma pääoma

Rahasto vuoden alussa	879 836	854 491
Rahaston muutos	52 299	25 345
Rahasto yhteensä	932 135	879 836
Muu oma pääoma		
Muu oma pääoma vuoden alussa	287 645	238 262
Muutos	44 558	49 383
Muu oma pääoma yhteensä	332 203	287 645
Arvonkorotusrahasto 1.1.		
Käyttöomaisuus	35 780	16 700
Sijoitukset	742 694	1 048 033
Arvonkorotusrahasto 1.1. yhteensä	778 474	1 064 733

	2023	2022
Arvonkorotusrahaston muutos		
Käyttöomaisuus	-7 555	19 080
Sijoitukset	-91 260	-305 338
Arvonkorotusrahaston muutos yhteensä	-98 815	-286 258
Arvonkorotusrahasto yhteensä 31.12.	679 660	778 474
Oma pääoma yhteensä	1 943 998	1 945 955
Kansaneläkelaitoksen oma pääoma yhteensä	3 213 390	2 630 488

17. Kuntoutusvaraus 31.12.2023, 1 000 euroa

	2023	2022
Yksilökohtainen kuntoutus		
Varaus vuoden alussa	37 043	51 912
Varauksen lisäys tilikaudella	64 700	56 000
Varauksen käyttö tilikaudella	-78 679	-70 870
Yksilökohtainen kuntoutus yhteensä	23 064	37 042
Kuntoutuksen kehittämishankkeet		
Varaus vuoden alussa	13 158	13 692
Varauksen lisäys tilikaudella	3 396	3 017
Varauksen käyttö tilikaudella	-2 689	-3 551
Kuntoutuksen kehittämishankkeet yhteensä	13 865	13 158
Tutkimus- ja kehittämistoiminta		
Varaus vuoden alussa	5 613	5 639
Varauksen lisäys tilikaudella	1 981	2 092
Varauksen käyttö tilikaudella	-2 073	-2 117
Tutkimus- ja kehittämistoiminta yhteensä	5 521	5 614
Kuntoutusvaraus yhteensä 31.12.2023	42 450	55 814
Varauksen muutos yhteensä	13 364	15 429
Varauksesta sidottu päätöksiin	25 586	25 010

18. Pitkäaikainen vieras pääoma, 1 000 euroa

	2023	2022
Velka valtiolle toimintakuluista	15 318	14 425
Velka toimeentulotuen vakuuksista	2 593	3 391
Palvelurahaston pitkäaikainen laina	1 340	2 010
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	19 250	19 826

19. Saadut ennakot, 1 000 euroa

	2023	2022
Saatujen ennakoiden olennaiset erät		
Valtion ennakkomaksut rintamaliisiin	1 334	0
Valtion ennakkomaksut eläkkeensaajan asumistukeen	57 536	54 500
Valtion ennakkomaksut muihin kansaneläkerahaston etuuksiin	0	707
Valtion ennakkomaksut sairausvakuutusrahaston etuuksiin	8 936	1 297
Valtion ennakkomaksut työmarkkinatukeen	129 184	111 740
Valtion ennakkomaksut peruspäivärahaan	11 649	695
Valtion ennakkomaksut opintotukeen	124 826	102 475
Valtion ennakkomaksut asumistukeen	181 113	176 019
Valtion ennakkomaksut perustoimeentulotukeen	142 425	117 000
Valtion ennakkomaksut vammaisten tulkkaukspalveluun	9 559	6 222
Valtion ennakkomaksut lapsilisiin	14 755	5 823
Valtion ennakkomaksut sotilasavustukseen	3 775	3 370
Valtion ennakkomaksut opiskeluterveydenhuoltoon	27 175	22 345
Valtion ennakkomaksut muihin etuuksiin	4 548	3 172
Työmarkkinatuen rahoituksen vähimmäismäärä	18 404	17 759
Palvelurahaston saadut ennakot	15 101	15 109
Muut ennakkomaksut	1 363	2 605
Saadut ennakot yhteensä	751 683	640 840

20. Siirtovelat ja lyhytaikaiset velat, 1 000 euroa

Siirtovelat, olennaiset erät	2023	2022
Lomapalkkavelka	88 220	83 670
Etuuksien siirtovelat	6 200	6 400
Etuusrahastojen muut siirtovelat	7 605	7 399
Palvelurahaston muut siirtovelat	7 672	10 735
Siirtovelat yhteensä	109 697	108 204
Lyhytaikaiset velat, olennaiset erät		
Velat etuuksien ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista	72 710	73 329
Velat palkkojen ennakonpid. ja lähdeveroista sekä SV-maksuista	7 471	6 867
Velka valtiolle toimintakuluista	14 425	9 734
Velka valtiolle peruspäivärahasta	10 092	24 328
Velka valtiolle perustoimeentulotuesta	36 026	37 554
Velka valtiolle pakolaisten ja paluumuuttajien toimeentulotuesta	0	3 852
Velka valtiolle valtionkorvausmaksuista	7 270	7 073
Velka valtiolle sairaanhoitovakuutusosuudesta	133 292	18 604
Velka korkeakouluopiskelijoiden OTH:sta	0	1 683
Epidemiakorvauksen palautus ja sähkötuen ylijäämä 2023	64 399	1
Muut lyhytaikaiset velat valtiolle etuuksista	6 989	242
Velka Kevalle ennakonpidätyksistä	7 329	6 515
Muut lyhytaikaiset velat	1 543	2 388
Lyhytaikaiset velat yhteensä	361 547	192 170

21. Eläkevastuurahasto, 1 000 euroa

	2023	2022
Henkilöstön eläkevastuu	2 485 693	2 315 357
Vähimmäiskate	932 135	879 836
Katettu työntekijäin eläkemaksuilla	113 555	105 758
Katettu kannatusmaksuilla ja tuotoilla	818 580	774 078
Eläkevastuurahaston vajeus	68 473	68 465
Eläkevastuurahaston arvonkorotusrahasto	679 660	778 474
Rahaston ulkopuolella oleva osa kokonaiseläkevastuusta	1 553 558	1 435 521

22. Leasingvastuut, 1 000 euroa

	2023	2022
IT-laitteiden leasingvastuut		
Seuraavana tilikautena maksettavat	7 540	7 153
Myöhemmin maksettavat	18 031	15 630
IT-laitteiden leasingvastuut yhteensä	25 571	22 783

23. Perustoimeentulotuen maksusitoumukset, 1 000 euroa

	2023	2022
Perustoimeentulotuen maksusitoumukset		
Seuraavana tilikautena maksettavat	4 694	4 712
Myöhemmin maksettavat	110 879	98 306
Perustoimeentulotuen maksusitoumukset yhteensä	115 574	103 018

24. Takaisinperinnässä olevien etuuksien määrä, 1 000 euroa

	2023	2022
Etuus		
Työttömyysturvaetuudet	37 843	40 328
Yleinen asumistuki	41 170	38 729
Opintotuki	7 220	6 932
Eläkkeet ja vammaisetuudet	3 431	2 990
Muut etuudet	27 968	23 500
Yhteensä	117 631	112 478

Huom!

Regressiperintä ei mukana

*Työttömyysturvassa mukana: 'Kotoutumistuki', 'Koulutustuki', 'Liikkuvuusavustus', 'Peruspäiväraha', 'Työmarkkinatuki', 'Vuorottelukorvaus', 'Muutosturvaraha'

*Eläkkeissä mukana: 'Kansaneläke', 'Maahanmuuttajan erityistuki', 'Takuueläke'

25. Perittävän elatusavun määrä, 1 000 euroa

	2023	2022
Elatusapu	210 612	201 082

26. Opintotuen tulovalvonnan perusteella syntyneet perinnät, 1 000 euroa

	2023	2022
Opintotuen vuosivalvonta	19 913	15 375

27. Opiskelijoiden terveydenhuoltomaksujen perinnät, 1 000 euroa

	2023	2022
Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu	895	636

Kesken olevat takaisinperinnät 31.12.2023 ja 31.12.2022

28. Opintolainojen valtioneuotakaukset ja takaussaatavat, 1 000 euroa

Alla on valtion opintotukilain nojalla takaama pankeissa oleva opintolainakanta sekä takaajana maksetuista lainoista syntynyt takaussaatavakanta, jotka sisältyvät valtion hallinnolliseen kirjanpitoon. Kela huolehtii opintotukilain nojalla takausvastuiden maksamisesta, takaussaatavien perinnästä ja tuottojen tilittämisestä opetusministeriölle. Kela ei voi vaikuttaa takaajana maksettaviin määriin.

	2023	2022
Valtion takaama opintolainakanta	6 032 874	5 709 605
Valtion takaussaatavat	186 247	125 932

29. Vakuutusjäämät, 1 000 euroa

Verovirastojen jäämäperinnässä olevat vakuutusmaksusaatavat	98 260	94 458
---	--------	--------

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä maaliskuun 19. päivänä 2024

Vertti Kiukas

Timo Sipilä

Raimo Antila

Tuija Brax

Leila Lehtinen

Rami Lehto

Juha Rehula

Saana Siekkinen

Riitta Särkelä

Tommi Toivola

Tilinpäätösmerkintä

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Helsingissä huhtikuun 25. päivänä 2024

Mikko Helkiö
JHT, HT

Heli Järvinen

Mikko Kinnunen

Ville Valkonen

Aki Lindén

Anneli Kiljunen

Veijo Niemi

Ulla-Maija Tuomela
KHT, JHT

Kelan kirjanpidossa käytetyt kirjanpitokirjat vuonna 2023

Tasekirja	sähköinen + sidottu tilikausikohtainen kirja
Pääkirjanpidon päiväkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Pääkirjanpidon pääkirja	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Osakirjanpidon päiväkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Osakirjanpidon pääkirja	sähköinen, MK-järjestelmä
Sijoitusomaisuus:	
Osakekortisto	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Käyttöomaisuus:	
Toimisto-osakeluettelo	sähköinen
Muut käyttöomaisuus	sähköinen, Tahti-järjestelmä
Taululuettelo	kirja

Kelan kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2023

a) pääkirjanpidon tositteet

Tahti-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, Tahti-järjestelmä
Liitetietotosite

b) osakirjanpidon tositteet

MK-järjestelmän tositteet (tositelajiluettelo liitteenä) koneellinen, MK-järjestelmä

Pääkirjanpidon tositelajit

- 12 AD Adoptiotuki
- 13 AE Eläkk.saaj. as.tu
- 14 AY Asumistuki
- 15 EL El- ja vammaiset.
- 16 1A Vanhempainpäiväraha
- 17 KB Kuntoutusraha
- 18 QK Valt. korv.maksut
- 19 SN Sähkötuki
- 20 KQ Kuntoutusmaksut
- 21 LL Lapsilisät
- 22 MM Maahanm.erit.tuki
- 23 Vammaisetuudet
- 24 OT Opintotuki
- 25 O2 Opiskelijaterv.hu
- 27 SA Sotilasavustus
- 28 SH Sairaanhoidokorv.

29	SM Erityishoitoraha	95	SOKY-laskut	KY	Toimittajat - KH hyv
30	SP Sairauspäiväraha	96	VU Vuokrat ja vast.	KZ	Toimittajat - maksu
31	SQ Valtak.sop.tilit.	97	FK Toimist.kirj.pito	ML	ML-tilitys
33	TK TP-kass.enn.maksu	98	M2 Keskushall.pal.	PR	Hinnanmuutos
34	TM Työmarkkinatuki	99	M3 Katteensiirto	RA	Hyvitys - nettosuor.
35	TO Yritt. tt-huolto	AA	Käyttöom.kirjaus	RB	Saatavien varaus
36	TP Peruspäiväraha	AB	Kirjanpitosite	RE	Lasku - brutto
37	TQ Koulutustuki	AF	Poistokirjaukset	RN	Lasku - netto
39	TW Työnant.tt-huolto	AN	Käyttöom.kirj: netto	RT	KH Siirtokirjaukset
40	VB Äitiysavustus	AZ	Saldokirjaus	RV	Myyntilasku
42	VR Vanh.päiväraha	CH	Sopimuksen selvitys	SA	Pääkirjatilitosite
43	WH Lastenhoidon tuki	DA	Asiakastosite	SB	Pääkirjatilikirjaus
44	WY Last.h.tuen tkorv	DG	Asiakkaat - hyvitys	SC	Pääkirjavyyrytys
45	WH Lastenhoidon tuki	DR	Asiakkaat - lasku	SJ	Sijoitukset
46	F2 Asumistuki ja lap	DS	Vuokravakuudet	SK	Kassatosite
47	MA Eläketuki / Menoj	DT	Vuokratulot	SM	Sähköinen muistiotos
48	LU Elatustuki	DZ	Asiakkaat - maksu	SO	KH sisäiset vuokrat
49	Takuueläke	EG	Toimittajat - hyvät.	SU	Jälkikirjaustosite
50	PC Toimeentulotuki	ER	Toimittajat - lasku	UE	Tiedonsiirto
51	PU Perustulo	EU	Euro - pyöritysero	WA	Tavaranluovutus
53	Ulkomaan perintä/883	EX	Ulkoinen numero	WE	Tavaranvastaanotto
88	MC Tiliotekäsittely	KA	Toimittajatosite	WI	Inventointitosite
90	HA Toimisuhte-eläkk.	KG	Toimittajat - hyvät.	WL	Varast.otto/toimitus
91	YM Toimistot	KN	Toimittajat - netto	WN	Tav.vast.otto netto
92	HP Palkat	KO	Vuokramenot	ZA	Automaattitiliöinnit
93	Toimistojen LM-maksu	KP	Tilin ylläpito	ZB	Korv. tt-laskut
94	LP Laskut ja palkk.	KR	Toimittajat - lasku	ZH	Palkat

ZK Konversiot
ZM Matkalaskut
ZP Maksukirjaus
ZR Pankki - täsmäytys
ZS Maksu per shekki
ZT Sähköinen tiliote
ZV Maksuselvitys

Osakirjanpidon tosittelajit

1A Vanhempainpäivärahat
AD Adoptiotuki
AE Eläkkeensaajan asumistuki
AY Asumistuki
EL Eläke- ja vammaisetuudet
GE Takuueläke
KB Kuntoutusraha
KQ Kuntoutusmaksut
LL Lapsilisä
LM Toimistojen maksut
LU Elatustuki
M2 Keskushall. Palautukset
MC Tiliotekäsittely
MK Osakirjanpidon tosite
MK1 Vastaanottokirjaus/KAVA
MK2 Vastaanottokirjaus/SAVA

MK3 Vastaanottokirjaus/STY
MM Maahanmuuttajan erityistuki
O2 OTH-maksu
OT Opintotuki
PC Perustoimeentulotuki
PU Perustulo
QE Kansaneläke
QK Valtion korvaukset
RF Työttömyysetuus
SF Sotilasavustus
SH Lääkkeiden lisäkorvaukset
SI Apteekkitilitykset
SJ Sairauspäivärahaetus
SM Erityishoitoraha
SN Sähkötuki
SP Sairauspäiväraha
SQ Sopimustilitykset
SY Sairaanhoidon korvaukset
TK Työpaikkakassan ennakkomaksu
TO Yrittäjien työterveyshuolto
TQ Koutustuki
TW Työnantajien työterveyshuolto
TY Työpaikkakassatilitykset
UP Ulkomaan perintä
VB Äitiysavustus

VJ Vammaisetuudet
VR Vanhempainpäiväraha
WH Lastenhoidon tuki
WY Lastenhoidon tuen työkorvaus

Liite 4: Kelan tutkimustyön keskeisiä tuloksia ja havaintoja vuonna 2023

Kelan tutkimus tuotti tietoa sosiaali- ja terveysturvan ajankohtaisista kysymyksistä

Vuonna 2023 Kelan tutkimus tuotti 122 julkaisua, joista 40 oli vertaisarvioituja. Tämän lisäksi julkaistiin 51 tutkimusblogia. Omissa tutkimusjulkaisusarjoissamme ilmestyi 21 julkaisua ja yksi erillisjulkaisu. Kelan kustantamia tutkimusjulkaisuja ladattiin yhteensä 142 869 kertaa ja blogeja 173 845 (+ 74 %).

Tutkimusviestinnässä jatkoimme tiedon levittämistä erityisesti sosiaalisessa mediassa. @Kelantutkimus X-tilillä (Twitter) on yli 13 600 seuraajaa. Vuoden 2023 aikana perustettiin uusi LinkedIn-sivu, jolla oli vuoden lopussa 1 583 seuraajaa. Seminaareja ja tapahtumia järjestimme 11 kpl. Esiintymisiä oli yhteensä 280 kpl (esim. haastattelut, asiantuntijaesitykset ja luennot).

Kelan tutkimuseettinen toimikunta kokoontui 7 kertaa. Lääkelausuntoja teimme STM:n Hilalle 26 kpl. Kirjasto- ja informaatiopalveluissa toteutimme 178 asiakkaiden toimeksiantoa. Asiakkaat hakivat kirjastotietokannassa aineistoa 9161 kertaa ja kirjaston Sinetti-sivustolla vierailtiin 6186 kertaa.

Henkilöstöbarometri tuotti tietoa Kelan henkilöstön työhyvinvoinnista ja henkilöstökokemuksesta

Kelassa henkilöstöbarometrillä selvitetään vuosittain henkilöstön kokemuksia työhyvinvoinnista, esihenkilötyöstä, työyhteisön toimivuudesta, organisaatiokulttuurista ja Kelasta työnantajana. Kehitystoimien tueksi seurataan kokemusten ajallista kehittymistä. Syksyllä 2023 kyselyyn vastasi 75 prosenttia henkilöstöstä, eli 6 374 kelalaista.

Tulokset kertovat monipaikkaisen työn vakiintuneen vallitsevaksi työnteon muodoksi. Oman työyhteisön tuki on vahvistunut, ja se tukee yhä monen työhyvinvointia. Yhteishenki, ilmapiirin avoimuus ja esihenkilöiden ja toimihenkilöiden väliset suhteet ovat vahvistuneet viime vuosien aikana: tilanne on barometritulosten mukaan jopa parempi kuin ennen koronapandemiaa. Samoin yhdessä oppimisen kulttuuri on Kelassa vahvistunut. Opimme yhdessä ja verkostoitumalla aiempaa enemmän.

Viime vuosina Kelassa on ollut nähtävissä sama trendi kuin Suomessa yleisesti: yhä useampi alle 35-vuotias on arvioinut työkykynsä heikentyneeksi. Nuorten heikentyntä työkykyä esiintyy suhteellisesti eniten asiakas- ja ratkaisutyössä. Nuoria sekä koko henkilöstöä kuormittaa muun muassa omaksuttavan tiedon suuri määrä. Osalle henkilöstöä kuormitusta tuo asiakkaiden epäasiallinen käytös, mikä kuormittaa koko Kelassa viidennestä vastaajista. Asiakkaan lähipalveluissa näin kokee lähes puolet vastaajista. Väkivalta- ja uhkatilanteita on koettu työssä aiempaa vähemmän. Myös uhkatilanteiden jälkeinen tuki on parantunut.

Pidemmän aikavälin seuranta osoittaa, että Kelan henkilöstön vahvuuksia ovat työn kokeminen merkitykselliseksi sekä työn ja yksityiselämän yhdistämisen helppous. Henkilöstöstä 87 prosenttia kokee osaamisensa olevan riittävää suhteessa työn vaatimuksiin.

Tutkimusohjelman painoalueet

Toimeentulo eri elämäntilanteissa

Painoalueen hankkeiden keskeisenä tarkoituksena on selvittää, miten toimeentulo muodostuu tulojen, sosiaaliturvaetuuksien ja menojen kokonaisuudesta eri elämäntilanteissa olevilla sekä miten etuusjärjestelmä toimii yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa muutostilanteissa. Painoalueen hankkeissa on tutkittu vähimmäisturvan varassa elävien tilannetta esimerkiksi perustoimeentulotuen ja asumistuen näkökulmasta. Hankkeissa on myös tarkasteltu eri väestöryhmien, kuten lapsiperheiden ja nuorten, toimeentulon rakentumista. Hankkeissa on myös jatkettu muun muassa perustulokokeilun ja perhevapaaudistuksen arviointia.

Euromod update project for Finland

Kelan tutkimusyksikössä osallistutaan EUROMOD mikrosimulointimallin ylläpitoon ja kehittämiseen. EUROMOD on harmonisoitu mikrosimulaatiomalli, joka kattaa kaikki Euroopan unionin jäsenvaltiot. Malli tarjoaa standardoidun, joustavan ratkaisun maiden väliseen vertailuun sekä sosiaaliturvan ja verotuksen muutosten arviointiin. Mallin käyttötarkoitukset sisältävät näyttöön perustuvan politiikan ennakoarvioinnin, kuten politiikan muutosten vaikutusten arvioinnin tulonjakoon. Lisäksi EUROMOD on olennainen työkalu EU:n tuloköyhyyttä ja epätasa-arvoa koskevien flash estimates:ien tuottamiseen. Suomen EUROMOD-päivitysprojekti sisältää Suomen ajantasaisen tulonsiirtojärjestelmän dokumentoinnin ja aineiston tuottamisen.

Lisätietoja

Suomen maaraportti: <https://euromod-web.jrc.ec.europa.eu/resources/country-reports>

Tuloköyhyys EU:ssa, flash estimates: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_estimates_of_income_inequalities

Perustulokokeilun arviointi

Perustulokokeilun arviointihanke on jatkoa aiemmin päättyneelle arviointitutkimukselle, jossa tutkittiin perustulokokeilun vaikutuksia työllisyyteen ja koettuun hyvinvointiin. Jatkohankkeessa on toteutettu tutkimuksia perustulokokeilun vaikutuksista muihin yhteiskunnallisesti merkityksellisiin lopputulemiin yhteistyössä Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen kanssa. Vuonna 2024 edistettiin rekisteritutkimusta perustulokokeilun vaikutuksista terveyteen (lääkkeiden käyttö ja erityissairaanhoidon palveluiden käyttö) sekä toteutettiin rekisteritutkimukset perustulokokeilun vaikutuksista terveydenhuollon palveluiden käyttöön (hammasterveyspalvelut) ja syntyvyyteen. Lisäksi hankkeessa edistettiin jatkotutkimusta perustulokokeilun vaikutuksista tuloihin ja sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöön. Tuloksia jatkotutkimuksista julkaistaan vuoden 2024 aikana. Tutkimustyön lisäksi hankkeen puitteissa esiteltiin Suomen perustulokokeilua ja sen aiemmin julkaistuja tuloksia kansainvälisissä konferensseissa, vierailuissa ja mediahaastatteluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tulonjakovaikutukset Suomessa – simulointitutkimus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Kelan yhteistyötutkimuksessa rakennettiin Tilastokeskuksen SISU-mikrosimulointimallia täydentävä, terveydenhuollon maksuja ja Kelan sairaanhoitoetuksien omavastuita mallintava moduuli. Sen avulla voidaan analysoida tulonsiirtojen, verotuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon käytön yhteisvaikutuksia kotitalouksien toimeentuloon. Vuonna 2023 julkaistussa tutkimuksessa tarkasteltiin vuosien 2011-2019 politiikkamuutosten vaikutuksia. Muutokset kasvattivat etenkin julkisen terveydenhuollon maksuja, ja niiden korotukset kohdistuvat voimakkaasti pienituloisiin. Myös lääkekorvausten leikkaukset kohdistuivat hieman enemmän pienituloisiin kuin suurituloisiin. Simuloinnin perusteella korotukset lisäsivät suhteellista köyhyysriskiä hieman (0,1 prosenttiyksikköä eli 5 500 henkilöä). Vaikutus olisi ollut suurempi ilman toimeentulotuen ehkäisevää vaikutusta. Laskennallisesti se kumosi jopa puolet terveystalouden korotusten köyhyysvaikutuksista. Toimeentulotuen alikäyttö on kuitenkin yleistä, joten köyhyysvaikutukset tulevat simuloinnissa todennäköisesti aliarvioituiksi. Tutkimusjulkaisujen lisäksi mallia käytetään suunniteltujen lainsäädäntömuutosten vaikutusten ennakoarviointiin.

Julkaisut

Aaltonen K, Tervola J, Heino P (2023). Analysing the Effects of Healthcare Payment Policies on Poverty: A Microsimulation Study with Real-World Healthcare Data. *International Journal of Microsimulation* 16(1): 89–107. <https://doi.org/10.34196/IJM.00276>.

THL Tiedote 4.4.2023: Uusi tutkimus: Asiakasmaksujen korotukset ja lääkekorvausten leikkaukset köyhdyttivät etenkin ikääntyneitä.

Tervola J, Aaltonen K, Heino P (2023). Terveystalouden korotukset vaikuttivat erityisesti pienituloisiin. Kelan tutkimusblogi 14.8.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/771202/terveysmenojen-korotukset-vaikuttivat-erityisesti-pienituloisiin>.

Toimeentulotuki Helsingissä 2010-luvulla

Hankkeessa tarkasteltiin erityisesti perustoimeentulotuen Kela-siirron yhteydessä tapahtuneita muutoksia helsinkiläisten toimeentulotuen ja muiden Kelan maksamien etuuksien käytössä laajaan vuosina 2011–2019 Helsingissä asuneen väestön kattaneeseen rekisteriaineistoon perustuen. Vuonna 2023 julkaistussa työpaperissa tarkastelun kohteena oli perustoimeentulotuen saajien terveysperusteisten etuuksien käyttö ja siinä Kela-siirron yhteydessä tapahtuneet muutokset. Tulosten perusteella perustoimeentulotuen saajilla on muuta vastaavan ikäistä väestöä suurempi todennäköisyys saada useimpia terveysperusteisia etuuksia, kun ryhmien väliset erot sukupuolella, iässä, siviilisäädystä ja vuosituloissa on vakioitu. Kelan maksaman työkyvyttömyyseläkkeen ja vammaisetuuksien saaminen sen sijaan oli perustoimeentulotuen saajien joukossa vähemmän todennäköistä kuin verrokkien joukossa. Kela-siirron yhteydessä yhteydet pääosin vahvistuivat eli perustoimeentulotuen saaminen oli voimakkaammin yhteydessä terveysperusteisten etuuksien saamiseen Kela-siirron jälkeen vuonna 2018 kuin sitä ennen vuonna 2016. Aiheeseen liittyvät työpaperi ja blogi tehtiin yhteistyössä ”Sosiaaliturvan etuuksien ja palveluiden käyttö Oulussa 2013–2018” -hankkeen kanssa. Lisäksi vuonna 2023 tutkittiin yleisemmällä tasolla perustoimeentulotuen Kela-siirron yhteydessä Helsingissä tapahtuneita muutoksia tuen hakemisessa, saamisessa ja tuen kestossa. Tutkimusartikkeli aiheesta julkaistaan vuoden 2024 aikana.

Julkaisut

Blomgren Jenni, Korpela Tuija, Rättö, Hanna (2023): Toimeentulotuen saajien terveysperusteisten etuuksien ja terveyspalveluiden käyttö: rekisteritarkastelu Helsingistä ja Oulusta. Helsinki: Kela.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231011139594>

Blomgren Jenni, Korpela Tuija, Rättö, Hanna (2023): Toimeentulotuen asiakkaat saavat terveysperusteisia etuuksia yleisemmin kuin muu väestö. Kelan tutkimusblogi 1.12.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/853743/toimeentulotuen-asiakkaat-saavat-terveysperusteisia-etuuksia-yleisemmin-kuin-muu-vaesto>

Tyypin 2 diabeteslääkkeiden erityiskorvattavuuden muutoksen vaikutukset diabeteslääkkeiden ja toimeentulotuen käyttöön

Hankkeessa tarkasteltiin vuonna 2017 alussa voidaan tulleiden tyypin 2 diabeteslääkkeiden korvaustason alentamisen vaikutuksia lääkkeiden käyttöön ja toimeentulotuen käyttöön rekisteriaineistoihin perustuen. Hankkeen vuosina 2021-2022 julkaistujen tulosten mukaan korvaustason alentaminen johti koko maan tasolla tyypin 2 diabeteslääkkeiden keskimääräisen kulutuksen vähenemiseen. Lisäksi toimeentulotuen maksusitoumuksen käyttö tyypin 2 diabeteslääkkeiden ostamisessa yleistyi. Ennen muutosta esitettiin myös huoli siitä, että tyypin 2 diabeteslääkkeiden korvaustason alentaminen johtaisi potilaiden hoidon kannalta epätarkoituksenmukaiseen insuliinihoitoon siirtymiseen. Korvaustason alentaminen ei koskenut insuliineja. Insuliinin keskimääräisessä kulutuksessa ei kuitenkaan tutkimuksen mukaan havaittu kasvua. Korvaustason muutoksen vaikutuksen insuliinihoidon aloittamiseen ei myöskään havaittu vaihtelevan potilaan tulotason mukaan. Vuonna 2023 hankkeessa tarkasteltiin vielä uusien tyypin 2 diabeteslääkkeiden käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä.

Perhevapaakysely 2022

Kelan ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteistyönä toteuttama Perhevapaakysely 2022 -hankkeessa kerättiin tietoa pienten lasten vanhempien perhevapaiden käytöstä ennen elokuussa 2022 voimaantullutta perhevapaauudistusta. Tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti vanhempien työmarkkina-aseman ja työhön liittyvien tekijöiden yhteyttä äitien ja isien perhevapaiden käyttöön. Kyselyn tulosten mukaan heikossa työmarkkina-asemassa olevat äidit käyttävät kotihoidon tukea selvästi muita äitejä pidempään, joskin äidit itse perustelevat harvemmin tuen käyttöä epävarmalla työtilanteella. Ylivoimaisesti pisimpään kotihoidon tukea suunnittelevat käyttävänsä ne äidit, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta äitiysvapaan alkaessa. Vanhemmat itse korostavat kotihoidon tärkeyttä, eikä kovin pientä lasta haluta viedä varhaiskasvatukseen. Huoli varhaiskasvatuksen laadusta tai sen saatavuudesta ei kuitenkaan noussut esiin kotihoidon perusteluna. Tutkimuksen tuloksia julkaistaan sekä Kelan sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia -sarjassa keväällä 2024 sekä myöhemmin ilmestyvissä tutkimusartikkeleissa. Kelan tutkimus hyödyntää Perhevapaakysely 2022 -aineistoa myöhemmin myös perhevapaauudistuksen arvioinnissa.

Kelan aiemmin toteuttaman Äitiyspakkaus- ja perhevapaakysely 2019:n loppuraportti tarkasteli äitien ja isien näkemyksiä perhevapaiden uudistamistarpeista. Tulosten mukaan isät suhtautuvat jonkin verran äitejä myönteisemmin perhevapaiden jakamiseen vanhempien kesken. Lisäksi vaikka vanhemmat kannattavat vahvasti kotihoidon tukijärjestelmää, vanhemmilta löytyi kuitenkin jossain määrin kannatusta myös tuen leikkaamiseen.

Julkaisut

Närvi J, Kinnunen A, Lammi-Taskula J, Miettinen A, Saarikallio-Torp, M (2023). Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet – Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia. THL Tutkimuksesta Tiivistä 7/2023. [Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet – Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia \(julkari.fi\)](https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/853743/toimeentulotuen-asiakkaat-saavat-terveysperusteisia-etuuksia-yleisemmin-kuin-muu-vaesto)

Kinnunen A, Saarikallio-Torp M, Lammi-Taskula J, Miettinen A, Närvi J (2023). Vanhempien arvo-maailma heijastuu varhaiskasvatuksen aloitusikäen. Kelan tutkimusblogi 11.9. 2023.

Saarikallio-Torp M, Kinnunen A, Lammi-Taskula J, Miettinen A, Närvi J (2023). Work-related factors and fathers' parental leave choices in times of uncertainty. Esitys European Society on Family Research (ESFR) -konferenssissa 14.-16.6.2023, Roskilde, Tanska.

Kinnunen A, Lammi-Taskula J, Miettinen A, Närvi J, Saarikallio-Torp M (2023). Single mothers and home care allowance users: Ideals of motherhood and economic realities. Esitys ESA RN 13 Interim Meeting, 31.5-2.6.2023, Madrid.

Saarikallio-Torp M, Miettinen A, Valkama V, Hyvärinen S, Heinonen H-M (2023). Äitien ja isien näkemyksiä perhevapaiden uudistamisesta. Kela Työpapereita 178.

Perhevapaiden jakaminen erilaisissa perheissä ja perhevapaareformit

Tutkimushankkeessa tarkastellaan perhevapaiden käyttöä erilaisissa perhetilanteissa useissa eri osahankkeissa. Monimuotoisia perheitä koskevassa osahankkeessa selvitetään perhevapaiden jakamista samaa sukupuolta olevien pariin perheissä. Perhevapaalainsäädäntö on tarjonnut samaa sukupuolta oleville pareille mahdollisuuksia vanhempainvapaiden jakamiseen vuodesta 2007 alkaen. Tutkimuksen tulosten mukaan samaa sukupuolta olevien pariin perheissä perhevapaita jaetaan tasaisemmin vanhempien kesken ja puoliset käyttävät vanhempainvapaita selvästi useammin ja pidempään kuin isät eri sukupuolta olevien pariin perheissä.

Julkaisu

Saarikallio-Torp M, Miettinen A, Nygård M (2023). Does parental leave use in same-sex couples differ from different-sex couples? Evidence from a Finnish register-based study. Esitys 21st European Network for Social Policy Analysis (ESPAnet) Annual Conference 2023, 7.–9.9.2023, Varsova, Puola.

Kokeiluista tietoa päätöksenteon tueksi – isien informaatiokokeilu

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, voidaanko pienten lasten isille suunnatulla, kohdennetulla informaatiolla vaikuttaa isyys- ja perhevapaiden käyttöön. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa tuotettiin raportti informaatiokokeilun toteutuksesta. Raportti antaa työkaluja samantyyppisten kokeilujen toteutukseen. Kokeilujen avulla on mahdollista saada arvokasta tietoa esimerkiksi etuusjärjestelmiin tehtävistä uudistuksista ja niiden vaikutuksista. Informaatiokokeilun vaikutuksia isien perhevapaiden käyttöön seurataan Kelan etuusrekisterin avulla ja tulokset julkaistaan myöhemmin erillisessä tutkimusartikkelissa.

Julkaisu

Jauhiainen S, Kanerva M, Lehtinen V, Miettinen A, Saarikallio-Torp M, Sihvonen E (2023). Informaatiokokeilun suunnittelu ja toteutus. Esimerkinä isien perhevapaat. Kelan Työpapereita 176.

Lapsiperhehanke – perhevapaareformit, vanhempien valinnat ja sukupuolten tasa-arvo (LAPE II)

Tutkimushankkeessa selvitetään 2010-luvulla tehtyjen perhevapaauudistusten sekä lasten hoidon tukien vaikutuksia äitien ja isien työllisyyteen, perheiden lastenhoitoa koskeviin valintoihin ja sukupuolten tasa-arvon toteutumiseen perhevapaiden käytössä. Tarkastelemme myös perhevapaiden jakamisen pitkän aikavälin vaikutuksia vanhempien työllisyyden, toimeentulon tai muun hyvinvoinnin kannalta. Tulokset osoittavat mm., että äideille lapsensaannista aiheutuvasta tulojen menetyksestä suurin osa selittyy hoitovapaalla, joiden aikana äidit eivät työskentele. Valtaosa äideistä palaa työhön viimeistään lasten ollessa 2–3-vuotiaita. Äidit, joilla on vakaa työmarkkina-asema tai työpaikka, jonne palata hoitovapaan jälkeen, siirtyvät työhön muita äitejä nopeammin. Lisäksi pitkään kotona olevat äidit jäävät jälkeen palkkakehityksessä, kun verrataan isiin ja lyhyen aikaa kotona olleisiin äiteihin.

Julkaisut

Räsänen T (2023). Empirical Studies on Family Economics. Väitöskirja (Jyväskylän yliopisto). Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 162, Kela.

Räsänen T, Österbacka E (2023) Subsidizing private childcare in a universal regime. Review of Economics of the Household 1-32.

Räsänen T (2023) Tutkimuksia perhetaloustieteestä ja lastenhoidon tuista. Kansantaloudellinen aikakauskirja 119, 3.

Räsänen T, Österbacka E (2023). Lastenhoidon tukien uudistus voi lisätä tasa-arvoa sekä sukupuolten että sosioekonomisten ryhmien välillä. FLUX Tietoa päätösten tueksi 2/2023. <https://fluxconsortium.fi/fi/lastenhoidon-tukien-uudistus-voi-lisata-tasa-arvoa-seka-sukupuolten-etta-sosioekonomisten-ryhmien-valilla/>

Miettinen A, Saarikallio-Torp M (2023). Äitien kotihoidon tukijaksot lyhentyneet – väestöryhmittäiset erot yhä suuria. Yhteiskuntapolitiikka 88(2): 168–175.

Räsänen T, Miettinen A, Mustonen J, Saarikallio-Torp M, Österbacka E (2023). Lasten yksityisen hoidon tuen kaksi vuosikymmentä. Kelan Työpapereita 174.

Toimeentulo, lasten hoiva ja arjen järjestäminen eroperheissä

Hanke koostuu useammasta eri osakokonaisuudesta, joissa tarkastellaan erityisesti eroperheiden toimeentuloon ja taloudelliseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Lasten asumisjärjestelyt vanhempien eron jälkeen vaikuttavat eri tavoin vanhempien toimeentuloon, mm. vanhemman mahdollisuuksiin saada eri etuuksia. Vuoroasuvien lasten perheet ovat tulosten mukaan korkeammin koulutettuja ja paremmin toimeentulevia, ja näissä perheissä on muita tavallisempaa, että lapsen elatusjärjestelyistä sovitaan vanhempien kesken, ilman viranomaisen vahvistamaa elatusapusopimusta. Elatusapusopimuksen vahvistamatta jättäminen merkitsee kuitenkin sitä, ettei lapsen kanssa asuvalla vanhemmalla ole myöskään mahdollisuutta hakea elatustukea.

Julkaisut

Miettinen A, Saarikallio-Torp M, Hakovirta M (2023). Lasten vuoroasuminen vanhempien eron jälkeen ja asumisjärjestelyn sosioekonomiset taustatekijät. Yhteiskuntapolitiikka 88(3): 274–285.

Haapanen M, Chanda T, Miettinen A, Riser Q, Bartfeld J, Hakovirta M (tulossa). Shared care and mothers' post-separation economic wellbeing in Finland and Wisconsin, US: Does child support and sharing child's costs matter (hyväksytty julkaistavaksi Journal of Family and Economic Issues).

Miettinen A, Saarikallio-Torp M (2023). Nonresident fathers' financial contributions to their children and fathers' economic wellbeing. Esitys Fathers & Families -seminaarissa 27.-28.9.2023/SOFI, Tukholma.

Sihvonen E, Miettinen A (2023) Shared residence of children among low-income separated parents. Esitys konferenssissa European Society on Family Relations (ESFR) 14.6.2023. Roskilde University, Denmark.

Arjen järjestäminen ja toimeentulo koronaepidemian aikana

Arjen järjestäminen ja toimeentulo koronaepidemian aikana -hankkeessa tarkasteltiin ensimmäisen korona-aallon aikana kerätyn kirjoitusaineiston avulla yli 15-vuotiaiden nuorten ja lapsiperheiden vanhem-

pien kokemuksia arjen järjestämisestä ja pärjäämisestä poikkeusolojen aikana. Sosiaaliturvaetuuden ja palvelut toimivat normaalioloissa perheiden turvaverkkona, jonka toimivuutta koronapandemia äkillisenä yhteiskunnallisena shokkina haastoi. Hankkeessa tarkasteltiin vanhempien selviytymisstrategioita, sosiaalista resilienssiä ja toimijuutta pandemian ensimmäisen aallon aikana. Tutkimuksen mukaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapsiperheet, kuten vammaisten lasten vanhemmat, kokivat vahvaa kuormitusta, mikä heikensi luottamusta sosiaaliturvajärjestelmään ja laajemmin tulevaisuuteen. Sen sijaan arjessa selviytymistä ja resilienssiä vahvisti kattava tukiverkosto sekä mahdollisuus ja voimavarat hyödyntää sosiaaliturvaetuuksia ja -palveluita myös poikkeusoloissa. Hankkeessa tuotetu kansainväliset julkaisut ovat julkaisuprosessissa.

Toimintakyky, työkyky ja kuntoutuminen

Painoalueen keskeisiä tutkimuskohteita ovat olleet työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvien etuuksien ja palveluiden käyttö sekä käytössä tapahtuneet muutokset. Tavoite on tuottaa tietoa, jolla voidaan ehkäistä ja lyhentää työkyvyttömyyttä ja sairauspoissaoloja. Tutkimuksissa on selvitetty kuntoutuspalveluiden ja -etuuksien toteutumista ja vaikuttavuutta. Tavoite on tuottaa tietoa, miten kuntoutuspalveluilla ja kuntoutusrahaetuksilla voidaan edistää eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden toimintakykyä, työkykyä ja kuntoutumista.

Kansallinen terveyst indeksi

Kansallinen terveyst indeksi -hankkeessa tuotetaan indikaattoritietoa väestön sairastavuudesta ja työkyvyttömyydestä yhteistyössä Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL), Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen kanssa. Nyt tuotetut tiedot korvaavat aiemmat Kelan terveyst puntarin ja THL:n sairastavuust indeksi, ja ensimmäistä kertaa mukana on sairastavuustietojen lisäksi myös tiedot työkyvyttömyydestä. Jatkossa tiedot päivittyvät vuosittain.

Kansallinen terveyst indeksi sisältää tietoa esimerkiksi monien sairausryhmien, kuten syöpien, tuki- ja liikuntaelinten sairauksien sekä vakavien mielenterveyden häiriöiden, yleisyydestä esimerkiksi alueilla tai kunnissa sekä siitä, mikä näiden sairausryhmien merkitys on väestön kuolleisuuteen, työkyvyttömyyteen ja elämänlaatuun sekä sote-palvelukäytön kustannuksiin. Lisäksi Kansallisessa terveyst indeksissä on tiedot alueiden ja kuntien työkyvyttömyydestä huomioiden työkyvyttömyyseläkkeet, pidempiaikaiset sairauspäivärahaajaksot ja ammatillisen kuntoutuksen myöntävät päätökset.

Tietojen avulla voidaan arvioida hyvinvointialueiden ja kuntien väestön terveyttä ja työkykyä suhteessa koko maan tasoon sekä tietojen karttuessa tarkastella myös sairastavuudessa ja työkyvyttömyydessä tapahtuvia muutoksia. Tietoja voidaan hyödyntää esimerkiksi palveluiden ja sosiaaliturvaetuuksien tarpeen arvioinnissa. Niiden avulla voidaan myös ennustaa hyvinvoinnin ja terveyden tilaa tulevaisuudessa alueilla ja kunnissa.

Julkaisut

Tilastoraportti: Koponen P, Lindell E, Sarnola K, Luoto R: Kansallinen terveyst indeksi 2019–2021. Hyvinvointialueiden väliset erot sairastavuudessa ja työkyvyttömyydessä ovat samansuuntaisia: paras tilanne Uudellamaalla ja Pohjanmaalla. Tilastoraportti 30/2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146672/Tilastoraportti%2030_2023_Terveyst indeksi_julkaisu_s_05062023.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Luoto R, Sarnola K, Lindell E, Koponen P, Koskinen S: Työkyvyttömyyst indeksi kertoo alue-eroista ja terveydenhuollon toiminnasta. Suomen Lääkärilehti 11.12.2023. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/tyokyvyttomyyst indeksi-uusi-kansallinen-mittari/>

Koponen P, Lindell E, Lumme S, Koskinen S, Jousilahti P, Parikka S, Sarnola K, Luoto R: Aiemmasta THL:n sairastavuust indeksistä Kansallisen terveyst indeksin tietokokonaisuuteen. Koponen P, Lumme S, Suomela T (toim.): Millainen tieto kuvaa Suomessa asuvan väestön sairastavuutta kansallisesti ja alueellisesti? - Sairastavuust indikaattorit THL:n tietotuotannossa. THL Työpäpaperi 2023. Helsinki 2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-158-0>

Sovellus, jossa indeksitietoja voi tarkastella: <https://tietotarjotin.fi/tilastodata/670708/kansallinen-terveyst indeksi#verkkosivut>

Kongressiabstractti: Koponen P, Lindell E, Sarnola K, Luoto R, Jousilahti P, Lumme S, Koskinen S: The National Health Index shows regional differences in morbidity and workability loss in Finland. EPH 16th European Public Health Conference 2023. Abstract Supplement to the European Journal of Public Health.

Kongressiabstractti: Jousilahti P, Lindström J, Koponen P, Lindell E, Sarnola K, Luoto R, Koskinen S: National Health Index shows an increase and marked regional differences in diabetes burden in Finland. EPH 16th European Public Health Conference 2023. Abstract Supplement to the European Journal of Public Health.

Sairauspäivärahaajaksien tarkistuspisteet: Kuntoutuksen ja työhön paluun toteutuminen

Sairauspäivärahaajaksien tarkistuspisteitä kuntoutustarpeen seurannan ja työhön palaamiseen tähtäävien toimien varmistamiseksi. Tutkimus toi uutta tietoa kuntoutukseen osallistumisesta, työhön paluusta ja muista työmarkkinatiloista sairauspäivärahaa 60, 90, 150 tai 230 päivää saaneilla, sekä tietoa vuonna 2012 säädetyn, uusia tarkistuspisteitä sairauspäivärahaajaksien tuoneen 30–60–90-säännön toimivuudesta.

Sairauspäivärahaajaksilla pitkäänkin olleista melko harva oli osallistunut Kelan tai työeläkelaitosten korvaamaan kuntoutukseen. Kuntoutukseen osallistuneiden osuus oli selvästi suurempi, kun kuntoutukseksi laskettiin myös julkisen sektorin kuntoutus sekä fysioterapiat. Mitä enemmän sairauspäivärahaajaksia oli kertynyt, sitä epätodennäköisemmin palattiin ansiotyöhön ja sitä todennäköisemmin siirryttiin työkyvyttömyyseläkkeelle. Sairauspäivärahaajaksien jälkeiset työmarkkinapolut olivat valtaosalla sirpaleisia. Vuoden 2012 lakimuutosten myötä kuntoutukseen osallistuneiden osuus kasvoi 30, 60 tai 90 sairauspäivärahaajaksia kerryttäneistä, mutta vaikutusta ansiotyöhön paluuseen ei ollut.

Sairauspäivärahauskautien pitkittymistä tulisi pyrkiä ehkäisemään jäljellä olevan työkyvyn ja ansiotyöhön siirtymisen tukemiseksi. Keinoja ovat muun muassa kuntoutukseen ja muihin palveluihin ohjaamisen tehostaminen, työttömyystaustaisten työkykypalveluiden kehittäminen, eri toimijoiden välisen koordinaation lisääminen sekä tiedon liikkuvuuden ja tietopohjan vahvistaminen.

Julkaisut

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku, Rinne Hanna (2023): Sairauspäivärahauskautien tarkistuspisteet: Kuntoutuksen ja työhön paluun toteutuminen. Hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:54. <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-383-091-2>

Laaksonen Mikko, Blomgren Jenni, Rinne Hanna, Perhoniemi Riku (2023): Impact of a Finnish reform adding new sickness absence checkpoints on rehabilitation and labor market outcomes: an interrupted time series analysis. *Scandinavian Journal of Work, Environment and Health* 2023;49(8):588–597. <https://doi.org/10.5271/sjweh.4122>

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku, Rinne Hanna (2023): Sairauspäivärahaa pitkään saavien työkyvyn tukea pitää entisestään tehostaa. Policy Brief, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 33/2023. <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=45601>

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku, Rinne Hanna (2023): Sairauspäivärahaa pitkään saaneiden työkyvyn tukea tehostettava. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan Tieto käyttöön! -blogi 16.10.2023. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sairauspaivarahaa-pitkaan-saaneiden-tyokyvyn-tukea-tehostettava>

Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku, Rinne Hanna (2023): Sairauspäivärahaa pitkään saavat osallistuvat harvoin kuntoutukseen. Kelan tutkimusblogi 26.10.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/821624/sairauspaivarahaa-pitkaan-saavat-osallistuvat-harvoin-kuntoutukseen>

Rinne Hanna, Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku (2023): Kuntoutuksen mittaustapa vaikuttaa kuntoutuksen yleisyydestä saatavaan kuvaan – erot voivat olla hyvin suuria. Kelan tutkimusblogi 16.11.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/836514/kuntoutuksen-mittaustapa-vaikuttaa-kuntoutuksen-yleisyydesta-saatavaan-kuvaan-erot-voivat-olla-hyvin-suuria>

Laaksonen Mikko, Blomgren Jenni, Rinne Hanna, Perhoniemi Riku (2023): Sairauspäivärahan 30, 60 ja 90 päivän tarkistuspisteet tehostivat kuntoutukseen osallistumista mutta eivät lisänneet ansiotyöhön siirtymistä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan Tieto käyttöön! -blogi 27.11.2023. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sairauspaivarahaa-30-60-ja-90-paivan-tarkistuspisteet-tehostivat-kuntoutukseen-osallistumista-mutta-eivat-lisanneet-ansiotyohon-siirtymista>

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Rinne Hanna, Laaksonen Mikko (2023): Pitkältä sairauspoissaololta palataan harvoin suoraan töihin – työmarkkinapolut usein monivaiheisia. Kelan tutkimusblogi 19.12.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/885768/pitkalta-sairauspoissaololta-palataan-harvoin-suoraan-toihin-tyomarkkinapolut-usein-monivaiheisia>

Laaksonen Mikko, Perhoniemi Riku, Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2023): Impact of the reform adding new sickness allowance checkpoints on rehabilitation and employment. Abstract, 16th European Public Health Conference, 8-11 November 2023, Dublin, Ireland. *European Journal of Public Health* 2023;33(Suppl. 2):ii324.

Työkyvyttömyyden muutokset 2000-luvulla

Eläketurvakeskuksen kanssa toteutetussa yhteistyötutkimuksessa jatkettiin työkyvyttömyysprosessien ja -polkujen tutkimusta rekisteriaineistolla. Sairauspäivärahaa yli 30 päivää saaneita koskevassa tutkimuksessa tarkasteltiin työmarkkinapolkuja ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä pitkän sairauspäivärahauskauten jälkeisessä seurannassa. Tutkimus tunnisti viisi erilaista polkua: 1) nopeasti ansiotyöhön siirtyvät, 2) pitkän sairauspäiväjakson jälkeen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvät, 3) työttömyyspainotteinen polku, 4) kuntoutuspainotteinen polku sekä 5) pääosin muusta toimeentulosta koostuva polku. Tutkimuksessa havaittiin, että työmarkkinapolut ovat pääosin hajanaisia, ja henkilöt siirtyvät varsin usein työmarkkinatilasta toiseen sairauspäivärahauskauten jälkeisessä seurannassa.

Toisessa osatutkimuksessa tarkasteltiin työttömyystaustaisia henkilöitä, joilla alkoi työttömyyden jälkeen Kelan korvaama sairauspäivärahauskauti. Työttömyystaustaisten joukosta erottui kuusi ryhmää: 1) toistuvasti työttömien ryhmä, 2) lyhyen sairauspäivärahauskauten jälkeen työllistyneet, 3) vaihdellen kuntoutuksessa, uudelleen sairauspäivärahalla ja työttöminä olleet, 4) henkilöt, joiden tulonlähteitä ei pystytty jäljittämään, 5) pitkän sairauspäivärahauskauten jälkeen pysyvästi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvät sekä 6) pitkän sairauspäivärahauskauten jälkeen kuntoutustuelle siirtyvät. Lyhyen sairauspäivärahauskauten jälkeen työllistyneet olivat siinä mielessä edullisessa asemassa, että heillä oli takanaan muita tutkittavia vähemmän työttömyyttä, ja he olivat korkeammin koulutettuja kuin muut ryhmät. Siten heidän osaamisensa ja kokemuksensa riitti tämän päivän työmarkkinoille. Kaikkiaan havaittiin, että työttömyystaustaiset sairauspäivärahauskauten aloittavat ovat hyvin heterogeeninen joukko, joilla on moninaisia työmarkkinapolkuja. Työllistyminen sairauspäivärahauskauten jälkeen oli monelle epätodennäköistä.

Julkaisut

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni & Laaksonen Mikko (2023): Identifying labour market pathways after a 30-day-long sickness absence - a three-year sequence analysis study in Finland. *BMC Public Health* 23, 1102 (2023). <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15895-2>

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko (2023): Unemployed and disabled for work: identifying 3-year labour market pathways from the beginning of a sickness absence using sequence and cluster analyses in a register-based longitudinal study in Finland. *BMJ Open* 27;13(12):e076435. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-076435>

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko (2023): Työmarkkinapolut ovat hajanaisia pitkän sairauspoissaolon jälkeisinä vuosina - tunnistimme tutkimuksessa 5 erilaista kohtaloa. Kelan tutkimusblogi 9.6.2023. <https://www.tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/737262/tyomarkkinapolut-ovat-hajanaisia-pitkan-sairauspoissaolon-jalkeisina-vuosina-tunnistimme-tutkimuksesa-5-erilaista-kohtaloa>

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni, Laaksonen Mikko (2023): The unemployed on sickness allowance: segmenting 3-year labour market pathways with sequence analysis. Abstract, 16th European Public Health Conference, 8-11 November 2023, Dublin, Ireland. European Journal of Public Health 2023;33(Suppl. 2):ii524-ii525.

Sairauspoissaolojen väestöryhmäerot ja niiden kehitys

Seurasimme edelleen sairauspäivärahaetuksilla korvattavien sairauspoissaolojen kehitystä. Vuonna 2022 tartuntatautipäivärahaa saaneiden määrä nousi lähes 400 000:een eli selvästi suuremmaksi kuin pandemian ensimmäisinä vuosina. Vuosien 2020–2022 aikana noin 500 000 henkilöä eli noin joka seitsemäs työkäinen sai tartuntatautipäivärahaa vähintään yhdeltä päivältä. Myös sairauspäiväraha saaneiden määrä kasvoi vuonna 2022, etupäässä koronaviruksen aiheuttamien sairauspoissaolojen vuoksi. Sairauspäivärahaa sai joka kymmenes työkäinen. Mielenterveyshäiriön perusteella sairauspäivärahaa saaneiden osuus pysyi vuoden 2021 tasolla, kolmessa prosentissa. Mielenterveyden häiriöiden perusteella alkaneet sairauspoissaolot ovat viime vuosina yleistyneet erityisesti nuorilla ja varhaiskeski-ikäisillä naisilla. Ahdistuneisuushäiriöiden perusteella sairauspäivärahaa saaneiden määrä jatkoi kasvua vuonna 2022. Uni- ja syömishäiriöiden perusteella maksettujen sairauspäivärahojen kehityksestä tehtiin seurantaa. Psykiatrisista unihäiriöistä johtuvien pitkien sairauspoissaolojen yleisyys on nelinkertaistunut vuodesta 2010. Unihäiriön perusteella saatu sairauspäiväraha on yleistynyt erityisesti vuoden 2018 jälkeen ja erityisesti 35–54-vuotiailla naisilla.

Julkaisut

Blomgren Jenni, Perhoniemi Riku, Leinonen Janne (2023): Tartuntatautipäivärahaa saaneiden määrä kasvoi hurjasti vuonna 2022 – etuuden kulut korona-ajalta jo yli 400 miljoonaa euroa. Kelan Tutkimusblogi 26.1.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/540909/tartuntatautipäiväraha>

Blomgren Jenni (2023): Sairauspäivärahat jatkavat kasvu-uralla – vuonna 2022 koronavirus näkyi aiempaa selvemmin sairauspäivärahaa saaneiden määrässä. Kelan Tutkimusblogi 9.2.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/553967/sairauspaivarahat-jatkavat-kasvu-uralla>

Perhoniemi Riku, Blomgren Jenni (2023): Psykiatriset unihäiriöt yleistyivät pitkien sairauspoissaolojen syynä 2010–2022. Kelan Tutkimusblogi 22.3.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/608863/psykiatriset-unihairiot-yleistyivat-pitkien-sairauspoissaolojen-syyna-2010-2022>

Kykyviisarin muutosherkkyys

Työterveyslaitos toteutti Kelan kanssa yhteistyössä tutkimuksen (2021-2023), jossa selvitettiin Kykyviisari-kyselyn muutosherkkyttä eli menetelmän kykyä havaita muutoksia itsearvioidussa työkyvyssä ja toimintakyvyssä ajan myötä. Kykyviisari on kehitetty työkyvyn ja toimintakyvyn itsearvointiin erityisesti haastavassa työmarkkina-asemassa oleville. Tässä tutkimuksessa Kykyviisari-kyselyn muutosherkkyttä tutkittiin työkäisillä henkilöillä, jotka osallistuivat Kelan Työllistymistä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen (TEAK). Tutkimukseen osallistuneiden Kykyviisari-vastauksia kuntoutuksen alussa ja lopussa verrattiin heidän kuntoutustavoitteiden toteutumista kuvaaviin GAS-pisteisiin.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko Kykyviisari riittävän luotettava havaitsemaan kahden mitauskerran tulosten todellista muutosta ja siten käyttökelpoinen itsearvioidun työkyvyn ja toimintakyvyn seurannan välineenä. Aineisto kerättiin tutkittavien suostumuksella yhteistyössä Kykyviisari-kyselyä käyttävien TEAK-palveluntuottajien kanssa.

Tutkimuksen tulokset osoittivat Kykyviisarin muutosherkkyttä Consensus-based Standards for the selection of health Measurement Instruments (COSMIN) kriteerien mukaisesti. Kykyviisarissa nähtiin muutoksia työkyvyssä ja lähentymisessä työelämään silloin kun kuntoutustavoitteet toteutuivat. Kun TEAK-palveluun osallistuneilla oli tavoitteena työelämä tai siihen suuntaava toiminta, Kykyviisari-kyselyssä vastaavat osiot olivat herkkiä havaitsemaan tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä muutoksia. Sen sijaan Kykyviisari-kyselyn toimintakyvyn liittyvissä osa-alueissa ei tapahtunut juurikaan muutoksia. Vain harvalla TEAK-palveluun osallistuneella oli asetettu tavoitteita, jotka liittyivät toimintakykyyn.

Tutkimus tuotti merkittävää lisätietoa Kykyviisari-kyselyn luotettavuudesta mittarina ja aihioita jatkotutkimukselle. Tutkimuksesta julkaistaan sekä kansainvälisesti vertaisarvioitu tutkimusartikkeli että siihen liittyvä Kelan tutkimusblogi vuonna 2024.

Julkaisu

Wikström M. et al. Responsiveness of the Abilitator - a self-report questionnaire on work ability and functioning aimed at the population in a weak labour market position. Manuscript.

REKKU -tutkimus / Muutos II-hanke

Muutos II-hankkeessa (2020–2023) tutkittiin Kelan kuntoutuksen järjestämisen uudistuksia, kuten rekisteröitymismenettelyä, tuotteistamista sekä uusien ohjauksen ja päätöksenteon tapoja.

REKKU-tutkimuskokonaisuus (2020–2023) oli suurin Muutos II-hankkeen osatutkimuksista. Siinä selvitettiin Kelan kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyn kokeilun toimivuutta ja siihen osallistuneiden uusien palvelukuvausten mukaisten kuntoutuspalveluiden toteutumista. Tutkittavia palveluita olivat aikuisten sydänkuntoutuskurssi ja nuorille suunnattu neuropsykiatrinen Oma väylä -kuntoutus. Kuntoutuksen toteutumista tarkasteltiin moninäkökulmaisesti asiakkaan, kuntoutuksen palveluntuottajan sekä kuntoutuksen järjestäjän eli Kelan näkökulmista. REKKU-tutkimuksen toteutti Kelan tutkimus yhteistyössä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa. Tutkimus on tuottanut loppuraporttien lisäksi useita tieteellisiä julkaisuja.

Hinnat ja markkinat -osatutkimuksessa selvitettiin, mitä etuja ja heikkouksia rekisteröitymismenettelyllä on ollut verrattuna perinteiseen tarjouskilpailuun. Tutkimus tuotti uutta tietoa kiinteiden hintojen käyttämisestä julkisissa hankinnoissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin kiinteän hinnan suhteutumista vertailupalveluiden kilpailutusten tarjoushintoihin ja kokeilun vaikutuksia palveluntuottajien lukumäärään. Kokeilun vaikutuksia palveluntuottajien lukumäärään analysoitiin synteettisen kontrollin menetelmällä. Tutkimuksen päähavainto on, että kiinteä hinnoittelu laskee kaikkien hankintaan osallistuneiden palveluntarjoajien määrää, mutta toisaalta hyväksytyjen palveluntuottajien määrä lisääntyi. Kiinteän hinnoittelun myötä osa potentiaalisista palveluntarjoajista saattoi jättäytyä pois hankinnasta. Tuloksia on välitetty Kelaan ja niitä julkaistaan tieteellisessä artikkelissa.

Julkaisut

Heinijoki, H., Karhula, M., Seppänen-Järvelä, R., & Ukkola, I. (2023). Kelan Oma väylä -kuntoutuksen ytimessä konkreettiset askeleet tulevaisuuteen: Tuloksia kuntoutuksen toteutumisesta ja toimivuudesta. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231109143716>

Seppänen-Järvelä, R., Karhula, M., Saukkonen, S., Ukkola, I., & Heinijoki, H. (2023). Kelan sydänkuntoutus – vakiintunutta ja toimivaa: Kuntoutuskurssien toteutuminen rekisteröitymismenettelyssä. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231109143717>

Ukkola, I., Karhula, M., Seppänen-Järvelä, R., & Heinijoki, H. (2023). Kuntoutuksen rekisteröitymismenettely ja palveluntuottajahaun toimivuus. Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231108143564>

Heinijoki, H., Karhula, M., & Seppänen-Järvelä, R. (2023). Implementaatiotutkimuksen viitekehysten soveltaminen kuntoutuksen tutkimuksessa. Kartoittava kirjallisuuskatsaus. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 60(2).

Karhula, M., Seppänen-Järvelä, R., & Heinijoki, H. (2022). Oma väylä -kuntoutuksen implementaatio nuorten asiakkaiden ja palveluntuottajien arvioimana. Kuntoutus, 45(4), 20–38.

Seppänen-Järvelä, R., Ukkola, I., Heinijoki, H. & Karhula, M. (2024). Mikä ihmeen rekisteröitymismenettely? Blogikirjoitus, Kela tutkimusblogi 4.1.2024

Heinijoki, H., **Karhula**, M., & Seppänen-Järvelä, R. (2023). Kuntoutustutkimuksen käyttöönottoa tukevat viitekehukset parantavat sekä kuntoutuksen että tutkimuksen laatua. Kelan tutkimusblogi 7.8.2023.

Karhula, M., Ukkola, I., & Seppänen-Järvelä, R. (2023). Kuntoutuksen palveluntuottajien mielestä rekisteröitymismenettely on sujuvampaa kuin kilpailutus – laadulla voi erottautua, mutta markkinointi on haastavaa. Blogikirjoitus 24.2.2023, Kelan tutkimusblogi.

Heinijoki, H., Saukkonen, S., Seppänen-Järvelä, R., Karhula, M., & Ukkola, I. (2022). Motivaatio tai sen puute vaikuttaa kuntoutuksen onnistumiseen. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 14.6.2022.

NUOTTI-tutkimus / Muutos II-hanke

Muutos II-hankkeen toinen laaja tutkimuskokonaisuus kohdistui Kelan kuntoutuksen järjestämisen uudistuksista erityisesti uusiin ohjauksen ja päätöksenteon tapoihin. Niitä selvitettiin nuoren ammattilliseen kuntoutukseen kuuluvassa NUOTTI- valmennuksessa.

Tutkimus kohdistui NUOTTI-valmennuksen toteutumiseen, hyötyihin ja vaikutuksiin sekä kuntoutukseen ohjaamiseen sekä suulliseen ja ilman diagnoosia tapahtuvaan hakemiseen.

Osatutkimus I selvitti palveluntuottajan, nuoren ja kuntoutukseen ohjaavan tahon näkökulmasta NUOTTI-valmennuksen toteutumista sisältäen hakeutumisen, ohjautumisen, tulokset sekä koetut vaikutukset. Tutkimuksen toteutti HAMK. Tulokset näyttivät, että valmennus vahvisti nuoren voimavaroja, käsityksiä omista vahvuuksista ja itsetuntemusta. Nuoret olivat saaneet valmiuksia ongelmien ratkaisemiseen, ongelmallisten tilanteiden käsittelyyn ja itsenäiseen elämään. Osa nuorista pääsi opintojen pariin,

työhön tai kuntouttavaan työtoimintaan. Nuoret saivat apua raha-asioiden hoitoon. Nuorille oli syntynyt luottamus siihen, että he pärjäävät tulevaisuudessa. NUOTTI-valmennus auttoi nuoria pääsemään kouluun ja työelämään, jolla on suuri merkitys yksilötasolla, mutta myös yhteiskunnallisesti.

Julkaisu

Koivisto, J.-M., Välimaa, O., Hakala, P., Koskinen, R., & Naakka, H. (2023). NUOTTI-valmennuksella kouluun ja työhön: Monimenetelmällinen tutkimus NUOTTI-valmennukseen ohjautumisesta ja valmennuksen toteutumisesta ja vaikutuksista. Kela. <https://helda.helsinki.fi/items/3273bf9e-f316-4234-a4a2-df9e7232b87>

Osatutkimus II selvitti uudenlaisten myöntökriteereiden ja käsittelyprosessin toteutumista Kelan ratkaisutyön näkökulmasta. Tutkimuksen toteutti Kelan tutkimusyksikkö. Tulokset toivat esille, että etuuskäsittelijät tunnistivat NUOTTI-valmennuksen hyödyt ja se vastaa nuorten tarvitsemiin palveluihin. Päätöksenteon haasteet ja harkinta koskevat tilanteita, joissa toimintakyky on alentunut huomattavasti: onko NUOTTI-valmennus yksinään riittävä toimenpide ja toisaalta, jos NUOTTI-valmennusta ei myönnetä, saavatko nuoret tukea muualta. Nuoren muun tukiverkoston rooli on ratkaisevaa tässä pohdinnassa. Kuntoutusraha nähtiin tutkimuksessa sekä hyödyllisenä että haitallisena.

Julkaisu

Ukkola, Ismo & Seppänen-Järvelä, Riitta. (2023). Nuorten toimintakyvyn arviointi ja päätöksenteon vaatima harkinta Kelan NUOTTI-valmennuksessa: Tutkimus diagnoosittoman ja suullisen hakemisen toteutumisesta ratkaisutyössä (Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 164). Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231212153385>

Osatutkimus III selvitti NUOTTI-valmennuksen suulliseen hakuprosessiin liittyvää haastattelutilannetta vuorovaikutuksen näkökulmasta. Siinä selvitettiin, mikä haastattelutilanteessa toimii ja mikä kaipaisi kehittämistä. Tutkimuksen toteutti Kuntoutusinstituutti (JAMK). Tutkimuksessa analysoitiin aidoista haastattelutilanteista tehtyjä äänitteitä. Tulokset toivat esille, että lomakevetoisella haastattelemisella voidaan tehdä läpinäkyväksi haastattelun kulku ja mahdollistaa nopeat siirtymät aihealueesta toiseen. Toisaalta lomakevetoisuus voi hämärtää arvioinnin läpinäkyvyyttä ja rajoittaa haastattelun yksilöllisyyttä. Näitä elementtejä voidaan kuitenkin rakentaa lomakevetoisessakin haastattelussa.

Julkaisut

Tiitinen, S., & Ritvos, E., (2023). Vuorovaikutus NUOTTI-valmennuksen suullisen hakuprosessin haastattelussa. VUORONUOTTI-projektin loppuraportti. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. <https://helda.helsinki.fi/items/647e5547-afb2-4d7f-83ce-f32a19bb2a16>

Tiitinen, S., Seppänen-Järvelä, R., Ukkola, I. & Ritvos, E. (2023). Miten toimintakyvyn arviointi voi olla yhtä aikaa asiakaslähtöistä ja lomakevetoista? Blogikirjoitus, Kela tutkimusblogi 18.12.2023

Muutos III-hanke

Muutos III-hankkeessa (2021-2024) on tutkittu Kelan kuntoutuksessa tapahtuneita muutoksia ja uudistuksia. Hankkeessa on tuotettu tietoa Kelan järjestämien kuntoutuspalvelujen nykytilanteesta ja siitä, miten niitä voidaan kehittää. Tieto on hyödynnetty Kelan kuntoutuksen järjestämisessä ja kehit-

tämisessä. Näin vahvistetaan myös näyttöön perustuvaa kuntoutustoimintaa. Tutkimuksissa käytetään moninäkökulmaista tietoa kuntoutuksen palveluntuottajien sekä kuntoutukseen ohjaavien tahojen ja yhteistyökumppaneiden kokemuksista.

Hankkeeseen sisältyy viisi osatutkimusta. Kahdesta valmistuneesta tutkimuksesta (LAKU-perhekuntoutuksen tutkimus ja KIILA-kuntoutuksen tutkimus) julkaistiin vuonna 2023 loppuraportit. Meneillään olevasta Etäkuntoutuksen toimivuus –osatutkimuksesta ilmestyi kaksi osajulkaisua. Lisäksi vuonna 2023 ilmestyi katsausartikkeli implementaatiotutkimuksen viitekehysten soveltamisesta kuntoutuksessa. Taito-kuntoutuksen tutkimus sekä Omakuntoutus Kelan järjestämissä kuntoutuspalveluissa –tutkimus jatkuvat vuonna 2024.

Julkaisut

Ala-Kauhaluoma, M., Pietilä, P., Puumalainen, J., Vilhunen, T. (2023). Arviointitutkimus ammatillisen KIILA-kuntoutuksen nykytilasta ja kehittämistarpeista : Loppuraportti. Työpapereita 175.

<http://hdl.handle.net/10138/356272>

Kilki, M., Partanen, T. (2023). Diabetesta sairastavan aikuisen moniammatillinen ryhmämuotoinen kuntoutus: Kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Työpapereita 179. <http://hdl.handle.net/10138/564485>

Lautamo, T., Vesterinen, A., Kippola-Pääkkönen, A. (2023). Lasten ja perheiden arjen tukeminen : Ammattilaisten kokemuksia Kelan neuropsykiatrisen LAKU-perhekuntoutuksen toimivuudesta. Raportteja 29. <http://hdl.handle.net/10138/567107>

Nuojua, J., Partanen, T., Kilki, M., Heinijoki, H., Karinkanta, S. (2023). Omaishoitajien kuntoutuskurssit Etäkuntoutuksen toimivuus ja vaikuttavuus -tutkimuksessa: Kuvaus tutkimusprosessista. Työpapereita 183. <http://hdl.handle.net/10138/566671>

Ikääntyneet -tietopaketti

Ikääntyneet tietopaketti -hankkeessa tuotettiin datajulkaisujen kokonaisuus, jossa esitetään kootusti tutkimus- ja tilastotietoa ikääntyneiden yli 65-vuotiaiden henkilöiden Kelan etuuksien ja palveluiden (<https://tietotarjotin.fi/tietopaketti/560930/tietopaketti-ikaantyneet-kelan-asiakkaina>), erityisesti kuntoutuspalveluiden käytöstä (<https://tietotarjotin.fi/tietopaketti/560458/tietopaketti-ikaantyneet-kelan-kuntoutuksen-asiakkaina>).

Tietopaketissa on otettu tarkasteluun esimerkiksi eläkkeensaajan hoitotuki, lääke- ja matkakorvaukset sekä toimeentulotuki. Erityisesti kuvataan ikääntyneille suunnattujen kuntoutusetuuksien ja palvelujen käyttöä. Tietopaketissa tarkastellaan kuntoutuspalveluiden käyttöä alueellisesti sekä ikäryhmittäin.

Julkaisu

Paavonen, A.-M., Rinne, H., Seppänen-Järvelä, R. (2023) Ikääntyneet osallistuvat Kelan kuntoutukseen yleensä tuki- ja liikuntaelinsairauksien vuoksi. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 17.2.2023.

Saatavissa: <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/6901>.

Terapiasuhteen merkitys kuntoutuksessa -tutkimushanke

Tutkimus tuottaa tietoa etäkuntoutuksen käyttöönoton toteutumisesta avomuotoisessa yksilöterapiassa. Tutkimus tarkastelee fysio-, musiikki-, puhe- ja toimintaterapeuttien sekä neuropsykologien kokemuksista etäkuntoutuksen käyttöönotosta koronapandemian aikana. Tutkimuksen tulosten perusteella etäyhteydellä terapia toteutuu uudenaikaisessa teknisessä ympäristössä, joka korostaa ohjauksellisuutta eli ohjaukseen ja yhteistyöhön perustuvaa terapian toteutustapaa sekä asiakkaan lähiyhteisön merkitystä. Tulosten perusteella etäkuntoutuksen kehittämisessä tulisi ymmärtää kuntoutuksen toteutukseen vaikuttavien teknologian ominaisuuksien lisäksi yksilöiden ja yhteisöjen, terapiaympäristön ja terapian toteutukseen kuuluvien tehtävien ominaisuuksia.

Julkaisut

Partanen, T., Seppänen-Järvelä, R., Hiekkala, S., Lindh, J. (2023). Telerehabilitation in the Finnish Outpatient Rehabilitation Setting from the Perspective of the Socio-Technical Systems Theory. Int. J. Environ. Res. Public Health: 20, 6519.

Partanen, T., Seppänen-Järvelä, R. (2023). Etäkuntoutuksessa asiakkaalle ja läheisille siirtyy uusia vastuita, mutta yhteys arkiympäristöön vahvistuu. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 28.11.2023. Saatavissa: <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/850623/>.

Kela arvioi kuntoutuksen hyötyjä säännöllisesti

ennen kuntoutusta ja kuntoutuksen jälkeen. Hyödyn arvioinnin piiriin kuuluu palveluja ammatillisesta, harkinnanvaraisesta ja vaativasta lääkinällisestä kuntoutuksesta. Arvioinnin piiriin kuuluvien palvelujen määrä on vuosi vuodelta kasvanut. Vuonna 2023 julkaistiin kaksi Kelan kuntoutuksen hyötyjä arvioivaa raporttia.

Koronaepidemia vähensi kuntoutuksen hyötyjä vuonna 2020 kuntoutuksen päättäneillä. Arvioinnissa oli mukana 12 kuntoutuspalvelua. Ensimmäistä kertaa mukana olivat ammatillisen kuntoutuksen NUOTTI-valmennus, harkinnanvaraisen kuntoutuksen IKKU-kurssi ja vaativan lääkinällisen kuntoutuksen moniammatillinen yksilökuntoutus. Lähes kuusi kymmenestä kuntoutukseen osallistuneesta saavutti tai ylitti asettamansa kuntoutustavoitteet. Asiakkaiden työ- ja opiskelukyvyyssä tapahtui suotuisia muutoksia kuntoutuksen aikana. Myös asiakkaiden elämänlaatu kohentui lähes kaikissa palveluissa. Samoin kasvoi niiden osuus, jotka eivät kokeneet masennusoireita. Useassa kuntoutuspalvelussa muutokset olivat kuitenkin hieman edellisiä vuosia pienempiä.

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen verrattuna edeltäneisiin vuosiin. Koronaviruksen aiheuttama epidemia vaikutti maaliskuusta 2020 alkaen myös Kelan kuntoutuspalvelujen toteutukseen. Raportissa tarkasteltiin koronaepidemian aiheuttaman poikkeustilanteen vaikutuksia tarkemmin kuudessa kuntoutuspalvelussa. Poikkeustilanne vaikutti hieman eri tavoilla näihin raportissa tarkasteltuihin kuntoutuspalveluihin. Eniten poikkeustilanteen aiheuttamista muutoksista näyttäisivät kärsineen mielenterveyskursseille ja työllistymistä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen (TEAK-palvelu) osallistuneet asiakkaat.

Lisäksi raportissa tarkasteltiin rekisteritietojen avulla myös niiden asiakkaiden työtilannetta, joiden kuntoutus päättyi vuonna 2019. Työssäkäyvien ja opiskelevien asiakkaiden osuus kasvoi eniten TEAK-palveluun osallistuneilla: vuosi kuntoutuksen jälkeen työssä tai opiskelemissa olevien osuus oli 54 %.

Julkaisut

Karinkanta, S., & Reiterä, T. (2023). Kelan kuntoutuksen hyödyn arviointi 2020. Kela.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023031632040>

Karinkanta, S. (21.8.2023). Koronakriisi heikensi kuntoutuksen hyötyjä erityisesti Kelan mielenterveyskursseilla ja työllistymistä edistävässä ammatillisessa kuntoutuksessa. Tutkimusblogi.

<https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/771829/koronakriisi-heikensi-kuntoutuksen-hyoty-ja-erityisesti-kelan-mielenterveyskursseilla-ja-tyollistymista-edistavassa-ammatillisessa-kuntoutuksessa>

Karinkanta, S. (1.9.2023). Kolmen Kelan kuntoutuspalvelun hyötyjä arvioitu: työkyky parani, masennus väheni, tavoitteita saavutettiin. Tutkimusblogi. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/780621/kolmen-kelan-kuntoutuspalvelun-hyotyja-arvioitu-tyokyky-parani-masennus-vaheni-tavoitteita-saavutettiin?categories=kuntoutus>

Vuonna 2021 kuntoutuksensa päättäneillä nähtiin sekä kuntoutuksen hyötyjen lisääntymistä

että vähenemistä. Arvioinnissa oli mukana 12 kuntoutuspalveluryhmää ja siinä keskityttiin hyvinvointia kuvaavaan mittaritietoon. Hyötyjä nähtiin kaikissa arvioituissa palveluissa mutta osassa palveluista hyödyt olivat edellisiä vuosia suurempia, osassa taas jonkin verran pienempiä.

Nuorille tarkoitettuun NUOTTI-valmennukseen osallistuneilla nähtiin selkeitä kuntoutuksen aikaisia hyötyjä työ- ja opiskelukykyä ja elämänlaatua arvioivissa mittareissa. Seitsemän kymmenestä myös saavutti tai ylitti asettamansa kuntoutustavoitteet. Suotuisat muutokset olivat edellisvuotta suurempia, vaikka valmennukseen osallistuneita oli tarkastelussa yli viisi kertaa enemmän.

Omaishoitajien kuntoutuskursseille osallistuneilla nähtiin ensimmäistä kertaa laaja-alaisesti kuntoutuksen hyötyjä. Suotuisia muutoksia nähtiin muun muassa jokaisella neljällä elämänlaadun ulottuvuudella.

Mielenterveyskuntoutuskursseille osallistuneilla kuntoutuksen hyötyjä oli nähtävissä työkykyä, elämänlaatua ja masennusoireita arvioivissa mittareissa mutta suotuisat muutokset olivat edellisinä vuosina kuntoutuksena päättäneisiin verrattuna pienempiä. Nyt esimerkiksi hieman useampi kuntoutuksensa päättänyt koki lieviä masennusoireita oireettomuuden sijaan.

Julkaisu

Karinkanta, S., & Reiterä, T. (2023). Kelan kuntoutuksen hyödyn arviointi 2021: työkyky, elämänlaatu, masennusoireet ja kuntoutustavoitteiden saavuttaminen. Kela.

<http://hdl.handle.net/10138/568724>

Haastattelututkimus selvitti nuorten kokemuksia kokonaisvaltaisesta ohjauksesta

Kelassa kehitettiin erityispalvelua (MAP- ja ASVA-palvelua), jossa erityistä tukea tarvitsevat alle 29-vuotiaat saivat pitkäjänteistä neuvontaa ja ohjausta elämäntilanteeseensa ja asioidensa hoitamiseen. Tiedolla ohjaaminen -tutkimushankeen tavoitteena oli selvittää, miten nuoret kokivat Kelan erityispalvelun ja

mitä se heille merkitsi. Lisäksi selvitettiin, miten erityispalvelulla oli konkreettisesti edistetty nuorten toimintavalmiuksia. Tutkimusaineistona käytettiin yhdeksän erityispalvelua saaneen nuoren haastattelua. Tutkimukseen osallistuneet nuoret kokivat Kelan erityispalvelun pääsääntöisesti myönteisesti. He kertoivat erityispalvelun eduksi erityisesti sen kokonaisvaltaisuuden ja henkilökohtaisuuden. Nuoret kertoivat saaneensa tärkeää ohjausta monimutkaisiksi kokemiinsa sosiaaliturva-asioihin. Erityispalvelun myötä useat nuoret kokivat toimintavalmiuksiensa parantuneen ja elämäntilanteensa helpottuneen tai selkeytyneen.

Julkaisu

Näsi, E., Koskenvuo, K., Hokkanen, K., & Välimäki, T. (2023). Kelan erityispalvelu tarjoaa nuorille kokonaisvaltaista ohjausta. Kuntoutus, 46(1), 35-43. <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.127803>

Yhteiset asiakkaat

Kelan tutkimusyksikössä tehdään sosiaali- ja terveystieteitä ja hyvinvointia koskevaa tutkimusta. Tutkimme asiakkuutta ja asiakkaita sekä monikanavarahoituksen ja sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuutta erityisesti hyvinvointialueilla. Tutkimme Kelan toimeenpanoa ja asiakkaille suunnattuja palvelukokonaisuuksia. Ennakoimme myös toimintaympäristön muutoksia. Tutkimme teknologisen muutoksen vaikutuksia esimerkiksi digipalvelujen ja etuuksien käyttöön sekä etuuksien kohdentumiseen. Tutkimme, miten etuus- ja palvelujärjestelmä tukee lapsiperheitä, nuoria, työikäisiä ja ikääntyneitä sekä haavoittuvassa asemassa tai vaikeassa elämäntilanteessa olevia asiakkaita sekä tunnistaa perheiden monimuotoisuutta. Sairaanhoidovakuutusjärjestelmää koskevia keskeisiä tutkimusteemoja ovat Kelan korvaamat lääkkeet ja matkat sekä yksityiset palvelut. Tutkimme myös opiskelu- ja työterveyshuoltoa.

Sosiaalibarometri 2023

Sosiaalibarometri on SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n vuotuinen ajankohtaisselvitys, jossa tarkastellaan hyvinvoinnin, palvelujen ja palvelujärjestelmän tilaa ja kehityssuuntia. Sosiaalibarometrin tavoitteena on nostaa ajankohtaiset havainnot ja arviot yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun ja palvelujärjestelmän kehittämiseen. Pitkän tähtäimen tavoitteina on tukea tuotetulla tiedolla eri hyvinvointipalveluista vastaavien tahojen yhteistoiminnan vahvistumista.

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisillä kyselyillä ja analysoitiin käyttäen kvantitatiivisia menetelmiä. Vastaukset koottiin Kelan vastaajien ohella TE-palveluista ja sosiaali- ja terveydenhuollosta. Kelasta vastaajina olivat esim. asiakkuus- ja etuuspalvelujen tulosyksiköiden johtajat, yksikön päälliköt, keskuksen päälliköt ja ryhmäpäälliköt sekä otos esim. ratkaisuasiantuntijoista ja palveluneuvojista.

Tämän vuoden pääteemaksi oli valittu ennako-odotukset/näkymät Kelan ja hyvinvointialueiden yhteisistä asiakkaista. Muita teemoja, joita Sosiaalibarometrissä käsiteltiin, olivat kriisien vaikutukset (esim. energiakriisi), työvoiman riittävyys ja luottamus. Lisäksi kysymyspatteristoon sisältyi yhteisiä kysymyksiä kaikille organisaatioille Kelan lisäksi. Yhteisiä kysymyksiä olivat mm. työnannon kannusteet, asiakasprosessit eri toimijoiden yhteistyössä, monialaiseen palveluun liittyvät kysymykset, henkilöstön osaaminen ja haasteet, resilienssi ja arvio väestön hyvinvoinnin kokonaistilanteesta.

Kelan esihenkilöt ja toimihenkilöt olivat eniten samaa mieltä siitä, että Kelassa asiakasta palvellaan hyvin ja asiakas saa tarvitsemansa palvelut ja eniten eri mieltä etuuspäätösten ymmärrettävyydestä ja lomakkeiden selkeydestä. Esihenkilöiden ja toimihenkilöiden vastauksista ilmeni myös, että yhteistyö Kelan ja hyvinvointialueiden välillä rakentuu yhteisten asiakkaiden palveluiden ja etuuksien kautta sekä hyvinvointialueilla että Kelassa. Keskeistä yhteistyössä on säilyttää myös asiakkaiden luottamus palvelujärjestelmään. Muussa tapauksessa asiakkaiden luottamus voi heiketä. Yhteistyöhön olikin panostettu, mutta se on vasta alussa. Tässä yhteydessä tunnistettiin Kelan sosiaalityön osaamisen tarve ja erilaisia yhteistyömuotoja sosiaalityöhön liittyen on toteutettu Kelan toimihenkilöiden ja sosiaalityöntekijöiden kanssa, kuten yhteispalaverit ja moniammatilliset palvelupisteet.

Julkaisu

Londén, P., Palanne, A., Peltosalmi, J., Teittinen, A & Typpö, L. (2023) Sosiaalibarometri 2023:2 Kelan palvelut ja sosiaaliturva. SOSTE ry. [Sosiaalibarometri-2023 2 Kelan-palvelut-ja-sosiaaliturva.pdf \(soste.fi\)](https://www.sosiaalibarometri-2023-2-kelan-palvelut-ja-sosiaaliturva.pdf)

Sosiaaliturvan etuuskien ja palveluiden käyttö Oulussa 2013–2018

Hankkeessa on tutkittu sosiaali- ja terveystalouden käytön, työllisyyspalveluiden ja sosiaaliturvaetuuskien saamisen kokonaisuutta Oulun asukkailla. Erityinen huomio on ollut eri sektoreiden ja eri järjestelmien palveluiden ja etuuskien käytössä ja yhteensovittamisessa samoilla ihmisillä. Useita vuosia kattavalla laajalla rekisteriaineistolla on tuotettu tutkimustietoa sosiaaliturvan rahoitustalouden sekä terveys-, sosiaali- ja työvoimajärjestelmien rinnakkaiskäytöstä ja palvelupoluista eri väestöryhmissä. Hankkeen tuloksia on julkaistu useana vuotena, ja niitä on koottu Kelan tietotarjottimen tietopakettiin Sosiaaliturvan etuuskien ja palveluiden käyttö Oulussa 2013–2018. Seuraavaan on koottu vuonna 2023 julkaistujen osatutkimusten tuloksia.

Tyypin 2 diabetes -diagnoosin saaminen ei lisää hammashuollon käyttöä. Tutkimuksessa tarkasteltiin tyypin 2 diabetes -diagnoosin saamisen vaikutusta hammashuollossa käymisen todennäköisyyteen Oulun asukkailla. Kansallisten hoitosuositusten mukaan diabetespotilaiden tulisi käydä säännöllisesti suun terveydenhuollon vastaanotolla. Tulosten mukaan todennäköisyys käydä hammaslääkärillä tai suuhygienistillä ei kuitenkaan kasvanut, kun henkilö sai tyypin 2 diabetes -diagnoosin. Eroja ei näkynyt pieni- ja suurituloisten välillä tai yksityisen ja julkisen hammashuollon välillä.

Julkaisut

Tutkimusartikkeli: Nurminen Mikko, Rättö Hanna (2023): Impact of diabetes diagnosis on dental care utilization: evidence from Finland. Health Economics Review 2023; 13 (26).

<https://doi.org/10.1186/s13561-023-00440-z>

Tutkimusblogi: Nurminen Mikko, Rättö Hanna (2023): Tyypin 2 diabetes -diagnoosin saaminen ei lisää hammashuollon käyttöä. Kelan tutkimusblogi 1.6.2023. <https://www.tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/720434/tyypin-2-diabetes-diagnoosin-saaminen-ei-lisaa-hammashuollon-kayttoa>

Terveystalouden käyttö vähenee työttömäksi jääneillä. Tutkimuksessa selvitettiin avoterveydenhuollon käyttöä eri sektoreilla 12 kuukautta ennen ja jälkeen työttömäksi jäämisen. Tulosten mukaan tutkittavat käyttivät työpaikan menetyksen jälkeen merkittävästi vähemmän avoterveydenhuollon palveluita. Työttömäksi jääneiden terveystalouden käyttö väheni siksi, että työterveyshuollon käyttö väheni. Sen sijaan julkisten tai yksityisten terveystalouden käytössä ei tapahtunut muutosta. Siten muut terveystaloudet eivät paikanneet työterveyshuollon jättämää aukkoa.

Julkaisut

Tutkimusartikkeli: Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2023): Use of outpatient healthcare services before and after the onset of unemployment: A register-based propensity score matched study from Finland. PLoS ONE 18(8): e0288423. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0288423>

Tutkimusblogi: Rinne Hanna, Blomgren Jenni (2023): Terveystalouden käyttö vähenee työttömäksi jääneillä. Kelan tutkimusblogi 23.8.2023. <https://www.tietotarjotin.kela.fi/tutkimusblogi/774066/terveystalouden-kayttö-vahenee-tyottomaksi-jaaneilla>

Työikäiset luokituvat terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalveluiden käytön mukaan viiteen ryhmään.

Tutkimuksessa selvitettiin, millaisia ryhmiä työikäisistä muodostuu, kun tarkastellaan terveystalouden, sosiaalipalveluiden ja työllisyyspalveluiden käyttöä yhden kalenterivuoden aikana. Klusterianalyysillä löydettiin viisi toisistaan erottuvaa ryhmää, jotka poikkesivat toisistaan sekä palveluiden käytön että sosiodemografisten taustatekijöiden suhteen. Noin neljä viidestä työikäisestä luokitui vain vähän palveluita käyttäviksi. Kolme prosenttia luokitui ryhmään, joka käytti vuoden aikana paljon sekä terveys-, sosiaali- että työllisyyspalveluita. Tähän ryhmään kuulumisen oli yhteydessä muun muassa ansiotyön ulkopuolella olemiseen, pieniin tuloihin, sairastavuuteen sekä erilaisten toimeentuloturvatoimien saamiseen. Loput kolme ryhmää koostuivat tavallisten työllisyyspalveluiden tai tuetun työllistämisen palveluiden käyttäjistä sekä kuntoutus-, vammais- ja erikoissairaanhoidon palveluiden käyttäjistä.

Julkaisut

Tutkimusartikkeli: Blomgren Jenni, Jäppinen Sauli, Perhoniemi Riku (2023): Identifying user profiles of healthcare, social and employment services in a working-age population: A cluster analysis with linked individual-level register data from Finland. PLoS ONE 18(11): e0293622. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293622>.

Kouluterveyshoitajan vastaanotto on yleisin avoterveydenhuollon palvelu kouluikäisillä. Tutkimuksessa selvitettiin 1.–9.-luokkalaisten lasten avoterveydenhuollon käyntejä lukuvuonna 2017–2018. Tarkastelun kohteena oli kouluterveydenhuollon ja muiden sektoreiden lääkäri- ja hoitajalla käyneiden osuudet sekä käyntien määrä vuosiluokittain lukuvuoden aikana. Tulosten mukaan merkittävin kouluikäisten käyttämä palvelu kouluterveydenhoitajan vastaanotto: lähes kaikki peruskouluikäiset kävivät kouluterveydenhoitajan vastaanotolla vähintään kerran lukuvuodessa. Kouluikäisten vastaanotolla käytiin käytännössä vain laajojen terveystalouden vuosiluokilla. Muiden sektoreiden lääkäri- ja hoitajapalveluiden käyttö oli vähäisempää eikä se vaihdellut sen mukaan, kuuluiko vuosiluokalle kouluikäisten tarkastus vai ei.

Julkaisut

Tutkimusartikkeli: Nurminen Mikko, Blomgren Jenni (2023): Oulussa asuvien peruskouluikäisten avoterveydenhuollon hoitaja- ja lääkäripalveluiden käyttö: havaintotutkimus. Yleislääkäri 2023; 38(8): 17-21. <https://www.lukusali.fi/index.html?p=Suomen%20yleislaakarit%20GPF%20ry&i=cf350ef0-8793-11ee-a55a-00155d64030a>

Toimeentulotuen saajat käyttävät muuta väestöä yleisemmin julkisia terveystaloudia ja terveystaloudellisia etuuksia. Toimeentulotuen asiakkaisiin keskittyvässä tutkimuksessa tarkasteltiin terveystaloudellisten etuuskien saamista sekä eri sektoreiden terveystalouden käyttöä toimeentulotuen saajilla verrattuna muuhun väestöön. Tulosten mukaan toimeentulotuen asiakkaat saivat muuta väestöä yleisemmin useimpia terveystaloudellisia etuuksia. Lisäksi he käyttivät muuta väestöä yleisemmin erilaisia julkisia terveystaloudia mutta harvemmin yksityisiä palveluita ja työterveyshuollon palveluita. Toimeentulotuen

saajat käyttivät muita useammin erityisesti julkisia mielenterveyspalveluita. Kun eri sektoreiden palveluita tarkasteltiin kokonaisuutena, erot olivat huomattavasti pienempiä kuin sektoreittain tarkasteltuna.

Julkaisut

Työpaperi: Blomgren Jenni, Korpela Tuija, Rättö, Hanna (2023): Toimeentulotuen saajien terveysperusteisten etuuksien ja terveyspalveluiden käyttö: Rekisteritarkastelu Helsingistä ja Oulusta. Työpapereita 182. Helsinki: Kela. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231011139594>

Tutkimusblogi: Blomgren Jenni, Korpela Tuija, Rättö Hanna (2023): Toimeentulotuen asiakkaat saavat terveysperusteisia etuuksia yleisemmin kuin muu väestö. Kelan tutkimusblogi 1.12.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/853743/toimeentulotuen-asiakkaat-saavat-terveysperusteisia-etuuksia-yleisemmin-kuin-muu-vaesto>

Tutkimusblogi: Blomgren Jenni, Korpela Tuija, Rättö Hanna (2023): Toimeentulotuen saajat käyttävät muuta väestöä yleisemmin julkisia terveyspalveluita. Kelan tutkimusblogi 1.12.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/853674/toimeentulotuen-saajat-kayttavat-muuta-vaestoa-yleisemmin-julkisia-terveyspalveluita>

Tuloryhmät eroavat merkittävästi eri sektoreiden sairaanhoitopalveluiden käytössä. Oulun työikäisestä väestöstä tehdyn analyysin mukaan pienituloiset käyttävät todennäköisimmin terveyskeskuspalveluita, keski- ja suurituloiset sen sijaan työterveyshuollon tai yksityisen sektorin terveyspalveluita. Yksittäisiä sektoreita tarkasteltaessa tuloryhmät eroavat merkittävästi palveluiden käytössä. Eri sektorit kuitenkin täydentävät toisiaan varsin hyvin eri tuloryhmien palveluiden tuottajina. Kaikkiaan pienituloisimmat käyttävät silti vähiten avosairaanhoidon palveluita.

Julkaisu

Tutkimusblogi: Blomgren Jenni (2023): Tuloryhmät eroavat merkittävästi eri sektoreiden avosairaanhoidopalveluiden käytössä. Kelan tutkimusblogi 14.12.2023. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/883131/tuloryhmat-eroavat-merkittavasti-eri-sektoreiden-avosairaanhoidopalveluiden-kaytossa>

Laki ja perheiden monimuotoisuus

VN TEAS-rahoitteisessa Laki ja perheiden monimuotoisuus -hankkeessa selvitettiin, millaisia ongelmia monimuotoisilla lapsiperheillä on lainsäädännössä ja miten näitä ongelmia voidaan ratkaista. Hankkeen aikana toteutettiin kuusi kyselyä perheille, ja tutkimusasetelma syntyi niissä sekä hankkeen toimeksiannossa tunnistetuista ongelmakohdista. Tunnistettuihin haasteisiin etsittiin ratkaisuja oikeudellisen analyysin sekä kansainvälisen vertailun avulla. Tutkimuksessa tarkasteltiin lainsäädännön haasteita lapsiperheen perustamisvaiheessa, oikeudellisen ja tosiasiallisen vanhemmuuden rajoilla, lapsiperheiden arjen järjestymisessä sekä sosiaaliturvajärjestelmässä. Hankkeen sosiaaliturvaetuksia käsittelevässä osuudessa tarkasteltiin erityisesti lapsen elatukseen ja hoivaan liittyviä etuuksia. Siinä missä elatuksen monimuotoisuus on haastavampi hahmottaa sosiaaliturvaetuksissa, lapsen hoivasuhteiden moninaisuuden huomioon ottaminen on sosiaaliturvaetuksissa nykyllä lainsäädännön puitteissa helpompaa. Hoivaan liittyvien sosiaaliturvaetuksien kohtuullisen joustavat määräytymisperusteet mahdollistavat jo tällä hetkellä hoivaetuksien hakemisen juridisia vanhempia laajemmalle

lapsen läheissuhdeverkostolle. Sääntely ei kuitenkaan ole täysin inklusiivinen tai johdonmukainen, ja vaihtelulle on vaikea löytää etuuslainsäädännöstä ja etuuksien tarkoitusperistä nousevia selityksiä, joita ei voisi haastaa. Hanke toteutettiin yhteistyössä Monimuotoiset perheet verkoston/Sateenkaari perheet ry:n (koordinoitivastuu) ja Väestöliiton kanssa.

Julkaisut

Koulu, Sanna, Sihvonen, Ella, Aarnio, Kiia & Moring, Anna (2023) Laki ja perheiden monimuotoisuus. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 22: 2023. Helsinki: Valtioneuvosto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-274-9>

Koulu, Sanna, Sihvonen, Ella, Aarnio, Kiia & Moring, Anna (2023) Laki ja perheiden monimuotoisuus. Valtioneuvoston Policy Brief 13: 2023. Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi. **Saatavissa: Laki ja perheiden monimuotoisuus (valtioneuvosto.fi)**

Vammaisten ihmisten kokemuksia Kelan ja sosiaalipalvelujen asiakkaana

Tutkimuksessa tarkasteltiin vammaisten ihmisten kokemuksia Kelan ja kunnan sosiaalipalvelujen asiakkaina. Erityisesti keskiössä on se, millaiseksi vammaiset ihmiset kokevat omat vaikutusmahdollisuutensa ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen.

Tutkimus oli osa Harkinta vammaissosiaalityössä (HaraVa) -tutkimushanketta, jolla oli rahoitus sosiaali- ja terveysministeriö yliopistotasoisena sosiaalityön tutkimuksen valtioavustuksesta. Hanke oli Lapin yliopiston, Itä-Suomen yliopiston ja Kehitysvammaliiton yhteishanke. Kelan tutkimusyksikkö teki yhteistyötä Kehitysvammaliiton kanssa.

Päätulos oli, että sekä Kelan että kunnan/hyvinvointialueiden palveluita pidetään elintärkeinä ja niihin luotetaan, koska pääosin asiointikokemukset ovat myönteisiä. Mutta käytännön asiakastilanteissa, kuten hakuvaiheessa ja sen jälkeen asiakkaita kuullaan liian vähän. Ongelmiksi koetaan myös järjestelmien monimutkaisuus ja palveluiden käytännön toteutus, esimerkiksi kuljetuspalvelut ja avustajien saaminen, vaikka nämä palvelut olisivat myönnetty asiakkaalle.

Saadut tulokset viittaavat vahvasti siihen, että itsemääräämisoikeuden peruselementit eli kompetenssi, autonomisuus ja yhteenkuuluvuus onnistuvat vain osittain vammaisuuksien saajilla suhteessa palvelujärjestelmään.

Yleisemmin vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta vahvistavia toimenpiteitä on pyritty kehittämään sekä rakennetasolla että lainsäädännössä, mutta toimenpiteet eivät aina kohtaannut käytännön tasolla. Merkittävä syy tähän on se, että yhden palvelun saamisessa ja toteuttamisessa voi olla useita toimijoita ja tällaiseen ketjutettuun palveluun sisältyy riskejä.

Tutkimustuloksia on esitelty kotimaisissa konferensseissa ja hankkeesta julkaistaan vuonna 2024 tutkimusartikkeli. Hankkeen julkaisu on Lapin yliopiston, Itä-Suomen yliopiston ja Kehitysvammaliiton vastuututkijoiden toteuttama ja se pohjautuu osittain Kelan tutkimusyksikön kanssa tehtyyn aineistoyhteistyöhön.

Julkaisu

Lindh Jari, Kivistö Mari, Martin Marjatta, Tarvainen Merja, Vesala Hannu T. ja Heinonen Pilvikki (2023): Harkinta vammaissosiaalityössä. Vammaissosiaalityön harkinta käsitteenä, käytäntönä ja kokemuksena (pdf, 2 Mt). Espoo: Kehitysvammaliiton selvityksiä 18.

Yli 75-vuotiaiden takuueläkkeen piirissä olevien eläkettä saavan hoitotuen saajien etuuskien käytön tarkastelu sairavakuutuksen etuusjärjestelmässä – tutkimushanke (1.6.2022-31.5.2024)

Tutkimustehtävänä on selvittää, millaisia eroja yli 75-vuotiaiden takuueläkkeen piirissä olevien eläkettä saavan hoitotukea hakeneiden välillä on sosiaaliturvaetuuskien ja palvelujen käytössä sekä sitä, mitkä tahot vastaavat hakijoiden avun ja huolenpidon tarpeeseen. Tarkastelunäkökulmana tässä tutkimuksessa on yleisemmin ikääntyvät muistisairautta sairastavat hoitotukiasiakkaat, heidän huolenpidon tarpeensa sekä omaisten rooli huolenpidon tuottajina.

Julkaisut

Puurtinen, P. ja Teittinen, A. (2023) Asiakastutkimusohjelma: Eläkettä saavan hoitotuki ja sen mahdollisuudet ikääntyvää väestöä koskevan tutkimustiedon tuottajana. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 24.8.2023. Saatavissa: <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/772269/asiakastutkimusohjelma-elaketta-saavan-hoitotuki-ja-sen-mahdollisuudet-ikaantyvaa-vaestoa-koskevan-tutkimustiedon-tuottajana?q=Puurtinen>

Palanne, A. ja Puurtinen, P. (2023) Omainen on korvaamaton hoitotukea hakeneelle takuueläkeläiselle. Blogikirjoitus, Kelan tutkimusblogi 9.11.2023. Saatavissa: <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/836263/omainen-on-korvaamaton-hoitotukea-hakeneelle-takuuelakelaiselle?q=Puurtinen>

Kela-tietoa sote-ammattilaisille -tutkimus (2.1.2023–31.12.2024)

Tutkimus toteutetaan rinnakkain samannimisen projektin kanssa, ja keskeistä on tutkimuksen ja projektiryhmän välinen tiivis vuoropuhelu koko prosessin ajan. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata Kela-tietoa sote-ammattilaisille -projektissa toteutetun koulutuksen koordinoinnin merkitystä Kelan sisäisiin koulutukseen liittyviin prosesseihin sekä sote-ammattilaisten kokemuksia projektin aikana tuotetuista koulutuksista. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa projektille tietoa Kelan sisäisten koulutukseen liittyvien prosessien sekä sote-ammattilaisille suunnattujen koulutusten sisältöjen kehittämiseen. Tutkimuksessa kerätään kysely- ja haastatteluaineistoa Kelan asiantuntijoilta, koulutuspalautetta sote-ammattilaisilta sekä seurataan projektin kannalta keskeisiä lukuja, kuten koulutukseen ilmoittautuneiden määriä ja koulutustallenteiden näyttömääriä. Ensimmäinen julkaisu ilmestyi loppuvuodesta 2023 Sosiaalivakuutus -julkaisussa.

Julkaisu

Mikkola S., Saarnisaari O. & Tuomisto S. 2023. Yhteistä ymmärrystä rakentamassa – Kela järjestää sote-ammattilaisille koulutusta Kelan palveluista ja etuuksista. Puheenvuoro. Sosiaalivakuutus 5.12. 2023.

Lääkkeisiin ja lääkealaan liittyvä tutkimus

Rauhoittavien ja unilääkkeiden pitkäaikaiskäyttö ja pitkäaikaiskäyttöä selittävät tekijät

Rauhoittavien ja unilääkkeiden pitkäaikaiskäyttöön ja tähän yhteydessä olevat tekijät -rekisteritutkimus on toteutettu laajana, TYKS:n, Turun yliopiston, Itä-Suomen yliopiston, Helsingin yliopiston ja Kelan tutkimuksen yhteistyötutkimuksena. Rekisteritutkimuksessa hyödynnettiin laajasti koko Suomen kattavasti useita eri rekisteritietoja niin Kelan etuusrekistereistä kuin Eläketurvakeskuksen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kuin Tilastokeskuksen rekisteriaineistoista.

Hankkeen vuosina 2018–2022 julkaistujen tulosten perusteella rauhoittavien ja unilääkkeiden pitkäaikaiskäyttö kokonaisuutena on vähentynyt hitaasti maassamme mutta tiettyjen lääkeaineiden kuten klonatsepaamin ja tsolpideemin pitkäaikaiskäyttö näyttää jopa yleistyneen. Pitkäaikaiskäyttö on edelleen hyvin yleistä maassamme varsinkin vanhemmissa ikäryhmissä. Tutkimustulosten perusteella näiden lääkkeiden määrääminen ja ohjeistaminen sekä pitkäaikaiskäytön lopettaminen vaatii paljon lisää kehittämistä pitkäaikaiskäytön ja haittojen ehkäisyn näkökulmista. Rauhoittavien ja unilääkkeiden käytön aloittaneista käyttö pitkäaikaistui lähes 40 %:lla aloittajia. Pitkäaikaistuminen oli yhteydessä korkeampaan ikään, miessukupuoleen, päihdeongelmaan tai vakavaan mielenterveyden ongelmaan sekä alhaisempaan sosioekonomiseen asemaan. Riski käytön pitkäaikaistumiselle vaihteli lääkeaineittain, jolla bentsodiatsepiinien käyttö oli aloitettu.

Vuoden 2023 aikana on tutkittu bentsodiatsepiinien suurannoskäyttöä, pitkäaikaiskäytön yhteyttä työ- ja toimintakykyyn sekä iäkkäille määrättyjen unilääkkeiden annosohjeiden laatua. Tutkimuksessa on tunnistettu eri lääkeaineiden erilaiset riskit käytön pitkäaikaistumiseen ja suurannoskäyttöön. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää lääkehoidon optimoinnissa ja tunnistettaessa kokonaisvaltaisesti rauhoittavien ja unilääkkeiden pitkäaikaisen käytön riskejä.

Julkaisut

Eronen S-T, Kurko T, Kivelä S-L, Paunio T, Airaksinen M, Rantamäki T. Sleep medicines are often prescribed for older adults (≥75 years) without appropriate dosing instructions: A nationwide retrospective register study in Finland. *Acta Psychiatr Scand.* 2024; 1-11. doi:10.1111/acps.13661

Taipale H, Sarkila H, Tanskanen A, ym. Incidence of and characteristics associated with long-term benzodiazepine use in Finland. *JAMA Netw Open* 2020;3:e2019029

Kurko T, Saastamoinen LK, Tuulio-Henriksson A, Taiminen T, Tiihonen J, Airaksinen M, Hietala J. Trends in the long-term use of benzodiazepine anxiolytics and hypnotics: A national register study for 2006 to 2014. *Pharmacoepidemiol Drug Saf.* 2018 May 4. doi: 10.1002/pds.4551.

Kurko T, Saastamoinen LK, Tuulio-Henriksson A, Taiminen T, Tiihonen J, Airaksinen M, Hietala J. Bentsodiatsepiinien pitkäaikaiskäyttö on vähentynyt. *Suomen Laakarilehti* 2018; 20 (37): 1292-1297.

Tahkapaa SM, Saastamoinen L, Airaksinen M, Tuulio-Henriksson A, Aalto-Setälä T, Kurko T. Decreasing Trend in the Use and Long-Term Use of Benzodiazepines Among Young Adults. *J Child Adolesc Psychopharmacol.* 2018 May;28(4):279-284.

Kurko TA, Saastamoinen LK, Tahkapaa S, Tuulio-Henriksson A, Taiminen T, Tiihonen J, Airaksinen MS, Hietala J. Long-term use of benzodiazepines: Definitions, prevalence and usage patterns - a systematic review of register-based studies. *Eur Psychiatry.* 2015; 30(8):1037-47

Biologiset lääkkeet – lääkevaihto, lääkemarkkinat ja lääkkeiden määräämisen ohjaaminen

Biologiset lääkkeet ovat tuoneet merkittävän edistysaskeleen monien pitkäaikaisten sairauksien, kuten diabeteksen, syöpien ja reumasairauksien hoitoon, missä niitä myös käytetään yleisesti. Biologiset lääkkeet ovat tyypillisesti kalliita ja monet niistä kuuluvat sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, jolloin yhteiskunta kattaa suurimman osan hoitojen kustannuksista. Koska biologisten lääkkeiden käyttö on yleistynyt ja siirtynyt yhä enemmän potilaiden itsensä annosteltavaksi kotona, sairausvakuutuksesta maksettavat lääkekorvaukset ovat kasvaneet nopeasti ja huomattavasti. Pelkästään kahden euromääräisesti myydyimmän biologisen valmisteen korvauskustannukset olivat yli 110 miljoonaa euroa vuonna 2022.

Biologisten lääkehoitojen kustannusten kasvua on pyritty hillitsemään Suomessa eri keinoin jo useiden vuosien ajan. Vuodesta 2017 lähtien lääkäreitä on veloitettu määräämään hinnaltaan edullisimpia samanarvoisia biologisia valmisteita. Edullisempien biologisten lääkkeiden käyttö ei ole kuitenkaan lisääntynyt odotetusti, minkä vuoksi Suomi ottaa käyttöön biologisten lääkkeiden lääkevaihdon apteekeissa vaiheistettusti vuodesta 2024 alkaen. Apteekkivaihto tarkoittaa sitä, että lääkärin määräämä biologinen lääke vaihdetaan apteekeissa teholtaan ja turvallisuudeltaan vastaavaan, mutta edullisempaan biologiseen valmisteeseen. Lisäksi Kela sai vuoden 2023 uuden valvontatehtävän, jossa biologisia lääkkeitä määräävien lääkäreiden lääkkeen määräämistä seurataan ja ohjataan.

Suomi on ensimmäisiä maita Euroopassa ja globaalisti, jotka ovat käyttöönottamassa laajamittaisesti lähes kaikkien biologisten lääkkeiden apteekkivaihdon. Aikaisempaa kansainvälistä tutkimustietoa apteekkivaihdon vaikutuksista on siten vähän saatavilla. Kelan tutkimus käynnisti vuoden 2024 alusta laajan tutkimuskokonaisuuden, jossa tutkitaan biologisten lääkkeiden lääkevaihdon vaikutuksia esimerkiksi yhteiskunnan maksamiin lääkekustannuksiin; lääkevaihdon vaikutuksia biologisten lääkkeiden lääkemarkkinaan; ja biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaamista ja valvontaa sekä näiden vaikutuksia.

Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä

Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä tutkimushankkeeseen sisältyy kolme osakokonaisuutta I) Lääkealan järjestelmät ja rakenteet sekä lääkkeiden elinkaari kehittyvässä palvelujärjestelmässä, II) Järkevä lääkkeen määrääminen ja lääkehoito ja III) Kehittyvät tietojärjestelmät. Tutkimushankkeen osakokonaisuuksissa tarkastellaan muun muassa lääkkeiden hakematta jättämistä, lääkkeiden elinkaarta ja poistumista korvausjärjestelmästä, biologisten lääkkeiden määräämistä sekä rationaalista lääkkeiden määräämistä.

Tutkimushankkeen lääkemääräys- ja lääketoimitusaineistoja käsittelevän työpaperin tulosten mukaan vuonna 2022 sairausvakuutuskorvausten piiriin kuului 81 prosenttia kaikista avohoidossa toimitetuista lääketoimituksista. Osuus vaihteli anatomis-terapeuttis-kemiallisen (ATC) luokituksen mukaisten pääryhmien mukaan 54:n ja 99 prosentin välillä. Lääkemääräyksistä kaksi kolmasosaa määrättiin julkisessa

terveydenhuollossa ja kolmannes yksityisellä sektorilla. Vuonna 2022 sairausvakuutuskorvauksen piiriin kuuluvien lääketoimitusten kokonaiskustannukset olivat 2,4 miljardia euroa, joista Kela maksoi lääkekorvauksia 1,8 miljardia euroa. Avohoidon lääketoimitusten kokonaiskustannukset olivat yhteensä 2,7 miljardia euroa vuonna 2022, kun mukaan luetaan sairausvakuutuskorvausten ulkopuolelle jäävät lääketoimitukset. Tutkimushankkeen aineistokuvaus on hyödynnettävissä myös muissa tutkimuksissa ja selvityksissä, joissa tutkimusaineistoina käytetään Kanta Reseptikeskuksen lääkemääräys- ja lääketoimitusaineistoja sekä sairausvakuutuksesta korvattavien lääketoimitusten aineistoa.

Julkaisut

Nurminen, F., Koskinen, H., Rättö, H., Heino, P., & Kari, H. (2023). Lääkkeet ja lääkeala muuttuvassa toimintaympäristössä: Lääkerekisteriaineistojen kuvaus. Kela. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ac1a449e-750e-4894-9913-c9059830a968/content>

Kari, H., & Koskinen, H. (2023). Trends in semaglutide prescribing and dispensing - A nationwide register-based study. Konferenssiabstrakti ja posteresitys, ISPOR Europe 2023.

Nurminen, F., Kari, H., & Koskinen, H. (2023). Non-Dispensed Prescriptions from the Public and Private Health Care Sectors: A Comparative Register Study. Konferenssiabstrakti ja posteresitys, ISPOR Europe 2023.

Uudet avohoidon syöpälääkkeet korvattavuus ja käyttöönotto

Avohoidon syöpälääkkeiden käyttö yleisyys ja niiden kustannukset kasvavat. Vuonna 2022 tästä lääkeryhmästä maksettiin lähes 16 % kaikista lääkkeiden lääkekorvauksista. Useat uudet syöpälääkkeet tulevat kuitenkin markkinoille epävarmalla tutkimusnäytöllä, eli niiden tehosta, vaikutuksista ja turvallisuudesta tarvitaan vielä lisää tietoa.

Kelan tutkimuksessa käynnissä olevassa tutkimushankkeessa uusien avohoidon syöpälääkkeiden käyttöönottoa ja elinkaarta on tarkasteltu useasta näkökulmasta (hankkeen julkaisut). Sarnola ym. 2023 julkaistun tutkimuksen mukaan uudet avohoidon syöpälääkkeet on otettu käyttöön laajasti Pohjoismaissa, mutta käyttöönottoon kuluva aika vaihtelee. Suomi on käyttöönottoon kuluva aikaa tarkasteltaessa Pohjoismaiden keskitasoa.

Käyttöaiheiden laajennukset ovat tärkeitä uusien avohoidon syöpälääkkeiden käytön laajentamisessa uusille potilasryhmille ja varhaisempaan hoidon vaiheeseen. Toisaalta lääkkeen yksinmyyntioikeuden päättyminen ja siirtyminen viitehintajärjestelmään edistää hintakilpailua ja alentaa lääkkeiden hintoja. Esimerkiksi tarkastelemamme syöpälääke lenalidomidin lääkekustannukset laskivat yli 30 miljoonaa euroa vuodessa lääkkeen siirryttyä viitehintajärjestelmään, vaikka lääkkeen käyttäjämäärä kasvoi merkittävästi.

Julkaisut

Huttu M, Klintrup K, Kurko T., Koskinen H. Avohoidon syöpälääkkeiden käyttöönotossa on alueellisia eroja. (lähetetty arvioitavaksi)

Koskinen H, Kurko T, Sarnola K. Arviomme syöpälääke lenalidomidin säästöpotentiaalista toteutui – mitä tapahtuu muille syöpälääkkeille? Kelan tutkimusblogi 21.3.2023

Kurko T., Koskinen, H., Sarnola, K. Uudet syöpälääkkeet tulevat käyttöön yhä nopeammin, mutta epävarmempalla tutkimusnäytöllä. Kelan tutkimusblogi 1.12.2022.

Kurko T., Koskinen, H., Sarnola, K. Kehittyvä lääkemaisema: toteutuuko lenalidomidi-syöpälääkkeen kymmenien miljoonien eurojen säästöpotentiaali? Kelan tutkimusblogi 13.5.2022.

Kurko T, Koskinen H, Sarnola K. Uusien syöpälääkkeiden kliiniseen näyttöön liittyä epävarmuutta Suom Lääkäril 2022; 32: 1272-1274.

Ruuskanen AM, Kurko T, Sarnola K, Klintrup K, Koskinen H. Indication extensions as part of lifecycle management of cancer medicines: comparison of EMA-approved medicines with and without extensions. (lähetetty arvioitavaksi)

Sarnola K., Koskinen K., Klintrup K., Astrup C., Kurko T. **Uptake and availability of new outpatient cancer medicines in 2010–2021 in Nordic countries – Survey of competent authorities.** BMC Health Serv Res 23, 1437 (2023)

Yhteiskunnalliset kriisit ja niiden vaikutus lääkkeiden kulutukseen – Esimerkinä koronavirusepidemia

Rekisteritutkimuksen tavoitteena on selvittää muun muassa lääkkeiden määräämisen ja avoterveydenhuollon lääkekulutuksen kehitystä koronavirusepidemian aikana Suomessa. Vuonna 2023 julkaistussa artikkelissa tarkasteltiin antibioottien määräämisistä vuosina 2017–2022. Jo ennen vuotta 2020 antibioottien kulutuksen trendi oli Suomessa laskeva. Koronapandemian alkaessa antibioottien määrääminen väheni huomattavasti ja säilyi aiempaa alhaisemmalla tasolla tutkimusaineiston päätymiseen, helmikuuhun 2022 asti. Eniten väheni antibioottien määrääminen alle 18-vuotiaille lapsille. Muutos oli suurin hengitystieinfektioiden hoitoon käytettävissä antibiooteissa.

Julkaisu

Kari, H., Rättö, H., Saastamoinen, L., & Koskinen, H. (2023). Outpatient antibiotic prescribing during the first two years of the COVID-19 pandemic: A nationwide register-based time series analysis. PLOS ONE, 18(12), artikkeli e0296048. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0296048>

